

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA ANABİLİM DALI

KAMUSAL MEKAN ORGANİZASYONUNUN TOPLUMSAL CİNSİYET
BAĞLAMINDA ANALİTİK DEĞERLENDİRİLMESİ: TRABZON FAROZ-
GANİTA SAHİL PARKI ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nimet HEKİMOĞLU

HAZİRAN 2024
TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA ANABİLİM DALI

**KAMUSAL MEKAN ORGANİZASYONUNUN TOPLUMSAL CİNSİYET
BAĞLAMINDA ANALİTİK DEĞERLENDİRİLMESİ: TRABZON FAROZ-
GANİTA SAHİL PARKI ÖRNEĞİ**

Nimet HEKİMOĞLU

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünce
“YÜKSEK ŞEHİR VE BÖLGE PLANCISI”
Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 20 / 05 / 2024

Tezin Savunma Tarihi : 14 / 06 / 2024

Tez Danışmanı :Dr. Öğr. Üyesi Zeynep YILMAZ BAYRAM

Trabzon 2024

ÖNSÖZ

“Kamusal Mekan Organizasyonunun Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Analitik Değerlendirilmesi: Trabzon Faroz-Ganita Sahil Parkı Örneği” isimli tezimi tamamlamamda büyük destekleri olan, değerli önerileri ve yönlendirmeleri, çalışmamı şekillendirmede önemli bir role sahip olan ve her adımda yol gösteren kıymetli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Yılmaz BAYRAM’a içtenlikle teşekkür ederim.

Eğitim hayatım boyunca beni yönlendiren, bilgi ve deneyimlerini paylaşarak beni destekleyen tüm hocalarıma; benliğimi oluşturan, öğütleri halen kulağımda çınlayan anneannem Sevinç AZAK’a sonsuz minnettarlarımı sunarım. Çalışmamın her aşamasında benimle birlikte olan, hayatımın her anında maddi ve manevi olarak yanımda olan, desteklerini hiç esirgemeyen sevgili annem Meryem HEKİMOĞLU’na sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Tüm eğitim öğretim hayatımda yanımda olan, beni cesaretlendiren ve her zaman destek veren hayat arkadaşım Ömer Çağrı YALÇINKAYA’ya tüm kalbimle teşekkür ederim.

Nimet HEKİMOĞLU

Trabzon – 2024

TEZ ETİK BEYANNAMESİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Kamusal Mekan Organizasyonunun Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Analitik Değerlendirilmesi: Trabzon Faroz-Ganita Sahil Parkı Örneği” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Zeynep YILMAZ BAYRAM’ın sorumluluğunda tamamladığımı, verileri/örnekleri kendim topladığımı, deneyleri/analizleri ilgili laboratuvarlarda yaptığımı/yaptırdığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim.

14/06/2024

Nimet HEKİMOĞLU

İÇİNDEKİLER

	<u>Saya No.</u>
ÖNSÖZ	III
TEZ ETİK BEYANNAMESİ	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET	VII
SUMMARY	VIII
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	IX
TABLolar DİZİNİ.....	XII
KISALTMALAR DİZİNİ.....	XIII
1. GENEL BİLGİLER	1
1.1. Giriş	1
1.2. Toplumsal Cinsiyet Kavramı	3
1.3. Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Boş Zaman Kullanım Biçimleri	7
1.4. Mekan ve Kamusal Mekan Kavramları	12
1.5. Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kamusal Mekanın Nitelikleri	17
1.5.1. Erişilebilirlik	20
1.5.2. Emniyet ve Güvenlik	26
1.5.3. Çeşitlilik ve Kapsayıcılık.....	32
1.5.4. Konfor ve Rahatlık	34
1.5.5. Esneklik ve Uyarlanabilirlik	36
1.5.6. Bakım.....	37
2. YAPILAN ÇALIŞMALAR	39
2.1. Çalışma Alanı.....	39
2.2. Araştırmanın Yöntemi.....	40
3. ARAŞTIRMA BULGULARI VE DEĞERLENDİRİLMESİ	48
3.1. Mekansal Bulgular	48
3.1.1. Erişilebilirlik Analizi Bulguları	52
3.1.2. Emniyet ve Güvenlik Analizi	68
3.1.3. Çeşitlilik ve Kapsayıcılık Analizi.....	77
3.1.4. Konfor ve Rahatlık Analizi	80

3.1.5. Esneklik ve Uyarlanabilirlik Analizi	85
3.1.6. Bakım Analizi.....	88
3.2. Gözlem Bulguları.....	93
3.2.1. Yoğunluk Analizi	95
3.2.2. Davranış Haritası.....	101
3.3. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Bulguları.....	106
4. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	125
5. KAYNAKLAR	126
6. EKLER	141
ÖZGEÇMİŞ	

Yüksek Lisans

ÖZET

KAMUSAL MEKAN ORGANİZASYONUNUN TOPLUMSAL CİNSİYET BAĞLAMINDA
ANALİTİK DEĞERLENDİRİLMESİ: TRABZON FAROZ-GANİTA SAHİL PARKI ÖRNEĞİ

Nimet HEKİMOĞLU

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı
Danışman: Dr.Öğr.Üyesi Zeynep YILMAZ BAYRAM
2024, 141 Sayfa, 5 Sayfa Ek

Dünya genelinde insanların yarısından fazlası kentsel alanlarda günlük hayat pratikleri birbirinden oldukça farklı şekilde yaşamaktadır ki bunun önemli nedenlerinden biri toplumsal cinsiyettir. Biyolojik olarak kadın ve erkek arasındaki fark yerine toplumun kadına ve erkeğe yüklediği roller üzerinden tanımlanan bu kavram, mekan kullanımın biçimlerinde de farklılıkları ve kadınlar için birtakım kısıtlılıkları/zorlukları beraberinde getirmektedir. Kadınlar genellikle boş zamanlarını ev içi sorumluluklarıyla vakit geçirirken, erkekler daha çok dışa dönük ve rekreatif aktivitelerle değerlendirme eğilimindedirler. Bu çalışmada, kamusal mekanın sahip olduğu niteliklerin toplumsal cinsiyet bağlamında kadınların ve erkeklerin kullanım düzeyini nasıl etkilediğinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Çalışma alanı olarak seçilen, Trabzon Faroz-Sahil Ganita Parkı ve kullanıcılarına yönelik yapılan araştırmada, nitel ve nicel araştırma yöntemleri birlikte kullanılarak üç aşamalı bir süreç izlenmiştir. İlk aşamada, alanın fiziksel yapısı ve kullanım biçimleri yerinde tespit edildi; ikinci aşamada mekansal veri analizleri, gözlemler ve görüşmeler yapıldı ve üçüncü aşamada ise kamusal mekan nitelikleri ile kadınların ve erkeklerin kullanım biçimlerine ilişkin bulgular birlikte değerlendirildi. Parkı, kadınların erkeklerden farklı kullandığı tespit edildi, bunun nedeni ise güvenlik endişeleri, erişilebilirlik düzeyindeki kısıtlılıklar, konfor koşullarının yetersizliği ve bakım hizmetleri yönündeki eleştirilerden kaynaklandığı bulgulandı. Sonuç olarak, kent planlama ve kentsel tasarım süreçlerinde kadınların ve erkeklerin eşit kullanım düzeyine sahip kamusal mekânlar oluşturmaya yönelik politikalar oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet, Boş zamanın kullanımı, Kamusal mekanın nitelikleri, Mekan Dizim Analizi (Space Syntax)

Master Thesis

SUMMARY

ANALYTICAL EVALUATION OF PUBLIC SPACE ORGANIZATION IN THE CONTEXT OF GENDER: TRABZON FAROZ-GANITA BEACH PARK EXAMPLE

Nimet HEKİMOĞLU

Karadeniz Technical University
Institute of Science and Technology
Department of City and Regional Planning
Supervisor: Asst. Prof. Zeynep YILMAZ BAYRAM
2024, 141 Pages, 5 Pages Appendix

More than half of the global population lives in urban areas, where daily life practices vary significantly, one of the major reasons being gender. This concept, defined not by the biological differences between men and women but by the roles assigned to them by society, also leads to differences in the use of space and imposes certain limitations/difficulties for women. Women generally spend their leisure time fulfilling domestic responsibilities, whereas men tend to engage in more outward and recreational activities. This study aims to determine how the qualities of public space affect the usage levels of women and men within the context of gender. The study area selected was Trabzon Faroz-Sahil Ganita Park, and a three-stage process was followed using both qualitative and quantitative research methods. In the first stage, the physical structure and usage patterns of the area were identified on-site; in the second stage, spatial data analyses, observations, and interviews were conducted; and in the third stage, the findings regarding the characteristics of public space and the usage patterns of women and men were evaluated together. It was found that women use the park differently from men, due to concerns about safety, limitations in accessibility, inadequate comfort conditions, and criticisms regarding maintenance services. As a result, policies aimed at creating public spaces with equal usage levels for women and men have been developed in urban planning and urban design processes.

Keywords: Gender, Leisure time usage, Qualities of public space, Space Syntax Analysis

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No

Şekil 1.	Çalışmanın metodolojisi	2
Şekil 2.	Toplumsal cinsiyet bağlamında boş zaman etkinlik seçimini etkileyen etmenler.....	9
Şekil 3.	Jan Gehl'in kentsel mekan türleri	13
Şekil 4.	Kentsel mekan aktivitelerinin üç türü ve mekan kalitesi ilişkisi	15
Şekil 5.	PPS' in mekan kalitesi diyagramı	16
Şekil 6.	Faroz-Ganita Sahil Parkı Google haritalar görüntüsü.....	39
Şekil 7.	Faroz - Ganita Sahil Parkı'nın yakın çevresiyle ilişkisi.....	40
Şekil 8.	Araştırmanın yöntemi	41
Şekil 9.	Faroz-Ganita Sahil parkı gözlem noktaları (doğu bölgesi).....	45
Şekil 10.	Faroz-Ganita Sahil Parkı gözlem noktaları (batı bölgesi).....	46
Şekil 11.	Alanın tarihsel gelişim süreci.....	48
Şekil 12.	2024 yılında Faroz - Ganita Sahil Parkı.....	49
Şekil 13.	Faroz-Ganita Sahil Parkı'nın Arazi kullanımı (doğu bölgesi)	50
Şekil 14.	Faroz-Ganita Sahil Parkı'nın Arazi kullanımı (batı bölgesi)	50
Şekil 15.	Çalışma alanının alt bölgeleri	52
Şekil 16.	Erişilebilirlik analizi (doğu bölgesi)	54
Şekil 17.	Erişilebilirlik analizi (batı bölgesi)	54
Şekil 18.	Yol Enkesitleri.....	56
Şekil 19.	Entropi analizi (doğu bölgesi).....	58
Şekil 20.	Entropi analizi (batı bölgesi).....	58
Şekil 21.	Entegrasyon analizi (doğu bölgesi).....	59
Şekil 22.	Entegrasyon analizi (batı bölgesi).....	59
Şekil 23.	Görünürlük analizi (doğu bölgesi)	61
Şekil 24.	Görünürlük analizi (batı bölgesi)	61
Şekil 25.	Kaldırım genişliği örneği	63
Şekil 26.	Zemin döşemesi örneği	64
Şekil 27.	Toplu taşıma durakları örneği	64
Şekil 28.	Üstgeçitler	65

Şekil 29. Zemin kaplama malzemesine örnekler	66
Şekil 30. Kent mobilyaları örneği	67
Şekil 31. Kapalı ve yarı açık mekan örneği	68
Şekil 32. Emniyet ve güvenlik analizi (doğu bölgesi)	69
Şekil 33. Emniyet ve güvenlik analizi (batı bölgesi)	69
Şekil 34. Yerel gazetelerdeki Faroz-Ganita Sahil Parkı'na ilişkin olayların haberleri.....	70
Şekil 35. Kullanım çeşitliliği örneği	71
Şekil 36. Güvenlik elemanları örneği.....	73
Şekil 37. Kent mobilyaları örneği	73
Şekil 38. Parapet bulunmayan kıyı alanı örneği.....	74
Şekil 39. Bitkilendirme örneği	74
Şekil 40. Trafik hacmi örneği.....	75
Şekil 41. Düzensiz ve alkol alan kişilerin bulunduğu bölge örneği	76
Şekil 42. Vandalizm örneği	76
Şekil 43. Sahipsiz ve denetimsiz sokak hayvanları örneği.....	77
Şekil 44. Çeşitlilik ve kapsayıcılık analizi (doğu bölgesi)	78
Şekil 45. Çeşitlilik ve kapsayıcılık analizi (batı bölgesi)	78
Şekil 46. Mekansal çeşitlilik örneği	79
Şekil 47. Kumsal ve ağaçlık alanların varlığı örneği	80
Şekil 48. Konfor ve rahatlık analizi (doğu bölgesi)	81
Şekil 49. Konfor ve rahatlık analizi (batı bölgesi)	81
Şekil 50. Kullanım ve yoğunluk örneği	82
Şekil 51. Estetiklik örneği	82
Şekil 52. Gece kullanımı örneği.....	83
Şekil 53. Kent mobilyalarının niteliği örneği.....	84
Şekil 54. Kent mobilyası örneği.....	84
Şekil 55. İhtiyaç mekanları örneği	85
Şekil 56. Esneklik ve uyarlanabilirlik analizi (doğu bölgesi)	86
Şekil 57. Esneklik ve uyarlanabilirlik analizi (batı bölgesi)	87
Şekil 58. Kullanım çeşitliliği örneği	88
Şekil 59. Bakım analizi (doğu bölgesi)	89
Şekil 60. Bakım analizi (batı bölgesi)	90
Şekil 61. Temizlik ve hijyen örneği.....	91

Şekil 62. Halka açık tuvaletler örneği	91
Şekil 63. Aydınlatma ve bilgilendirme elemanları örneği.....	92
Şekil 64. Çimlerin bakımı örneği	92
Şekil 65. Çocuk oyun alanları ve vandalizm örneği.....	93
Şekil 66. Yoğunluk haritası (doğu bölgesi)	97
Şekil 67. Yoğunluk haritası (batı bölgesi)	97
Şekil 68. Kadınlar için yoğunluk haritası (doğu bölgesi).....	98
Şekil 69. Kadınlar için yoğunluk haritası (batı bölgesi).....	99
Şekil 70. Erkekler için yoğunluk haritası (doğu bölgesi).....	100
Şekil 71. Erkekler için yoğunluk haritası (batı bölgesi).....	100
Şekil 72. Davranış haritası (doğu bölgesi)	102
Şekil 73. Davranış haritası (batı bölgesi)	102
Şekil 74. Kadınlar için davranış haritası (doğu bölgesi)	103
Şekil 75. Kadınlar için davranış haritası (batı bölgesi)	104
Şekil 76. Erkekler için davranış haritası (doğu bölgesi)	105
Şekil 77. Erkekler için davranış haritası (batı bölgesi)	105

TABLÖLAR DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1. Boş zaman aktiviteleri	8
Tablo 2. Kamusal mekan nitelikleri ve alt kriterleri	18
Tablo 3. Toplumsal cinsiyet bağlamında kamusal mekan nitelikleri değerlendirme yaklaşım	43
Tablo 4. Arazi kullanım tablosu	51
Tablo 5. Faroz-Ganita Sahil Parkı gözlem gün ve saatleri	94
Tablo 6. Demografik özellikler	106
Tablo 7. Boş zaman kullanımına ilişkin faktörler	108
Tablo 8. Parka geliş amacına ilişkin faktörler	112
Tablo 9. Park kullanımına ilişkin faktörler	116
Tablo 10. Parka ilişkin genel değerlendirme	121

KISALTMALAR DİZİNİ

ADNKS	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
CABE	Commission for Architecture and the Built Environment
DETR	Department of the Environment, Transport and the Regions
GDI	UNDP'nin İnsani Gelişme Raporu'nda Cinsiyet Gelişmişlik Endeksi
GEM	Cinsiyet Güçlendirme Ölçüsü
GII	Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi
TKGM	Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı

1. GENEL BİLGİLER

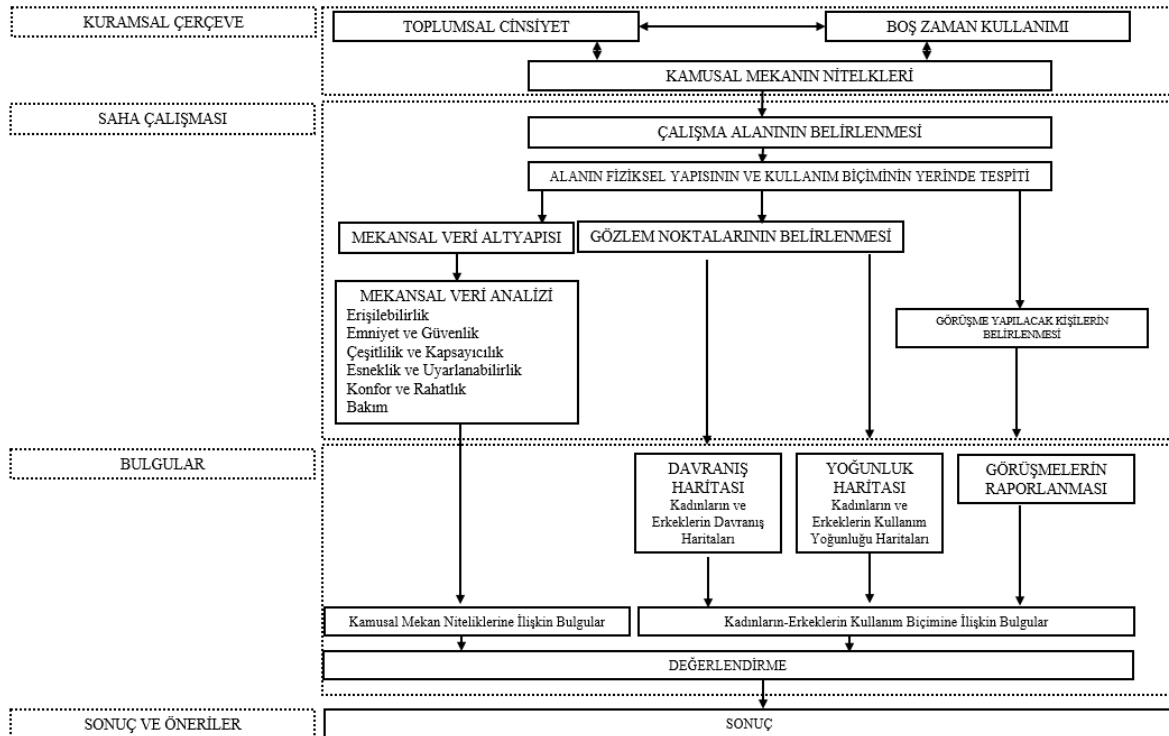
1.1. Giriş

Dünya nüfusunun yarısından fazlasının (%55'i) şehirlerde yaşadığı ve Türkiye'de nüfusun yaklaşık %76'sının kentsel alanlarda ikamet ettiği bilinmektedir (UN, 2021; TÜİK, 2023). Bu durum, sürdürülebilir, kapsayıcı ve yaşanabilir çevreler yaratma zorunluluğunu beraberinde getirmekte ve kentsel tasarımın yeni yöntemlerini talep etmektedir (Gehl, 2010). Ancak, kent planlama sürecinde cinsiyet eşitliğine yönelik duyarlılık sıklıkla göz ardı edilmekte ve bu durum eşitsizlikleri daha da pekiştirmektedir.

Kadınlar ve erkeklerin boş zaman kullanımı, toplumsal cinsiyet rolleri ve beklentileri çerçevesinde belirgin farklılıklar göstermektedir. Kadınlar, ev içi sorumluluklar ve bakım işleri nedeniyle boş zamanlarını sınırlı ve kesintili bir şekilde kullanırken, erkekler daha çok dışa dönük ve rekreatif aktivitelerle meşgul olurlar. Bu farklılıklar, toplumsal cinsiyet normlarıyla şekillenmekte, kadınların boş zamanlarını ev içinde geçirme ve sosyal ilişkilerini sürdürme eğiliminde olmalarına, erkeklerin ise kişisel ilgi alanlarına ve eğlenceye daha fazla zaman ayırabilmelerine neden olmaktadır. Kadınların ve erkeklerin kentsel mekan kullanım düzeyi de birbirinden oldukça farklıdır ve bunun nedenleri farklı disiplinlerce incelenmektedir. Öncelikle sosyal ve psikolojik boyutları olan bu konuların ekonomik alanda da çokça ele alındığı çalışmalara rastlanmıştır. Ancak kadınların ve erkeklerin günlük hayat pratiklerinde kamusal mekan kullanım düzeylerindeki farklılıkları kent planlama ve kentsel tasarım açısından ele alan çalışmaların sayısı sınırlıdır. Avrupa ülkelerinde kadınların kamusal mekanları erkeklerle eşitlikçi biçimde kullanımına yönelik kent planlama ve kentsel tasarımın hukuksal boyutunda yapılması gerekenler tanımlanmış ve hayata geçirilmektedir. Ancak ülkemizde henüz mekanların eşitlikçi kullanımına yönelik yasal altyapı bulunmamakta ve kent planlama da dahil ilgili meslek alanlarında akademik çalışmalar da sınırlı düzeydedir.

Day (2000), kadınların erkeklere göre daha düşük statüde görülmesinin kamusal alanları kullanımlarını kısıtladığını belirtmekte ve kadınların kentsel açık mekânlara ilişkin deneyimlerinin daha iyi anlaşılabilmesi için teorik gelişmelere ihtiyaç olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda, ülkemizde planlama ve tasarım disiplinlerinde kentliler

Bu çalışmada, kamusal mekanın sahip olduğu niteliklerin toplumsal cinsiyet bağlamında kadınların ve erkeklerin kullanım düzeyini nasıl etkilediği belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bununla birlikte kamusal mekanların özellikleri ve niteliklerinin değerlendirilerek, toplumsal cinsiyetin kamusal mekan kullanımını şekillendirme biçiminin anlaşılması üzerinde durulmaktadır. Buradaki amaç, kadınların ve erkeklerin mekansal ihtiyaçlarını, farklı taleplerini, mekanı kullanırken karşılaştıkları zorlukları anlamak ve tüm bu konulara ilişkin tasarım stratejileri önererek kamusal mekan kullanımında cinsiyet eşitliğine katkıda bulunmaktır.

Şekil 1. Çalışmanın metodolojisi

Örnek olarak seçilen Trabzon İli Ortahisar İlçesi'ndeki Faroz-Ganita Sahil Parkı'nda kadınlar ve erkekler için eşitlikçi kullanım düzeyine sahip bir kamusal mekânın barındırması gereken nitelikler mekânsal ve sosyal boyutu ile incelenerek ve kamusal mekânlar oluşturmaya yönelik politikalar oluşturulacaktır. Bu bağlamda çalışmanın hipotezleri;

- Kamusal mekanların nitelikleri, kadınların ve erkeklerin mekan kullanım düzeyini farklılaştırır.
- Kamusal mekandaki eksikliklerden ve sorunlardan kadınlar erkeklere oranla daha çok etkilenir.

Çalışma, kavramsal olarak, toplumsal cinsiyet ve mekanı, mekanın türlerini açıklayarak başlamakta, kamusal ve özel mekanların anlaşılmasıyla birlikte, kamusal mekan türlerinden, kamusal mekanların toplumsal cinsiyet ile ilişkisini anlatmaktadır. Araştırma, çalışma alanı olarak seçilen Faroz Ganita Sahil Parkı özelinde yapılan fiziksel gözlem, yarı yapılandırılmış görüşmeler, mekansal analizler (Kamusal mekanın nitelikleri kullanılarak yapılmış), daha sonra yapılan gözlemler doğrultusunda elde edilen istatistiki verilerin (Maxqda ve SPSS aracılığıyla) yorumlanması ve alanın, mekan dizim analiz yöntemleri (DepthMapx programı) kullanılarak elde edilen aksiyal ve konveks haritaların yorumlanarak (Bağlantısallık, Entegrasyon, Derinlik haritası ve Mekan dizim analizi ile birlikte) yayaların kentsel mekanlardaki davranışlarını anlamak amaçlanmıştır (Şekil 1).

1.2. Toplumsal Cinsiyet Kavramı

Toplumsal cinsiyet, cinsiyetin biyolojik ve toplumsal boyutları arasındaki ayrımı ortaya koyan bir kavramdır. Toplumsal cinsiyet, bireyin toplumsal ve kültürel olarak belirlenmiş roller, davranışlar ve kimlikler bütünüdür (Giddens, 2013). Cinsiyet, biyolojik olarak doğuştan gelen ve fiziksel özelliklere dayanan bir tanımlama iken, toplumsal cinsiyet ise toplumun sahip olduğu kültür, sosyal yapı, siyasi örgütlenme ve ekonomik durum gibi faktörlerle şekillenmektedir.

Toplumsal cinsiyet rolleri, sık sık insanların yaşamını zorlaştıran ve yaşam kalitesini düşüren kalıplaşmış beklentilerle doludur. Bu rollerin çoğu zaman kadınlar için daha olumsuz olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum, ayrımcılığa ve eşitsizliğe yol açmaktadır. Kadınlar genellikle sosyal, kültürel, politik ve ekonomik alanlarda erkeklere göre daha geri planda yer almaktadır. Örneğin, erkeklerin “güçlü olmaları gerektiği” gibi toplumsal beklentiler, erkekler üzerinde gereksiz bir psikososyal baskı oluşturur ve bu da ciddi sağlık sorunlarına yol açarken; kadınlardan ise “annelik”, “bakıcılık” gibi belirli roller beklenmektedir ve bu da eğitim ve çalışma gibi temel hakların kısıtlanmasına neden olmaktadır. Kadının en önemli görevi iyi bir anne ve eş olmaktır; çünkü kadın, toplumu oluşturan kültürel sınırları koruyan bir mekanizma olarak kabul edilir (Müftüler, 1999).

Cinsiyetler arasında doğuştan bir üstünlük olmasa da toplumsal normlar çoğu zaman kadınlar ve erkekler arasında doğrudan veya dolaylı eşitsizliklere yol açabilmektedir.

Kadınların toplumdaki konumunun, tarih boyunca pek çok alanda geri plana itildiği görülmektedir. Avcı-toplayıcı toplumdan tarım toplumuna geçiş sürecinde, kadın ve erkek arasında belirgin bir toplumsal iş bölümü oluşmuştur. Bu süreçte, türün devamını sağlama görevi büyük ölçüde kadınlara yüklenmiş, bu da onların hareket kabiliyetini sınırlamıştır. Erkekler ise daha geniş ve özgür alanlarda faaliyet gösterebilmişlerdir (Yılmaz, 2006). Bu iş bölümü, mekansal bir paylaşımı da beraberinde getirmiştir: “Kadınlara odalar, bazı binaların kapalı mekanları, avlular, iç bahçeler ve bazı kent kamusal alanları düşerken; bu alanlar dışında kalan mekanlar, öncelikle ve baskın biçimde erkeklere ait” olmuştur (Yılmaz, 2006). Böylece, kadınlara özel, erkeklere ise kamusal mekanlar tahsis edilmiştir (Yılmaz Bayram, 2011). Özellikle kültürel olarak kadınları özel alanlara iten, erkekleri ise kamusal alanları kullanmaya teşvik eden toplumsal cinsiyet rolleri nedeniyle kadınlar çeşitli zorluklarla karşı karşıyadır. Toplumlar ve kentsel ortamlar geliştikçe bu sorunlar da çeşitlenmiş ve artmıştır.

Kadınların işgücüne katılımı, kadın ve mekan etkileşimlerini önemli ölçüde dönüştürmüştür. Bu değişim, kadının hane içi ve toplumsal rolünü yeniden şekillendirmiştir. Evde anne olan kadın, kamusal alanda çalışan bir birey kimliği kazanmıştır. Ancak, kamusal mekanlar ve hizmetler tarihsel olarak erkeklere yönelik düzenlenmiştir. Bu nedenle, kadınların yeni düzene uyum sağlamaları zor olmuştur (Yılmaz, 2006). Kentler ve kamusal mekanlar cinsiyet perspektifinden bakıldığında, mekânsal ayrımcılığın ve eşitsizliğin yeniden üretildiği, çoğu zaman kadınların kaygıları ve hassasiyetleri dikkate alınmadan düzenlenen alanlardan barındırmaktadır (Bayraktar, 2005). Weisman (2000), mekanlara cinsiyet atamak yerine, tüm kullanıcılara hitap eden kapsayıcı tasarımlar oluşturmaya, böylece kadınların kentsel açık alanlarda erkeklerle eşit görünürlüğünü sağlamaya önem verilmesi gerektiğinin altını çizmektedir.

Kadın ve erkeğin kamusal alanlardaki görünürlüğü arasındaki eşitsizlikler, toplumsal cinsiyet sorumluluklarından kaynaklanan önemli bir sorundur. Day (2000), erkeklerin, kadınlara göre daha üstün olduğu algısının, kadınların kamusal alanlara katılımlarını kısıtlayan temel bir faktör olduğunu ileri sürmektedir. Kadınlar, kamusal alanlarda belirli sınırlamalarla karşılaşmakta, çünkü güvenlik endişeleri onların özgürce dolaşmalarını engellemektedir (Lordoğlu, 2016). Bu endişeler, özellikle cinsel taciz ve erkek şiddeti korkusu, onların kamusal alanlarda hareket etmelerini sınırlayan zihinsel engeller

oluşturmaktadır. Toplumda hala var olan ataerkil yapı, kadınların sokaklarda kendilerini güvende hissetmelerini zorlaştırmakta, bu da tek başına dışarı çıkan kadınların istenmeyen muamele, taciz veya güvenlik tehditleriyle karşılaşma olasılığını artırmaktadır.

Kentsel alanların planlanması ve tasarımı belirli genellemeler ve standartlar kullanıldığında kadınların hassasiyetlerinin ve önceliklerinin kasıtlı olmamakla birlikte göz ardı edildiği durumlarla karşılaşmaktadır (Yılmaz Bayram, 2011). Bu durum, kamusal alanda kadınların güvenliğini ve özgürlüğünü kısıtlamakta ve toplumsal cinsiyet eşitliğini zayıflatmaktadır. Eşitliğin sağlanması için, bu süreçlerde cinsiyet duyarlılığının artırılması ve kamusal mekanların, kadınlar için daha yaşanabilir bir şekilde geliştirilmesi önemlidir. Kadınların toplumsal konumunun yeniden değerlendirilmesi ve her türlü hizmet, imkan ve kentsel donatıya erişimlerinin sağlanması, günlük yaşam kalitesini artırmak için önemlidir.

Batı toplumlarında ve Türkiye’de, kadının yerini belirleyen kültürel, ekonomik, yasal ve sosyal faktörler benzerlikler ve farklılıklar sergilemektedir. Batı toplumlarında, kadınların toplumsal konumu, tarih boyunca önemli değişikliklerden geçmiştir. Bu değişimlerin merkezinde kültürel dinamikler, yasal ve kurumsal düzenlemeler ile ekonomik ve sosyal faktörler bulunmaktadır. Kadınların Batı’daki toplumsal rollerini ve haklarını anlamak için bu üç ana dinamiğin incelenmesi gerekmektedir (Massey, 2000; Sewell, 2003). Batı’da kadınların toplumsal konumu, 19. yy’ın sonlarından itibaren kadın hareketlerinin etkisiyle büyük ölçüde değişmiştir. Özellikle 20. yy’da kadınların oy hakkı, eğitim ve iş hayatında eşitlik talepleriyle başlayan süreç, feminist hareketlerin etkisiyle ivme kazanmıştır. Kadınların toplumsal konumunu şekillendiren önemli dönüm noktaları arasında, doğum kontrolü ve kürtaj hakkı gibi bedensel haklar, iş hayatında eşitlik ve ayrımcılıkla mücadele yer almaktadır. Bu toplumlarda kadınların haklarını koruyan ve cinsiyet eşitliğini teşvik eden birçok yasal düzenleme bulunmaktadır. Avrupa Birliği’ne üye ülkelerde cinsiyet eşitliği politikaları kapsamında çalışma hayatında eşit ücret, ayrımcılıkla mücadele ve kadınların karar alma süreçlerine katılımı gibi konularda önemli yasal düzenlemeler mevcuttur (Wesely ve Gaarder, 2004). ABD’de ise 1964 Medeni Haklar Yasası, cinsiyet ayrımcılığını yasaklayarak kadın hakları mücadelesinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Batı toplumlarında kadınların işgücüne katılım oranı yüksek olup, birçok ülkede kadınlar yönetici pozisyonlarda ve karar alma mekanizmalarında önemli roller üstlenmektedir. Ancak, günümüzde cinsiyet ücret farkı ve cam tavan engeli gibi sorunların devam ettiği görülmektedir. Eğitim ve sağlık alanlarında kadınların erişimi ve

fırsat eşitliği büyük ölçüde sağlanmış olsa da toplumsal cinsiyet rolleri ve ataerkil yapıların etkisi tam anlamıyla ortadan kalkmamıştır (Day, 2000).

Türkiye’de kadınların toplumsal durumu, tarihsel süreç içinde büyük değişimlerden geçmiştir. Bu konum, kültürel, yasal ve kurumsal düzenlemeler ile ekonomik ve sosyal dinamikler tarafından şekillenmiştir (Kurnaz, 1991). Osmanlı İmparatorluğu Dönemi’nde kadınlar, İslami Hukuk çerçevesinde sınırlı haklara sahipken, 1923’te Cumhuriyet’in kurulmasıyla birlikte kadınların statüsünde önemli reformlar gerçekleştirilmiştir. Mustafa Kemal Atatürk tarafından, kadınlara seçme ve seçilme hakkı, eğitim ve çalışma alanlarında eşitlik gibi birçok hak tanınmıştır. 1980’lerden itibaren Türkiye’de kadın hakları konusunda önemli yasal ve kurumsal değişiklikler yapılmıştır. Anayasa’da cinsiyet eşitliği ilkesi yer almakta ve kadınların ekonomik, sosyal ve politik alanlarda eşit haklara sahip olduğu belirtilmektedir (Altındağ, 1994; Doğramacı, 1997). Ancak, bu yasal düzenlemelerin uygulanmasında sıkıntılar yaşanmakta ve günümüzde kadınların çeşitli alanlarda ayrımcılık yaşadığı örneklerle karşılaşmaktadır. Türkiye’de kadınların işgücüne katılım oranı, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (Organisation for Economic Cooperation and Development-OECD) ortalamasının altındadır. OECD 2022 verilerine göre Avrupa’da cinsiyetler arası işgücüne katılım farkının en yüksek olduğu ülke olan Türkiye’de 15-64 yaş arasındaki erkeklerin %78,2’si işgücüne katılırken bu oran kadınlarda %40’tır (URL 1). Böylece cinsiyete dayalı işgücüne katılım oranında farkı %38,2 olmakta, kadınlar genellikle düşük ücretli, güvencesiz işlerde çalışmakta ve iş hayatında cinsiyet ayrımcılığı ile cam tavan engeli (görünür olmayan yapay engeller) gibi sorunlarla karşılaşmaktadır. Eğitim seviyesindeki artışa rağmen, toplumsal cinsiyet rollerinin etkisiyle kadınlar, ev içi sorumluluklarını iş hayatıyla dengelemekte zorlanmaktadır (Alkan, 2002; Doğramacı, 1997).

Batı Toplumlari ve Türkiye arasında kadınların toplumsal konumu açısından belirgin farklılıklar bulunmaktadır. Batı’da kadın hakları mücadelesi daha erken başlamış ve daha geniş bir toplumsal kabul görmüştür. Batı toplumlarında kadınların işgücüne katılım oranı, karar alma mekanizmalarındaki temsil oranı ve toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki farkındalık düzeyi Türkiye’ye kıyasla daha yüksektir. Örneğin, Batı Avrupa ülkelerinde ve Kuzey Amerika’da kadınlar, üst düzey yönetici pozisyonlarında daha fazla temsil edilmekte ve cinsiyet eşitliği politikaları daha etkili bir şekilde uygulanmaktadır. Türkiye’de ise toplumsal cinsiyet rollerinin ve geleneksel değerlerin etkisi, kadınların toplumsal hayatta karşılaştığı engelleri daha belirgin hale getirmektedir. Eğitim ve sağlık

hizmetlerine erişim konusunda Türkiye’de önemli ilerlemeler kaydedilmiş olsa da kadınların işgücüne katılım oranı ve karar alma mekanizmalarındaki temsil oranı Batı toplumlarına kıyasla daha düşüktür. Ayrıca, toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki farkındalık düzeyi de Batı toplumlarına göre daha sınırlıdır. Türkiye ve Batı toplumları arasındaki benzerlikler ve farklılıklar, kadın hakları mücadelesinin evrensel bir niteliğe sahip olduğunu, ancak yerel dinamiklerin bu mücadelenin seyrini önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir. Kadınların toplumsal hayatta eşit bir konuma sahip olması, sürdürülebilir kalkınma ve toplumsal refah için vazgeçilmez bir hedef olarak karşımızda durmaktadır. Bu hedefe ulaşmak için, her iki coğrafyada da kadın hakları mücadelesinin güçlendirilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması yönünde sürekli çaba sarf edilmesi gerekmektedir (Mumcu vd., 2016).

1.3. Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Boş Zaman Kullanım Biçimleri

Boş zaman kavramı, insanların zorunlu ve rutin işlerinden arta kalan, kendi tercih ve istekleri doğrultusunda serbestçe kullanabilecekleri zaman dilimini ifade eder (Demir, 2006). Bu kavram, insanların dinlenme, eğlenme, sosyalleşme ve kişisel gelişim gibi faaliyetlere ayırdıkları süredir (Demir, 2006). Boş zaman, bireylerin zihinsel ve fiziksel sağlığını destekleyen, stres ve yorgunluğu azaltan önemli bir unsurdur. Farklı yaşam evrelerinde - çocukluk, gençlik, yetişkinlik ve yaşlılık - bireylerin sahip oldukları boş zaman miktarları değişiklik gösterir. Özellikle yaşlılar ve emekliler, çalışanlara ve gençlere kıyasla daha fazla boş zamana sahiptir. Boş zamanın miktarını belirleyen etkenler arasında işsizlik, emeklilik, çalışanların mesai saatleri, hafta sonu ve yıllık izin süreleri ile toplumsal cinsiyetin getirdiği sorumluluklar bulunmaktadır (Yılmaz Bayram, 2011). Toplumsal cinsiyet açısından değerlendirildiğinde, kadınların boş zamanlarını miktarını etkileyen en önemli faktörlerden biri ev içi ve aile bireylerinin bakım sorumluluklarıdır. İş hayatında erkeklerle birlikte çalışan kadınlar, iş saatleri dışında da annelik ve ev işleri rollerini üstlenmek zorundadır (Özbay, 1995). Ayrıca, Tablo 1’de anlatıldığı üzere boş zamanın süresinin yanı sıra, bu zamanın nerede ve nasıl değerlendirildiği önemli bir konudur (Yetim, 2006).

Tablo 1. Boş zaman aktiviteleri (Yılmaz Bayram, 2011)

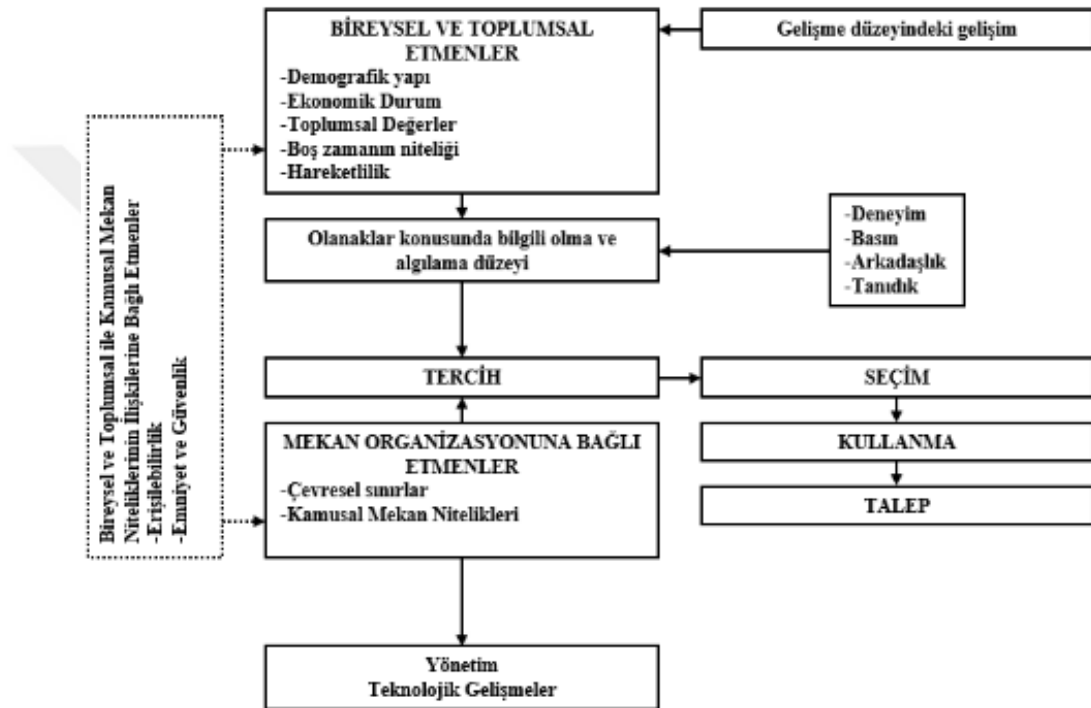
Gruplar	Türler	Aktiviteler
Gerektirdiği fiziksel ve zihinsel enerji açısından rekreasyon	Aktif etkinlikler	Spor, resim yapmak, müzik uğraşları, zihinsel etkinlikler
	Pasif etkinlikler	Piknik, okuma, müzik dinleme
İçeriği açısından rekreasyon	Kültürel	Sanat dallarıyla aktif yada pasif olarak ilgilenmek
	Sosyal	Ziyaretler, merkezde dolaşmak, vb.
	Sportif	Sportif faaliyetlerde bulunmak
Kullanılan zaman açısından rekreasyon	Günlük (kısa süreli)	
	Tatil (uzun süreli) Hafta sonu tatilleri Yıllık tatiller	
	Değişken (emeklilik sonrası)	
Gerektirdiği donatılar ve içeriği açısından rekreasyon	Kentte özel alan gerektirmeyen sosyal içerikli etkinlikler	TV izlemek, bahçe işleri ile uğraşmak, vb.
	Kentte özel donatı gerektirmeyen kültürel ve sanatsal içerikli etkinlikler	Okumak, yazmak, müzik icra etmek, vb.
	Kentte ticari ve/veya sosyal donatı gerektiren etkinlikler	Kafe, diskotek, vb. yerlere gitmek, dernek faaliyetlerinde yer almak, vb.
	Kentte ve kent dışında açık alan düzenlemesi gerektiren sosyal etkinlikler	Parka, çay bahçesine gitmek, açık alanlarda dolaşmak, piknik yapmak, vb.)
	Kentte ve kent dışında açık ve kapalı alanlar ve düzenlemeler gerektiren spor etkinlikleri	

Toplumun farklı kesimlerine (genç-yaşlı, kadın-erkek vb.) yönelik alternatif rekreasyonel imkanların sağlanması kritik bir konudur. Bu imkanlar sunulmadığında, toplumun bazı kesimleri, boş zamanlarını kendilerini yenileme fırsatından yoksun kalarak geçirme riskiyle karşı karşıya kalabilir (Yetim, 2006).

- Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Boş Zaman Etkinliklerinin Seçimini Etkileyen Etmenler

Kadınların ve erkeklerin boş zamanlarını geçirme biçimlerinde benzerlik ve farklılıklar bulunmaktadır (Greed, 1994). Greed'e göre kadınların boş zaman etkinliklerindeki seçimleri, sosyal kontrollerden ve özgürlüklerine getirilen sınırlamalardan etkilenmektedir. Kadınların ev dışındaki faaliyetlere katılımını engelleyen iki önemli zorluk, ekonomik, politik ve kültürel süreçlerle şekillenen ev içindeki rolleri ve çocuk bakım sorumluluklarıdır (Greed, 1994; Torkildsen, 2002). Bir zamanlar ilişki ağları ve

gelenekler tarafından yönetilen geleneksel aile yapısı, kentleşme, modernleşme ve sanayileşmeyle dönüşmüş, kadının aile içindeki rolleri ve sosyal statüsü değişmiştir (Dandekar, 1996). Bu bağlamda, toplumsal cinsiyet rollerinin etkisini anlamak ve kadınların boş zamanlarını nasıl değerlendirdiklerini analiz etmek, mekan üretme (kent planlama ve kentsel tasarım) süreçlerinde dikkate alınması gereken önemli bir husustur (Dandekar, 1996).

Şekil 2. Toplumsal cinsiyet bağlamında boş zaman etkinlik seçimini etkileyen etmenler (Aydemir, 1990 ve Yılmaz Bayram, 2011 ‘den yararlanılarak oluşturulmuştur.)

Toplumsal cinsiyet bağlamında boş zaman etkinliklerinin seçimini etkileyen etmenler, iki ana grupta toplanabilir: 1.Bireysel ve toplumsal etmenler, 2. Kamusal mekanın niteliklerine bağlı etmenler. Şekil 2’de görüldüğü gibi, kamusla mekan niteliklerinden erişilebilirlik ve güvenlik salt fiziksel konularla ilgili etmenler değildir. Bunlar yanı zamanda bireysel ve toplumsal etmenler tarafından da belirlendiği için, bu iki etmen bireysel ve toplumsal ile kamusal mekan niteliklerinin ilişkilerine bağlı etmenler olarak ele alınması uygun olacaktır.

Bireysel ve toplumsal etmenler, demografik yapı, ekonomik durum, toplumsal değerler, boş zamanın niteliği ve hareketlilik konularını içermektedir. Toplumsal cinsiyet

rolleri kadınların günlük hayat pratiklerinde önemli bir belirleyici olduğu daha önce de belirtilmişti. Kadının boş zaman kullanımı, bireysel tercihler, ailevi sorumluluklar ve sosyal çevre gibi çeşitli faktörlerin etkisi altında şekillenmektedir (Nişancıoğlu, 1996).

Yaş, boş zaman etkinliklerine katılımı etkileyen çok önemli bir faktördür ancak tek başına düşünülmemelidir. Yaşam evrelerindeki değişiklikler boş zaman etkinliklerine katılımını önemli ölçüde etkiler; evlilik ve ebeveynlik gibi faktörler de burada önemli bir rol oynar (Bell, 2001; Torkildsen, 2002). Aktif boş zaman aktiviteleri yaşla birlikte belirgin bir değişim gösterir, fiziksel rekreasyona katılım azalırken park ziyaretleri ve geziler gibi daha pasif aktivitelere katılım sabit kalır (Patmore, 1972; Torkildsen, 2002). Ancak televizyon izlemek ve kitap okumak gibi bazı aktiviteler yaş grupları arasında tutarlı olma eğilimindedir (Torkildsen, 2002).

Eğitim seviyesi, bireylerin boş zamanlarını değerlendirme şeklini etkilemektedir (Cheek ve Burch 1976). Eğitim seviyesi arttıkça, boş zaman etkinliklerine katılım düzeyi artmaktadır, bunun nedeni insanların çevreye olan ilgisi ve duyarlılığı artmasıdır. Rekreatif alan kullanımının hem psikolojik hem de sağlık açısından insana yararlı olduğu bilinci ve boş zamanın fazlalığı insanları rekreatif kullanımlara yönlendiren hususlardır (Cheek ve Burch, 1976). Yüksek eğitim seviyesine sahip kadınlar, boş zamanlarını daha kültürel ve entelektüel faaliyetlere ayırırken, görece düşük eğitim seviyesine sahip kadınlar genellikle günlük ve rutin aktivitelere yönelebilirler (Cheek ve Burch, 1976).

İnsanların ekonomik durumlarının, boş zaman değerlendirme tercihleri üzerinde önemli bir etkisi vardır (Wilson, 1980). İnsanların çalıştığı meslek grubu da boş zaman tercihlerini etkilemektedir; ekonomik durumu diğer insanlara göre daha fazla kazanç sağlayan insanlar tenis, golf ve opera gibi prestijli aktiviteleri tercih ederken, ekonomik durumu daha düşük seviyedeki bireyler televizyon izlemek veya piknik yapmak gibi daha uygun ücretli etkinlikleri tercih etmektedir (Aslan, 2005). Cinsiyet ve ekonomik düzey birbiriyle ilişkili iki husustur; kadınlar, çoğunlukla düşük ücretli pozisyonlarda, sınırlı iş imkanına sahipken, erkekler için iş imkanları daha çeşitlidir (Heywood, 2007). Çalışan kadınlar ile ev hanımlarının boş zaman kullanımı arasında belirgin farklar vardır. Çalışan kadınlar, iş yükü nedeniyle boş zamanlarını daha planlı ve sınırlı kullanmak zorunda kalırken, ev kadınları daha esnek zaman dilimlerine sahip olabilirler (Wilson, 1980).

İnsanların yaşam evrelerinde boş zamanın süresi ve enerji seviyeleri değiştiğinden ötürü, boş zaman tercihlerinde de farklıklar görülür. Çocukluk dönemi basit, zahmetsiz aktivitelerle karakterize edilirken, ergenler erken yetişkinlik döneminde spor aktivitelerini

tercih etmekte, sosyokültürel aktivitelere geçiş yapmaktadır (Aslan, 2005). Genç yetişkinler, özellikle 29 yaşın altındakiler, enerji düzeylerinin yüksek olması ve aile sorumluluklarının olmaması nedeniyle aktif rekreasyonel faaliyetlere yoğun katılım göstermektedirler (Aslan, 2005). Ergenliğin sonlarına doğru sosyal ve okuma etkinliklerinin tercih edilmesiyle aktif ilgiler daha pasif ilgilere kayabilir (Tezcan, 1977). 30-39 yaş grubunda bireyler ergenlik dönemine göre daha bilinçli de olsa yeniden aktif olarak spor yapmaya başlarlar (Dumazedier, 1974). Yaş ile spora katılım arasında genel olarak ters orantılı bir ilişki bulunurken, yaş ilerledikçe spor izleme eğilimi artmaktadır (Aslan, 2005). 45 yaş ve üzeri kişiler ev dışındaki hobiler gibi pasif rekreasyonel faaliyetleri tercih etme eğilimindedir (Patmore, 1972). Emekliler ve yaşlılar, diğer yaş gruplarına oranda daha fazla boş zamana sahiptir ve genellikle parkları ziyaret ederek ve yürüyüş yaparak geçirirler (Patmore, 1972). Ancak belirli mekansal ihtiyaçları vardır; oturma ve tuvalet gibi olanaklara sahip daha kısa ve düz yürüyüş yollarını tercih ederler. Hareket kabiliyetinin sınırlı olması nedeniyle bu alanları sıklıkla kullanırlar (Bell, 2001).

İnsanların yaşam deneyimleri ve yaşamın farklı aşamalarındaki etkileşimleri, onların toplumsal değerlerini şekillendirir. Aile yapıları, sosyal statü, dini inançlar ve başkalarıyla etkileşimlerden kaynaklanan kültürel etkiler bu değerlerin oluşumuna katkıda bulunur. Toplumun çekirdeğini oluşturan aile, özel ve kamusal alanda toplumsal yaşamın ve toplumsal cinsiyet rollerinin şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Toplumsal normlar ve değerler, bireylerin davranışlarını belirleyen önemli unsurlar olmaya devam etmektedir. Ancak, küreselleşme ve dijitalleşmenin etkisiyle, boş zaman aktivitelerinde daha fazla çeşitlilik ve esneklik gözlemlenmektedir. Günümüzde, pek çok boş zaman aktivitesi internet ve sosyal medya aracılığıyla evrensel hale gelmiştir. Örneğin, online oyunlar, sosyal medya platformlarında geçirilen zaman ve dijital içerik üretimi gibi aktiviteler, kültürel sınırları aşarak geniş kitleler tarafından benimsenmektedir. Bununla birlikte, bazı aktiviteler hala belirli toplumlarda daha fazla kabul görmekte ya da reddedilmektedir.

Cinsiyet rolleri, boş zaman etkinliklerinde belirleyici olmayı sürdürse de bu roller giderek esnemektedir. Örneğin, geçmişte erkekler tarafından daha çok tercih edilen spor faaliyetlerine (futbol, basketbol, dağcılık vb.) kadınların katılımı artarken, kadınlara özgü olduğu düşünülen el işi, yemek yapma gibi etkinliklere erkekler de ilgi göstermektedir. Kadın ve erkeklerin boş zaman aktivitelerine eşit erişimi teşvik eden politikalar ve sosyal

hareketler sayesinde, toplumsal cinsiyet rollerinin etkinlikler üzerindeki etkisi giderek azalmaktadır.

Bireylerin yaşadıkları coğrafi bölge ve kültürel arka planları, boş zaman aktivitelerini etkileyen önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Örneğin, Türkiye'nin doğusunda, kırsal alanlarda yaşayan kadınların aktivitelere katılım oranı hala düşük olabilse de eğitim ve farkındalık çalışmaları sayesinde bu oran artış göstermektedir. Batı bölgelerinde ise kadınlar ve erkekler arasında boş zaman aktivitelerine katılım oranları giderek dengelenmektedir. Ayrıca, dijital teknolojilerin yaygınlaşmasıyla birlikte, coğrafi sınırlar ne olursa olsun pek çok kişi evden bile çeşitli etkinliklere katılabilmektedir (URL 2).

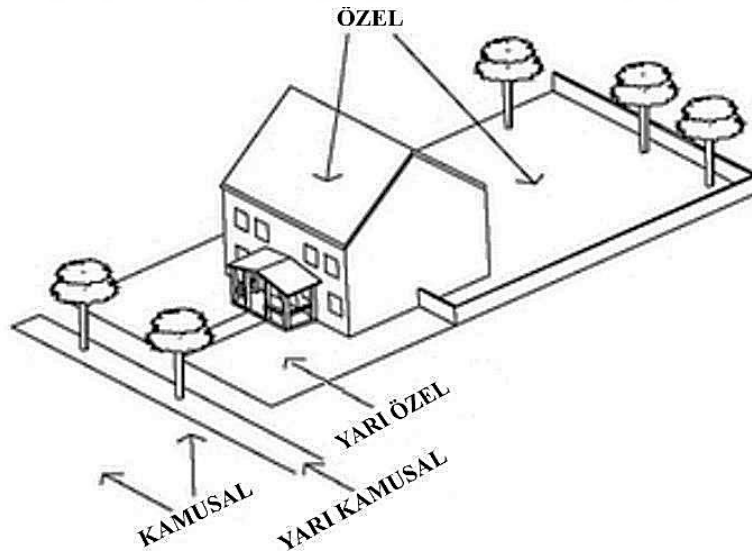
Mekan organizasyonuna bağlı etmenler çevresel kısıtlar ve kamusal mekan niteliklerine bağlı etmenlerdir. Kamusal mekan niteliklerine bağlı etmenler, erişebilirlik, emniyet ve güvenlik, çeşitlik ve kapsayıcılık, esneklik ve uyarlanabilirlik, konfor ve rahatlık ile bakım konularını içermektedir. Bunlardan erişebilirlik ve güvenlik bireysel ve toplumsal boyutları da olan iki etmen olması nedeniyle ayrı bir kategori olarak değerlendirilmesi gerekir. Kamusal mekan niteliklerine bağlı etmenler tezin anlatım bütünlüğü açısından Bölüm 1.5. Toplumsal cinsiyet bağlamında kamusal mekanın nitelikleri başlığında detaylı olarak aktarılmıştır.

1.4. Mekan ve Kamusal Mekan Kavramları

Mekan çok boyutlu bir kavram olduğu için farklı disiplinlerde çeşitli şekillerde tanımlanmaktadır. Mekân, belirli bir kullanıma ayrılmış, bir şeyin ya da kişinin bulunduğu, bir eylem ya da olayın gerçekleştiği yerdir (Erel, 2007). Leibniz'e göre mekan bir varlık değil, bir ilintidir. Varlıkların birbirlerine göre olan konumlarının teşkil ettiği ilintiler bütünü mekânı meydana getirir, bu varlıklar ortadan kalkarsa mekan da ortadan kalkar (Leibniz, 1961). Bu kavram, fiziksel alanı, içinde bulunan öğelerin bir ürünü olarak görmektedir; burada bu öğeler, çeşitli bileşenler arasındaki ölçülebilir mesafeleri ve karşılıklı ilişkileri tanımlamaktadır. Bu tanımlar, mekânın dinamik doğasının altını çizmekte ve onun hem etkili bir güç hem de öğelerin düzenlenmesinde ortaya çıkan bir sonuç olabileceğini göstermektedir (Arnheim, 1977). Mimari bir mekânı yaratmak, geniş anlamdaki doğadan ve peyzaj mekânından insanın kavrayabileceği bir bölümü sınırlandırmaktır (Hasol, 1998). Mimaride mekânın merkeziliği, insanların deneyimleri ve

içinde ortaya çıkan etkinlikler için bir alan olma rolünden kaynaklanmaktadır (Corbusier, 1993).

Kentsel mekânlar, kent arazisi üzerindeki kentsel yapılaşma bölgelerinin dışında kalan, kent sakinlerinin yararlandığı ve kentle ilgili etkinliklerin gerçekleştiği tüm alanları kapsamaktadır (Bakan ve Konuk, 1987). Çoğu zaman canlı organizmalara benzetilen bu mekanlar, şehirlerdeki değişen sosyoekonomik ve kültürel dinamiklere yanıt olarak gelişmektedir (Alexander, 1977). Kentsel mekan, üç boyutlu yapısının yanı sıra, kentsel olayların temel ortamı olarak, işlevselliği ve kullanılabilirliğiyle kentlilerin yaşamlarını zenginleştiren bir kaynak olarak da önem taşımaktadır (Golicnik ve Thompson, 2010). Jan Gehl, kentsel mekanı, kamusal, yarı kamusal, yarı özel ve özel alanlar olarak dört türde analiz etmektedir. Gehl (1987)'in yaklaşımına göre, kamusal alanlar kentsel açık ve yeşil alanlar, plaza, sokak gibi herkesin erişimine açık ve ulaşılabilir yerlerdir. Yarı kamusal alanlar, kullanımında belirli faaliyetlerle ilgili kısıtlamalar gibi birtakım kısıtlamaların veya kuralların bulunduğu alanlardır. Yarı özel alanlar, ön bahçeler, merdivenler, ortak bahçeler veya otoparklar gibi insanları içeri ve dışarı çıkmaya davet eden geçiş alanlardır. Özel alanlar, bireysel evler gibi tamamen özel olan alanlardır (Şekil 3).

Şekil 3. Jan Gehl'in kentsel mekan türleri (Gehl, 1987).

Kamusal mekanlar, insanların günlük ihtiyaçlarını karşıladığı ve kültürel faaliyetlerde bulunduğu ortak alanlar olarak tanımlanmaktadır. Bu mekanlar, halkın tüm kesimleri (kadın-erkek, yaşlı-genç, engelli-engelsiz bireyler, vb.) tarafından erişilebilir ve

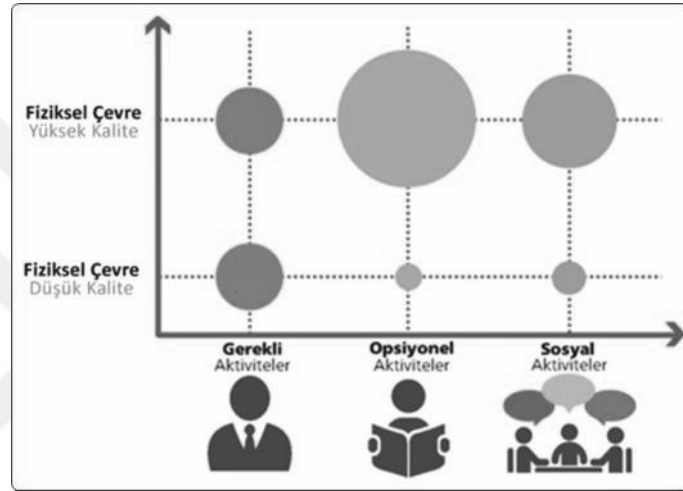
paylaşılan kentsel çevrelerin temel bileşenleridir (Çeliktay ve Karayılmazlar, 2018). Özel alanlar bireysel ihtiyaçlara hitap ederken, kamusal alanlar bir bütün olarak toplumun ortak amaçlarına hizmet etmektedir. Kamusal mekanlar, kentlerin sosyo-ekonomik durumuyla ilgili ipuçları vermekle kalmayıp, yerel kültürü de yansıtmaktadır (Oktay, 1999).

Kamusal mekân türlerini iki başlık altında toplamak mümkündür: 1. Doğanın kentlere taşınması sonucu oluşan boşluklar (park, bahçe vb.), 2. Binalar arası oluşan boşluklar (sokaklar, meydanlar vb.) (Korkmaz ve Türkoğlu, 2003). Kentlerdeki dış mekânlar, kamusal (halka açık), özel (şahıslara ait) ve yarı özel olarak tanımlanan mekânlardır. Yarı özel mekânlar, kamusal alanlardan özel alanlara geçiş sağlayan tampon mekânlardır. Kamusal mekânları, iletişim ağları (network) olan sokaklar ve düğüm noktaları (nodes) olan meydanlar olarak ayırmak mümkündür. Günümüzde kamusal alanlar, kent sakinlerinin bir araya gelip sosyal etkileşime girebileceği çeşitli rekreasyonel ve sosyal mekânları kapsamaktadır. Örnekler arasında caddeler, sokaklar, parklar, meydanlar, pazar yerleri, ulaşım merkezleri, özel olarak tasarlanmış aktivite alanları ve kıyı rekreasyon alanları yer almaktadır. Parklar, kent parkları, mahalle parkları ve daha küçük yerel parklardan oluşmaktadır. Meydanlar, kent ölçeğindeki meydanlar, geçiş noktası meydanları, binalar arasındaki küçük meydanlar ve çevredeki anıtlardan oluşmaktadır. Cadde ve yol aksları, kaldırımlar ve yayalaştırılmış alanlardan oluşmaktadır. Oyun alanları, çocuk oyun alanları ve oyun için kullanılan açık alanları ifade etmektedir. Rekreasyon alanları, spor tesisleri, piknik alanları ve sahil kıyılarından oluşmaktadır. Alışveriş alanları, çarşı caddeleri ve alışveriş merkezleri ve ticari alanları içermektedir (Korkmaz ve Türkoğlu, 2003).

- Kamusal Mekanın Nitelikleri

Kamusal mekanların sahip olması gereken nitelikler zaman içinde kapsamlı araştırmaların konusu olmuştur. Jane Jacobs 1961’de özellikle kamusal mekanda güvenlik, çeşitlilik ve şehirlerin canlılığıyla ilgili endişelere dikkat çekmiştir (Jacobs, 1992). Ayrıca Whyte (1980), “Küçük Kentsel Mekanların Sosyal Hayatı” (1980) adlı çalışmasında oturma düzenlemeleri, konfor, yiyecek varlığı, perakende faaliyetleri, sokak dinamikleri gibi unsurları, kamusal mekanların başarı/başarısızlık dinamiklerini, yaya akışı ve dış uyaranlarla bağlantılarını araştırmıştır. Kent planlama faaliyetlerinde, kamusal mekanlar kentsel ve kırsal alanlarda dağıtırken, çoğu zaman niceliksel norm ve standartlara bağlı kalırsa da Tüzin Baycan ve Peter Nijkamp (2008)’de vurguladığı gibi, bu yaklaşımlar çoğu zaman bu alanların niteliksel ve yönetsel yönlerini ele almada yetersiz kalmaktadır.

Gehl (1987)'de kamusal açık alanların etkili tasarımı için üç ana kriter altında kategorize edilen 12 kalite kriteri belirlemiştir: 1. Koruma (trafik ve kazalara karşı koruma, başkalarının zararına karşı koruma, hoş olmayan duysal deneyimlere karşı koruma), 2. Konfor (hareketlilik seçenekleri, ayakta durma ve oyalanma seçenekleri, oturma seçenekleri, görme seçeneği, konuşma ve dinleme seçeneği, oyun, egzersiz ve aktivite seçenekleri), 3. Keyif (ölçek, iklimin olumlu yönlerinden yararlanma fırsatları, estetik nitelikler ve olumlu duysal deneyimler) (Şekil 4).

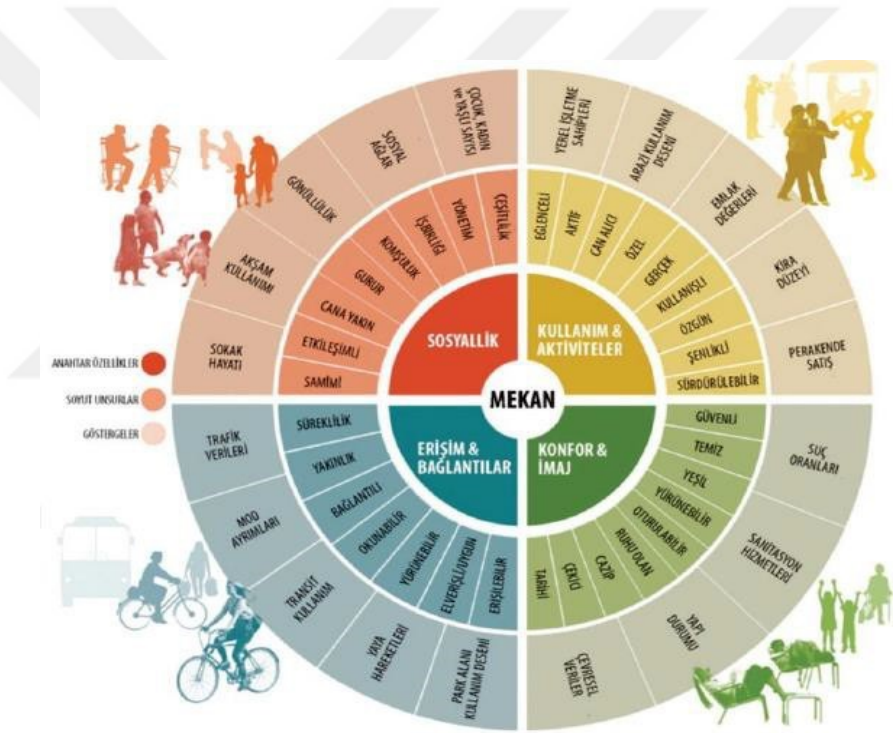

Şekil 4. Kentsel mekan aktivitelerinin üç türü ve mekan kalitesi ilişkisi (Gehl, 1987)

Bir kentsel mekanı değerlendirirken birçok faktör devreye girer. Öncelikle alanın uzaktan görünürlük düzeyinin önemlidir. Alan iyi bir yol bağlantısına sahip mi, etkileşimi engelleyen duvarlarla mı çevrelenmekte, yoksa otoyol ile mi bölünmekte olduğu sorularının cevabı kritik öneme sahiptir. Yakındaki binaların sakinlerinin alanı kullanıp kullanmadığını gözlemlemek, alanın toplum içindeki işlevselliği hakkında fikir verir. Güvenliğe ve zararın önlenmesine odaklanan “Koruma”; yürünebilirlik, oturma seçenekleri ve sosyal etkileşim fırsatlarına değinen “Konfor”; ve olumlu çevresel yönleri vurgulayan “Keyif”. Kaldırımlar, özel ihtiyaçları olan kişiler için kapsayıcılık ve etkili ulaşım seçenekleri göz önüne alındığında da erişilebilirlik önem kazanmaktadır. Carmona (2010)’nın kamusal mekanların kalite kriterleri arasında temizlik, çekicilik, canlılık ve güvenlik de yer almaktadır. Kamusal Alanlar Projesi’nde (URL 3) erişim, kullanım, konfor ve sosyalliği kalitenin temel nitelikleri olarak özetlenmektedir. Kamusal alanların yönetimi, şehir imajını ve rekabetçiliği geliştirmek için hayati öneme sahiptir, ancak

gelişmekte olan ülkelerde, özellikle de küçük kasabalarda yaşanan zorluklar, kalite kriterlerinin etkili bir şekilde uygulanması için sosyo-ekonomik faktörlerin ve idari çerçevelerin incelikli bir şekilde anlaşılmasını gerektirmektedir (Şekil 4).

Kamusal mekanların önemi ve geliştirilmesi üzerine kapsamlı araştırmalarıyla tanınan Whyte, 1975 yılında yayınlanan “Küçük Kentsel Mekanların Sosyal Hayatı” çalışmasıyla, kamusal mekanların araştırılması ve kalite kriterlerinin genişletilmesinin temelini atmıştır. O, açık kamusal mekanların kalitesiyle bağlantılı dört temel boyut belirlemiştir: 1.Erişim ve bağlantıyı, 2. Konfor ve çekici estetiğin yaratılmasını, 3. Kullanım ve aktivite çeşitliliğini, 4. Bu alanlarda sosyalliğin teşvik edilmesidir (Whyte, 1975) (Şekil 5).

Şekil 5. PPS' in mekan kalitesi diyagramı (URL 3)

Praliya ve Garg (2019) tarafından oluşturulan Kamusal Alan Kalite Değerlendirmesi (Public Space Quality Evaluation) çalışmasında, kentsel mekan kalite değerlendirme indeksinde sekiz temel boyut ve bunların alt bileşenleri belirlenmiştir: 1. Erişilebilirlik ve Bağlantı: Şehrin farklı bölgelerine bağlantının yanı sıra çeşitli fiziksel erişim ve görsel yaklaşım araçlarını da içerir. 2. Bakım: Parkların amaçlanan işlevlerini yerine getirebilmelerini sağlamak için korunmasını kolaylaştıran niteliklerle ilgilidir. 3. Çekicilik:

Bu boyut, duyuları harekete geçiren ve bir mekânı görsel olarak çekici kılan niteliklere veya özelliklere sahip olmakla ilişkilidir. 4. Konfor: Mekândaki belirli özelliklerden, unsurlardan ve iklim koşullarından etkilenen, rahat olma durumunu ifade etmektedir. 5. Kapsayıcılık: Çeşitli fiziksel, sosyal, ekonomik parametrelere veya dış etkilere bakılmaksızın bir alanı herkes tarafından kullanılabilir kılan özelliklere odaklanmaktadır. 6. Aktivite ve Kullanımlar: Bir mekanda gerçekleştirilen etkinliklerin çeşitliliğini ve hizmet ettiği amaçları kapsamaktadır. 7. Amaçlılık: Farklı kullanıcıların gelişen ihtiyaçlarını karşılamayla yakından bağlantılıdır. 8. Emniyet ve Güvenlik: Koruma algısını, fiziksel, zihinsel veya duygusal çeşitli tehditlerden korunmayı ve istenmeyen unsurların veya davranışların varlığını veya yokluğunu, ayrıca kırık ekipman veya mobilya gibi potansiyel tehlikeleri de ele almaktadır.

1.5. Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kamusal Mekanın Nitelikleri

Çalışma kapsamında, toplumsal cinsiyet bağlamında kamusal mekanların niteliklerinin belirlenmesi için ilgili alan yazı taranmış ve Clara Greed (1994)'in Kadın ve Planlama: Cinsiyetlendirilmiş Gerçekler Yaratmak (Women and Planning: Creating Gendered Realities) adlı kitabındaki eşitlikçi kamusal mekanlar yaratmak için tanımlamış olduğu beş kamusal mekan niteliği temel alınmıştır: 1. Erişilebilirlik, 2. Emniyet ve güvenlik, 3. Çeşitlilik ve kapsayıcılık, 4. Konfor ve rahatlık, 5. Esneklik ve uyarlanabilirlik. Praliya ve Garg (2019) tarafından oluşturulan Kamusal Alan Kalite Değerlendirmesi (Public Space Quality Evaluation) çalışmasındaki “Bakım” niteliği de kamusal mekanın kalitesini önemli ölçüde etkilediği varsayımından hareketle, bu çalışmada toplumsal cinsiyet bağlamında nitelikli kamusal mekanlar oluşturmak için altıncı parametre olarak kabul edilmiştir. Bu nitelikler erişilebilirlik, emniyet ve güvenlik, çeşitlilik ve kapsayıcılık, konfor ve rahatlık, esneklik ve uyarlanabilirlik ve bakım şeklinde sıralanabilir (Tablo 2).

Tablo 2. Kamusal mekan nitelikleri ve alt kriterleri (Greed, 1994; Praliya ve Garg, 2009; Yılmaz Bayram,2011; Carmona, 2010; Gehl, 1987; Jacobs, 1992 ve URL 3'ten yararlanılarak oluşturulmuştur.)

Nitelikler	Kriterler	Alt Kriterler
A.Erişilebilirlik	A1. Arazi kullanımı	Karma kullanım
	A2. Ulaşım altyapısı	Süreklilik
		Hareketlilik
		Yol dokusu
		Kapsayıcılık
	A3. Yaya yolu ve altyapısı	Yürünebilirlik
		Okunabilirlik
		Bağlanabilirlik
		Kapalılık
		Hareket kolaylığı
		Kapasite
		Zemin döşemesi
		Bilgilendirme
		Bitkilendirme
		Kent mobilyaları (aydınlatma vb.)
B. Emniyet ve Güvenlik	B1. Karma kullanım	
	B2. Kamusal-özel mekan ayrımı	
	B3. Zemin kat kullanımı	İşlevsel çeşitlik
	B4. Yol dokusu	Çıkma sokak,
		Keskin köşe
		Yol eğimi
	B5. Gözetleme ve izleme	Kamera
		Güvenlik elemanı
		Kolluk kuvvetleri
		Acil yardım butonları
	B6. Aydınlatma	
	B7. Kent mobilyaları	Ergonomi
		Bakım
	B8. Bitkilendirme	
	B9. Trafik hacmi	
	B10. Düzensiz ve alkol alan kişiler	
	B11. Sokak hayvanları	
	B12. Suç önleme politikaları	
	B13. Grafity ve vandalizm yönetimi	

Tablo 2'nin devamı

C.Çeşitlilik ve Kapsayıcılık	C1. İşlevsel çeşitlilik	
	C2. Mekansal çeşitlilik	
	C3. Evrensel tasarım	
	C4. Özgünlük	
D.Konfor ve Rahatlık	D1. Kullanım rahatlığı	
	D2. Estetik olma	
	D3. Mahremiyet	
	D4. Kent mobilyalarının niteliği	Duraklar
		Oturma elemanları
		Olumsuz iklim koşullarından koruma elemanları
		Aydınlatma
		Çöp kutuları
		Bilgilendirme elemanları
	D5. İhtiyaç mekanları	Tuvaletler
		Bebek bakım yerleri
	D6. Temizlik ve bakım	
E. Esneklik ve Uyarlanabilirlik	E1. Karma kullanım	
	E2. Esnek tasarım	
	E3. Modüler altyapı	
	E4. Evrensel tasarım	
F. Bakım	F1. Temizlik	
	F2. Atık yönetimi	
	F3. İhtiyaç mekanları	Tuvalet
		Bebek bakım yerleri
	F4. Kent mobilyaları	Oturma elemanları
		Olumsuz iklim koşullarından koruma elemanları
		Aydınlatma
		Çöp kutusu
		Bitkilendirme
		Çimlerin durumu
	F5. Zemin döşemesi	Yaya mekanları
		Bisiklet yolları
	F6. Oyun alanları	
	F7. Grafiti ve vandalizm yönetimi	
	F8. Trafik kontrolü ve sinyaller	

1.5.1. Erişilebilirlik

Erişilebilirlik, bireylerin diğer insanlara, hizmetlere, kaynaklara, faaliyetlere, bilgiye ve diğer yerlere ulaşabilme durumunu ifade eder. Bu bağlamda, erişim sağlanan mekânın, hizmetin, faaliyetin ve kaynağın çeşitliliği ve yeterliliği, kadınlar ve erkeklerin farklı ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde düzenlenmelidir. Erişilebilirlik; mekânsal (ulaşım ve arazi kullanımı), zamansal ve kişisel özellikler göz önünde bulundurularak ölçülebilir bir kavramdır (Yılmaz Bayram, 2020a). Erişilebilirlik, fiziksel çevrenin, hizmetlerin ve imkanların insanlar tarafından kolayca ulaşılabilir olma durumunu da ifade eder (Yoloğlu, 2008). Bireysel yetilerin farklılıklarından kaynaklı durumların engel teşkil etmeyeceği biçimde, fiziksel, sosyokültürel ve ekonomik çevreye ulaşabilme; buralardaki hizmetlerden yararlanabilme ve bunlara katkı sağlayabilme olanaklarına sahip olmak şeklinde de tanımlanabilir (Yılmaz Bayram, 2011). Toplumsal cinsiyet bağlamında kamusal mekan niteliklerinden ilki olan erişilebilirliğin üç alt kriteri bulunmaktadır: Arazi kullanımı, ulaşım alt yapısı, yaya yolu ve altyapısı. Tablo 2’de bu kriterlerin alt açılımları da detaylı olarak yer almaktadır. Bu kriterlerin tanımlanmasında, Kentsel Görev Gücü (Urban Task Force) ‘un sokakların güvenliğini ve erişilebilirliğini artırmaya yönelik çalışmaları, Yeni Şehircilik Kongresi (Congress for New Urbanism) ve Hirh Galler Prensi (Hirh The Prince of Wales) ‘in bağlantılı ve sürdürülebilir kentsel alanlar oluşturma çabaları, Kevin Lynch’in erişilebilirlik ve mekanın etkili kullanımı üzerine yapılan çalışmaları, Birleşik Krallık Çevre, Ulaştırma ve Bölge Bakanlığı (Department of the Environment, Transport and the Regions - DETR) ve Mimarlık ve Yapılı Çevre Komisyonu (Commission for Architecture and the Built Environment - CAFE) ‘nin akıllı sistemlerin ve bilgilendirme elemanlarının önemine dair vurguları, ve Jane Jacobs’un kapsayıcı ve güvenli mekanlar oluşturma yaklaşımı önemli bir rol oynamaktadır .

Erişilebilirlik niteliğine göre, arazi kullanımı, kamusal hizmetlere ve kaynaklara erişimi etkilediği için kent planlama ile erişilebilirliği artırır. Ulaşım altyapısı, kentsel alanlarda hareketliliği kolaylaştırırken, bu altyapının varlığı, insanların güvenli ve etkili bir şekilde hareket etmelerini sağlar (Önder, 2020). Süreklilik, kesintisiz bir dolaşım sağlayarak, yayaaların güvenli ve etkili bir şekilde hareket etmelerini sağlamaktadır. Hareketlilik, parkların her kesimden insan için ulaşılabilir ve kullanılabilir olmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Bu, özellikle engelli bireyler, yaşlılar, çocuklar ve bebek arabası kullanan ebeveynler gibi çeşitli grupların parkları rahatça kullanabilmesi için

gereklidir. Hareketlilik, engelli rampaları, geniş ve düzgün yürüyüş yolları, düşük kenarlı bordürler ve park alanları içinde yönlendirme levhalarının bulunmasını kapsamaktadır. Ayrıca, uygun dinlenme alanları, oturma bankları, erişilebilir tuvaletler ve park alanlarına kolay erişim sağlayan toplu taşıma bağlantıları da hareketliliği artırmaktadır (Alkan, 2005). Yol dokusu, güvenli ve rahat bir dolaşım sağlamak için düzgün, kaymaz ve engelsiz olmalıdır (Yılmaz, 2006; Efe, 2020). Mekânın çekiciliği ve rahatlığı, güvenlik, yaya yolu ağının kalitesi, kamusal mekânın özellikleri, yaya erişim ağının çeşitliliği, sokak dokusunun kalitesi, yol ağının bağlanabilirliği, açık alan sistemleri arasındaki bağlantılar, erişilebilirlik, ulaşım ve dolaşım sisteminin kalitesi gibi kriterlerle doğrudan ilişkilidir. Yürünebilir çevreler, yaya yollarının ve kaldırımların bakımlı ve temiz olduğu; kamusal alanların, yayaların ilgisini çekecek peyzaj düzenlemeleri, manzaralar, sanat eserleri ve tarihi binalar ile zenginleştirildiği; ilgi çekici sokak sahneleri ve varış noktalarının bulunduğu mekânlardır (Akkar Ercan, 2016).

Kapsayıcılık, bireylerin ve grupların farklı kimliklerine, geçmişlerine ve ihtiyaçlarına bakılmaksızın eşit fırsatlar ve haklara sahip olmasını sağlama ilkesidir. Bu ilke, farklı cinsiyetler, yaş grupları, etnik kökenler, yetenekler ve sosyal gruplardan kişilerin topluma, çalışma ortamlarına ve diğer sosyal yapıların tüm alanlarına tam katılımını desteklemektedir. Ayrımcılığın önleyerek, eşitliği sağlayarak ve herkesi kucaklayan mekanlar oluşturarak adaleti teşvik eder (Gök ve Özdemir, 2022). Yürünebilirlik, mekânsal yaşam kalitesi ve yaşanabilirliğin fiziksel bir ölçütüdür; aynı zamanda sosyo-ekonomik, çevresel adalet ve eşitlik bağlamında siyasal ve ideolojik boyutları olan bir kavramdır. Yaya, “bir taşıtla yolculuk etmek yerine yürüyen kişi” olarak tanımlanır. Yürüme, birçok kas grubunu çalıştıran aerobik bir etkinlik olup, her yaşta insan için sağlıklı ve basit bir ulaşım biçimidir (Akkar Ercan, 2016). Bu yönleriyle yürüme, kentlerin sürdürülebilirliğini ve toplumsal bütünlüğünü destekleyen önemli bir unsurdur. İnsanların rahat ve güvenli bir şekilde yürüyebilmelerini sağlayarak, hareket kolaylığı sağlar (Tunç, 2023).

Okunabilirlik, bir bireyin kentsel çevrenin planını ne kadar algılayabildiğini ve bilişsel olarak anlayabildiğini ifade eder (Lynch, 1960; Carmona, 2010). Mekân kullanıcıları, kentsel öğeler aracılığıyla mekânın zihinsel haritasını çıkarabiliyorsa, o mekân yönelim açısından başarılı kabul edilir (Lynch, 1960). Kısa ve doğrudan erişim sağlayan güzergâh seçenekleriyle tasarlanan sokak örüntüleri hem geçirgenliği hem de okunabilirliği yüksek olan mekânlar sunar. Bu tür örüntüler, kullanıcıların mekânda kolayca yön bulabilmesini ve mekânı etkin şekilde kullanabilmesini sağlar. Bilgiye erişimi

sağlayarak, insanların hareket özgürlüğünü artırır. Kentsel parkların okunabilirliğini artırmak için yapılması gerekenler şunlardır: Mekân, ilk kez kullananlar için kolay anlaşılabilir olmalıdır, parkın giriş ve çıkışları hem iç hem de dış kısımlardan kolayca bulunabilir olmalıdır, odak noktaları net bir şekilde görülebilir olmalıdır, işaretler, kullanıcıları ilgi noktalarına ve alanlarına yönlendirmelidir (Aydemir, 1990).

Bağlanabilirlik, bir yol ağının farklı noktalar arasındaki erişim ve geçiş kolaylığını sağlayan özelliğidir. Bu kavram, sokak dokusu ve yol ağlarının düzenlenmesi, kaldırımların sürekliliği ve alternatif güzergahların bulunması ile ilgilidir. Yüksek bağlanabilirlik, yayalar, dezavantajlı gruplar ve bisiklet kullanıcıları için varış noktalarına erişimde süreklilik ve çeşitlilik sunar (Akkar Ercan, 2016). Farklı yerler arasında bağlantı kurmayı kolaylaştırarak, insanların hareket özgürlüğünü artırır. Bağlantı, yaya yollarının etkili bir şekilde diğer ulaşım modları ve mekanlarla bağlantılı olması gerekliliğini vurgular. Sokak uzunluğu, bağlanabilirlik açısından önemlidir. Sokakların tanınma oranını artıran diğer bir nitelik ise yüksek kapalılık oranıdır. Jacobs (1993) tarafından yapılan çalışmalar da sokakların kapalılık oranının artmasının zihinsel imgeleri olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Sokakların kapalılığı, yollarda yol genişliği ve onu sınırlayan yapıların veya diğer elemanların yüksekliği ile arasındaki ilişkidir. Giritlioğlu (1991)'nin çalışmaları, sokak peyzaj öğelerinin mekândaki hareketliliği artırdığını ve insan ölçeğini desteklediğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, peyzaj öğelerinin sokakta sınırlayıcı bir etki yaratarak kapalılık oranını yükselttiğini belirtmiştir. Yoğun peyzaj öğeleri, mekânsal algıyı olumlu yönde etkileyerek, sokakların tanınabilirliğine katkıda bulunmaktadır.

Donatı elemanlarının çeşitliliği ve yoğunluğu, kamusal mekanların estetik çeşitliliğini artırmakta ve insan ölçeğini destekleyerek zihinsel algıyı olumlu yönde etkilemektedir. Bu bulgular, kent kimliği açısından önemli olan yapıların ve heykellerin mekânsal algıyı güçlendirdiğini göstermektedir. Peyzaj öğelerinin yoğunluğu, sokaklardaki hareketliliği artırarak tanınabilirliği güçlendiren önemli bir faktör olarak belirtilmiştir. Hareket kolaylığı, düzenli ve engelsiz bir altyapı ile insanların rahat ve güvenli bir şekilde hareket etmelerini sağlar. Kapasite, yayaların rahatça ve güvenli bir şekilde yürüyebilmelerini sağlamak için önemlidir. Yer döşeme niteliği, yaya yollarının konforunu ve güvenliğini etkiler. Bilgilendirme elemanları, insanların bir alanda kolayca hareket etmelerini sağlayarak ihtiyaç duyulan bilgilere erişimi kolaylaştırır. Bitkilendirme, estetik ve çevresel kaliteyi artırırken, sokakların nefes almasını sağlar. Kent mobilyaları, kamusal

alanlarda insanların günlük yaşamını kolaylaştırmak, estetik değer katmak ve sosyal etkileşimi teşvik etmek amacıyla yerleştirilen sabit ya da taşınabilir donatı elemanlarıdır. Bu mobilyalar, oturma bankları, çöp kutuları, aydınlatma direkleri, bisiklet park yerleri, bilgi panoları, oyun alanları ve peyzaj unsurları gibi çeşitli öğeleri içerir (Akkar Ercan, 2016). Sokak aydınlatması, gece saatlerinde güvenli dolaşımı sağlamak ve görünürlüğü artırmak için kritik bir faktördür (Akkar Ercan, 2016).

Kamusal alanlara ve toplanma mekânlarına erişim, yaşanabilir ve yürünebilir çevreler için önemli bir ölçüt olarak kabul edilmektedir (Akkar Ercan, 2016). Bu kapsamda, eğitim, sağlık, idari ve dini hizmet alanlarına, özel alanlara, buluşma ve toplanma yerlerine, toplu taşıma ve otopark olanaklarına yürüme mesafesinde erişim (en fazla 800 m), yeterli sayıda otoparkın varlığı, bu odaklara yaya ağıyla kesintisiz erişimin olması (“engelsiz hareketin” varlığı) ve yönelimler, erişebilirliğin ölçütleri arasında yer almaktadır. Bu ölçütler, kentsel alanların sürdürülebilirliği ve kullanılabilirliği için temel faktörler olarak değerlendirilmektedir (Akkar Ercan, 2016). Kadınların kente kamusal mekanı kullanımını arttıracak en temel faktörlerden biri ulaşımıdır. Ulaşım ağı zayıf bir kentte kadın, toplumsal cinsiyet rollerinin getirmiş olduğu yüklerle birlikte ulaşımın da zayıf olması nedeniyle kentsel fonksiyonları kullanamamaktadır.

Kent içi hareketlilikte, kentin ve kentsel yaşamın cinsiyetsiz olmadığı gerçeği göz ardı edilmemelidir. Kadınların hareket alanları, erkeklerin alanlarına göre oldukça sınırlıdır. Kadınların ulaşım araçlarını kullanma ve seyahat biçimleri, erkeklerin seyahatlerinden farklılık gösterir. Toplumsal cinsiyete dayalı iş bölümü sonucunda kadınlara yüklenen sorumluluklar, kadınlar için toplu ulaşım da ek hizmetlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Kaypak, 2014). Bu ek hizmetler arasında, esnek durak uygulamaları ve mobil uygulamalar öne çıkmaktadır. Esnek durak uygulamaları, kadınların güvenliğini artırmak ve ulaşım erişimini kolaylaştırmak için belirli noktalardan alım ve bırakım yapılmasını sağlar. Mobil uygulamalar ise kadınların güvenli ve etkin bir şekilde toplu taşıma seçeneklerini kullanmasını sağlayarak, seyahat planlamasını kolaylaştırır ve erişilebilirliği artırır (Kaypak, 2014).

Kadınlar, genellikle bir ulaşım aracından diğerine geçiş yaparken zorluklarla karşılaşmaktadır. Çünkü farklı araçların durakları çoğunlukla birbirine yakın ve erişilebilir değildir; bu nedenle kadınlar mesafe kat etmek, trafikle uğraşmak, farklı seviyelerde hareket etmek ve çeşitli ortamlardan geçmek zorunda kalmaktadır. Bu hareketler, çocuklar ve yaşlılarla birlikte olduğunda daha da zor hale gelmektedir. Ayrıca, duraklar arasındaki

mesafelerin uzak olması, özellikle hava karardıktan sonra güvenlik tehdidi oluşturarak kadınların hareketliliğini kısıtlamaktadır (Altay Baykan, 2015).

Kadınların kentte ulaşımına dair karşılaştıkları sorunlar ise (Kern,2020; Alkan,2005; Baykan, 2015; Yılmaz Bayram, 2020a): Alt geçit - üst geçit gibi yürüme alanlarının güvenlik riski oluşturması; aydınlatmalarının yetersiz olması ve bağlantının herkes için kullanılabilir olmaması, otopark alanlarının yeterli aydınlatılmaması ve bu nedenle belirli bir saatten sonra güvensiz alanlara dönüşmesi, ulaşımına ait tabela ve logoların kentteki her birey tarafından bilinmiyor olması, işaretlemelerin bölgeden bölgeye, semtten semte farklılaşması, toplu taşıma araçlarına pazar arabası, çocuk arabası, engelli aracı, bisiklet gibi kullanımların rahatça bindirilip indirilmesi için alçak tabanlı otobüs ve dolmuşların bulunmaması, yaya yollarının yetersiz olması ve iyi aydınlatılmamaları, toplu taşıma araçlarının kent içinde erişilebilirliğinin yetersiz olmasıdır.

Yaya yollarının tasarımında dikkat edilmesi gerekenler çeşitli açılardan ele alınmalıdır. Kullanım açısından, dik ve keskin köşelerden kaçınılmalı, %7-8 eğim uygun görülmektedir. Farklı yüzeyler arasında geçişlerde merdiven yerine rampa kullanılmalı, zemin kaplama malzemesi olarak su tutmayan, sert, düz, oyuksuz ve kaydırmaz bir malzeme seçilmelidir. Kaldırım kenar taşı traşlı ve dar açılı olmalı, yol kaplaması çeşitlendirilerek insanların yönlendirilmesi sağlanmalıdır. Konfor açısından, kötü hava koşullarından korunmak için yarı açık veya kapalı çarşılar yapılmalı ve konumlandırmalarına dikkat edilmelidir. Dinlenme ve olumsuz hava koşullarından korunmak için saçaklar ve oturma yerleri düzenlenmeli, yeterli aydınlatma sağlanmalı ve erişilmesi gereken yerlere en kısa yoldan erişim sağlanmalıdır (Yılmaz, 2006). Yaya alanları ile toplu taşıma durakları arasında bağlantı iyi kurgulanmalı ve erişim en yüksek düzeyde olmalıdır. Güvenlik açısından, çıkmaz sokaklar düzenlenmemeli, temiz ve bakımlı tutularak vandalizm önlenmeli, yaya ve taşıt birbirinden ayrılmalı ve mümkün olduğunca birbirleriyle kesişmemelidir. Duran ve hareketli yayalar güvenlik ve konfor açısından ayrılmalıdır (Yılmaz Bayram, 2020b).

Yaya kaldırımları için, yaya yollarındaki ilgili maddeler kaldırımlar için de geçerli olup, yaya kaldırımları iki kişinin karşılıklı yürüyebilmesi için bu mesafe 200 cm olmalıdır. Yaya sağlığı bakımından, yayaların, özellikle bebekler, çocuklar ve hamilelerin egzoz gazından etkilenmemesi için gerekli önlemler alınmalı (egzoz gazı denetimleri, yol-kaldırım arasında tampon bölgeler oluşturmak gibi) ve yayalar rahatsız edici gürültüden korunmalıdır. Özellikle yaşlılar ve hasta kişiler ani durumlarda farklı tepkiler

verebilmektedir. Bu nedenle, araçların gereksiz korna çalması önlenmeli ve yol-kaldırım arasında tampon bölgeler oluşturulmalıdır (Yılmaz, 2006).

Yaya geçitlerinin yapımında ise yayalar sık aralıklarla düzey değiştirmek zorunda bırakılmamalıdır. Zemin kotu yayalara ait olup, üst veya alt geçit kullanılacaksa yürüyen merdiven konulmalı, zeminde çocuk ve engelli arabaları için basılınca yanan sinyalizasyon konulmalıdır. Görme engelliler için sesli sinyalizasyon sağlanmalı ve sinyal süresi çocuklar, engelliler vb. için gerekli yürüme zamanına göre hesaplanmalıdır. Bu kriterler doğrultusunda yaya yollarının ve geçitlerinin tasarımı, kullanım, konfor ve güvenlik açısından optimize edilmelidir (Yılmaz, 2006).

Erişilebilir olmayan, yayalar için rahat yürüme imkanı sunmayan, çocuk arabasıyla sokaklarda hareket etmeye elverişli olmayan, alışveriş çantalarıyla otobüse binmeyi zorlaştıran, parkları bulunmayan ve herkese farklı yaşam alanları sunamayan bir kent, engelli bir kenttir. Gündelik hayatımızı rahat ve güvenli bir şekilde sürdürebildiğimiz bir kent ise engelsiz, yüksek erişilebilirliğe sahip, toplumsal cinsiyete ve farklı kullanıcı tiplerine duyarlı bir kenttir. Kent içi yolculuklarda, kadınların kentin tamamına erişebilmesi gerekmektedir; ancak kadınların kentte çeşitli tehlikeler ve tacizle daha sık karşılaştığı unutulmamalıdır. Bu yolculukların kadınlar için fiziksel ve sosyal açıdan güvenli olması hem kadınlar hem de ailelerinin diğer fertleri için büyük önem taşımaktadır (Altay Baykan, 2015).

Gedikli (1998), kentte park kullanımını etkileyen ve kullanım sıklığını belirleyen en önemli faktörlerden birinin kolay erişilebilirlik olduğunu vurgulamaktadır. Kadınların istihdam oranının sınırlı olması, erkeklere kıyasla düşük ücretli işlerde çalışmaları ve hane halkı gelir seviyesine ek olarak bireysel yoksunluk gibi ekonomik nedenler, kadınların olanaklara erişiminde problemler yaratmaktadır (Alkan, 2005). Ayrıca hem kadınlar hem de erkekler için gelir seviyesi düşük ailelerde erişilebilirlik daha büyük bir önem kazanmaktadır (Gedikli, 1998). Kadınlar için sadece otomobille ulaşılabilen kentsel açık-yeşil alanların erişilebilir olmadığı bilinmektedir. Bunun yerine, kadınlar daha merkezi ve konutlara yakın parkları tercih etmektedir (Alkan, 2005).

Kadınların toplu taşıma duraklarına ve otoparklara kolay erişim, hareketliliklerini artırabilir, ekonomik ve sosyal fırsatlara erişim sağlayabilir. Ayrıca seyahat etmeleri gereken süreyi ve mesafeyi azaltabilir, bu da özellikle yalnız veya gece seyahat ediyorsa emniyet ve güvenlik duygularını artırmaktadır (Brown ve James, 2017).

Ulaşımında dikkat edilmesi gerekenler arasında özel otomobil dışındaki diğer tüm ulaşım araçlarının kullanılması (özellikle akşam saatlerinde), karanlıkta toplu taşımadan indikten sonra herhangi bir yere yürümek (araba parkına, konuta vb.), gece geç saatlerde çok katlı otoparkların kullanılması, alt geçitlerin sakin oluşu, hızlı trafik akışı ve geceleri yalnız araba kullanmak sayılabilir. Toplu taşımada ve duraklarda denetim ve gözetim artırılmalı, akşam saatlerinde kullanım yoğunluğu fazla olan hatlarda kadınlar için özel toplu taşıma seferleri düzenlenmelidir. Toplu taşıma aktarma noktalarının aydınlatılması, denetiminin artırılması ve diğer donatılarla (otopark, konut vb.) ilişkisi dikkatle kurgulanmalıdır (Yılmaz, 2006).

Erişilebilirlik, toplumun tüm üyelerinin kentsel yaşama katılabilmesini sağlamak, kapsayıcılığı teşvik etmek ve ayrımcılığı önlemek için gereklidir. Bu, insan hakları ilkeleriyle uyumlu kentsel tasarımın temel bir unsuru olmaktadır. Evrensel tasarım ilkeleri, fiziksel ve zihinsel yetenekleri farklı olan insanların ihtiyaçlarını karşılayan alanların tasarlanmasını önemsemektedir. Engelli bireylerin kentsel mekanda özgürce hareket edebilmeleri, hizmetlere erişebilmeleri ve işgücüne katılabilmeleri için toplu taşımanın erişilebilir hale getirilmesi büyük önem taşımaktadır. Erişilebilir bilgiler, görme engelli bireylere yardımcı olan alfabetik işaretleri, büyük baskılar, altıyazılar ve erişilebilir web siteleri yer almaktadır. Kamu eğitimi ve bilinçlendirme kampanyaları, engelli bireylere yönelik anlayışı, saygıyı ve kentsel tasarımda erişilebilirliğin önemini teşvik etmektedir. Erişilebilirlik temelli tasarım engelli bireylerin toplumsal faaliyetlere, istihdama, eğitime ve kültürel etkinliklere katılımını güçlendirerek yaşam kalitelerini artırmaktadır (Brown ve James, 2017).

1.5.2. Emniyet ve Güvenlik

Güvenlik kavramı Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde (2024) "Toplum yaşamında yasal düzenin aksamadan yürütülmesi, kişilerin korkusuzca yaşayabilmesi durumu; emniyet" olarak tanımlanmaktadır. Korku ise "Bir tehlike veya tehlike düşüncesi karşısında duyulan kaygı, Kötülük gelme ihtimali" olarak açıklanmaktadır (TDK, 2024). İnsanların kamusal alanlarda kendilerini güvende hissetmelerini sağlamak için zemin kat kullanımı, karma işlevli yedi gün 24 saat yaşayan mekanların varlığı, yeterli aydınlatma, gözetleme ve acil müdahale sistemleri bazında alınan önlemleri ile sağlanabilir (Jacobs, 1961). Toplumsal

cinsiyet bağlamında kamusal mekan niteliklerinden emniyet ve güvenlik; karma kullanım, kamusal –özel mekan ayrımı, zemin kat kullanımı, yol dokusu, gözetleme ve izleme, aydınlatma, kent mobilyaları, bitkilendirme, trafik hacmi, düzensiz ve alkol alan kişiler, sokak hayvanları, suç önleme politikaları, grafiti ve vandalizm yönetimi alt kriterlerine sahiptir. Tablo 1’de bu niteliğe ilişkin kriterler ve alt bileşenleri detaylı olarak yer almaktadır.

Emniyet ve güvenlik niteliğine göre, karma kullanım, şehir planlamasında farklı işlevlerin aynı alanda bir araya getirilmesiyken, bu yaklaşım, toplumsal etkileşimi teşvik ederken alanın çok yönlü kullanımını destekleyen bir unsurdur. Kamusal-özel ayrımı, kamusal alanların (parklar, meydanlar) özel alanlardan (konutlar, işyerleri) ayırt edilmesini ve her iki alanın da ihtiyaçlarına uygun şekilde geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Zemin kat kullanımı, şehirdeki binaların zemin katlarının genellikle ticari faaliyetler veya kamu hizmetleri gibi aktif kullanımlar için ayrılması anlamına gelirken, sokak seviyesinde canlılık ve erişilebilirlik sağlar. Yol dokusu, yolların yapısal ve yüzey özelliklerinin düzenlemesidir. Bu unsurlar, trafik akışını, araç hareketlerini ve yaya erişimini etkilemektedir.

Gözetleme ve izleme, yaşam alanlarının düzenlenmesi için rastlantısal karşılaşma ve sürekli izleme biçimidir. Bu tür bir tasarım, bireyler arasındaki etkileşimleri artırmaktadır. Kamusal alanlarda güvenliği artırmak için kullanılan kameralar, güvenlik personeli veya diğer teknolojilerin kullanılmasıdır. Aydınlatma, şehirdeki sokakları, parkları ve diğer alanları gece ve karanlık saatlerde kullanılabilir kılarak güvenlik seviyesinin artmasını sağlamaktadır (Yücel, 2007).

Kent mobilyaları, çeşitli alanlarda kullanılan banklar, çöp kutuları, bisiklet parkları gibi donatılardır. Bitkilendirme, şehirdeki yeşil alanların oluşturulması ve bakımıyla ilgili bir kriterdir. Bu kriter, şehir ekosistemi, hava kalitesi ve estetik açıdan önemlidir. Trafik hacmi, belirli bir zaman diliminde belirli bir alanı kullanan araç hareketliliğini ifade eder ve altyapı planlamada önemli bir faktördür. Doğru bitki düzenlemesi ve yeterli aydınlatma ile açık görüş alanları oluşturulabilir. Bu sayede suç aktivitelerine zemin oluşturabilecek izole alanlar azaltılarak, kullanıcılar için daha güvenli ortamlar oluşturulabilir (Yücel, 2007).

Düzensiz ve alkol alan kişiler iyileştirici ve topluma kazandırmak için gelişim programları arttırılmalıdır (Çolpan Erkan ve Koca, 2019). Bu durum genellikle güvenlik sorunu oluşturur ve kadınların alanı kullanma olasılığını azaltmaktadır. Sokak hayvanları,

şehirdeki sokaklarda yaşayan ve genellikle sahipsiz olan hayvanları ifade eder (Çolpan Erkan ve Koca, 2019), “sokak hayvanları barınaklarda denetim altında tutulmalıdır” (Çolpan Erkan ve Sevin, 2018). Suç önleme politikaları, park alanlarındaki suçları azaltmak veya önlemek için alınan önlemleri ifade eder. Bu politikalar genellikle güvenlik gücü, aydınlatma ve kamusal alan düzenlemelerini içerir. Vandalizmin önlenmesi, kamusal alanlarda veya yapıların zarar görmesini engellemek için alınan önlemler olmaktadır. Bu önlemler genellikle güvenlik ve toplumsal düzenlemelerle ilgili bir olgudur (Çolpan Erkan ve Sevin, 2018).

İnsanlar önlerini, çevrelerini ve diğer kişileri görebildiklerinde güvenlik algıları önemli ölçüde artar. Parkın büyüklüğü bakılmaksızın, güvenlik duygusu çevreden başlar; eğer çevre davetkar ve etkinlikler yoldan görülebilir durumdaysa, insanların parkı tercih etme olasılığı artar. Kentsel parkların canlı ve yaşanabilir olarak algılanması için mekânsal düzenlemede dikkat edilmesi gereken hususlar şunlardır: A. Parkın çevresi yola açık olmalı ve en az bir etkinlik alanı yoldan görülebilir olmalıdır, B. Girişler kolayca anlaşılabilir olmalıdır, C. Çeşitli etkinlik alanları (spor sahaları, oyun alanları, vb.) birbirinden görülebilir olmalıdır (Aydemir, 1990).

Parkların güvenliği, kullanıcıların parkın konforunu ve imajını algılamasında önemli bir rol oynar. Bir alanın üzerinde kontrol sağlandığını hissetmek, alanın görünür olması, tehlike anında kolayca kaçılabilmesi ve çevreden yardım alınabilmesi, o alanda daha güvenli hissedilmesini sağlar. Güvenli parklar için güvenlik personeli, telefona ulaşım imkanı ve ilk yardım üniteleri sağlanmalıdır. Ayrıca, park içinde açık görüş alanlarının olması da güvenliğin algılanmasına yardımcı olur. Açık görüş alanları, tehdit oluşturabilecek kişilerin tespit edilmesine yardımcı olabilir (Yücel, 2007).

Güvenlik açısından aydınlatma, park kullanıcılarının kendilerini güvende hissetmelerinin yanı sıra aktivitelerini güvenli bir şekilde gerçekleştirmelerine olanak tanır. Park içinde bulunan merdivenlerin, su öğelerinin, heykellerin ve ağaçların estetik açıdan ve yeterli şekilde aydınlatılması, işlevsel açıdan da büyük önem taşır. Merdivenlerde sağlanan aydınlatma düzeyi, ziyaretçilerin merdiven yüzeylerini rahatça görmelerini ve güvenli bir şekilde hareket etmelerini sağlar. Su yüzeylerinde yeterli aydınlatma sağlanması ise olası tehlikelerin önlenmesine, su öğesinin ve sınırlarının rahatça algılanmasına yardımcı olur (Serin, 2010).

Kadınlar için güvenlik, erkeklerden farklı ve genellikle daha fazla anlam taşır. Kadınlar, erkeklerin karşılaşılabileceği güvenlik tehditlerine ek olarak, çeşitli cinsel şiddet

biçimlerinin tehdidi altında yaşarlar. Aynı kentsel parkı kullanan kadınlar ile erkekler, özellikle belirli bir saatten sonra, farklı duygular yaşarlar. Kadınlara doğrudan olmasa da dolaylı olarak yasaklanmış veya girişi belirli kurallara bağlanmış ortak alanlar bulunmaktadır. Örneğin, bazı parklar belirli bir saatten sonra kadınlar için girişe izin vermemektedir. Bazı alanlarda rahatça dolaşabilmek için koruyucu bir erkeğe ihtiyaç duyulabilir veya belli bir yaş sınırını aşmak gerekebilir (Alkan, 2005). Çoğu kadın, sosyal olarak kendilerine yasaklanmış gibi hissettikleri, erkek nüfusunun yoğun olduğu yerlere gitmeyi veya gece geç saatlerde dışarı çıkmayı “istememe” eğilimindedir, çünkü bu durum “normal” olarak kabul edilir (Aytaç, 2007).

Kadınların güvenlik algısı, kullandıkları kentsel mekânı ne kadar iyi tanıdıklarına ve ne kadar kolay algıladıklarına bağlı olarak güçlenir. Kamusal mekanların anlaşılabilir, okunaklı ve kolay anlaşılır olması, güvenlik hissini artırır. Bu sayede kadınlar, bulundukları yeri, hangi yöne gideceklerini, olumsuz bir durumla karşılaştıklarında alanı nasıl terk edeceklerini ve yardıma ihtiyaç duyduklarında nasıl yardım alacaklarını bilirler (Cavanagh, 1998’den aktaran Yılmaz Bayram, 2011).

Suç korkusu, gerçek bir sosyal problem olarak literatürde de ifade edilmekte ve yarattığı olumsuz etkiler nedeniyle önemli bir konudur. Bu korku, sadece bireylerin ruh sağlığını bozmakla kalmaz, aynı zamanda toplum düzenini de etkileyebilir. Bu nedenle, bireylerin huzurlu ve güvenli bir şekilde yaşayabilmesi için suç oranlarının azaltılmasının yanı sıra suç korkusunun da ortadan kaldırılması gerektiği düşünülmektedir. Kadınlar cinsiyetlerinden dolayı, genellikle erkeklere kıyasla suç korkusunu daha yoğun yaşarlar. Fiziksel güç ve dayanıklılık açısından erkeklerden daha zayıf oldukları düşünüldüğünde, kadınların suç korkusu yaşamasında bu faktörün etkisi büyüktür. Türkiye’de, kadınların toplumsal statüleri, bazı bölgelerde dışlanmaları veya tamamen yok sayılmaları gibi durumlar, suç korkusunu artırabilir. Kendilerini dışlanmış veya yok sayılmış hisseden kadınlar, güven duygularının azaldığını ve suç korkusunu daha yoğun bir şekilde yaşayabileceğini düşünebilirler (Çardak, 2012).

Suç mağduru olma korkusu, toplumsal birliği ve resmi olmayan kontrol mekanizmalarını zayıflatıp insanların birbirine yabancılaşmasına ve toplumda güvenin azalmasına neden olabilir (Hamzaoglu ve Türk, 2020). Eğer bir birey kendini güvende hissetmiyorsa, toplumdan soyutlanmayı tercih ederek kendini koruma ihtiyacı duymaktadır. Bu durumda, kişi evden dışarı çıkmamaya başlar ve toplumla ilişkilerini

keserek yalnızlaşma başlamaktadır. Yabancılaşma ve toplumdan soyutlanma, toplumsal yapıda sorunlara yol açarken suç oranlarını da artırmaktadır (Ömeroğlu, 2012).

Kadına yönelik şiddet oranının artması nedeniyle bu konu, tartışılan ortak konulardan biri haline gelmiştir. Kadınların, mekandaki güvenlik eksikliği hissinin nasıl ortadan kaldırılacağı, kadına yönelik şiddetin oranının nasıl azaltılacağı çözülmesi gereken temel sorunlardır. Bu konuya yönelik yaklaşımlar kadının sosyal statüsüne odaklanmakta ve bunları aile ve özel alanlarda tartışmaktadır. Ancak kadınların sosyal yaşamı, kamusal alan kullanımları, kentsel kamusal alanlarda gerçekleştirdikleri faaliyetler göz ardı edilmektedir. Mumcu, Yılmaz ve Yazıcı (2016)'ya göre kadınların kamusal alanlarda risk olarak algıladıkları özellikler; etrafının sarılmış olması, mahsur kalma (kaçmama), görsel korumanın (örtülemenin) yüksek olması, görsel hakimiyetin düşük düzeyde olmasıdır. (açıklık), çevre tarafından gözetlenmeme (görsel geçirgenlik), yabancılarla karşılaşma ve özellikle erkekler tarafından tehdit edici ve şiddet içeren davranışlar, kadınların kentsel açık alanlardaki korkularıyla baş etme stratejileri, çevreyi sürekli olarak tehlike işaretlerine karşı izlemek ve tehlikeli olarak bilinen yerlerden uzak durmaktır.

Sürdürülebilir kentsel planlama, emniyet ve güvenlik önlemlerini afetlere dayanıklı mimari, verimli ulaşım sistemleri ve çevre koruma gibi çevre dostu çözümlerle bütünleştirmektedir (Çolpan Erkan ve Sevin, 2018). Kentsel tasarım ilkeleri, net görüş hatları, güvenli bina erişimi ve kamusal mekanların suç ve tehlikeleri önleyecek şekilde tasarlanması gibi önlemler yoluyla güvenli ortamlar oluşturmayı sağlamaktadır. Proaktif toplum polisliği stratejileri, kolluk kuvvetleri ile toplum arasında güven oluşturmayı, iş birliği ve sorun çözme yoluyla kamusal mekanları daha güvenli hale getirmeyi amaçlamaktadır. Güvenlik kameraları, akıllı aydınlatma ve acil durum uygulamaları gibi teknolojilerin kullanımı kentsel mekanlarda emniyeti ve güvenliğini artırabilir, ancak gizlilik endişelerinin de ele alınması gerekmektedir. Emniyet ve güvenlik önlemleri ve raporlama mekanizmaları hakkında kamuoyunun bilinçlendirilmesi, bireylere kendilerinin ve topluluklarının güvenliğinde aktif rol alma gücü vermektedir. Yüksek riskli alanlarda suçun ve eşitsizliklerin azaltılmasına ve sosyal adaletsizlik ve ayrımcılıkla ilgili sorunların ele alınmasına odaklanarak emniyet ve güvenliğin adil bir şekilde dağıtılmasını sağlamaktadır (Hamzaoglu ve Türk, 2020).

Toplumsal cinsiyet grupları, suça karşı diğer gruplara oranla daha hassas olup, saldırı endişesi taşımaktadırlar; bu durum, kamusal alan kullanımlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Örneğin, akşam saatlerinde dışarı çıkmaktan çekinmekte, bazı mekânları

tek başlarına kullanmak istememektedirler (örneğin, duraklar vb.). Avrupa Konseyi Şartı'nda belirtilen politikalar tüm kentliler için geçerli olmasına rağmen, toplumsal cinsiyet bağlamında daha da önem kazanmaktadır. Kentlerin tüm sakinleri tarafından eşit şekilde kullanılması hedefleniyorsa, bu doğrultuda gerekli politikaların uygulanması gerekmektedir. Uygulama aşamasında, sorumluluk yalnızca güvenlik güçlerine bırakılmamalı; yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, özel güvenlik birimleri ve halk arasında iş birliği sağlanmalıdır. Bu şekilde, huzur ortamı daha hızlı ve kalıcı bir şekilde sağlanabilir. Suçla mücadelenin bir diğer yolu, suçu işleyen bireylerin topluma kazandırılmasıdır (çeşitli psikolojik ve sosyal destekler yoluyla). Alınacak tüm önlemler, toplumsal cinsiyet gruplarının kamusal alanda kendilerini daha güvende hissetmelerine olanak sağlayacaktır (Yılmaz Bayram, 2011).

Kamusal mekanlarda emniyet ve güvenlik konusunda; gözden uzakta kalan sokaklar, caddeler, yaya yolları, açık alanlar ve parklar, tek tip aktivitelerin yoğun olduğu alanlar, telefon kabinleri ve tuvaletlerin konumu, kamusal alandaki düzensiz, dengesiz ve kaba davranışların delilleri (vandalizm, duvar yazıları) ve kimsesiz hayvanlar gibi unsurlar dikkate alınmalıdır. Bölgeleme engellenmeli ve karma kullanımlara olanak sağlanmalıdır. Canlı ve uzun süre yaşayan mekanlar ve aktiviteler oluşturulmalı, sürdürülebilir aktiviteler üretilmelidir. Zemin kat kullanımı artırılmalı ve yaşayan sokaklar ile kafe kültürü desteklenmelidir. Duvar yazıları ve vandalizm önlenmeli, kamusal tuvaletler ve telefon kabinlerinin konumlarına dikkat edilmelidir. Kimsesiz sokak hayvanları toplanarak bakım ünitelerinde barındırılmalıdır. Kamu ve özel mekan arasındaki geçişler dikkatle düzenlenmeli, mekanların organizasyonu hareket kolaylığını yükseltecek şekilde tasarlanmalıdır. Mekanlar okunabilir ve algılanabilir olmalıdır. Çıkma sokaklar, kıvrımlı yollar ve sağır cepheler yapılmamalı, keskin köşe oluşumundan kaçınılmalıdır. Peyzajda bitkilendirme, görüş açısını daraltacak ve engelleyecek biçimde düzenlenmemelidir. Mekanların yeterli düzeyde aydınlatılmasına özellikle dikkat edilmelidir (çok katlı otoparklar, yaya yolları, parklar, kamusal mekanlar gibi). Parapetler özellikle çocukların güvenliği için sık parmaklıklı veya cam, beton plak, çelik saç vb. malzemelerle kaplanmalıdır (Yılmaz Bayram, 2020b).

1.5.3. Çeşitlilik ve Kapsayıcılık

Çeşitlilik, topluluk içindeki farklı grupların ihtiyaçlarını ve tercihlerini yansıtan, sosyallığı ve eşitliği teşvik eden çeşitli arazi kullanımları, ihtiyaçların doğurduğu olanakları yaratmak olarak tanımlanmaktadır (Gök ve Özdemir, 2022). Kapsayıcılık ise; mekanın fiziksel sosyal ve ekonomik parametrelere veya dış etkilerine bakılmaksızın herkes tarafından kullanılabilir kılınmasını incelemektedir (Praliya ve Garg, 2019). Tüm kullanıcılar için erişilebilir olacak şekilde tasarlanmış, kapsayıcı ve toplumun çeşitliliğini yansıtan programlama ve etkinlikler sunan, sosyal etkileşim ve başkalarıyla bağlantı için fırsatlar yaratan, sosyal uyumu ve topluluk katılımını destekleyen kamusal mekanlar tasarlamak, bu ilkenin temel prensiplerindendir (Carmona, 2010). Toplumsal cinsiyet bağlamında kamusal mekanlarda çeşitlilik ve kapsayıcılık niteliklerinin sağlanabilmesi için bazı kriterler belirlenmiştir: İşlevsel çeşitlilik, Mekansal çeşitlilik, Evrensel tasarım, Özgünlük (Tablo 2).

Çeşitlilik ve kapsayıcılık niteliğine göre, parkların her kesimden insan için erişilebilir ve çeşitli ihtiyaçları karşılayacak şekilde tasarlanmasını amaçlamaktadır. Bu bağlamda, işlevsel çeşitlilik, parkların farklı aktiviteler için çeşitli işlevler sunmasını ifade etmektedir. Spor alanları, oyun alanları, dinlenme bölgeleri, piknik alanları ve yürüyüş yolları gibi farklı kullanım alanlarının bulunması, farklı yaş gruplarının ve ilgi alanlarının ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Mekansal çeşitlilik, parkların çeşitli mekansal düzenlemeler içermesini kapsamaktadır. Farklı büyüklükteki açık alanlar, yeşil alanlar, su öğeleri, ağaçlık alanlar ve gölgeli dinlenme noktaları gibi unsurlar, kullanıcıların çeşitli mekansal ihtiyaçlarına yanıt vermektedir (Greed, 1994; Greed, 2000).

Evrensel tasarım yaklaşımı, tüm kullanıcıların erişim, kullanım ve anlaması kolay olacak şekilde tasarımlar yapılması gerekliliğidir. Örneğin, engelli bireyler, yaşlılar, çocuklar ve diğer farklı grupların parkları rahatça kullanabilmesi için rampalar, geniş yürüyüş yolları, erişilebilir tuvaletler ve düşük kenarlı bordürler gibi düzenlemeler evrensel tasarımın bir parçasıdır. Bir binanın girişinde merdiven yerine rampa kullanılması, yaşlılar, engelliler, çocuklu aileler ve diğer tüm kullanıcı gruplarının binaya kolayca erişimini sağlamaktadır (Çoban, 2021).

Evrensel tasarım, ürünlerin, çevrenin, programların ve hizmetlerin özel bir ek tasarıma veya düzenlemeye ihtiyaç duyulmaksızın, mümkün olduğunca herkes tarafından kullanılabilir şekilde tasarlanması anlamına gelmektedir (BM, 2020). Evrensel tasarım

ilkeleri, farklı disiplinlerde anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliği sağlamak için yedi ilke belirlemiştir ve bu ilkeler tasarım süreçlerinde rehberlik etmektedir: Eşit kullanım ilkesine göre kentsel mekânlar herkes için eşit derecede erişilebilir olmalı ve ayrımcılıktan kaçınılmalıdır. Kullanımda esneklik ilkesine göre tasarımların farklı kullanım biçimlerine olanak tanınması ve çeşitli tercihleri kapsamaları gerektiğini belirtir. Basit ve sezgisel kullanım ilkesine göre tasarımlar, tüm kullanıcı grupları tarafından anlaşılabilir olmalı ve gereksiz karmaşıklıktan kaçınılmalıdır. Algılanabilir bilgilendirme ilkesine göre tasarımlar, gerekli bilgiyi farklı şekillerde ve algılama sınırlamaları olan kullanıcılar için özel çözümler sunmalıdır. Tasarımda hata payı ilkesine göre, tasarımların en çok kullanılan elemanları erişilebilir kılması ve hatalara karşı uyarılar içermesi gerektiğini vurgular. Düşük fiziksel çaba ilkesine göre fiziksel güç kullanımını en aza indirmeli ve kullanıcıların doğal vücut yapılarıyla uyumlu olmasıdır. Yaklaşım ve kullanım için boyut ve mekân sağlanması ilkesine göre, kullanıcıların rahatça erişebilmesi için gerekli alanın sağlanması gereklidir (Çoban, 2021). Bu ilkeler, tasarımın hem başlangıç aşamasında hem de mevcut tasarımların değerlendirilmesinde yol gösterici niteliktedir.

Literatürde evrensel tasarım yaklaşımının yanı sıra kapsayıcı tasarım, herkes için tasarım gibi yaklaşımlar da dezavantajlı kişilerin hassasiyetlerini planlama ve tasarım süreçlerinde ele alınması gerektiğine dikkat çekmektedir. Kapsayıcı tasarım kavramı, sosyal, ekonomik, fiziksel ve kültürel farklılıkları dikkate alarak, her bireyin ihtiyaçlarına cevap veren tasarımlar geliştirmeyi ve herkesin eşit şekilde hizmet almasını amaçlayan bir kavramdır. Herkes için tasarım, toplumdaki tüm bireylerin bağımsız ve güvenli bir şekilde günlük yaşam aktivitelerini gerçekleştirebilmeleri için gereken hizmetlerin herkes tarafından kullanılabilir olmasını sağlamayı hedeflemektedir (Greed, 1994; Greed, 2000).

Özgünlük ise parkların benzersiz ve karakteristik özelliklere sahip olmasını ifade etmektedir. Yerel kültüre, tarihine ve doğal çevreye uygun tasarım öğeleri kullanılarak parkların özgün ve cazip hale getirilmesi amaçlanmaktadır (Greed, 1994; Greed, 2000). Kadınların ve erkeklerin ihtiyaç ve tercihlerine duyarlı kamusal mekanlar tasarlamak, kapsayıcı ve eşitlikçi ortamlar yaratılmasını sağlamaktadır. Jacobs (1961), kentsel mekanların çeşitliliğin ve kapsayıcılığın önemini vurgulamıştır. Özellikle parklar gibi kamusal alanlarda, kullanım çeşitliliği ve özgünlük ön planda olmalıdır. Lynch (1960), mekanların estetik açıdan çekici olmasının ve kullanım kolaylığının altını çizer. Bu özellikler, mekanların insanları çekmesine ve kullanıcıların rahatlıkla dolaşmasına olanak

tanır. Kadınların ve ailelerin ihtiyaçlarını karşılamak için tasarlanmış umumi tuvaletler, emzirme ve bakım alanlarının sağlanması gereklidir (Whyte, 1980).

1.5.4. Konfor ve Rahatlık

Konfor, kentteki bireylerin kentsel çevrede deneyimlediği fiziksel ve psikolojik iyilik düzeyidir (Chappells, 2010) ve insanların yaşarken, çalışırken, kamusal mekanı ziyaret ederken memnuniyet düzeyine ve rahatlığına katkıda bulunan konuların bütünüdür. Rahatlık ise mekanda mevcut olan belirli özellikler, unsurlar ve iklim koşulları nedeniyle rahat olma durumudur (Praliya ve Grag, 2019; Whyte, 1980). Toplumsal cinsiyet bağlamında kamusal mekanlarda konfor ve rahatlık niteliklerinin sağlanabilmesi için bazı kriterler belirlenmiştir: Kullanım rahatlığı, estetik olma, mahremiyet, kent mobilyalarının niteliği, ihtiyaç mekanları, temizlik ve bakım (Tablo 2). Jacobs (1961), mahremiyet, temizlik ve düzen gibi faktörlerin, kadınların kendilerini güvende ve rahat hissetmelerini sağlayarak kentsel mekanlarda daha fazla zaman geçirmelerini teşvik ettiğini savur, böylece onların yaşam kalitesini artırmada kritik öneme sahip olduğuna vurgu yapar.

Lynch (1960), kullanım kolaylığı ve şehir karakterinin konfora etkileri konusunda önemli görüşler ortaya koyar. Ona göre, konfor koşulları kadınların günlük yaşamlarını kolaylaştırır ve onlara daha fazla bağımsızlık sağlar. Ayrıca, şehrin karakteri ve estetik unsurları da kadınların ruh sağlığı ve yaşam kalitesini olumlu yönde etkiler. Kentsel görev gücü (Urban Task Force-1999), bağlanabilirlik ve güvenli taşıma duraklarının önemini vurgular. Bunlar, kadınların güvenli ve kolay ulaşım imkanlarına erişimini sağlayarak, kentsel alanlarda daha rahat ve bağımsız bir şekilde hareket etmelerine olanaklı kıldığı için altını çizer. DETR ve CABE, kent mobilyalarının ergonomik olması gerektiğini belirtirken; bu durumun kadınların şehir içindeki aktivitelerini daha rahat gerçekleştirmelerine yardımcı olup ve günlük yaşamlarını kolaylaştırdığını belirtir (Tablo 2). Özetle, konforlu bir kentsel ortam, sakinlerin ve ziyaretçilerin genel yaşam kalitesini artırmaktadır.

Konfor ve rahatlık niteliğine göre, kentlerin konforlu olması için güvenlik duygusunun sağlanması esastır. Suçları önlenmesi, aydınlatma sorunu bulunmayan alanlar, güvenlik önlemleri ve kolluk kuvvetlerinin varlığı, kentsel mekanlardaki güvenlik için oldukça önemlidir (Taylor, 2019). Bakımlı yaya yolları, temiz kaldırımlar, yürümeyi hem kadınlar hem de erkekler için daha rahat ve keyifli hale getirebilir. Temiz bir çevre, kaza ve suç riskini azaltabileceği için güvenlik duygusuna da katkıda bulunabilir. Konfor,

emniyet ve güvenlik, erişilebilirlik ve bakım ilkeleri birbiriyle ilişkilidir. (Francis vd. 2007).

Kamusal mekanlarda bulunan ve/veya bulunması gereken donatılar, donanımlar ve temel gereksinim alanlarının toplumsal cinsiyet açısından kullanım farklılıklarına dikkat edecek şekilde düzenlenmesi gerekir. Özellikle, kadınların erkeklere oranla yaya alanlarını daha fazla kullandığı gerçeğinden hareketle bu konuların üzerinde durulması gerekir (Yılmaz, 2006). Oturma yerlerinin konumu, trafik ve rahatsız edici etmenlerden uzak, emniyetli yerlerde düzenlenmelidir. Oturma yerleri, istenmeyen hava koşullarından korunaklı olmalıdır ve yetişkinlerin ve çocukların fiziksel özelliklerine göre düzenlenmelidir. Oturma yerleri, kent merkezi yaya alanlarında, yaya bölgelerinde, rekreasyon alanlarında mekanın kullanım amacına bağlı olarak konumlanmalıdır. Örneğin, alışveriş mekanında etrafı görebilmek önemliyken, rekreasyon alanında kişisel mahremiyet için sakin yerler tercih edilmelidir.

Duraklar, kadınların toplumsal cinsiyet hassasiyetleri dikkate alındığında, mümkün olduğu kadar konuta yakın ve kentsel alanlarda güvenli, rahat ve kolay erişilebilir olmalıdır. Şehir içi durakların 300-1000 m arasında konumlanması gerekmektedir. Güvenli ve rahat bir şekilde oturma, dinlenme ve bekleme ihtiyacına cevap verecek nitelikte tasarlanmalıdır. Kolay görülebilir ve algılanabilir olması için, aydınlatmasına, renklerine ve formuna dikkat edilmelidir. Kent içindeki toplu taşıma durakları, haberleşme olanağı sağlamalı, dış hava etmenlerine karşı korunaklı olmalıdır. Bilgilendirme tabelaları açık ve anlaşılır olmalı, farklı dillerde kent haritaları ve sefer saatleri gibi bilgiler görünebilir yerlere yerleştirilmelidir. Metrolara çocuk ve engelli arabası ile kolay erişim için asansör veya rampa yapılmalıdır (Yılmaz, 2006).

Haberleşme araçlarının konumu, yerden yüksekliği en az 1 m olmalıdır. Engelliler için ayrı telefon kabinleri düzenlenmeli ve bu kabinlerin yerden yüksekliği en az 110 cm olmalıdır. Haberleşme araçları, açık kullanım alanlarında, ana caddelerde, yaya bölgelerinde, konut yakın çevresinde, trafik gürültüsünden uzakta ve güvenli bir şekilde erişilebilir yerlerde konumlandırılmalıdır (Yılmaz, 2006). Çöp sepetlerinin konumu, iki donatı arasındaki mesafenin 50-100 m arasında olması gerekmektedir. Bazı durumlarda bu mesafe 25 metreye kadar inebilir. Çöp sepetleri, yaya yoğunluğunun fazla olduğu mekanlarda, açık alanlarda, toplu taşıma araçları durakları çevresinde ve yaya geçitleri yakınında bulunmalıdır (Yılmaz, 2006).

Kamusal tuvaletlerin konumu, iki yapı arasındaki mesafenin 600-1000 m arasında olması gerekmektedir. Bu tuvaletler, yoğun yaya trafiğinin olduğu yerlerde, durakların yakın çevresinde, yaya alışveriş merkezleri ve kamusal alanlarda, rekreasyon alanlarında bulunmalıdır. Konumu itibarıyla rahat ve güvenli bir şekilde erişilebilir olmalıdır. Tüm kamusal tuvaletlerde kadınlar için ayrı kabinler düzenlenmeli ve unisex çocuk besleme, çocuk tuvalet ve değişim mekanı bulunmalıdır (Yılmaz, 2006).

1.5.5. Esneklik ve Uyarlanabilirlik

Esneklik ve uyarlanabilirlik, kentsel mekanın, süreç içerisinde olası değişimlere ve koşullara uyum sağlayarak, zamanın gerektirdiği şartlara ve kültürlere göre değişime uğrama kolaylığıdır (URL 4). Esnek tasarım, değişen ihtiyaçlara ve kullanım biçimlerine cevap verebilecek şekilde tasarlanmış olanaklar sunan bir yaklaşımdır. Bu tasarım yaklaşımı, kullanıcıların farklı tercihlerine ve ihtiyaçlarına uyum sağlamak için tasarımın değiştirilebilir, adapte edilebilir ve genişletilebilir olmasını sağlar (İslamoğlu ve Usta, 2018). Toplumsal cinsiyet bağlamında kamusal mekanlarda esneklik ve uyarlanabilirlik niteliklerinin sağlanabilmesi için bazı kriterler belirlenmiştir: Karma kullanım, esnek tasarım, modüler altyapı, evrensel tasarım (Tablo 2).

Kamusal mekanlarda esnek tasarımlar, farklı yaş gruplarından, yetenek seviyelerinden ve ilgi alanlarından insanları kucaklayacak şekilde düşünülmelidir. Örneğin, oyun alanları hem çocukların hem de yetişkinlerin kullanabileceği özelliklerde olabilir. Ayrıca, dinlenme alanları veya spor alanları gibi farklı kullanım amaçlarına uygun bölgeler de esnek tasarımların bir parçasıdır. Bu, parkın farklı saatlerde ve farklı mevsimlerde çeşitli kullanıcı grupları tarafından kullanılmasını sağlar (İslamoğlu ve Usta, 2018). Kamusal mekanlarda esnek tasarımların, doğal ve yerel çevreye uyum sağlayacak şekilde yapılması önemlidir. Bu, mekanların çevreye zarar vermeden kullanılabilir olmasını ve doğal yaşamı korumasını sağlar (İslamoğlu ve Usta, 2018).

Modüler altyapı, kamusal mekanlarda kullanılan altyapının, kolayca eklenebilen veya çıkarılabilen parçalardan oluşmasını ifade etmektedir (Madanipour, 2003). Bu sayede mekanlar ve ihtiyaçlar değiştikçe, yeni bölümler eklenerek veya mevcut yapılarda değişikliğe gidilerek, esnek tasarıma sahip kentsel alanlar oluşturulabilir. Evrensel tasarım ise parkların herkes için erişilebilir olmasını, engelliler, yaşlılar, çocuklar gibi farklı

gruplara hitap eden tasarım özelliklerine sahip olmasını gerektirmektedir (Tablo 2) (Madanipour, 2003).

Esnek kentsel mekanlar ve altyapı, ekonomik gerilemeler, iklim değişikliği veya salgınlar gibi kent sağlığını olumsuz etkileyecek olaylara daha iyi cevap verilebilmesini sağlamaktadır. Talep değişikliklerine ve teknolojik gelişmelere yanıt olarak toplu taşıma sistemleri, kentsel esneklik için önemlidir. Esnek alanlar girişimciliği, işletmeleri ve işgücü piyasasının gelişen taleplerini desteklemektedir. Verileri ve teknolojiyi kent planlama disiplinine dahil etmek, alanların ve altyapının kullanımı hakkında gerçek zamanlı geri bildirim sağlayarak duyarlı karar almaya olanak sağlamaktadır (Brown, 2019).

1.5.6. Bakım

Bakım, görsel olarak çekici, estetik açıdan ziyaretçilerin refahını artıran kentsel mekanlar yaratma hizmetleridir (URL 5). Kentsel mekânda bakım; temizliği, işlevselliği ve estetiği sağlamak için devam eden çabaları ifade etmektedir. Binalar, yollar, kaldırımlar, kent mobilyaları, sokak lambaları, yeşil alanlar, toplu taşıma, kamu hizmetleri ve kentsel peyzajı oluşturan diğer altyapılara ilişkin hizmetlerin tümünü kapsamaktadır. Bu çerçevede, bakım yapılacak hizmet alanları yol ve kaldırım onarımı, ağaç budama ve çevre düzenlemesi, sokak lambalarının bakımı ve değiştirilmesi, çöp toplama, vandalizmi kaldırma, mevsimsel olarak kar ve buz temizleme, kamusal sanat ve anıtların korunmasını ile park ve yeşil alanların, toplu taşıma sistemlerinin, altyapı tesislerinin (su, kanalizasyon, elektrik), bakımını kapsamaktadır (Olgun, 2013). Kamusal mekan niteliklerinden bakım, güvenli, hoş ve işlevsel bir kentsel ortamlar yaratmak için kritik öneme sahiptir ve kullanıcıların yaşam kalitesini artırır, ekonomik faaliyetleri ve toplum refahını destekler. Bu ilkenin ihmal edilmesi/sağlanamaması kentsel mekanda bakımsız ortamlar yaratarak, insanların refah seviyelerinin düşmesine neden olmaktadır (Alkan, 2005).

Tablo 2’de kamusal mekanlarda bakım niteliğinin sağlanabilmesi için, temizlik, atık yönetimi, ihtiyaç mekanları, kent mobilyaları, zemin döşemesi, oyun alanları, grafiti ve vandalizm yönetimi ile trafik kontrolü ve sinyaller temel kriterler olarak belirlenmiştir. Temizlik, kamusal mekanların düzenli olarak temizlenmesi ve genel hijyenin sağlanması anlamına gelmektedir. Atık yönetimi ise; atıkların düzenli olarak toplanması, bertaraf edilmesi ve geri dönüşüm olanaklarının sağlanmasını ifade etmektedir. İhtiyaç mekanlarının tuvaletler, bebek bakım yerleri ile dinlenme alanları ve su içme çeşmelerini

de içerecek şekilde temel ihtiyaçların karşılanacağı alanların temiz ve bakımlı tutulması hayati öneme sahiptir (Alkan, 2005). Bu nitelik çerçevesinde, kent mobilyalarının (banklar, piknik masaları, çöp kutuları, bilgilendirme elemanları, sokak lambaları, vb.) düzenli bakımı, tamiri ve temizliği yapılmalıdır. Zemin döşemesi kriterinde, yaya mekanları, yürüyüş ve bisiklet yolları ile oyun alanlarının zeminindeki çukur ve çatlaklar giderilerek buraların düzgün, temiz ve güvenli olmasının sağlanmasıdır. Oyun alanlarının güvenli ve temiz olması için, ekipmanların düzenli kontrol edilip bakımlarının yapılması gerekir. Grafiti ve vandalizm yönetiminde ise; kamusal mekanlardaki duvarlar, binalar ve ekipmanların vandalizme karşı korunmasını, zarar gören alanların hızlıca tamir edilmesini içerir (Olgun, 2013). Bakım konusunda, kentsel açık yeşil alanlarda ve parklarda bitkilendirme ve çimlerin durumu da ele alınması gereken alt kriterlerdir. Özellikle toplumsal cinsiyet açısından bitkilendirmenin görüş mesafesini kapatmaması gerekir (Yılmaz Bayram, 2020b).

2. YAPILAN ÇALIŞMALAR

2.1. Çalışma Alanı

Çalışma alanı olarak seçilen Faroz-Ganita Sahil Parkı, Trabzon'un merkez Ortahisar İlçesi'nde, Trabzon Limanı'nın batısında bulunan ve kent merkezine en yakın kent parkıdır. Faroz-Ganita Sahil Parkı, ilk olarak Rum bir ailenin 1900'lü yılların başında Ganita Çay Bahçesi'ni kayaların üzerine inşa etmesiyle kurulmuştur. Ganita adı Rumca'da "Güzel mekan" anlamına gelen "Kanita" sözcüğünden gelmektedir. Zaman içerisinde bu alan, çeşitli rekreatif düzenlemelerle birlikte Trabzon'un kıyı şeridindeki parklardan en önemlisi olarak kent belleğinde yer etmiştir (Şekil 6).

Şekil 6. Faroz-Ganita Sahil Parkı Google haritalar görüntüsü

Faroz-Ganita Sahil Parkı'nın çalışma alanı olarak seçilmesinin temel iki nedeni vardır: 1. Parkın Trabzon kent merkezine yakınlığı, erişim kolaylığı ve barındırdığı çeşitli aktiviteler nedeniyle hem kadınlar hem de erkekler tarafından kullanım potansiyeli yüksek oluşu ve talep edilmesi, 2. Parkta yıllar içerisinde çeşitli mekansal düzenlemeler yapılmakla birlikte, bunlardan en kapsamlısı 2023 yılında tamamlanmıştır ve bu yeni düzenlemenin mekan kalitesine ilişkin bir araştırmaya rastlanmamasıdır.

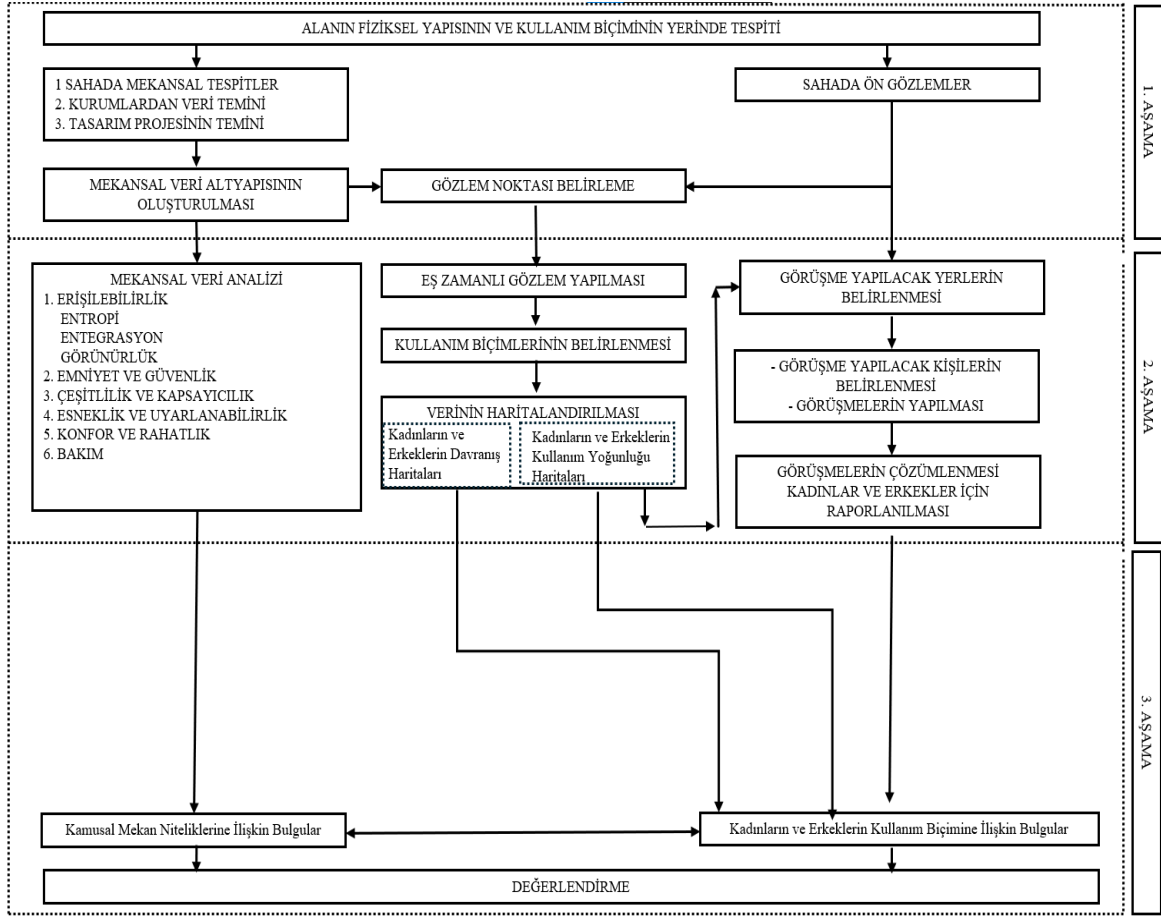

Şekil 7. Faroz - Ganita Sahil Parkı'nın yakın çevresiyle ilişkisi

Şekil 7’de görüldüğü üzere Faroz – Ganita Sahil Parkı’nın yakın çevresine ilişkin harita Temmuz 2024 tarihli Google Earth görüntüsü kullanılarak yapılmıştır. Alanın güneyinde Trabzon Meydan Parkı (Atatürk Alanı-550 m), merkezi iş alanı (650 m) , batısında kamu hizmet alanları (2200 m) ve belediye binası (1900 m) , doğusunda liman (600 m) sanayi bölgesi (5000 m), havaalanı (5500 m), üniversite (5000m) ve konut alanları bulunmaktadır. Alanı güneyde D010 Karadeniz Sahil Yolu’na komşudur (Şekil 7).

2.2. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada, kamusal mekanın sahip olduğu niteliklerin toplumsal cinsiyet bağlamında kadınların ve erkeklerin kullanım düzeyini nasıl etkilediği belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda çalışma dört aşamalı bir süreç planlanmıştır: 1. Alanın fiziksel yapısının ve kullanım biçiminin yerinde tespiti, 2. Mekansal veri analizlerinin, gözlemlerin ve görüşmelerin yapılması, 3. Kamusal mekan nitelikleri ile kadınların ve erkeklerin kullanım biçimlerine ilişkin bulguların birlikte değerlendirilmesi. Nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı bu çalışmada, araştırma yöntemlerinin birbirleriyle ilişkileri Şekil 8’de detaylı olarak aktarılmıştır.

Şekil 8. Araştırmanın yöntemi

1. Aşama: Alanın fiziksel yapısı ve kullanım biçiminin yerinde tespiti aşamasında ilk olarak sahada ön gözlemler yapılmıştır. Buranın mekânsal nitelikleri ve gece gündüz kullanım biçimleri hakkında genel bilgiler edinilmiştir. Bu ön gözlemlerde; Ekim ile Kasım 2023 tarihleri arasında birer hafta boyunca sabah 9:00-12:00, öğle 12:30-14:30, akşam 15:00-17:30 ve gece 18:00-21:00 saatlerinde yapılmıştır ve 18 yaş ve üzeri kadın ve erkek kullanıcılar gözlemlenmiştir. Bu aşamada ikinci olarak, Trabzon Büyükşehir Belediyesi İmar Müdürlüğü'nden alan ve yakın çevresine ilişkin 2018 yılı Halihazır Harita ve Fen İşleri Müdürlüğü'nden Trabzon ili Ortahisar İlçesi Faroz- Ganita Arası Sahil Bandı Düzenleme Revize Kentsel Tasarım Projesi alınmıştır. Sahada yapılan gözlemler ve tespitler ile Google Earth'ten alınan fotoğraflar ve Open Street Map altlığı çakıştırılıp halihazır harita güncellenmiştir. Tasarım projesi de buna işlenip sayısallaştırılarak mekânsal veri altyapısı oluşturulmuştur. Bu aşamada son olarak mekânsal veri altyapısı ve saha gözlemleri birlikte değerlendirilerek gözlem yapılacak yerler belirlenmiştir (Şekil 8).

Kadınların ve erkeklerin alanı nasıl kullandığını belirlemek amacıyla yapılacak gözlem noktalarının belirlenmesi için üç aşamalı bir süreç işletilmiştir. İlk aşamada, Mekan Dizim Analizi'nde Görünürlük (Visibility) Analizi yapılarak en çok görünürlüğe sahip noktalar belirlenmiştir. İkinci aşamada, sahada yapılan ön gözlemler ile işlevlerin farklılaştığı ve insanların yoğun kullandığı yerler belirlenip ve haritalandırılmıştır. Üçüncü aşamada ise; Mekan Dizimi Analizi'nde görünürlüğü en yüksek olan yerler ve sahada yapılan gözlemlerde insanların yoğunlaştığı yerlerin haritası karşılaştırılıp, değerlendirilerek gözlem yapılacak dokuz gözlem noktası belirlenmiştir (Şekil 9, 10).

2. Aşama: Mekansal veri analizinde, birinci aşamada oluşturulan mekânsal veri altyapısı kullanılarak kamusal mekan niteliklerine yönelik analizler yapılmıştır. Literatür taraması sonucunda oluşturulan toplumsal cinsiyet bağlamında kamusal mekan nitelikleri değerlendirme yaklaşımı çerçevesinde mekânsal analizler konusu bağlamında yapılmıştır (Tablo 3). Kamusal mekan niteliklerinden erişilebilirlik çok boyutlu bir kavramdır: Mekan organizasyonu açısından arazi kullanımı, ulaşım altyapısı ve yaya yolu altyapısına yönelik analizler yapılmıştır. Kullanıcı davranışlarını analiz edebilmek için Mekan Dizim Analiz yöntemlerinden entropi, entegrasyon ve görünürlük analizleri yapılmıştır (Şekil 19-24).

Mekan Dizim Analizi (Space Syntax), kentlerin mekan organizasyonunu ve bunun insan davranışı üzerindeki etkisini analiz etmek ve yorumlamak için kent planlama, mimarlık gibi insanların yaşam alanları hakkında karar veren mesleklerin çalışmalarında kullanılan bir teori ve metodolojidir (Koç ve Kubat, 2018). Bu metodolojide, bir kentteki sokakların, binaların ve alanların mekansal organizasyonunun, insanların nasıl hareket ettiği, etkileşime girdiği ve kentsel çevreyi nasıl algıladığı üzerinde derin bir etkili olmaktadır. Sokaklar, mahalleler, kamusal mekanlar ve binalar dahil olmak üzere çeşitli kentsel bağlam türlerine bu analiz uygulayarak, mekânsal organizasyonun yaya hareketini, sosyal etkileşimleri, suç kalıplarını ve diğer kentsel olguları nasıl etkilediği incelenebilmektedir (Hillier ve Hanson, 1987). Bu araştırmada Mekan Dizim Analizi'nde DepthmapX 0.8.0 programı kullanılmıştır.

Kamusal mekan niteliklerinden emniyet ve güvenlik konusunda karma kullanım, kamusal-özel mekan ayrımı, yol dokusu, gözetleme ve izleme, aydınlatma, kent mobilyaları, bitkilendirme, trafik hacmi, düzensiz ve alkol alan kişiler, sokak hayvanları, vandalizm konusundaki mekânsal bilgiler haritalandırılmıştır. Trabzon'da yerel konulara ilişkin Haber 61 ve Trabzon Anlık Haber sitelerinin son bir yılı taranarak alanda meydana

gelen asayiş olayları, cana ve mala karşı işlenilen suçların türü ve gerçekleştiği yerler belirlenip, haritalara işlenmiştir (Şekil 34).

Tablo 3. Toplumsal cinsiyet bağlamında kamusal mekan nitelikleri değerlendirme yaklaşımı

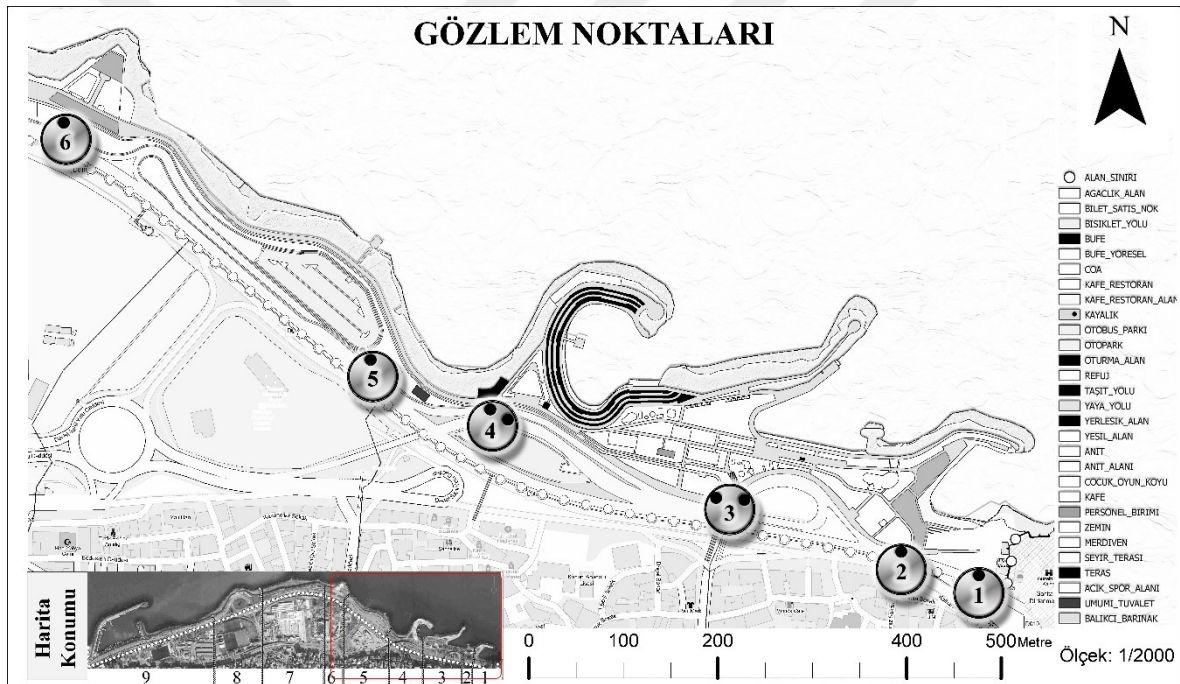
Nitelikler	Kriterler	Alt kriterler
A. Erişilebilirlik	A1. Arazi kullanımı	Karma kullanım
	A2. Ulaşım altyapısı	Süreklilik
		Hareketlilik
		Yol dokusu
		Kapsayıcılık
	A3. Yaya yolu ve altyapısı	Yürünebilirlik
		Okunabilirlik
		Bağlanabilirlik
		Kapalılık
		Hareket kolaylığı
		Kapasite
		Zemin döşemesi
		Bilgilendirme
		Bitkilendirme
		Kent mobilyaları (aydınlatma vb.)
B. Emniyet ve güvenlik	B1. Karma kullanım	
	B2. Kamusal-özel ayrımı	
	B3. Zemin kat kullanımı	İşlevsel çeşitlilik
	B4. Yol dokusu	Çıkma sokak,
		Keskin köşe
		Yol eğimi
	B5. Gözetleme ve izleme	Kamera
		Güvenlik elemanı
		Kolluk kuvvetleri
		Acil yardım butonları
	B6. Aydınlatma	
	B7. Kent mobilyaları	Ergonomisi
		Parapet
		Bakım
	B8. Bitkilendirme	
	B9. Trafik hacmi	
	B10. Düzensiz ve alkol alan kişiler	
	B11. Sokak hayvanları	
	B12. Suç önleme politikaları	
	B13. Vandalizm	

Tablo 3'ün devamı

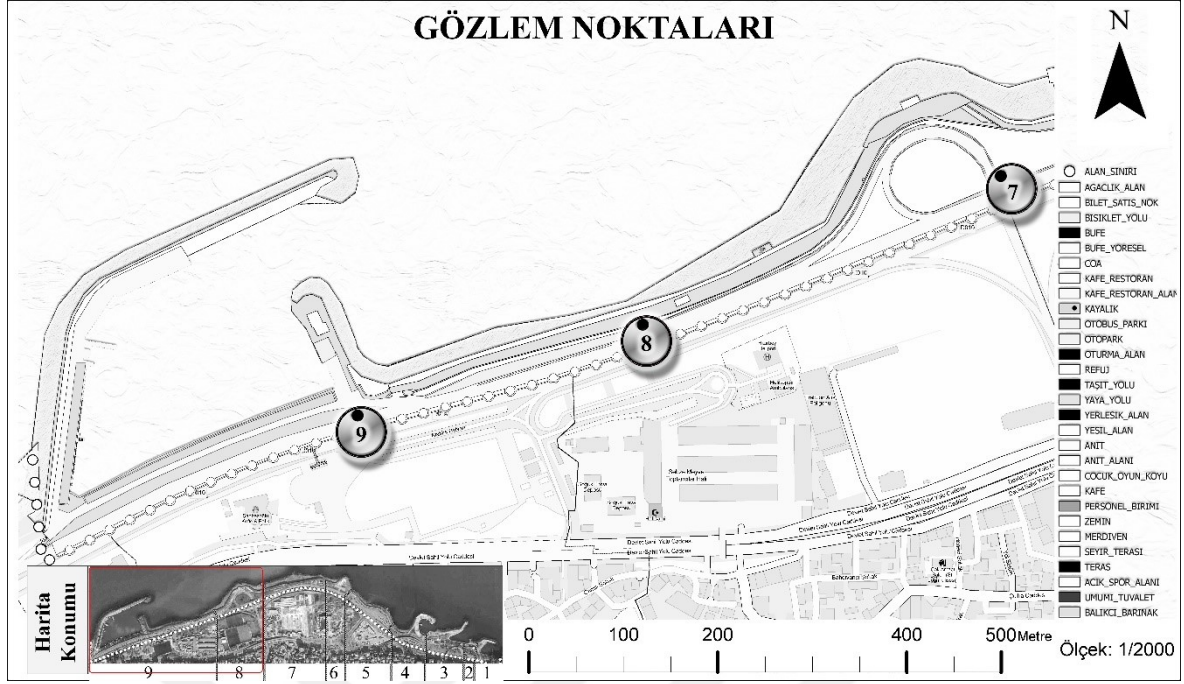
C. Çeşitlilik ve kapsayıcılık	C1. İşlevsel çeşitlilik	
	C2. Mekansal çeşitlilik	
	C3. Evrensel tasarım	
	C4. Özgünlük	
D. Konfor ve rahatlık	D1. Kullanım rahatlığı	
	D2. Estetik olma	
	D3. Mahremiyet	
D. Konfor ve rahatlık	D4. Kent mobilyalarının niteliği	Duraklar
		Oturma elemanları
		Olumsuz iklim koşullarından koruma elemanları
		Aydınlatma
		Çöp kutuları
		Bilgilendirme elemanları
	D5. İhtiyaç mekanları	Tuvaletler
E. Esneklik ve uyarlabilirlik	E1. Karma kullanım	Bebek bakım yerleri
	E2. Esnek tasarım	
	E3. Modüler altyapı	
	E4. Evrensel tasarım	
F. Bakım	F1. Temizlik	
	F2. Atık yönetimi	
	F3. İhtiyaç mekanları	Tuvalet
		Bebek bakım yerleri
	F4. Kent mobilyaları	Oturma elemanları
		Olumsuz iklim koşullarından korunma elemanları
		Aydınlatma
		Çöp kutusu
		Bitkilendirme
	F5. Zemin döşemesi	Çimlerin durumu
		Yaya mekanları
		Bisiklet yolları
	F6. Oyun alanları	
	F7. Grafiti ve vandalizm yönetimi	
	F8. Trafik kontrolü ve sinyaller	

Gözlemlerin yapıldığı aşamada, ilk olarak dokuz gözlem noktasında eş zamanlı gözlemler yapılmış ve bunlar kamera ile kayıt altına alınmıştır. Gözlemler noktalarında, gözlem yapılacak kişi sayısı ve bakış açısı belirlenirken, insan yoğunluğunun arttığı alanlarda detaylı tespitler için iki kişi farklı bakış açılarına bakacak şekilde gözlem ve çekim yapmıştır (3 ve 4 numaralı gözlem noktaları). İnsan ve kullanım yoğunluğunun

azaldığı bölgelerde ise bir kişi tek bakış açısından gözlem ve çekim yapmıştır (Şekil 9,10). Saha çalışması 6 Şubat 2024 ve 30 Nisan 2024 tarihleri arasında, hava koşullarının farklılık gösterdiği (yağmurlu ve güneşli) ve sıcaklığın en düşük 4 C⁰, en fazla 32C⁰ olduğu günlerde yapılmıştır. Gözlemler, hafta içi salı ve perşembe ve hafta sonu sadece pazar günleri yapılmıştır. Hafta sonu tek gün olmasının nedeni, sahada yapılan ön gözlemlerde cumartesi ve pazar alanın kullanım biçiminin benzer nitelikte olmasıdır. Belirlenen tüm günlerde 13:00-15:00 ile 18:00- 21:00 saatleri arasında gözlemler yapılmıştır. Sabah saatlerinin çalışma kapsamı dışında bırakılmasının nedeni; sahada yapılan ön gözlemlerde, bu saatlerde alanın تنها olduğu ve yalnızca çalışanların iş yerlerini kullandığının gözlemlenmesidir.

Şekil 9. Faroz-Ganita Sahil parkı gözlem noktaları (doğu bölgesi)

Şekil 10. Faroz-Ganita Sahil Parkı gözlem noktaları (batı bölgesi)

Gözlemlerde, kadınların ve erkeklerin alanı kullanım biçimleri belirlenmiştir. Dokuz gözlem noktasında, kullanıcıların farklı saat aralıklarında yaptıkları aktiviteler üç grupta değerlendirilmiştir: pasif, oyun ve spor aktiviteleri (Şekil 9, 10). Kadınların ve erkeklerin üç aktivite türüne ilişkin verileri ArcGIS Pro 3.0.1 programında sayısallaştırılarak cinsiyet kırılımlı davranış haritaları elde edilmiştir. Alanda, toplamda 37 günde yapılan gözlem verilerine dayanılarak, ArcGIS Pro 3.0.1 programında kadın ve erkek kullanıcıların bulunduğu alanlar noktasal veri olarak sayısallaştırılıp ısı haritası oluşturulmuştur. Bu ısı haritalarından yararlanılarak cinsiyet kırılımlı yoğunluk haritaları da elde edilmiştir (Şekil 8, 9).

Bu aşamada son olarak yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Görüşme yapılacak kişiler belirlenirken, yoğunluk haritalarından yararlanılmıştır. Cinsiyet kırılımlı bu haritalarda yoğunluklar bölgelendirilmiş ve görüşme yapılacak kişi sayıları da buna göre belirlenmiştir. Kullanıcı yoğunluğunun arttığı yerlerde diğerlerine oranla daha fazla kişi ile görüşmeler yapılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntem ile belirlenen 42 kadın ve 22 erkek (ikisi ortopedik engelli birey) toplamda 64 kişi ile görüşülmüştür. Amaçlı örneklemede deneklerin cinsiyeti, yaş gruplarının farklılaşması ve engellilik durumları dikkate alınmıştır. Bu yöntemde, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan kişilere ulaşılarak, araştırma konusuna ilişkin farklı bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların

belirlenmesine olanak sağlamaktadır. Toplumsal cinsiyet bağlamında kamusal mekan organizasyonunun ve niteliklerinin kadınların ve erkeklerin kullanım düzeyine etkilerini belirlemek amacıyla, oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu beş ana soru grubundan oluşmaktadır: 1. Kullanıcıların demografik yapılarını belirlemeye yönelik beş soru, 2.Boş zaman faaliyet türlerini ilişkin üç soru, 3. Parka geliş amacı ve erişim için kullanılan ulaşım türüne yönelik üç soru, 4. Alanın kullanım biçimine öğrenmeye yönelik beş soru, 5. Alanın genel olarak nasıl değerlendirdiklerini anlamak için üç soru yöneltilmiştir (Ek 1). Sorular hazırlanırken, net, anlaşılır ve kapsamlı olmasına dikkat edilmiştir. Soruların sıralanması ve düzenlenmesi, görüşme sürecinin akıcılığını sağlayacak şekilde kurgulanmıştır. Görüşme esnasında genel ve kolay sorularla başlayarak, daha özel ve derinlemesine sorulara geçiş yapılmıştır. En azı 18dk, en çoğu 50 dk ve ortalama olarak 34 dk'lık görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler, nitel araştırmalarda kullanılan MAXQDA (24) yazılımı ile çözümlenmiş, SPSS 27 programı aracılığıyla nicel verileri oluşturularak raporlandırılmıştır.

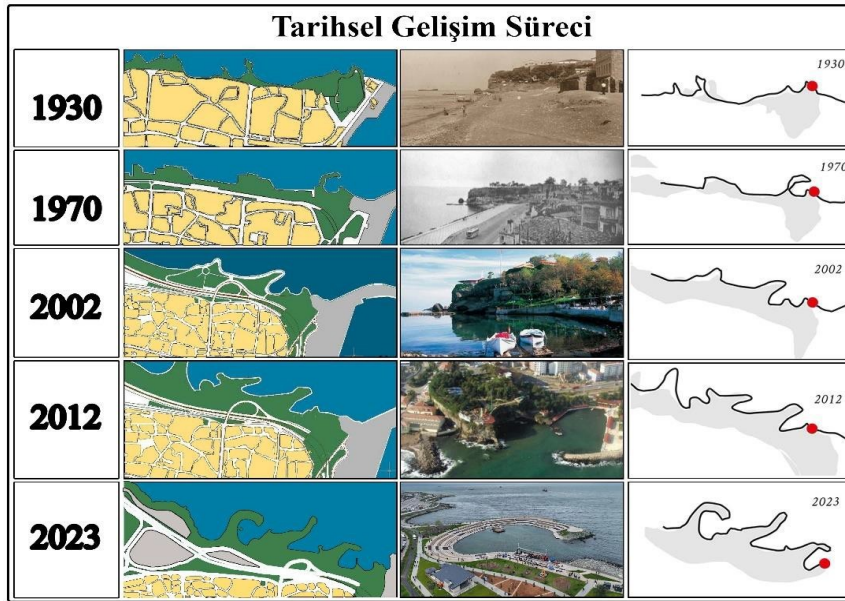
3. Aşama: Kamusal mekan niteliklerine bağlı bulgular ile kadınların ve erkeklerin davranış ve yoğunluk haritaları ile görüşme raporundan oluşturulan kadınların ve erkeklerin kullanım biçimine ilişkin bulgular karşılıklı olarak değerlendirilmiştir (Şekil 8).

3. ARAŞTIRMA BULGULARI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. Mekansal Bulgular

Bu başlık ilk bölümden oluşmaktadır. İlk olarak, Faroz-Ganita Sahil Parkı hali hazır haritanın güncellenmiş ve arazi kullanım haritasının oluşturulmuştur. İkinci aşamada ise kamusal mekan niteliklerine ilişkin erişilebilirlik, emniyet ve güvenlik, çeşitlilik ve kapsayıcılık, konfor ve rahatlık, esneklik ve uyarlanabilirlik ve bakım analizleri ile Mekan Dizim Analizleri'nden entropi, entegrasyon ve görünürlük (visibility) analizlerinin bulguları yer almaktadır.

Alanın tarihsel gelişimi incelemek için alana ilişkin 1930 ve 1970 yıllarına ait Google fotoğraflar, 2002, 2012 ve 2023 yıllarına ait Google Earth programından alından uydu görüntüleri haritalara işlenmiştir (Şekil 11). 1930 yılında park alanın bulunduğu yer kumsaldı, insanlar doğrudan denize ulaşabilmekteydi. 1970 yılında, sahil yolunun temellerinin atıldığı dönemlerde, park alanının doğal yapısı bozulmaya uğramıştır. 2002 yılında ise park alanının bugünkü temelleri oluşmaya başlamış, Karadeniz Sahil Yolu tamamlanmıştır. 2012 yılına gelindiğinde, park alanında bulunan mendirek yapısının inşa edildiği, rekreatif alanların oluşturulduğu görülmektedir.

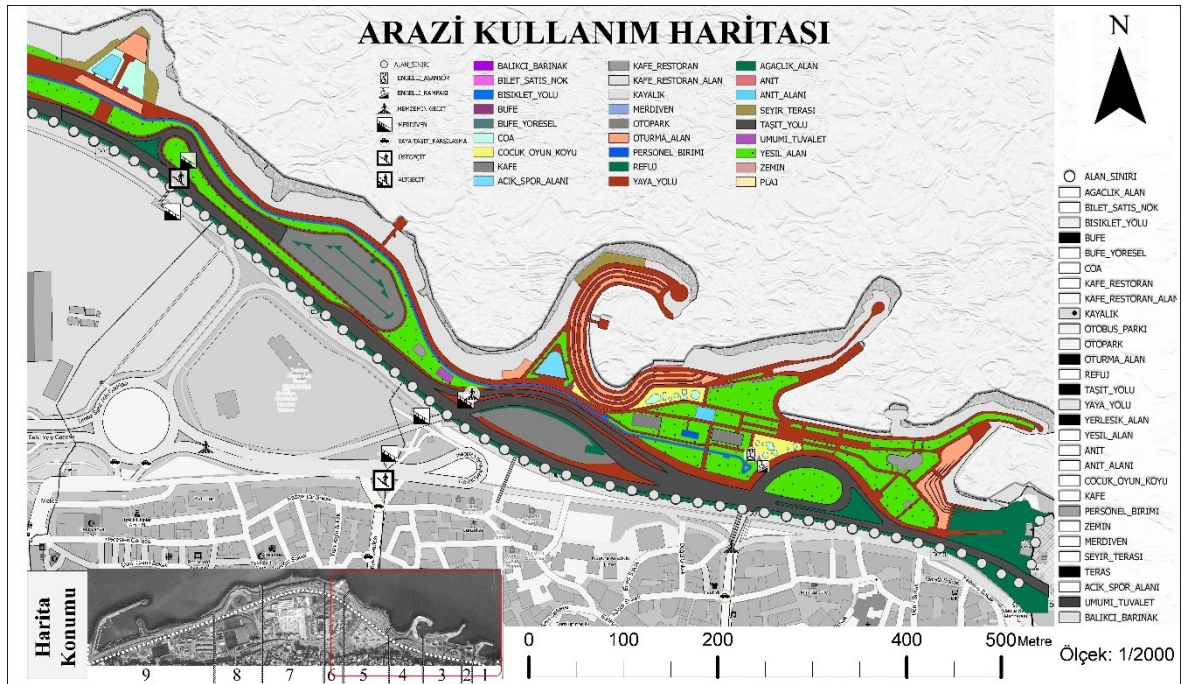
Şekil 11. Alanın tarihsel gelişim süreci

Günümüze gelindiğinde, park alanının kullanım çeşitliliğinin arttığı, zaman içinde parkın gelişim yönü kuzey yönünde, denizin doldurulmasıyla elde edilen alana doğru gelişme göstermekte, alanın denizin dalgalarından oluşan kumsal yapısı, zaman içinde betonlaşmaya maruz bırakıldığı görülmektedir (Şekil 12).

Şekil 12. 2024 yılında Faroz - Ganita Sahil Parkı

Trabzon Büyükşehir Belediyesinden alınan 2018 yılı halihazır harita, kentsel tasarım projesi, sahada yapılan gözlemler ve tespitler ile Google Earth'ten alınan fotoğraflar ve Open Street Map altlığı çakıştırılıp güncellenmiştir (Şekil 13, 14). Arazi kullanım tablosu kullanımların, sayısallaştırılarak hesaplanması sonucunda elde edilmiştir (Tablo 4).

ağaçlık alan, açık spor alanı, oturma alanları ve çocuk oyun alanlarından oluşmaktadır. Bunun yanında, çalışma alanındaki ticari aktivite alanları, kafe ve büfe (toplam 0,24ha) ve tur amaçlı tekne gezisi bilet satış noktası da bulunmaktadır. Çalışma alanında arazi kullanım açısından en fazla alana sahip kullanım türleri, otopark, taşıt, yaya yolu, bisiklet yolları gibi taşıt ve yaya yolları altyapı alanlarıdır. Tablo 4'te görüldüğü üzere toplam alan ve kullanım alanlarının oranına bakıldığında, altyapı alanları %44, yeşil alanlar %24, ticari alanlar %0.1 ve diğer alanlar %31'lik bir alan oranına sahiptir (Tablo 4).

Tablo 4. Arazi kullanım tablosu

Kullanım türü	Kullanım	Mevcut Alan (ha)	Toplam (ha)	Hizmet Ettiği Nüfus	
				Kentsel Nüfus	İl Geneli
Açık ve yeşil alanlar	Yeşil alan	4.51	7.16	292.250	824.350
	Seyir terası	0.23			
	Ağaçlık alan	1.29			
	Açık spor alanı	0.17			
	Oturma alanı	0.61			
	Çocuk oyun alanları	0.35			
Ticari alanlar	Kafe	0.24	0.2555		
	Büfe	0.02			
	Bilet satış noktası	0.00			
Altyapı	Taşıt yolu	5.54	13.042		
	Yaya yolu	5.78			
	Merdiven	0.01			
	Otopark alanı	1.29			
	Bisiklet yolu	0.42			
	Bisiklet parkı	0.01			
	Diğer	Refüj			
Kayalık		7.53			
Personel birimi		0.01			
Anıt		0.03			
Toplam		29.64	29.64		

Faroz-Ganita Sahil Parkı mekansal nitelikler ve işlevsel kullanımlara göre dokuz alt bölgeye ayrılabilir. Alanın tamamında yoğun insan hareketliliği ve arazi kullanım çeşitliliği olmakla birlikte, bazı aktivitelerin belirli bölgelerde kümелendiği görülmektedir (Şekil 13, 14). Alan işlevsel çeşitlik ve kullanım yoğunluğuna göre dokuz alt bölgeye ayrılmıştır. Birinci bölge, Çömlekçi Tüneli'nin batı çıkışında bulunan doğal plaj bölgesidir. Burada, insanların denize doğal kotla eriştiği, çakıl taşlı plaj bulunmaktadır. İkinci bölge, Ganita Restoran'ın bulunduğu bölge olup, insanların yeme içme, vb. faaliyetlerini gerçekleştirebilecekleri alandır. Üçüncü bölge, kafelerin ve Macar Dostluk Anıtı'nın bulunduğu bölge, kentlilerin kafe, restoran, çocuk oyun alanı, bisiklet parkı, dostluk anıtı

ve atlıkarınca gibi çeşitli aktivite alalarının bulunduğu yerdir. Dördüncü bölge, oturma alanlarının bulunduğu mendirek ve batısında bulunan otopark alanını ile sınırlanmaktadır. Bu bölgede, çocuk oyun alanı, yürüyüş yolu ve oturma alanı içermektedir. Beşinci bölge, parka ve yakın çevresine hizmet veren Ganita otoparkının bulunduğu bölgedir. Altıncı bölge, Mendirek Kafe'nin bulunduğu, insanların yeme-içme ve çocuk oyun alanı imkanlarına ulaşabildiği yerdir. Yedinci bölge, yürüyüş ve bisiklet yolu ile çocuk oyun alanlarının bulunduğu bölgedir. Sekizinci bölge, D010 Karadeniz Sahil Yolu'ndan Trabzon Belediyesi İtfaiye Alanına ayrılan yol ayrımının bulunduğu oturma alanlarını kapsayan bölgedir. Dokuzuncu bölge ise Faroz Balıkçı Barınakları'nın bulunduğu bölgedir ve burası parkın diğer bölgelerinden tamamen farklılaşan kendi otoparkı, kafesi ve balıkçı barınaklarının bulunduğu yerdir (Şekil 15).

Şekil 15. Çalışma alanının alt bölgeleri

Mekansal verilere ilişkin analiz bulguları, kamusal mekan niteliklerini değerlendirme yaklaşımı çerçevesinde oluşturulan tablodaki (Tablo 2) içerik ve sıralamalar esas alınarak yazılmıştır. Konusu bağlamında bulguların yöntem ile ilişkisinin kurulabilmesi için Tablo 2'deki isimler ve sıra kodları aynı kalacak şekilde adlandırılmışlardır.

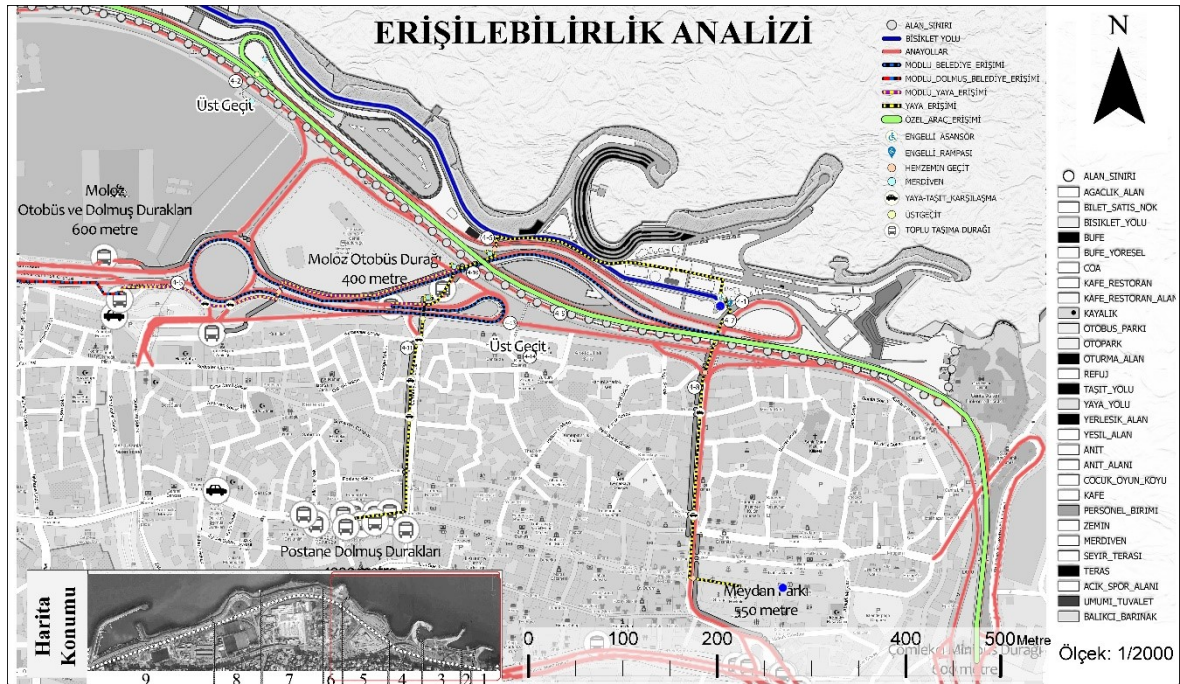
3.1.1. Erişilebilirlik Analizi Bulguları

Erişilebilirlik (A) analizi, kadınların ve erkeklerin Faroz-Ganita Sahil Parki'ne ulaşım sağlarken karşılaştıkları durumları, arazi kullanımı, yaya ve taşıt yolu altyapısı konularının incelenmesiyle oluşturulmuştur. A1. Arazi kullanımında, alanın karma

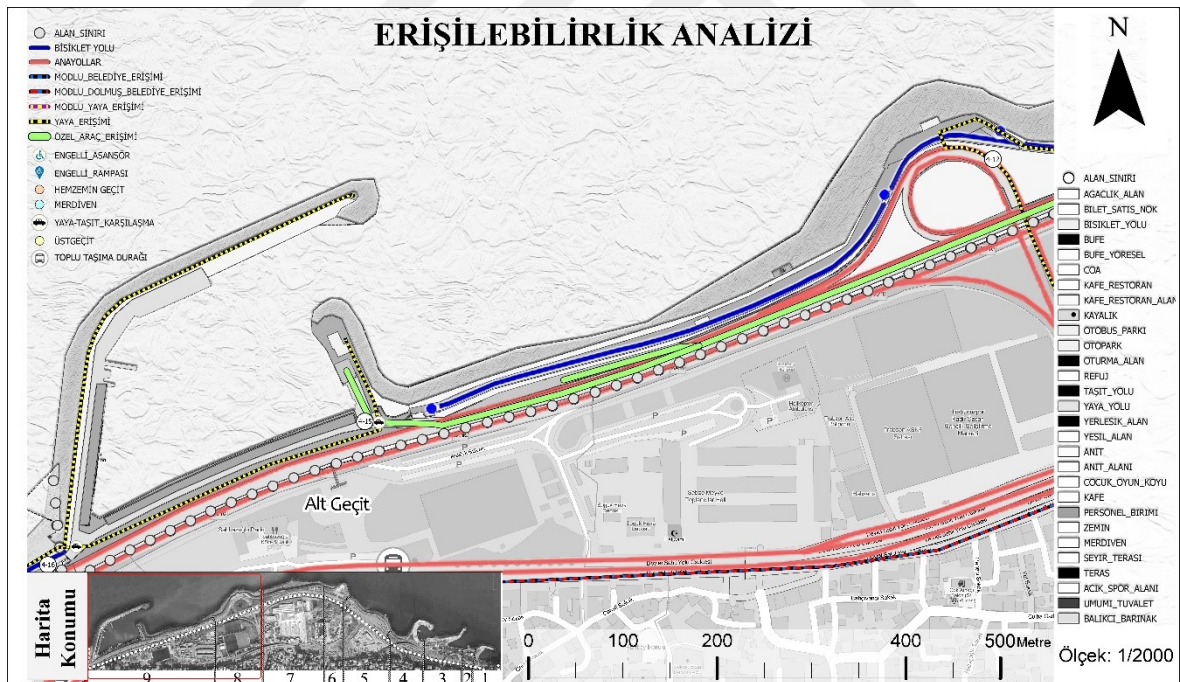
kullanım olanakları A.2. Ulaşım altyapısında, süreklilik, hareketlilik, yol dokusu, toplu taşıma durakları, geçitler, otopark, kapsayıcılık, yaya yolu ve altyapısı konuları, A.3. Yaya yolu ve altyapısında yürünebilirlik, okunabilirlik, bağlanabilirlik, kapalılık, hareket kolaylığı, kapasite, zemin döşemesi, bilgilendirme, bitkilendirme ve kent mobilyaları konuları incelenmiştir (Şekil 16, 17).

Arazi kullanımı (A1), Faroz-Ganita Sahil Parkı'nın çevresinde bulunan toplu taşıma duraklarına uzaklığı 400 m'dir. Karadeniz Sahil Yolu'nun güneyine yer alan Moloz mevki Devlet Sahil Yolu Caddesi'nde yer almaktadır. Moloz mevkiinde bulunan toplu taşıma durakları genellikle Trabzon'un batısındaki ilçelerden ve Ortahisar merkez ilçenin bu yöndeki mahallelerinde yaşayan insanların kullandığı duraktır. Yayalar buradan üstgeçitleri kullanarak alana ulaşmak durumundadır. Bunun nedeni, alanın güneyinde Trabzon'u diğer kentlerle bağlantını sağlayan 35m'lik D010 Karadeniz Sahil Yolu bulunmasıdır ve buradaki hız sınırı azami 82km/saat olmasına rağmen yolun 3 şeritli oluşu nedeniyle araçların 90km/saat üzerinde seyretmesidir (Trabzon Emniyet Müdürlüğü Bölge Trafik Denetleme Şubesi, 2024). Bu da tüm bireylerin ve özellikle de engellilerin, yaşlıların ve çocukların alana ulaşımını kısıtlamakta ve zorlaştırmaktadır.

Alana yaya ulaşım genellikle Gazipaşa Caddesi'ndeki 15m'lik taşıt yollarının kenarındaki 3m'lik kaldırımlardan ve devamında buranın alanla buluştuğu noktada da merdiven ve asansörle sağlanmaktadır (Şekil 18). Bu da alana yürüyerek gelenler özellikle de bebek arabalı ve ortopedik engelli kullanıcıları için bir olumlu bir düzenlemedir. Çalışma alanı içerisinde engellilerin erişimine yönelik düzenlemeler (rampa) bulunmasına rağmen, alana ulaşım sağlanan güzergahlar üzerinde herhangi bir olanak bulunmaması ve yaya kaldırımlarının yüksek oluşu dezavantajlı gruplar için engel teşkil etmektedir. Kent merkezinde, perakende ticaretin yoğunlaştığı doğu batı yönünde birbirine paralel 3 yaya yolu bulunmakta ancak bu yollar denize taşıt yolu ile ulaşmaktadır.

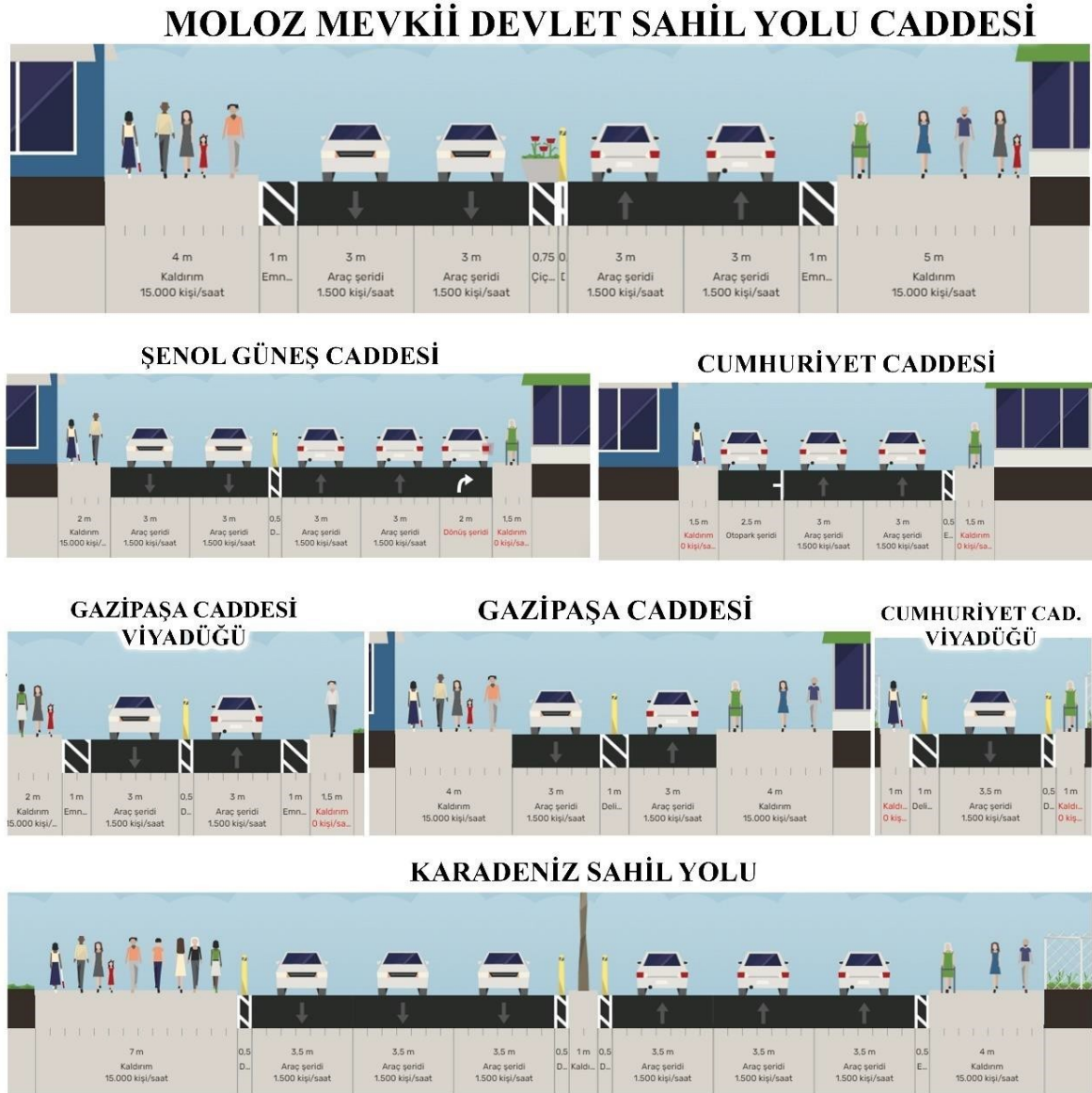
Şekil 16. Erişilebilirlik analizi (doğu bölgesi)

Şekil 17. Erişilebilirlik analizi (batı bölgesi)

Ulaşım altyapısı (A2), alana toplu taşıma, dolmuş, özel araç ve yaya erişimi incelenmiştir. Şekil 16 ve 17'deki haritalarda numaralandırılan taşıt yollarının kesitleri Şekil 18'de detaylı olarak yer almaktadır. Alan Karadeniz Sahil Yolu (D010) karayoluna

bitişik olması nedeniyle burada herhangi bir toplu taşıma durağı bulunmamaktadır. En yakın durak 400m mesafede Moloz Mevkiindeki ve 25 m genişlikteki 2 gidiş, 2 geliş istikametli taşıt yolu hem zemin ve üst geçitleri aşılarak ulaşabilmektedir. Kentte günlük hayatta sıklıkla kullanılan doluş durağı ise alana 650m mesafededir. Bu durakta inen bir kişi özellikle 5. bölgedeki Cumhuriyet Caddesi'nin kuzeyindeki üst geçit kullanılıp, alana en yakın 400 m mesafedeki otobüs durağına ulaşmakta, daha sonra yürüyerek Cumhuriyet Caddesi viyadüğündeki 1 m genişliğindeki yaya kaldırımını kullanarak merdivenler aracılığıyla 4. bölgenin batısındaki merdivenlerden, alanın güneyinde bulunan hastane otoparkına inmekte ve oradan da Karadeniz Sahil Yolu bağlantısı olan tek şeritli araç yolundan hemzemin geçitle parka ulaşmaktadır. Bu nitelikteki yollar, alana yaya olarak gelmek isteyen kullanıcılar için ciddi erişim kısıtlılığı oluşturmaktadır (Şekil 18).

Şekil 18. Yol enkesitleri

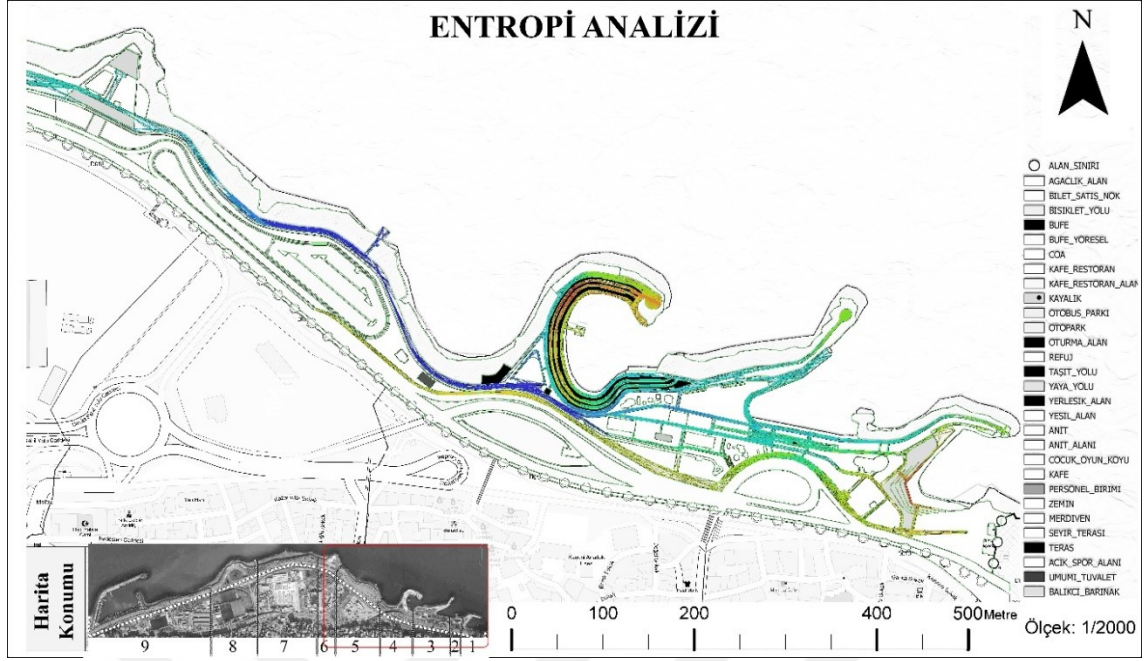
Özel araçla parka gelenler için alan içerisinde düzenlenmiş 312 araç kapasiteli ücretli otopark bulunmaktadır. Engelliler için 30 araçlık ve ücretsiz olan bu park, diğer kullanıcılar için 1 saate kadar 20 TL (0.61 \$) ve 4 saate kadar 30 TL (0.92 \$) (Nisan 2024'te kur 1\$=32.53 TL) ücretlidir. Otopark alanından, parkın en yoğun bölgesine (4.bölge) uzaklık 500 m'dir (Şekil 16, 17). Otopark alanından parkın en batısındaki kısmına uzaklık 1.7 km'dir.

Toplumsal cinsiyet bağlamında kamusal mekan niteliklerinden erişebilirliğin (A) bir alt kriteri olan ulaşım altyapısında (A2) alanın erişim olanaklarının değerlendirilmesi amacıyla, entropi (bağlanabilirlik), entegrasyon ve görünürlük analizleri yapılmıştır.

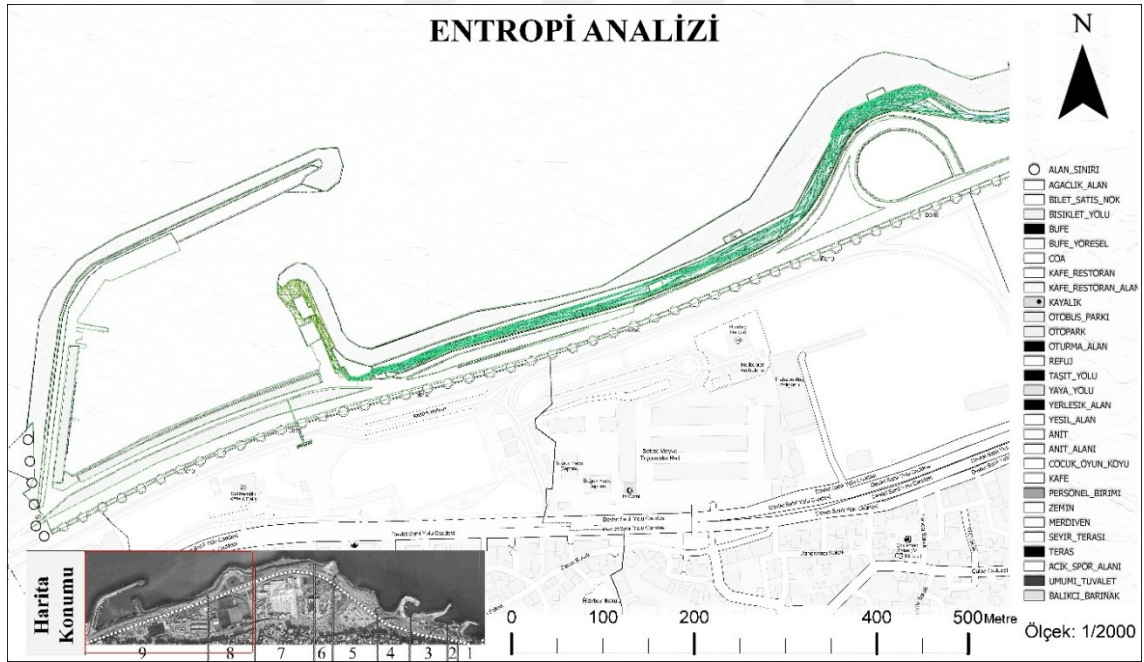
- Entropi Analizi

Mekan Dizim Analiz'lerinden olan entropi analizi, mekanların konumlarının derinliğin kendisinden ziyade, mekanın derinliklerine göre dağılımının bir ölçüsüdür. Bir uzaya çok sayıda konum yakınsa o uzaydan gelen derinlik asimetric olur ve entropi düşüktür. Derinlik daha eşit dağılırsa entropi daha yüksek olur. Bu ölçüm mekansal düzenler arasındaki kültürel açıdan önemli topolojik farklılıkları ifade edebilmektedir (Turner, 2001). Entropi analizi yapılırken, çalışma alanında yayanın yürüyebileceği tüm mekanlar (yaya yolları, kaldırımlar ve bisiklet yolları) tek bir katman olarak analizde sorgulanmıştır. Böylelikle alan içindeki yayanın hareket edebileceği yerlerdeki bağlanabilirlik düzeyleri belirlenmiştir.

Parkta, batıya doğru gidildikçe yeşil ve mavi renklerin yoğunluğu, buralarda bağlanabilirlik düzeyinin az olduğunu ifade etmektedir. Parkın doğu bölgesinde ise sarı ve turuncu renklerin yoğunluğu, bağlanabilirlik düzeyinin fazla olduğu anlamına gelmektedir (Şekil 19, 20). Bağlanabilirlik düzeyi ile erişebilirlik düzeyi arasında doğru orantılı bir ilişki bulunmaktadır. Buradan hareketle alanın doğu tarafının, batıya oranla daha erişebilir olduğu görülmektedir. Alanın doğu bölgelerinin daha düzenli ve erişilebilir olduğu için kullanıcılar tarafından daha fazla tercih edildiği, parkın en yoğun ve merkezilik karakteri taşıdığı söylenebilir. Parkın geneli itibarıyla doğu ucu daha yoğun kullanılırken, batıya doğru kullanımın azalmaktadır.

Şekil 19. Entropi analizi (doğu bölgesi)

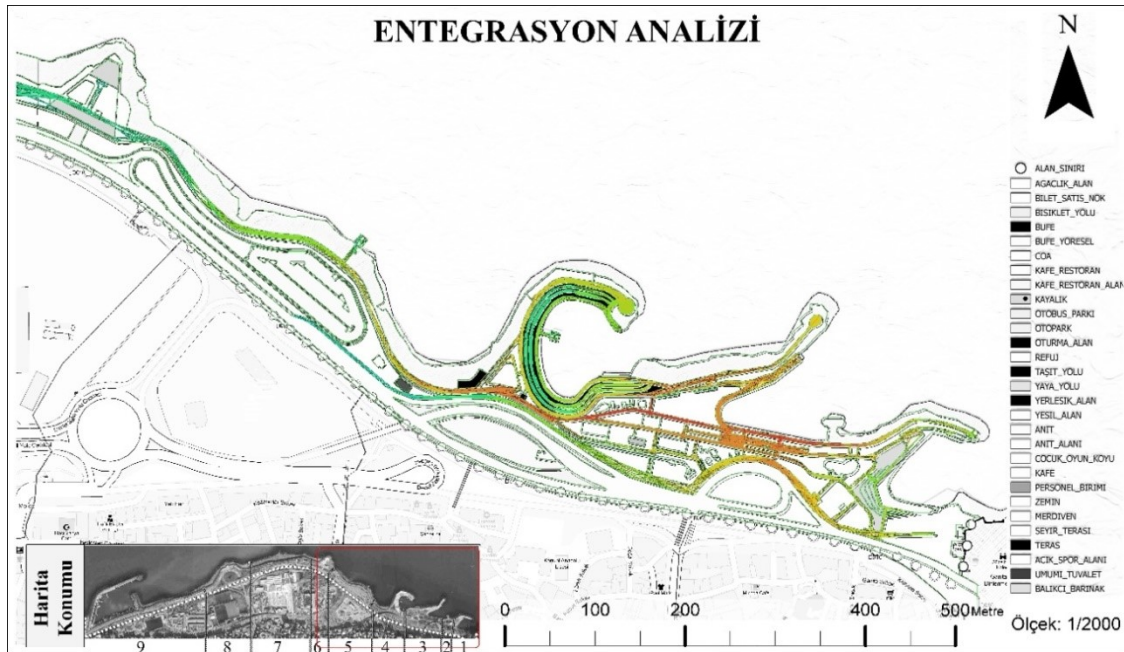

Şekil 20. Entropi analizi (batı bölgesi)

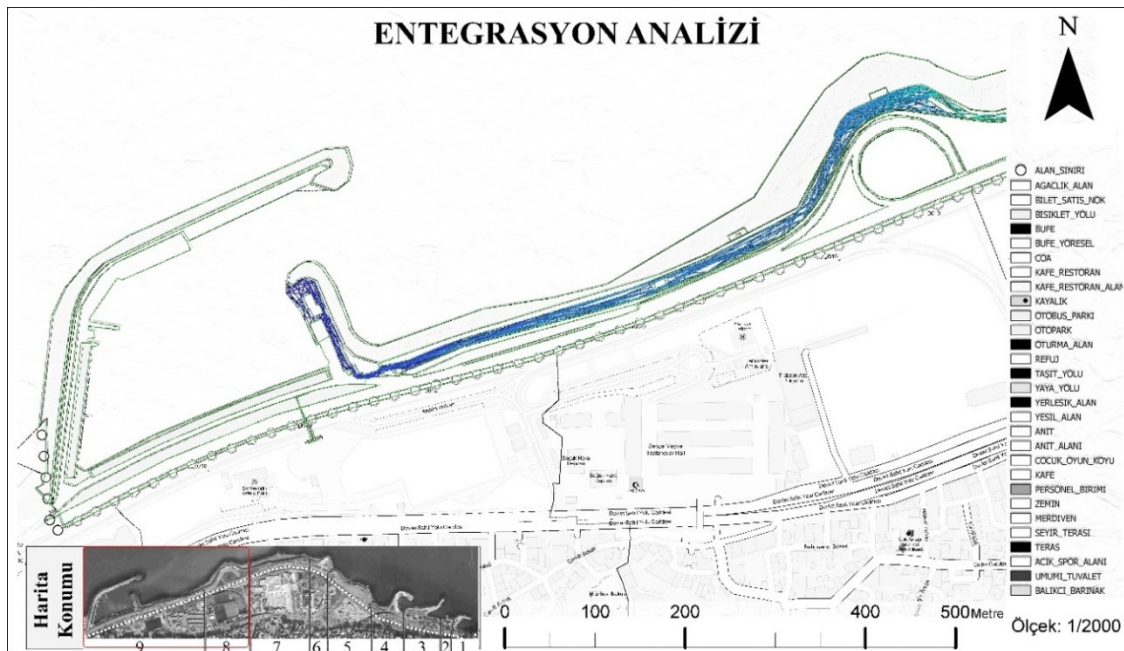
- Entegrasyon Analizi

Entegrasyon analizinde, bir konumun çevresindeki yollar, ulaşım ağları, toplu taşıma durakları gibi faktörler değerlendirilerek alanın genel erişilebilirlik düzeyi belirlenmektedir. Kırmızı renkten koyu mavi tonlarına doğru entegrasyon yani

erişilebilirlik azalmaktadır (Hillier ve Hanson, 1984). Entegrasyon analizi yapılırken, çalışma alanında yayanın yürüyebileceği tüm mekanlar (yaya yolları, kaldırımlar ve bisiklet yolları) tek bir katman olarak analizde sorgulanmıştır. Böylelikle alan içindeki yayanın hareketlilik düzeyi belirlenmiştir.

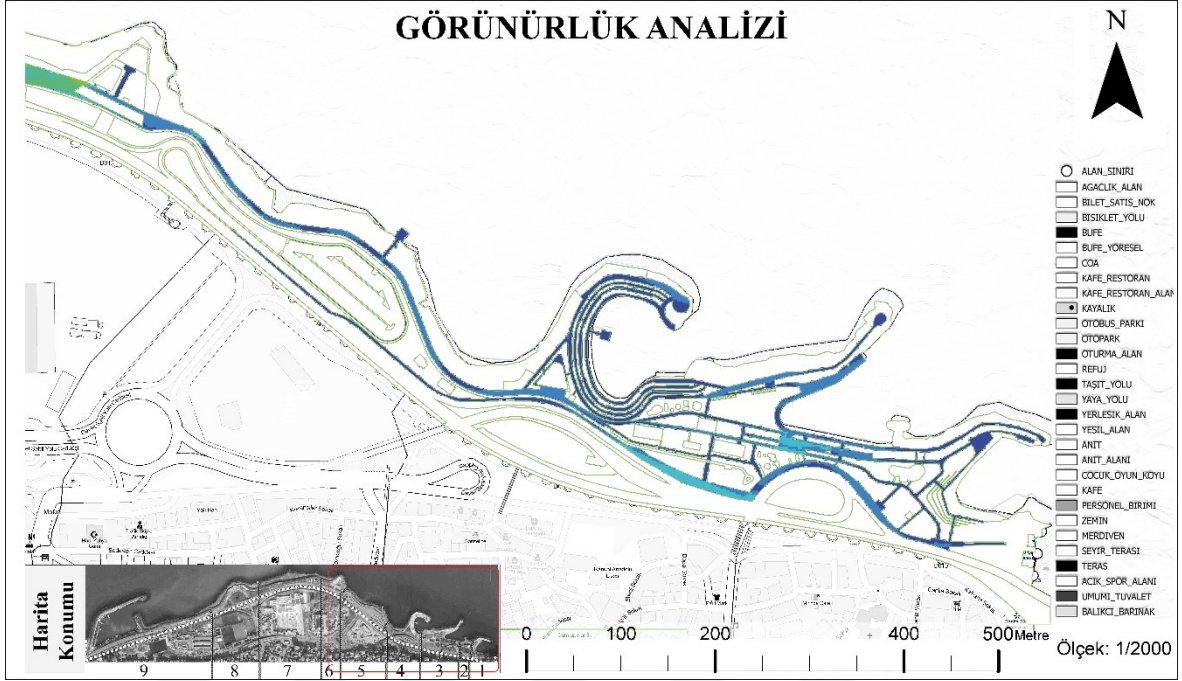
Şekil 21. Entegrasyon analizi (doğu bölgesi)

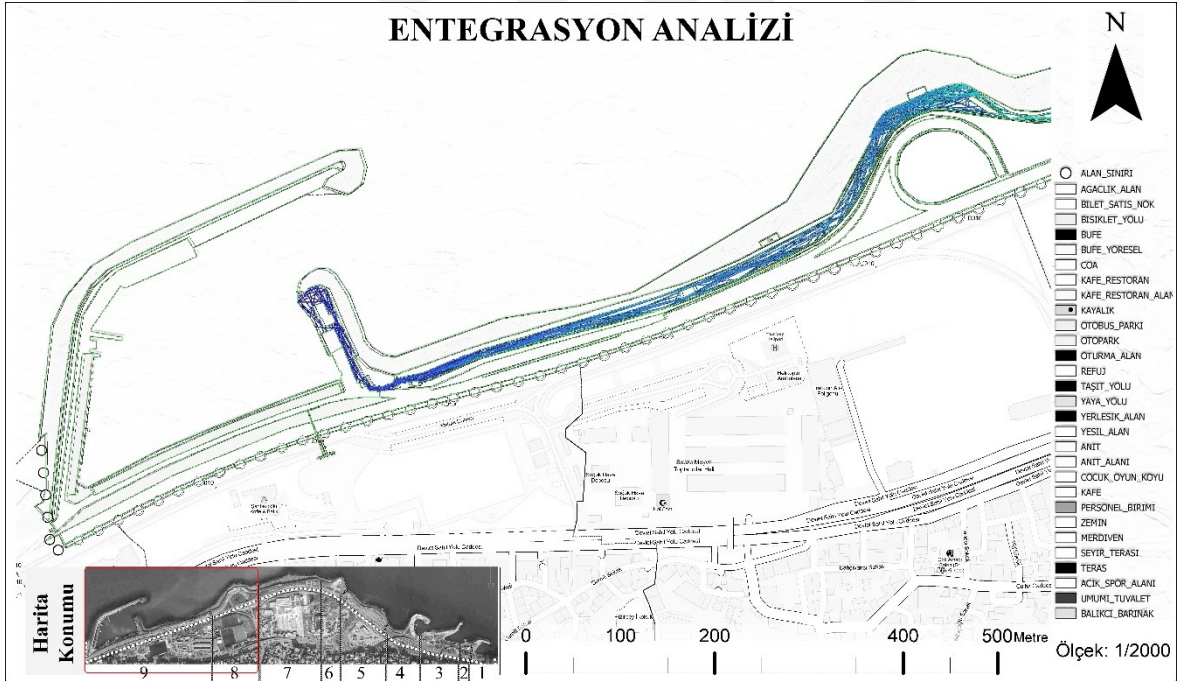
Analiz incelendiğinde, parkın doğu kısmında yoğunlaşmış olan kırmızı ve turuncu renkler, bu alanların yüksek entegrasyon değerlerine sahip olduğunu göstermektedir. Buradan hareketle, kullanıcıların bu bölgelerde daha rahat hareket edebildiği, bu bölgelerin daha yoğun kullanıldığı ve erişilebilir olduğunu söylemek mümkündür. Alanda batıya doğru gidildikçe yeşil ve mavi renkler yaygınlaşmaktadır. Bu alanların entegrasyon seviyelerinin orta düzeyde olduğu görülmektedir. Bu bölgeler, parkın merkezi alanına göre daha az erişilebilirdir denebilir. Parkın batı ucuna doğru gidildikçe, koyu mavi ve siyah renkler ortaya çıkmaktadır. Bu bölgeler, düşük entegrasyon değerine sahiptir. Bu alanlarda, parkın diğer kısımlarına kıyasla, bağlantılarının zayıfladığı ve erişilebilirliğinin azaldığı görülmektedir. Genel olarak, entegrasyon analizi incelendiğinde, parkın doğu bölgesinin merkezilik içerdiği ve yoğun kullanılan bir bölge olduğunu, batı bölgesinin ise daha az entegre (erişilebilir) olduğunu söylemek mümkündür. Bu durum, kullanıcıların doğu bölgelerinde daha fazla zaman geçirdiği ve bu bölgelerin daha aktif kullanıldığı anlamına gelmektedir. Kısaca, bu analizde parkın doğu bölgesinin entegrasyon düzeyinin batı bölgesine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Entegrasyon düzeyi ile erişebilirlik düzeyi arasında doğru orantılı bir ilişki vardır. Buradan hareketle, alanın doğu tarafının batıya oranla daha erişilebilir olduğu söylenebilir (Şekil 21, 22).

- Görünürlük Analizi

Görünürlük (Visibilty) analizinde belirli bir konumdan neyin görülebildiğini ve bir alanın diğer konumlardan ne ölçüde görülebildiğini kapsamaktadır. Görünürlük, insan algısında, güvenlikte ve kentsel mekanlardaki sosyal etkileşimlerde çok önemli bir rol oynamaktadır. Görünürlük kavramı, özellikle erişim, güvenlik, sosyal etkileşim ve estetik açıdan önemli bir rol oynamaktadır. Görünürlük, bir alanın açık ve geniş olması, engellerin ve gölgelerin az olması gibi faktörlere bağlı olarak değerlendirilir (Turner, 2001). Görünürlük analizi yapılırken, çalışma alanında yayanın yürüyebileceği tüm mekanlar (yaya yolları, kaldırımlar ve bisiklet yolları) tek bir katman olarak analizde sorgulanmıştır. Böylece alan içerisinde yayalar için görünebilirlik düzeyleri belirlenmiştir.

Şekil 23. Görünürlük analizi (doğu bölgesi)

Şekil 24. Görünürlük analizi (batı bölgesi)

Parkin doğu ve batı bölgelerinin arasında bulunan, özellikle doğu kısmında yoğunlaşmış kırmızı ve turuncu renkler, bu alanların yüksek görünürlük değerlerine sahip olduğunu belirtmektedir. Bu bölgeler, kullanıcılar tarafından kolayca görülebilir ve

erişilebilir özelliğe sahiptir. Parkın merkezi ve doğu bölgesinde yaygın olan yeşil renkler, orta düzeyde görünürlük seviyelerini ifade etmektedir. Bu alanlar, parkın diğer kısımlarına göre daha az görünür olmakla birlikte, belirli bir seviyede erişilebilirlik ve görünürlük sunmaktadır. Parkın batı bölgesinde mavi ve koyu mavi renkler, düşük görünürlük değerlerini gösterir. Bu alanlar, parkın diğer kısımlarına göre daha az görünürlüğü sahiptir. Bu değerler, parkın bu bölgesinin izole ve güvenlik açısından zafiyetleri bulunduğuna işaret etmektedir. Genel olarak görünürlük analizinde, parkın doğu kısmının yüksek görünürlük ve algılanabilirlik düzeyine, batı kısmının ise daha az görünürlüğe sahip olduğunu göstermektedir. Doğu bölgesi, kullanıcıların birbirlerini görebildiği ve sosyal etkileşimin yüksek olduğu bir alan olarak yorumlanabilir (Şekil 23, 24). Buradaki genellikle tek katlı olan yapılar, görünürlüğü artıran unsurlardandır.

Yaya yolu alt yapısı (A3), halihazır harita üzerinde öncelikle alana belirli noktalardan en kısa yoldan ulaşım sağlanan ulaşım güzergahları belirlenmiş ve ölçülendirilmiştir. Alanda bulunan otobüs, dolmuş ve taksi duraklarının noktasal verisi OpenstreetMap internet uygulamasından alınmıştır. Ölçümler ArcGIS Pro uygulamasında hesaplanıp harita üzerine eklenmiştir. Alandaki yaya yolu altyapısı doğu batı eksenindedir. Alan kuzeyde Karadeniz, güneyde ise Karadeniz Sahil Yolu (D010) arasında doğu batı ekseninde düzenlenmiştir ve işlevler bu hat üzerinde yer almaktadır. Bisiklet yolu alanın en doğusundan en batısına kadar kesintisiz bir güzergaha sahipken, alanın doğusunda bulunan Çömlekçi Tüneli'nde bitmektedir. Bu tünelin etrafında eğimin fazlalığı topoğrafik bir engel oluşturması nedeniyle bisiklet yolu, alanın doğusundan kent içerisine doğru ilerleyememektedir. Alanın batısında bisiklet yolu sahil boyunca devam etmektedir, ancak güneyle (kentin yerleşik alanı ile) bağlantısı bulunmamaktadır. Yaya yolları bisiklet yollarından ayrı olarak tasarlanmıştır. Ancak bazı bölgelerde yaya ile bisiklet yolları kesişmektedir. Bu nedenle hızla seyreden bisikletler küçük çocuklar, hamile kadınlar, yaşlılar gibi fiziksel kabiliyetleri kısıtlı kullanıcılar için tehlike arz etmektedir. Ayrıca bazı zamanlarda bisiklet yollarını motosikletliler tarafından kullanıldığı gözlemlenmiştir, bu yayalar için ciddi bir can güvenliği sorunudur.

Kamusal mekan niteliklerinden erişebilirliğin (A) alt kriterlerinden bir olan yaya yolu ve altyapısında (A3) yaya yollarının sürekliliği kadınlar ve diğer dezavantajlı gruptaki kişiler için büyük önem taşımaktadır. Güvenli ve kesintisiz yaya yolları, bu tür kullanıcıların erişimini kolaylaştırmaktadır. Alana erişirken sadece yaya kaldırımlarının bulunması, taşıtla sürekli karşılaşmaya neden olduğundan, kadınlar için erişim konusunda

güvenlik sorunlarına yol açmaktadır. Yaya erişiminde, yaya yolları ve kaldırım genişliklerinin değerlendirilmesi gerekir. Parka erişimde kesintisiz bir yaya yolu bulunmamaktadır. Kent merkezinde doğu batı yönünde birbirine paralel, kentin perakende ticaretinin yoğunlaştığı üç yaya caddesi bulunmasına rağmen bunlar sahile ve bu parka erişmemektedir. Kentte kuzey güney yönünde taşıt yolları kenarındaki kaldırımlardan yayalar parka erişim sağlayabilmektedir. Şekil 18’de bu taşıt yollarının kesitlerinde de görüldüğü gibi, en küçüğü 1m ve en büyüğü 5m olacak şekilde kaldırım genişlikleri oldukça çeşitlidir. Gazipaşa ve Cumhuriyet Caddeleri kent merkezindeki yayaların parka erişimi için yoğun olarak kullandığı iki taşıt yol olmasına rağmen, kaldırım genişliklerinde süreklilik yoktur. Örneğin Gazipaşa Caddesi’nde 4m olan kaldırım genişliği, burayı alan bağlayan Gazipaşa Caddesi Viyadüğü’nde 2m’ye düşmektedir. Cumhuriyet Caddesi’nde bu genişlik yer yer 1m’ye kadar inmektedir. Engelliler, çocuk arabası kullanan kişiler, yaşlılar, hamileler, vb. dezavantajlı kişiler için standartların altındaki yaya kaldırımları erişim için engeller oluşturmaktadır (Şekil 25).

Şekil 25. Kaldırım genişliği örneği

Alana erişim sağlarken ve alan içerisinde dolaşım yaparken, taş döşeli yolların bulunduğu tespit edilmiştir. Bu da bebek arabalıları, tekerlekli sandalye kullanıcıları, yardımcı bir ekipman ile hareket edenler, topuklu ayakkabı giyen kadınlar vb. farklı kişiler için zorluk teşkil etmektedir (Şekil 26).

Şekil 26. Zemin döşemesi örneği

Toplu taşıma duraklarındaki oturma elemanlarının varlığı ve yeterli sayıda olması, özellikle hasta, engelli, hamile, yaşlı ve çocuklu kullanıcılar için bekleme olanaklarını konforlu kılmaktadır. Alanın yakın çevresinde bulunan toplu taşıma duraklarındaki oturma elemanlarının yetersiz olduğu, insanların cinsiyet fark etmeksizin kaldırımlarda oturarak beklediği gözlemlenmiştir. Park alanının çevresindeki toplu taşıma durakların üst örtüleri, bölgenin yağış potansiyeli dikkate alındığında yetersiz kalacağı kolayca anlaşılmaktadır (Şekil 27). Duraklarda engelli bireylere yönelik düzenlemeler yetersizdir ve engelli rampası da bulunmamaktadır, bu kişilerin araçlara erişimini güçleştirmektedir.

Şekil 27. Toplu taşıma durakları örneği

Parka erişimde alt ve üst geçitler değerlendirildiğinde, alan sınırına boyunca alt geçit bulunmamasına rağmen, 2 tane üst geçit vardır. Merdiven ile erişim sağlayan bu üst

geçitler engelliler, bebek arabası kullananlar, yaşlılar, hamiller, vb. dezavantajlı kullanıcılar için engel teşkil etmektedir. Üst geçitlerin yağmurlu havalarda konforlu kullanımı için çatıları plastik esaslı bir malzeme ile kapatılmıştır, ancak nemli iklime sahip bu kentte sıcak havalarda kullanıcısı için aşırı havasız/konforsuz bir ortam oluşturmaktadır (Şekil 28).

Şekil 28. Üstgeçitler

Toplumsal cinsiyet bağlamında kamusal mekanın niteliklerinden ilki olan erişebilirliğin (A) alt kriterlerinden bir olan yaya yolu altyapısında (A3) yolların eğimi ve zemin kaplama malzemesi de incelenmiştir. Alana erişimde Gazipaşa ve Cumhuriyet Caddeleri'nin eğimi %8 ve üstü olması nedeniyle ortopedik engelliler ve bebek arabası kullanan kişiler başta olmak üzere tüm kullanıcılar için uygun değildir. Yaya yollarının zemin kaplaması kaygan olmayan ve düzgün yüzeyli malzemelerden yapılmalıdır. Alana erişirken kullanılan yollarda kaygan yüzeyli malzeme seçildiğinden engelliler, bebek arabası kullananlar, yaşlılar, topuklu ayakkabı giyen kadınlar vb. fiziksel kabiliyeti sınırlı kullanıcılar için bu durum engel teşkil etmektedir (Şekil 29). Parkta özellikle kot olarak deniz seviyesine yaklaşan ve kıyıya paralel olan bazı yaya mekanlarında dalga bazen zemini ıslattığı için kuru havalarda kaygan olmayan yüzeyler, yağmurlu ve rüzgarlı havalarda tam tersi bir özellik göstermektedir (Şekil 29).

Şekil 29. Zemin kaplama malzemesine örnekler

Yaya yolu altyapısında (A3) kent mobilyaları (aydınlatma, oturma elemanları, olumsuz hava koşullarından koruma elemanları-saçaklar, vb.), bilgilendirme elemanları ve bitkilendirmenin niteliği değerlendirilmiştir. Parkın doğu bölgesinde aydınlatma elemanları yeterli düzeyde, batı bölgesinde ise özellikle 5. bölge ve sonrasında yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Bu durum hava karardıktan sonra tüm kullanıcılar ve özellikle de kadınlar için güvenlik hassasiyeti oluşturmaktadır. Kent mobilyalarının varlığı mekanların konforlu kullanımı için oldukça önemlidir. Alanda 50m mesafede bir oturma elemanları bulunmaktadır (Şekil 30), ancak bunlar engelli bireyler ve çocuklar için gerekli ergonomik özelliklere sahip değildir. Yaya mekanlarında bilgilendirme elemanları, okunabilirlik ve algılanabilirlik için gerekli olduğu için erişebilirliği etkileyen bir kriterdir. Görme engelliler haricinde diğer tüm kullanıcılar için bilgilendirme elemanları mevcuttur ve uygun niteliktedir. Ancak bu, görme engellilerin parkta hareketliliklerini kısıtlayan bir unsurdur.

Şekil 30. Kent mobilyaları örneği

Parkın tümünde kamusal kullanımda olan alanlar açık mekan olarak düzenlenmiştir. Ticari kullanımların olduğu yerlerde yarı açık ve kapalı mekanlar oluşturulmuştur (Şekil 31). Bu nedenle, park genelinde olumsuz hava koşullarında kadınların ve erkeklerin kullanabileceği mekanların bulunmaması önemli bir eksiklikler ve buranın kullanımını hava koşullarına bağlı kılmaktadır. Kafeterya, restoran gibi ticari alanlarda kapalı ve yarı açık mekan düzenlemeleri, bu tür yerlerin belirli koşullara bağlı olarak kullanılması nedeniyle, kamusal mekanda erişim kısıtlılığı anlamına gelmektedir. Kamusal mekanlarda yeşil alanların varlığı kimlik üzerinde olumlu etki yaparken, insanların doğa ile buluşmasına imkan sağlar. Ancak burada toplumsal cinsiyet açısından bitkilendirmenin görüş mesafesini kapatmayacak şekilde düzenlenmesi kritik öneme sahiptir. Faroz-Ganita Sahil Parkı'nda alanın %30 (8.82 ha) doğal zemin ve % 70 (20.82 ha) sert zemindir, ağaçlık alan sadece 1. bölgede 1 ha'dır. Buradan da anlaşılacağı üzere alanda bitkilendirme düşük düzeydedir ve bunlar da görüş mesafesi olumsuz etkilemeyecek niteliktedir (Bkz. Şekil 13).

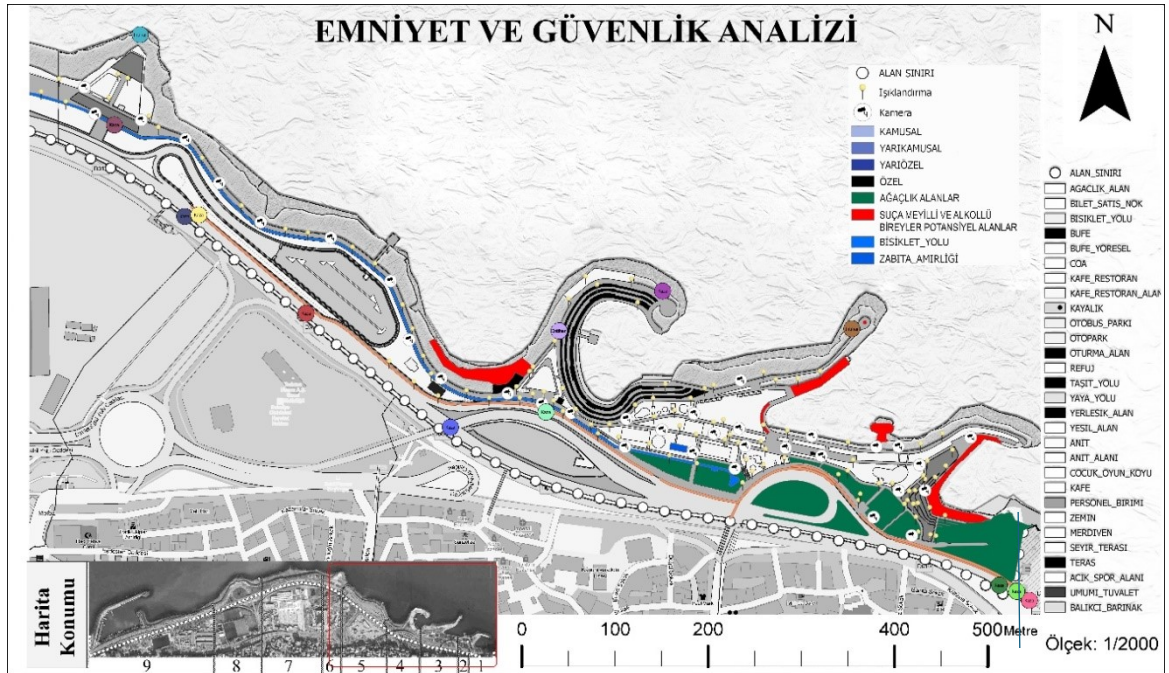
Şekil 31. Kapalı ve yarı açık mekan örneği

Genel bir değerlendirme yapılırsa; kamusal mekan niteliklerinden erişebilirlikte (A), arazi kullanım (A1) açısından alanın doğusunda (1-2. bölge) karma kullanımların arttığı, işlevsel çeşitliliğin ise alanın genelinde homojen dağılım göstermediği tespit edilmiştir. Bu durum 1.bölgede, bazı zamanlarda, mekanlara erişimi ve hareketliliği kısıtlayıcı düzeyde kullanıcı yoğunluğu artışı olarak karşımıza çıkmaktadır. Ulaşım altyapısında (A2) alana erişimde yaya yollarının bulunmaması ve kaldırımlarında yer yer 1m'ye kadar daralması; toplu taşıma durağının yaya erişim mesafesinde olmasına rağmen, yaya hareketini kolaylaştırıcı ve yönlendirici düzenlemelerin (geçitler, vb.) bulunmaması; dolmuş duraklarının ise yaya erişim mesafesinin dışında olması önemli eksikliklerdir. Yaya yolu ve altyapısı (A3) konusundaki en kritik eksiklik kent merkezine yakın konumdaki parka erişimde yaya yolunun bulunmamasıdır, kadın ve erkek kullanıcılar alana erişimde kaldırımları kullanması nedeniyle sürekli taşıt ile karşılaşması erişebilirliği olumsuz etkilemektedir. Karadeniz Sahil Yolu'na bitişik olan parkta, bu durum yayaların hem erişimini hem de güvenliğini olumsuz yönde etkilemektedir.

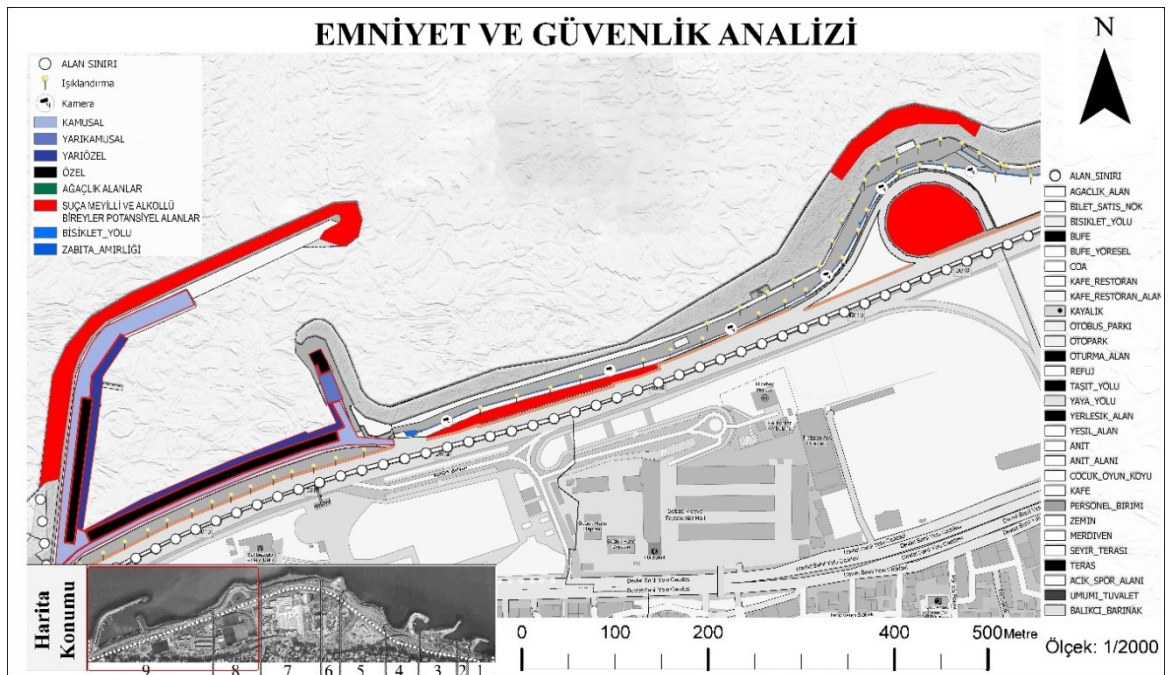
3.1.2. Emniyet ve Güvenlik Analizi

Toplumsal cinsiyet bağlamında kamusal mekan niteliklerinden emniyet ve güvenlik (B) konusunda karma kullanım (B1-işlevsel çeşitlik ve işlevler arası ilişkiler konusunda arazi kullanım), kamusal-özel mekan ayrımı (B2), yol dokusu (B4-yaya ve taşıt yolu ilişkisi), gözetleme ve izleme (B5-kameralar, acil yardım butonları ve güvenlik personelleri), aydınlatma (B6), kent mobilyaları (B7), bitkilendirme (B8- Bkz.3.1.1. Görünürlük Analizi-

Şekil 23, 24), trafik hacmi (B9-alanın içinde ve yakın çevresindeki taşıt trafiğinin hacminin güvenliğe etkisi), vandalizm (B13-kontrolsüz davranışların izleri), sokak hayvanlarının varlığı (B11) ile düzensiz ve alkol alan kişiler (B10) incelenmiştir. (Şekil 32, 33).

Şekil 32. Emniyet ve güvenlik analizi (doğu bölgesi)

Emniyet ve güvenlik niteliğine ilişkin alt kriterlerin her birine ilişkin mekânsal konular hali hazır altlık üzerine işlenmiştir. Ayrıca alanda meydana gelen asayiş olaylarına ilişkin gazete taraması sonucu elde edilen veriler, harita üzerinde işaretlenmiştir. Asayiş olaylarının her biri farklı bir daire rengi ile ifade edilmiş ve haritayı takip eden bölümde bunlar tek tek açıklanmıştır. Böylece parkta güvenlik konusundaki kırılgan/hassas alanlar belirlenmiştir (Şekil 32-34).

Şekil 34. Yerel gazetelerdeki Faroz-Ganita Sahil Parkı'na ilişkin olayların haberleri

Şekil 34'te Faroz-Ganita Sahil Parkı'nda son bir yılda meydana gelen ve gazetede haber niteliği taşıyan asayiş olaylarına ilişkin haberler yerel basından derlenmiştir. Alan çevresinde yoğunlukla trafik kazaları gözlenmektedir. Trafik kazaları özellikle hız limitlerine uyulmaması sonucu meydana gelmektedir. Sahil ve kıyı bölgelerinde boğulma tehlikesi ve intihar vakaları tespit edilmiştir. Bu olaylar alan içerisinde güvenlik sorunlarına yol açmaktadır.

Karma kullanım (B1), alanın doğusuna gidildikçe 1. ve 2. bölgede işlevsel çeşitliliğin artmaktadır. Bu durum, kullanım yoğunluğunun artışı da beraberinde getirmektedir. Güvenlik açısından mekanların taşıma kapasitesini aşmayacak şekilde belirli bir düzeye kadar yoğun kullanımı istenen bir durum olmakla birlikte, aşırı yoğun kullanılan alanlarda farklı güvenlik sorunlarının oluşmaktadır. Örneğin, kadınlara yönelik taciz olaylarının, erkek ve kadın fark etmeksizin hırsızlık olayların da aşırı kalabalık/sıkışık ortamlarda gerçekleştiği görülmektedir. Özellikle pik zamanlarda yoğunluğun 3. ve 4. bölgelerde aşırı derece de artması bazı kullanıcılar için kullanımı engelleyici bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır (Şekil 35).

Şekil 35. Kullanım çeşitliliği örneği

Kamusal-özel ayrımı (B2) incelendiğinde, alanın büyük bir kısmının kamusal nitelikte olduğu, ancak Faroz'da bulunan balıkçı barınaklarının özel ve yarı kamusal özellikler taşıdığı belirlenmiştir. Parkın doğu kısmında 1.,2.,3.,4. ve 5. ile batı kısmında 7. ve 9. bölgelerde kafe ve restoran gibi ticari faaliyetlerin bulunduğu yarı-kamusal alanlar tespit edilmiştir. Zemin kat kullanımı (B3), alan geneli tek katlı yapılar bulunmakta, bunlar büfe, kafe ve restoran gibi tesislerdir. Bu tür işlevlerin bulunduğu alanlarda, kullanım yoğunluğunun diğer yerlere kıyasla artışı gözlemlenmektedir. Bu tür ticari kullanımlar akşam saat 22.00'ye kadar açık olması, parkın güvenliği açısından oldukça önemlidir ve alanın kullanım düzeyini ve özellikle de kadın kullanıcılar için hava karardıktan sonra da burayı tercih etmelerini olumlu yönde etkilemektedir.

Yol dokusu (B4) incelendiğinde, yaya yolları doğu batı yönünde, doğrusal olarak düzenlenmiştir ve bunlar taşıt yollarıyla belirli noktalarda kesişmektedir. Karadeniz Sahil Yolu, 25m olması nedeniyle, insanlar sadece üst geçitler yardımıyla alana erişim sağlamaktadır. Erişim analizi (Bkz. 3.1.1.) konusunda bu konular detaylı olarak aktarılmıştır. Burada, erişim konusundaki bu olumsuz durumların aynı zamanda güvenlik açısından da sorun teşkil ettiğini belirtmek gerekir. Tüm kullanıcılar ve özellikle de fiziksel hareket kabiliyeti kısıtlı bireyler (engelliler, yaşlılar, hamile kadınlar, vb.) için can güvenliği açısından sorunun boyutu bir kat daha artmaktadır. Faroz-Ganita Sahil parkı güney sınırında D10 karayolu boyunca refüj düzenlemesi ile yayalar, taşıttan korunmaya çalışılmıştır. Bu, yayaların park içinde güvenli ve rahat bir şekilde yürüyebilmeleri için olumlu bir durumdur. Alanda çıkmaz sokak bulunmamakta olup, genel olarak görüş açısı yüksek bir alan olarak değerlendirilmektedir.

Gözetleme ve izleme (B5) alt kriterinde, alandaki kameraların her 60 m mesafede bulunan ışıklıdırma elemanlarıyla birlikte konumlandırıldığı, ancak mendirek bölgelerinde (4. bölge) eksikliklerin olduğu tespit edilmiştir. Alanın 2. ve 3. bölgesindeki kayalık yerler, kontrol olmaksızın insanlar tarafından rahatça erişilip kullanılabilir ki bu emniyet ve güvenlik açısından olumsuz bir durumdur. Gazete haberlerinde de görüldüğü gibi burada intihar, düşme vb. olaylar gerçekleşmiştir (Şekil 34).

Güvenlik açısından aydınlatma elemanları (B6) incelendiğinde, parkta 1. bölgede, parkın genelinde denize kıyısı olan kayalık alanlarda, 8. ve 9. bölgelerde yaya ve bisiklet yolu boyunca aydınlatma elemanlarının yetersiz olduğu, bunun dışındaki tüm alanlarda gerekli sayıda ve uygun konumda aydınlatma elemanlarının bulunduğu tespit edilmiştir. Bu durum gece kullanımlarında güvenliğin azalmasına neden olmaktadır. Park alanında acil yardım butonları bulunmamaktadır, bu toplumsal cinsiyet açısından güvenlik algısını olumsuz yönde etkileyecek bir uygulamadır. Ülkemizde uygulana KADES acil yardım destek hattı sadece cep telefonu olan ve internet erişimi sağlanan kişiler kullanabilmektedir. Acil yardım butonlarının bu uygulamada farklı internet ve cep telefonundan bağımsız (hiçbir koşula bağlı kalmadan) alanda alt yapısı kurularak çalışabilmesidir. Alanda güvenlik görevlileri 7 gün 24 saat kontrol sağlamaktadır (Şekil 36).

Şekil 36. Güvenlik elemanları örneği

Güvenlik açısından kent mobilyaların (B7) alt kriterinde parapetler ve ergonomik tasarım konuları incelenmiştir. Kent mobilyalarının insan ergonomisine uygun olmaması, kullanımda hem konforsuzluk hem de düşme, kayma, vb. güvenlik sorunlarına neden olabilmektedir. Alanda oturma elemanlarının sadece oturma için alt platformunun olup, sırt yaslama ve yan kol tutamaçlarının olmaması, özellikle yaşlıların ve hamilelerin buraları kullanırken güçlük çekmesine neden olmaktadır (Şekil 37).

Şekil 37. Kent mobilyaları örneği

Alanın doğal özellikleri nedeniyle yer yer deniz kotundan yüksektedir ve can güvenliğini tehlikeye sokacak nitelikte kayalık alanlar bulunmaktadır. Buralarda

parapetlerin bulunmaması dezavantajlı gruptaki kişiler ve özellikle de çocuklar için tehlike oluşturmaktadır. Aynı zamanda bu alanlarda gece aydınlatmanın yetersizliği de bu durumu olumsuz yönde etkilemektedir (Şekil 37, 38).

Şekil 38. Parapet bulunmayan kıyı alanı örneği

Bitkilendirme (B8) alt kriteri değerlendirildiğinde, alanın Gazipaşa Viyadüğü'nün bulunduğu bölgede (1. ve 2. bölge), gür ve koyu renk yapraklara sahip ağaçların görüş açısını keserek güvenlik riski oluşturduğu belirlenmiştir. Parkta 1. ve 2. bölgede hem yüksek, geniş yapraklı ağaçlar hem de bodur ağaçlar bulunan yerlerde görünürlük seviyesi azalmaktadır. Bunun dışındaki yerlerde bitkilendirmenin görüş mesafesini kesmediği belirlenmiştir (Şekil 39).

Şekil 39. Bitkilendirme örneği

Trafik hacmi (B9) konusu hem alan içindeki hareketlilik hem de alana erişim konusunda değerlendirilmiştir. Alan erişimde yaya yolunun bulunmaması ve insanların trafiğin yoğun olduğu yollardan geçerek alana erişimi yayanın can güvenliği açısından olumsuz bir durumdur (Şekil 40), bu konular erişim başlığı altında detaylı olarak yer aktarılmıştır (Bkz. 3.1.1.) Alan içerisinde bisiklet ile yaya yollarının birbirine bitişik olarak düzenlenmesi güvenlik sorunları oluşturmaktadır. Yer yer iki alanın kullanıcıları kendi yolu dışındaki alanı kullandığında çarpışma riski doğmaktadır. Bisiklet yolları bazen motosikletliler tarafından da kullanıldığı gözlemlenmiştir ki, bu durum kazalara yol açmaktadır. 6 Kasım 2023 tarihli gazete haberinde de görüldüğü gibi yaralanmalı olaylar yaşanmaktadır (Şekil 34) .

Şekil 40. Trafik hacmi örneği

Parkta özellikle hava karardıktan sonra yapılan gözlemlerde 8. bölgedeki kayalık ve refüjdeki yeşil alanda düzensiz ve alkol alan kişiler (B10) gözlenmiştir. Bu durum tüm kullanıcılar ve kadınlar başta olmak üzere dezavantajlı kişiler için güvenlik algısını olumsuz yönde etkilemektedir (Şekil 41).

Şekil 41. Düzensiz ve alkol alan kişilerin bulunduğu bölge örneği

Parkın 9. bölgesinde vandalizmin (B13) izlerine rastlanmıştır, bu izlerin bir mekanda gözlemlenmesi oranın kontrolsüz ve güvenlik açısından kırılma olduğuna işaret eder (Şekil 42).

Şekil 42. Vandalizm örneği

Sokak hayvanlarının (B11) varlığının güvenlik açısından incelenmesinin nedeni, bazı hayvanların insanlara saldırmasından kaynaklı durumlardır. Parkta sahihsiz hayvanların insanlara karşı olumsuz bir durumu gözlenmemiştir, ancak güvenlik görevlilerinin alanda hayvanları uzaklaştırdığı ve bu olumsuz durumları önleyici önlemler alamaya çalıştığı gözlenmiştir (Şekil 43).

Şekil 43. Sahipsiz ve denetimsiz sokak hayvanları örneği

3.1.3. Çeşitlilik ve Kapsayıcılık Analizi

Toplumsal cinsiyet bağlamında kamusal mekan niteliklerinden çeşitlilik ve kapsayıcılık (C) konusunda, işlevsel ve mekansal çeşitlilik, evrensel tasarım ve özgünlük konuları incelenmiştir. Parktaki kullanım türlerinde hali hazır harita üzerine işlenmiştir (Şekil 44, 45). İşlevsel çeşitlilik (C1) açısından değerlendirildiğinde, parkta doğal alanlar (kayalık, plaj ve ağaçlık alanlar), açık yeşil alanlar, seyir terası, oturma alanları, çocuk oyun alanları, açık spor alanları, bisiklet yolu, kafe ve restoranlar, otopark ve balıkçı barınakları bulunmaktadır. İşlevsellerin alanın doğusunda özellikle de 3. ve 4. bölgelerde yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Bu işlevsel ve mekânsal çeşitlilik, parkın geniş bir kullanıcı kitlesi tarafından tercih edilmesini ve aktif kullanımını desteklemektedir.

Şekil 44. Çeşitlilik ve kapsayıcılık analizi (doğu bölgesi)

Şekil 45. Çeşitlilik ve kapsayıcılık analizi (batı bölgesi)

Mekansal çeşitlilik açısından bir değerlendirme yapıldığında, parkın tümünde kamusal kullanımda olan alanlar açık mekan olarak düzenlendiği tespit edilmiştir. Ticari kullanımların olduğu yerlerde yarı açık ve kapalı mekanlar oluşturulmuştur (Şekil 46). Bu

nedenle, park genelinde olumsuz hava koşullarında kadınların ve erkeklerin kullanabileceği mekanların bulunmaması önemli bir eksikliklerdir. Kafeterya, restoran gibi ticari alanlarda kapalı ve yarı açık mekan düzenlemeleri, bu tür yerlerin belirli koşullara bağlı olarak kullanılması nedeniyle eleştirilmektedir.

Şekil 46. Mekansal çeşitlilik örneği

Çeşitlilik ve kapsayıcılık (C) niteliğinin alt parametrelerinden biri olan evrensel tasarım (C3), yaklaşımının hayata geçirilmesi mekanların herkes için erişilebilir ve kullanılabilir olmasını sağlamaktadır. Faroz-Ganita Sahil Parkı'nda, engelli bireylerin hareketliliğini sağlamak için rampa düzenlemeleri yapılmasına rağmen, alana erişim sağlayan yollarda bunların bulunmadığı gözlemlenmiştir. Gazipaşa Caddesi'nden alana giriş yapılan kot farkının bulunduğu noktada asansör yapılması ortopedik engellilerin ve bebek arabalı kullanıcıların erişimin düzeyini arttırmaktadır. Parkta engellilere yönelik tuvaletlerin varlığı ile Braille alfabesiyle yazılan bilgilendirme elemanlarının bulunması kapsayıcılık açısından olumlu yönleridir. Ancak alan içerisindeki engellilere yönelik rampaların standartlara uygun olmaması, tüm engelli gruplarına yönelik herhangi bir aktivite mekanının bulunmaması ve çocuk oyun alanlarında engelli kullanıcılara yönelik herhangi bir düzenlemenin bulunmaması kapsayıcılık açısından kritik eksikliklerdir.

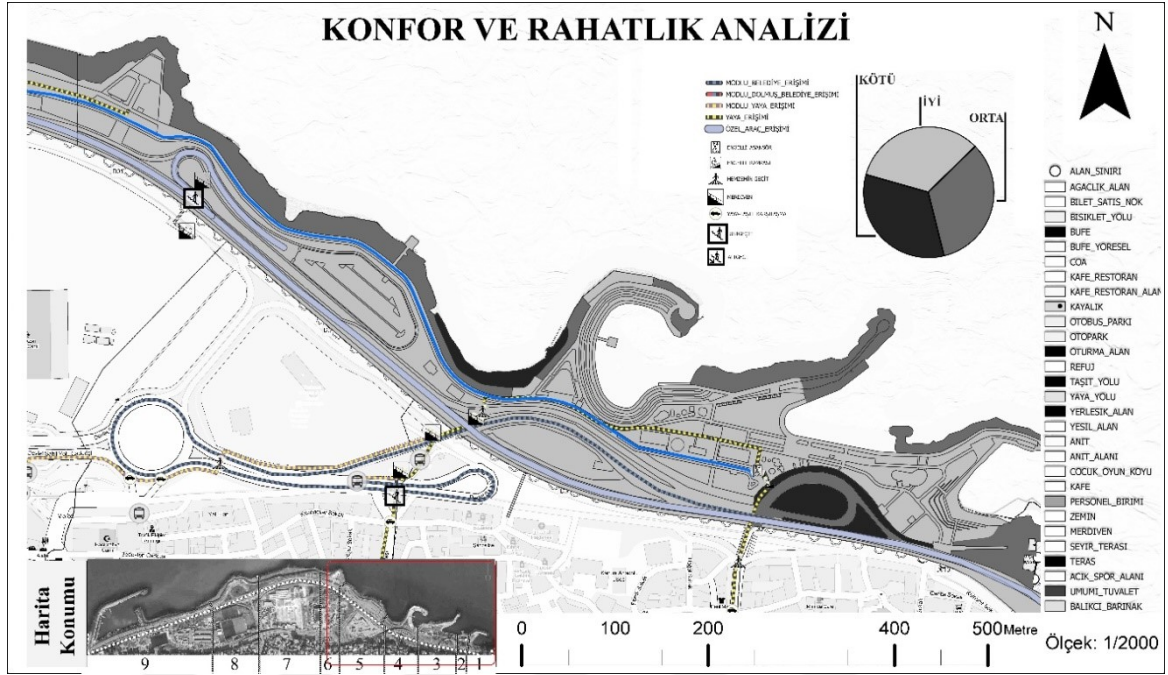
Özgünlük (C4), yerel kültürün, doğal ve yapay çevre özelliklerinin farklı ölçeklerdeki mekan tasarım süreçlerinde dikkate alınması ve bunlara uygun tasarımların yapılması ile sağlanabilir. Faroz – Ganita Sahil Parkı'nda kayalık alanlar, kumsal ve ağaçlık alanların varlığı özgünlük (C4) açısından oldukça önemlidir. Ancak, insanların günlük hayatın stresinden uzaklaşıp doğa ile bütünleşmek istediği, toplamda 269.000 m² olan parkta 1290 m² ağaçlık alanın ve 882 m² doğal zeminin bulunması, buna karşı 2082 m² sert zeminin olumsuz bir durumdur (Şekil 47).

Şekil 47. Kumsal ve ağaçlık alanların varlığı örneği

3.1.4. Konfor ve Rahatlık Analizi

Toplumsal cinsiyet bağlamında kamusal mekan niteliklerinden konfor ve rahatlık analizinde, kullanım rahatlığı (D1-ergonomi, kullanım amacına uygunluk), estetik olma (D2), mahremiyet (D3), kent mobilyalarının niteliği (D4-oturma elemanları, olumsuz iklim koşullarından koruma elemanları, çocuk oyun alanlarındaki ekipmanlar, aydınlatma, çöp kutuları, bilgilendirme elemanları), ihtiyaç mekanları (D5-tuvaletler, bebek bakım yerleri) alt kriterleri incelenmiştir (Şekil 48, 49). Konfor ve rahatlık analizi yapılırken, halihazır harita üzerine parktaki kullanımlar ve donanımlar bu niteliğin gerektirdiği alt kriterler çerçevesinde birlikte değerlendirilip iyi, orta ve kötü şeklinde kategorize edilmiştir. Bu üç kategori mekânsal olarak haritalarda gösterilmiştir (Şekil 48, 49).

Şekil 48. Konfor ve rahatlık analizi (doğu bölgesi)

Şekil 49. Konfor ve rahatlık analizi (batı bölgesi)

Kullanım rahatlığı (D1) alt kriterinde, parktaki olanakların kullanım amacına uygunluğu ve ergonomisi incelenmiştir. Parkta mekânsal düzenlemelerin amacına uygun olarak düzenlendiği söylenebilir. Ancak alanın özellikle doğusundaki 1. ve 2. bölgedeki

çocuk oyun alanları, oturma dinlenme yerlerinin kullanıcı sayısı ve sıklığı düşünüldüğünde boyutlarının kısmen yetersiz olduğu gözlemlenmiştir. Parkın yoğun kullanıldığı gün ve saatlerde gürültü, güvenlik ve mahremiyet sorunlarına neden olduğunu söylemek yanlış olmaz (Şekil 50). Parkta kullanılan kent mobilyaları sağlıklı bireyler için ergonomik olmasına rağmen, çocuklar ve engelli kullanıcılar için aynı durum geçerli değildir. Vandalizmin izlerini taşıyan ve hasar görmüş kent mobilyaları tüm kullanıcı gruplarının konforunu olumsuz etkilemektedir. Buna ek olarak, vandalizm ve çevresel olumsuzluklar nedeniyle hasar görmüş veya bakımsız kent mobilyaları, hijyen ve güvenlik açısından risk teşkil etmektedir.

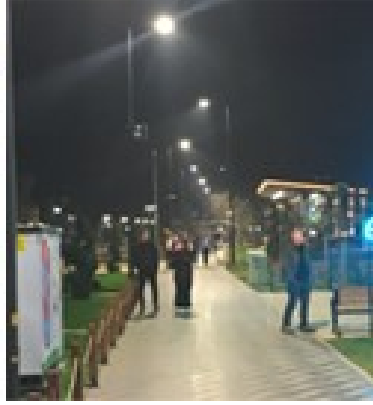
Şekil 50. Kullanım ve yoğunluk örneği

Parkın estetik olma (D2) alt kriterinde, mekânsal niteliklerinin farklı boyutları ile ele alınıp incelenmesi gerekir. Mimari ve psikolojik/algısal boyutları olan bu konu derinlemesine analizler/sorgulamalar yapılmamıştır. Bu konuyla ilgili olarak, alandaki doğal değerlerin, deniz, kayalıklar ve yeşil alanların korunup kullanıma açılmasının parkın estetiğine olumlu katkı verdiği söylenebilir. Panoramik deniz manzarası alanın çekiciliğini de arttırmaktadır (Şekil 51).

Şekil 51. Estetiklik örneği

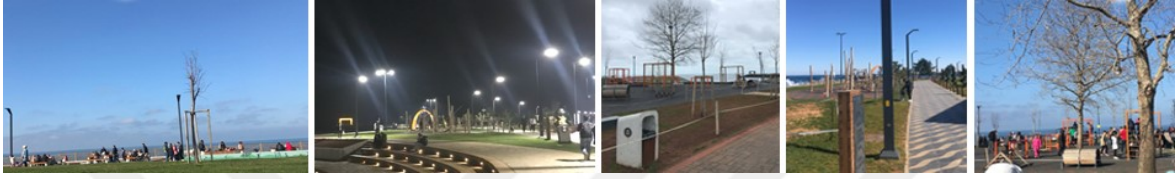
Mahremiyet (D3) alt kriterinde alanın kullanım yoğunluğu incelenmiştir. Yoğunluk ve kullanım dağılımı göz önüne alındığında, daha az kalabalık ve sakin bölgeler, mahremiyeti konusunda hassasiyet taşıyan kullanıcılar için daha uygun mekanlardır. Alanın batı bölgesi bu anlamda uygun görülmesine rağmen, kullanıcı yoğunluğunun belirli bir düzeyin altına düştüğü özellikle hava karardıktan sonra güvenlik sorunları teşkil edebilir. Bunun tam tersi olarak alanın doğu bölgesi işlevsel çeşitliliğin fazlalığı ve kullanıcı sayısının çokluğu nedeniyle mahremiyet açısından eleştirilebilir (Şekil 52). Özellikle 1. ve 2. bölgelerde aşırı kalabalık olduğu zamanlarda mahremiyet olumsuz mahremiyet unsurlarının öne çıktığı gözlemlenmektedir.

Şekil 52. Gece kullanımı örneği

Kent mobilyaları niteliği (D4) alt kriterinde, oturma elemanları, olumsuz iklim koşullarından koruma elemanları, çocuk oyun alanlarındaki ekipmanlar, aydınlatma, çöp kutuları ve bilgilendirme elemanları gibi unsurlar incelenmiştir. Oturma alanları, oyun alanları ekipmanları ve aydınlatma elemanları, kullanıcıların ihtiyaçlarına karşılayacak düzeydedir ve 4. ve 5. bölgelerde yoğunlaştıkları görülmektedir. Bu donanımlar, park kullanıcılarının konfor düzeyini olumlu yönde etkilemektedir (Şekil 53). Alanda özellikle 4. bölgesinde mendireğin kuzey kısmında aydınlatma elemanlarının yetersiz olduğu belirlenmiştir, bu durumun giderilmesi hem konfor hem de güvenlik açısından önemlidir. Oturma elemanları ergonomi, malzeme ve kapasite açısından incelenmiştir. Çocuk ve engelli kullanıcılar için oturma elemanlarının bulunmadığı tespit edilmiştir. Oturma elemanları sağlıklı bireylerin konforlu bir biçimde kullanacağı şekilde dayanıklı malzemelerden yapılmıştır. Park içerisinde oturma düzenlemeleri şu şekildedir: 1. ve 2. bölgelerde 50 adet tek kişilik oturma düzeni bulunmaktadır. 1., 2. ve 3. bölgelerde toplam

380 kişilik kapasite sağlamak üzere 8 adet 35 kişilik oturma seti mevcuttur. 3. Bölge için ayrıca 22 adet 20 kişilik oturma seti ile 420 kişilik kapasite sunulmaktadır. Bunun yanı sıra, 3. bölge için 28 adet tek kişilik oturma düzeni de vardır. 6. bölgede 20 adet tek kişilik oturma düzeni bulunurken, 7. bölge için 28 adet tek kişilik oturma düzeni sağlanmıştır. Bu düzenlemelerle farklı bölgelerde toplamda 1000 kapasiteli oturma alanları oluşturulmuştur. Kamusal kullanımda olan alanlarda oturma elemanlarının üstünün açık olması güneşli ve yağmurlu günlerde tüm kullanıcıların konfor düzeyini olumsuz etkilemektedir.

Şekil 53. Kent mobilyalarının niteliği örneği

Alandaki çöp kutularının sayısı değerlendirildiğinde, genel olarak yeterli görülürken, Faroz Bölgesi'nde az sayıda oldukları gözlenmiştir. Park genelinde bilgilendirme elemanları anlaşılır nitelikte olmalarına rağmen, alan içerisinde dağılımlarında dengesizlik bulunmaktadır (Şekil 54). 6, 7, 8 ve 9. bölgelerde sınırlı sayıda bilgilendirme elemanı bulunmaktadırlar. Görme engelliler için Braille alfabeli bilgilendirme elemanları bulunmakta, ancak sayıları yetersizdir. İşitme engelliler için bu tür elemanların alanda bulunmamaktadır. Bilgilendirme elemanları, insanların bulunduğu alanda kullanım konforunu arttırmakta ve bireysel hareketliliklerini sağlamakta önemlidir.

Şekil 54. Kent mobilyası örneği

İhtiyaç mekanları (D5) konusunda kadın, erkek, çocuk, aile ve engelli tuvaletleri ile bebek bakım mekanları incelenmiştir. Parkta 4. bölgede kadın, erkek ve engelliler için bir adet ücretli tuvalet bulunmaktadır ve bunlar erişilebilir konumlardadırlar. Ancak, çocuk ve aile tuvaleti ile bebek bakım mekanlarının bulunmaması toplumsal cinsiyet açısından olumsuz bir durumdur. Bu tuvaletlerin dışında, kafe ve restoranlarda da tuvaletler mevcuttur, ancak bunlar kamusal kullanıma açık değildir (Şekil 55). Bu durumda, alan genelinde ihtiyaç mekanlarının erişimi ve kullanımı konusunda kısıtlılıkların olduğunu söylemek yanlış olmaz.

Şekil 55. İhtiyaç mekanları örneği

Kamusal mekanların temizlik ve bakım (D6) alt kriterini karşılaması, kullanıcıların konfor düzeyini arttırıcı önemli bir niteliklerdir. Aynı zamanda bunlar, güvenlik algısının sağlanması için de önemlidir. Alanın genelinde düzenli temizliğin ve bakımının yapıldığı gözlenmiştir. Parkta saha çalışması 4 aylık bir süreyi kapsadığı için bu nitelikler hakkında genelleme yapılabilmesi için daha uzun süreçlerde ve belirli periyotlarda gözlemlerin gerçekleştirilmesi gerekir.

3.1.5. Esneklik ve Uyarlanabilirlik Analizi

Toplumsal cinsiyet bağlamında kamusal mekan niteliklerinden esneklik ve uyarlanabilirlik (E) analizinde, karma kullanım (E1), esnek tasarım (E2-mekanın kullanım türlerindeki çeşitlilik), modüler altyapı (E3) ve evrensel tasarım (E4)-dezavantajlı grupların tümüne yönelik düzenlemelerin varlığı ve niteliği konuları incelenmiştir (Şekil 56, 57).

Karma kullanım (E1) kriteri erişebilirlik (A) ile emniyet ve güvenlik (B-B1) niteliklerinde detaylı olarak analiz edilmiştir. Engelli bireylerin mekanı kullanım düzeyini doğrudan etkileyen evrensel tasarım (E4) uygulamaları da çeşitlilik ve kapsayıcılık (C-C3) niteliğinde detaylı olarak analiz edilmiştir. Belirtilen alt kriterler tekrar olmaması için burada yeniden analiz edilmemiştir. Kamusal mekan organizasyonunu doğrudan yönlendiren altı niteliğin çok boyutlu ve birbiriyle ilişkili olduğunun altını çizmek gerekir (Şekil 56, 57).

Şekil 58. Kullanım çeşitliliği örneği

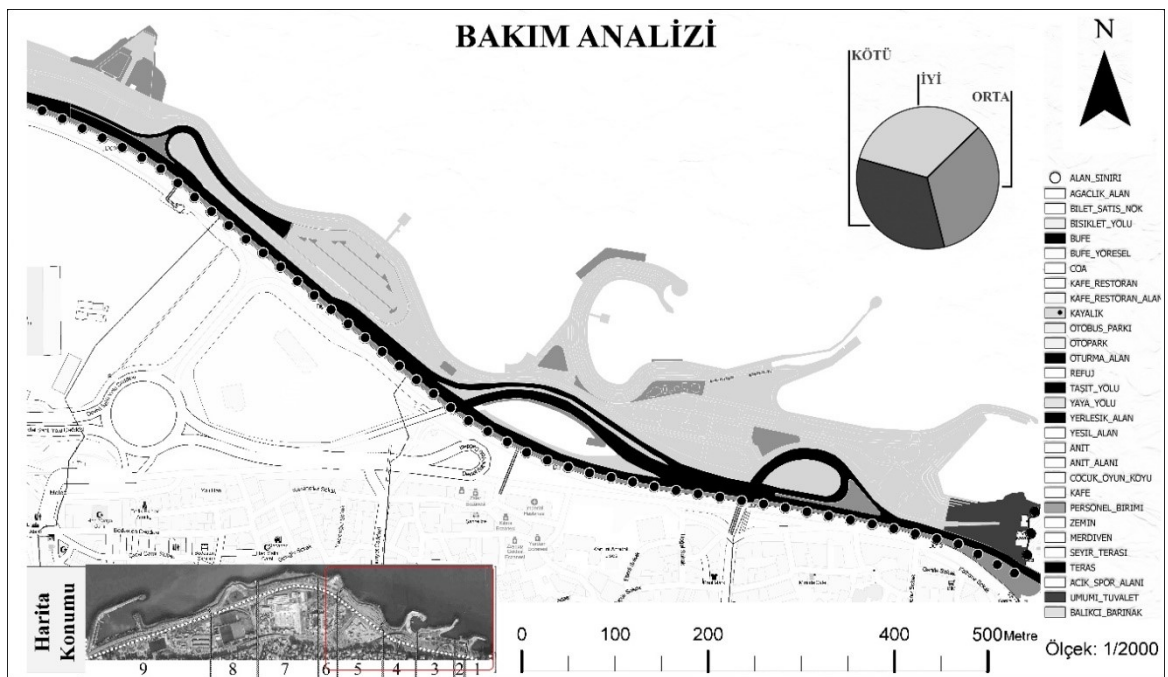
Esneklik ve uyarlanabilirlik analizi yapılırken, halihazır harita üzerine parktaki işlevsel dağılımlar gösterilmiştir. Park genelinde yeşil ve ağaçlık alanlar yoğunlukta bulunurken, kıyı boyunca kayalık alanlar hakimdir. 5. ve 7. bölgelerde fotoğraf çekilme alanı olarak kullanılan iskele bölümü bulunmaktadır. 1., 2., 3., 4., 6 ve 9., bölgelerde kafe/restoran alanları bulunurken, park içerisinde sadece 4.bölgede tuvalet kullanılmaktadır. Alan içerisinde bisiklet yolu bulunmakta olup yer yer yaya ve taşıt yollarıyla kesişmeleri bulunmaktadır. 4. Bölge geniş bir alana sahip olduğundan ve amfi özelliğinden dolayı festival, konser ve sergi alanı olarak kullanılmaktadır. 3. Bölgede ise parkın sembolü niteliğinde olan dostluk anıtları bulunmaktadır.

Modüler altyapı (E3), parkın farklı bölümlerinin kolayca düzenlenebilir ve değiştirilebilir olmasını ifade eder. Parkta modüler altyapı düzenlemeleri kolayca değiştirilebilen ve farklı ihtiyaçlara adapte olabilen modüler oyun alanları, taşınabilir yapılar, esnek oturma düzenlemeleri, geçici spor alanları düzenlemelerini içermektedir. Bu tür modüler unsurlar, mekânın kullanım amacının değişmesi durumunda hızlı ve maliyet etkin çözümler sunarak, mekânın sürdürülebilirliğine katkı sağlamaktadır. Faroz-Ganita sahil parkında bu tür düzenlemelere rastlanmamıştır.

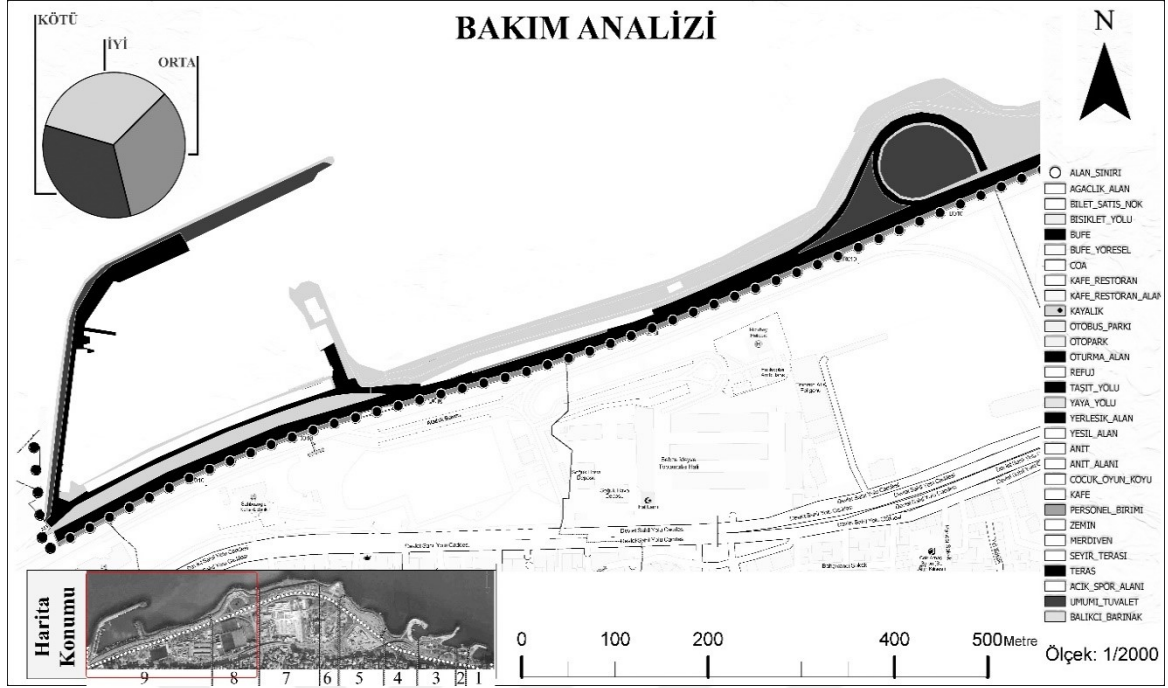
3.1.6. Bakım Analizi

Kamusal mekan niteliklerinden bakım (F) konusunda yapılan analizde, temizlik (F1-çöplerin toplanması, istenmeyen kokular, hayvanların pisliği), atık yönetimi (F2-atıkların toplanması ve bertarafı), ihtiyaç mekanları (F3-kadın, erkek, çocuk ve aile tuvaletleri,

bebek bakım yerleri), kent mobilyaları (F4-oturma elemanları, olumsuz iklim koşullarından koruma elemanları, aydınlatma, çöp kutusu, bilgilendirme elemanları, çim yüzeyler, ağaçlar ve çalılar), zemin döşemesi (F5-çimlerin bakımı ve durumu, yaya mekanları, bisiklet yolları), oyun alanları (F6-çocuk oyun alanlarındaki ekipmanlar), grafiti ve vandalizm yönetimi (F7), sahipsiz sokak hayvanlarının varlığı (F11) incelenmiştir. Bakım analizi, parktaki tüm mekanların bakımı konusunda genel değerlendirmeler yapılarak iyi, orta ve kötü kategorilerinde gruplandırılıp, halihazır harita üzerine işaretlenmesiyle oluşturulmuştur (Şekil 59, 60).

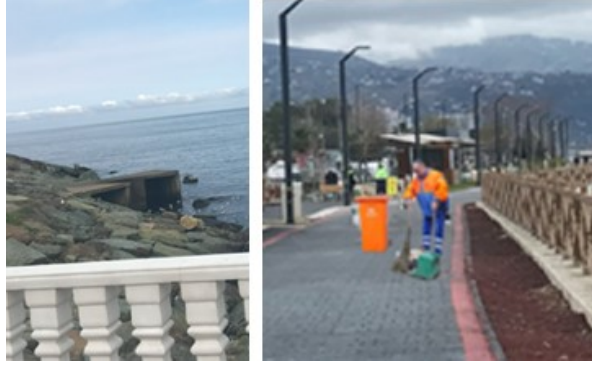

Şekil 59. Bakım analizi (doğu bölgesi)

Şekil 60. Bakım analizi (batı bölgesi)

Temizlik (F1) alt kriteri incelendiğinde, 1, 2, 3, 4 ve 5. bölgelerde yeşil alanların düzenli olarak temizlendiği ve çöplerin de toplandığı gözlenmiştir. Bu bölgelerde her 10m'de bir çöp kutusu bulunmaktadır. Alanın merkezinde bulunan kafe, restoran ve oturma alanlarının etrafındaki bölgeler genellikle temiz ve bakımlıdır. Bakım konusunda orta seviyede bulunan 6. ve 7. bölgelerde, yaya yollarının zemininde yer yer aşınmalar ve deniz kıyısındaki oturma alanlarında çöplerin bulunduğu görülmektedir. Bakım açısından kötü kategorisinde değerlendirilen 8. ve 9. bölgelerde, düzenli olarak temizlenmeyen, yolların ve yeşil alanların kirli olduğu bölgeleri içermektedir. Bu alanlarda çöp kutularının eksikliği veya düzenli olarak boşaltılmaması durumu söz konusudur (Şekil 61). 9. bölgede ek olarak, grafiti ve vandalizm belirtileri, bakımsızlık nedeniyle daha belirgindir.

Şekil 61. Temizlik ve hijyen örneği

Atık yönetimi (F2) açısından yukarıda da belirtildiği gibi park içerisinde bazı yerlerde kısmen çöplerin toplanması ve bertarafı konusunda olumsuzluklar gözlenmiştir. 5., 6. ve 8. bölgelerdeki deniz kıyısında şehrin kirli su toplayan alt yapısının denize bulunduğu kanalların çıkış noktaları bulunmaktadır ve bunlar kötü kokulara neden olmaktadır. Ayrıca, sahihsiz ve evcil hayvanların pislikleri özellikle oyun alanlarında ve yeşil alanlarda çocuklar için hijyen sorunlarına yol açmaktadır. Bu durum, özellikle çocuklarıyla parkta vakit geçiren kullanıcılar için bulaşıcı hastalık riski oluşturmaktadır. Faroz bölgesinde alanın temizliği olumsuz görülmektedir. Park genelinde kamusal kullanımda bulunan ihtiyaç mekanlarının (F3-tuvaletlerin) temiz olduğu gözlemlenmiştir (Şekil 62).

Şekil 62. Halka açık tuvaletler örneği

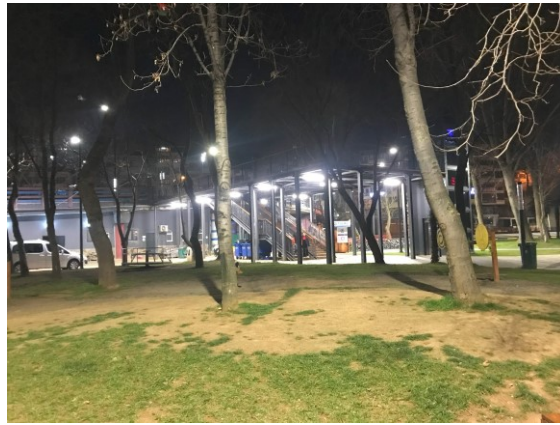
Kent mobilyalarından (F4), oturma elemanları/banklar, seyir terasları, masalar gibi oturma ve dinlenme donatılarının 1., 2., 3., 4. ve 5. bölgelerde bakımlı olduğu; 7., 8., ve 9. bölgelerde ise bakımsız olduğu gözlenmiştir. Zemin döşemesi (F5) konusunda yapılan

incelemelerde 1., 2., 3., 4. ve 5. bölgelerde bakımlı olduğu; 7., 8., ve 9. bölgelerde ise bakımsız olduğu gözlenmiştir. 6. bölgede ise zemin döşemesinde yer yer aşınmalar olduğu için orta düzeyde değerlendirilmiştir (Şekil 63).

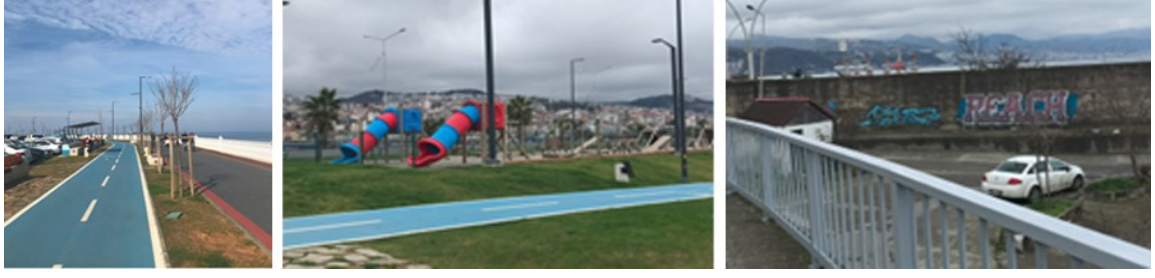
Şekil 63. Aydınlatma ve bilgilendirme elemanları örneği

Alanın genelinde çim yüzeylerin bakımlı olduğu gözlenmiştir, ancak 7. ve 8. bölgelerde yer yer çimlerde bozulmalar ve bakımsızlık gözlenmiştir (Şekil 64).

Şekil 64. Çimlerin bakımı örneği

Oyun alanlarının (F6) bakım durumları incelendiğinde 1., 2., 3., 4. ve 5. bölgelerde iyi durumda oldukları, 6. ve 7. bölgelerde oyun donatılarının vandalizm izlerine rastlanmıştır (Şekil 65).

Şekil 65. Çocuk oyun alanları ve vandalizm örneği

Faroz-Ganita Sahil Parkı'nda 8. bölgede kısmen, 9. bölgede ise yoğun biçimde grafiti ve vandalizm (F7) izlerine rastlanmıştır (Şekil 65). Trafik kontrolü ve sinyaller (F8) bakım açısından incelendiğinde kamusal bir alanda bu tür düzenlemeler alana erişim konusunda değerlendirilebilir, bu konular erişim başlığında (Bkz: 3.1.1. Erişebilirlik Analizi) detaylı olarak aktarılmıştır (Şekil 59, 60).

3.2. Gözlem Bulguları

Faroz-Ganita Sahil Park'ında 9 noktada (Şekil 9 ve 10) yapılan gözlemler, 6 Şubat 2024 ile 30 Nisan 2024 tarihleri arasında, haftanın üç günü (Salı, Perşembe ve Pazar) gerçekleştirilmiştir. Gözlemler, haftada toplam 37 gün boyunca, 13 salı, 12 perşembe ve 12 pazar günlerini kapsamaktadır. Bu dönemde, hava sıcaklığı en yüksek 32°C, en düşük 4°C, ortalama ise 14°C olarak ölçülmüştür (Tablo 5).

Gözlemler sırasında toplam 28,806 kişi gözlenmiştir. Bu kişilerin %52.38'i kadın (15,097 kişi) ve %47.62'si erkek (13,709 kişi) olarak kaydedilmiştir. Salı günleri toplam 4,919 kadın ve 4,472 erkek, perşembe günleri toplam 4,903 kadın ve 4,458 erkek, pazar günleri ise toplam 5,266 kadın ve 4,787 erkek gözlenmiştir (Tablo 5). Park kullanım oranlarının cinsiyet dağılımı açısından değerlendirildiğinde, kadınların erkeklere göre daha fazla kullandığı tespit edilmiştir. Bu bulgular, Faroz-Ganita Sahil Parkı'nın farklı günlerde ve hava koşullarında nasıl kullanıldığını ortaya koymakta ve parkın cinsiyet bazında kullanım eğilimlerini göstermektedir. Elde edilen veriler, parkın tasarımı ve yönetimi açısından önemli ipuçları sunmaktadır.

Tablo 5. Faroz-Ganita Sahil Parkı gözlem gün ve saatleri

Gün	Saat	Hava Durumu	Toplam Kişi	Oran %	Kadin	%	Erkek	%
Hafta İçi	12.00-15.00	Güneşli	9763	33.89	5114	17.75	4649	16.14
	18.00-21.00		3168	11.00	1659	5.76	1509	5.24
Hafta Sonu	12.00-15.00		522	1.81	273	0.95	249	0.86
	18.00-21.00		3153	10.95	1652	5.73	1501	5.21
Hafta İçi	12.00-15.00	Kapalı	4094	14.21	2144	7.44	1950	6.77
	18.00-21.00		1101	3.82	577	2.00	524	1.82
Hafta Sonu	12.00-15.00		5017	17.42	2628	9.12	2389	8.29
	18.00-21.00		905	3.14	474	1.65	431	1.50
Hafta İçi	12.00-15.00	Yağışlı	23	0.08	12	0.04	11	0.04
	18.00-21.00		603	2.09	316	1.10	287	1.00
Hafta Sonu	12.00-15.00		0	0.00	0	0.00	0	0.00
	18.00-21.00		457	1.59	239	0.83	218	0.76
			28806			52.38		47.62

Gözlemler, park kullanımının hava koşullarına bağlı olarak büyük ölçüde değiştiğini ortaya koymaktadır. Güneşli günlerde parkın kullanımı oldukça yüksektir. Hafta içi 12.00-15.00 saatleri arasında 9.763 kişi (%33.89) parkı ziyaret etmiştir. Bu dönemde kadın ziyaretçi sayısı 5.114 (%17.75) ve erkek ziyaretçi sayısı 4.649 (%16.14) olarak kaydedilmiştir. Aynı günlerde akşam saatlerinde (18.00-21.00) ise toplam 3.168 kişi (%11.00) parkı kullanmıştır. Hafta sonu güneşli günlerde, öğle saatlerinde (12.00-15.00) ziyaretçi sayısı 522 kişiye (%1.81) düşerken, akşam saatlerinde (18.00-21.00) bu sayı 3.153 kişiye (%10.95) yükselmektedir. Bu durum, güneşli günlerde hafta içi öğle saatlerinde parkın en yoğun kullanıldığı zaman dilimi olduğunu göstermektedir.

Kapalı hava koşullarında ise parkın kullanımı güneşli günlere göre daha düşüktür. Hafta içi 12.00-15.00 saatleri arasında 4.094 kişi (%14.21) parkı ziyaret etmiştir. Bu saatlerde kadın ziyaretçi sayısı 2.144 (%7.44) ve erkek ziyaretçi sayısı 1.950 (%6.77) olarak kaydedilmiştir. Hafta içi akşam saatlerinde (18.00-21.00) ise 1.101 kişi (%3.82) parkı kullanmıştır. Kapalı hava koşullarında hafta sonu öğle saatlerinde (12.00-15.00) parkı ziyaret eden kişi sayısı 5.017 (%17.42) olmuştur. Bu dönemde kadın ziyaretçi sayısı 2.628 (%9.12) ve erkek ziyaretçi sayısı 2.389 (%8.29) olarak kaydedilmiştir. Hafta sonu akşam saatlerinde (18.00-21.00) ise ziyaretçi sayısı 905 kişi (%3.14) olarak kaydedilmiştir. Bu veriler, kapalı havalarda hafta sonu öğle saatlerinde park kullanımının arttığını, ancak genel olarak güneşli günlere kıyasla daha düşük olduğunu göstermektedir.

Yağışlı günlerde park kullanımı belirgin şekilde düşmektedir. Hafta içi öğle saatlerinde (12.00-15.00) sadece 23 kişi (%0.08) parkı ziyaret etmiştir. Bu kişilerden 12'si (%0.04) kadın, 11'i (%0.04) ise erkektir. Hafta içi akşam saatlerinde (18.00-21.00) ise 603 kişi (%2.09) parkı kullanmıştır. Bu dönemde kadın ziyaretçi sayısı 316 (%1.10), erkek ziyaretçi sayısı ise 287 (%1.00) olmuştur. Hafta sonu yağışlı günlerde, öğle saatlerinde (12.00-15.00) parkı kimse ziyaret etmemiştir. Akşam saatlerinde (18.00-21.00) ise 457 kişi (%1.59) parkı kullanmıştır. Bu durum, yağışlı havanın park kullanımı üzerinde olumsuz bir etki yarattığını ortaya koymaktadır.

Faroz-Ganita Sahil Parkı'ndaki gözlemler sonucunda, kadınların park kullanım oranı erkeklere kıyasla daha yüksek bulunmuştur. Güneşli havalarda park kullanımı, kapalı ve yağışlı havalara göre belirgin derecede fazladır. Hafta içi günlerde park kullanımı, hafta sonlarına oranla daha yüksektir. Özellikle öğle saatleri (12:00-15:00) parkın en yoğun kullanıldığı zaman dilimi olarak tespit edilmiştir (Tablo 5). Kapalı hava koşullarında hafta sonu öğle saatlerinde kullanım oranı artarken, yağışlı günlerde park kullanımı belirgin şekilde azalmaktadır. Parktaki açık ve düzenlenmiş alanlar, çeşitli rekreatif faaliyetlere olanak tanıyarak alanın kullanım düzeyini arttırmaktadır. Ancak, yarı açık alanların yok denecek kadar az olması, ziyaretçilerin olumsuz hava koşullarında alanı kullanımını kısıtlamakta ve ziyaretçilerin konfor düzeyini düşürmektedir (Bkz: 3.1.4. Konfor Analiz). Kapalı alanların yalnızca ticari aktivite alanlarıyla sınırlı olması, bu mekanların belirli bir kullanıcı kitlesine hitap ettiğini göstermektedir. Bu sınırlama, parkın daha geniş bir kullanıcı kitlesine erişimini ve alanın yılın farklı zaman dilimlerinde kullanımı engellemektedir.

3.2.1. Yoğunluk Analizi

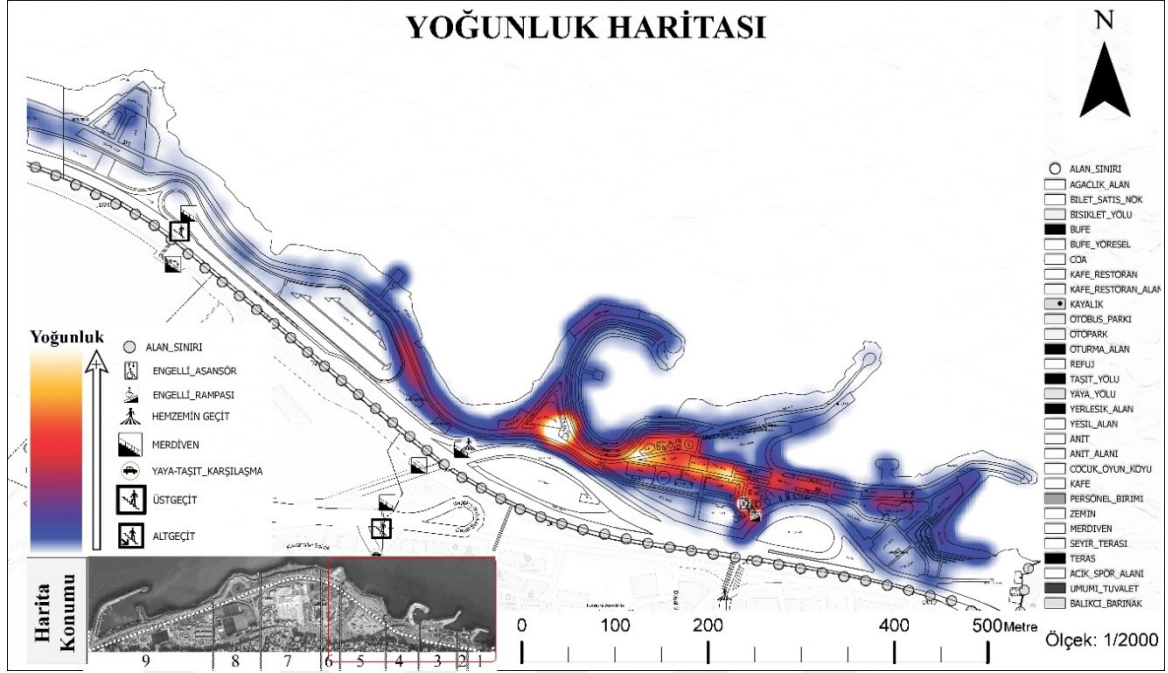
Faroz-Ganita Sahil Parkı'nda toplam 37 günde yapılan gözlem verilerine dayanılarak oluşturulan yoğunluk analizi, parkın belirli bölgelerinde kullanıcı yoğunluğunun daha fazla olduğunu ortaya koymaktadır. Yoğunluk analizinde, ArcGIS Pro 3.0.1. programı aracılığıyla alanda bulunan insanları eş zamanlı olarak sayımlar ve bulunduğu alanlara göre noktasal veri olarak sayısallaştırılıp oluşturulan bir ısı haritası ile gerçekleştirilmiştir (Şekil 49, 50). Isı haritası, noktaların birbirine yakınlığı ve miktarına göre oluşmaktadır. Noktalar sıklaşıp birbirine yaklaştıkça alan kırmızıya, noktalar birbirinden uzaklaşıp seyredikçe mavi tonları görülmektedir. Buna bağlı olarak haritada sarı ve kırmızı renkler

yüksek yoğunluklu bölgeleri, mavi ve tonları ise düşük yoğunluklu bölgeleri temsil etmektedir.

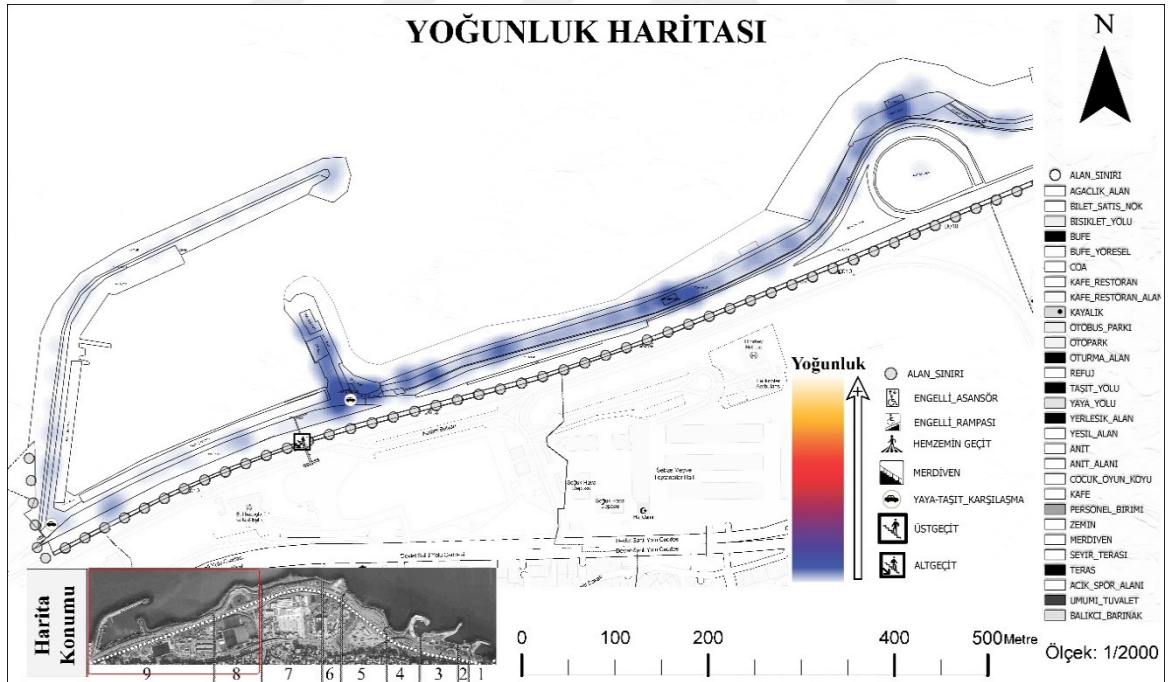
Faroz ve Ganita Sahil Parkı'nda yoğunluk dağılımlarına bakıldığında; haritada kırmızı-sarı renkle gösterilen bölgeler, parkın doğu kısmında (1., 2., 3. ve 4. bölgelerde) en yoğun bölge olarak gözlemlenmiştir. Özellikle bu bölgede çeşitli rekreasyonel faaliyetlerin, oturma alanlarının ve çocuk oyun alanlarının bulunması, kullanıcı yoğunluğunun artmasına neden olmuştur. Faroz- Ganita bölgesi, çeşitli sosyal ve rekreatif aktivitelerin merkezi konumunda olduğu için yüksek yoğunluk göstermektedir. Bu bölge, kullanıcılara çeşitli olanaklar sunarak cazibe merkezi haline gelmiştir. Park içerisinde orta yoğunluğa sahip olan bölge ise; parkın orta kısmında yer alan bölgelerdir (5., 6., 7., bölgelerde). Bu bölgelerde yeşil alanlar ve yürüyüş yolları bulunmakta olup, kullanıcılar tarafından dinlenme ve yürüyüş amaçlı tercih edilmektedir. Düşük yoğunluk bölgeler ise ; parkın batı kısmında ve sahil boyunca uzanan bölgelerdir (8 ve 9. bölgelerde) . Bu alanlar genellikle daha az kullanılan yürüyüş yolları ve doğal alanlar içermektedir. Faroz bölgesi, daha az rekreatif ve sosyal olanaklara sahip olduğu için düşük yoğunluk göstermektedir. Düşük yoğunluklu bölgeler, doğa ile baş başa kalmak isteyen kullanıcılar için tercih edilen alanlar olarak öne çıkmaktadır (Şekil 66, 67).

Kullanım ve yoğunluk açısından park genelinde kişi başına düşen alan ortalama 10.27 m^2 olarak değerlendirilmiştir. Alt bölgeler değerlendirildiğinde; her bölgedeki kişi başına düşen alan miktarları hesaplanmıştır. 1., 2., 3. ve 4. bölgelerde, kişi başına 1.29 m^2 ile 4.73 m^2 arasında değişen oranlarda alanlar düşmektedir. Bu değerler ilgili bölgelerin yoğun kullanımına işaret etmektedir. İşlevsel çeşitliliğin arttığı 4. bölgede yoğunluk $1.29 \text{ m}^2/\text{kişidir}$. 5. ve 6. bölgeler, kişi başına sırasıyla 26.66 m^2 ve 14.46 m^2 alan düşen orta yoğunlukta bölgelerdir. Alanın batısındaki 7., 8. ve 9. bölgelerin ise en düşük kullanıcı yoğunluğuna sahip olup, kişi başına düşen alan miktarları 40.13 m^2 ile 73.57 m^2 arasında değişmektedir. En düşük kullanıcı yoğunluklu olan 9. bölge de bu değer $73.57 \text{ m}^2/\text{kişidir}$. Bu bulgular, bölgeler arasındaki kullanıcı yoğunluğu ve parktaki işlevlerin mekânsal dağılımında büyük farklılık ve dengesizlik olduğunu göstermektedir (Şekil 66, 67).

Yoğunluk haritası, kullanıcıların genellikle sosyal ve rekreatif olanakların bulunduğu bölgelere yöneldiğini göstermektedir. Bu eğilim, parkın tasarım ve düzenlemesinin kullanıcı ihtiyaçlarını karşılamada önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.

Şekil 66. Yoğunluk haritası (doğu bölgesi)

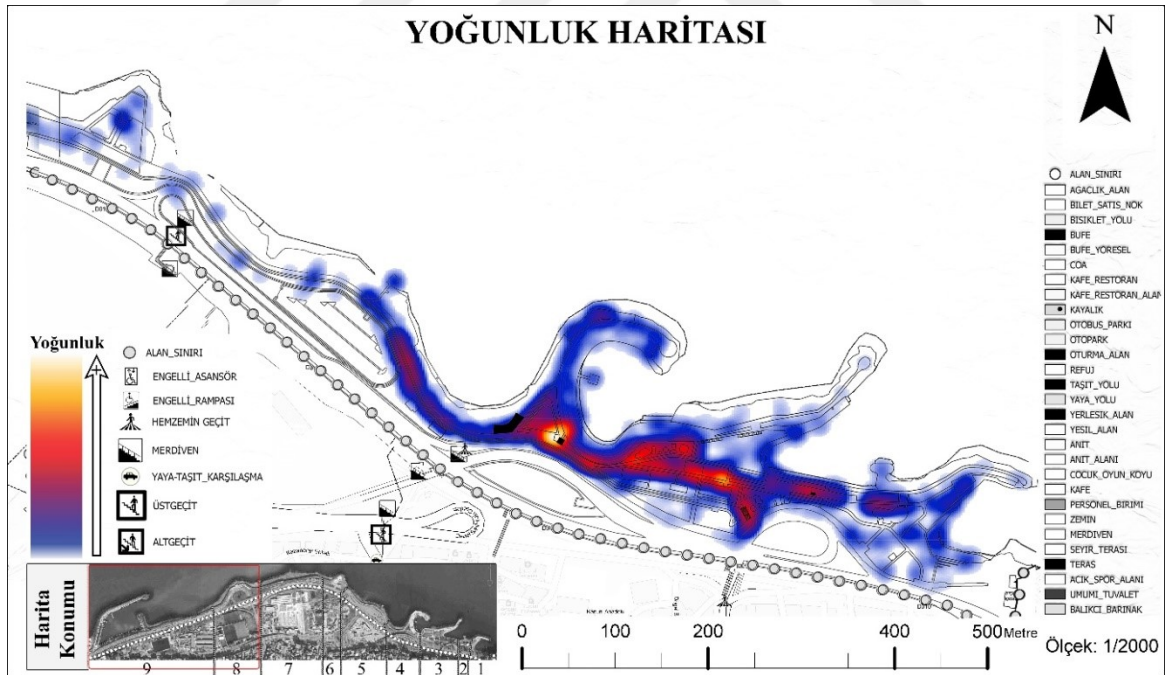

Şekil 67. Yoğunluk haritası (batı bölgesi)

Yoğunluk haritaları cinsiyet kırılımlı olarak da oluşturulmuştur. Kadın kullanıcıların yoğunluk haritası incelendiğinde, alanın doğu bölgesinde batıya oranla bir artış görülmektedir. Alanın doğu bölgesine ait haritada, kadın kullanıcıların kırmızı ve sarı

renklerle ifade edilen kullanım yoğunluğu yüksek alanları, parkın merkezi geçiş noktaları, dinlenme ve yeşil alanları gibi sosyal etkileşimlerin yoğun olduğu bölgelerdir. Bu bölgelerde, engelli asansörleri ve rampaları gibi erişilebilirliği kolaylaştırıcı donanımların bulunması, parkın kapsayıcılığını artıran önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca, yaya-aracı karşılaşma noktalarının varlığı, güvenlik açısından kritik öneme sahiptir ve kadınların tercih ettiği alanların güvenli bölgeler olduğunu göstermektedir (Şekil 68).

Batı bölgesine ait yoğunluk haritasında ise kadın kullanıcıların belirli noktalarda yoğunlaştığı görülmektedir. Bu yoğunluk, doğu bölgesine kıyasla daha az ve dağınık olup, genellikle yürüyüş yolları ve dinlenme alanlarında toplanmıştır. Batı bölgesinde de yeşil alanlar ve oturma alanları kadınların en çok tercih ettiği yerler arasındadır (Şekil 69). Parkın doğu bölgesindeki başlangıç noktasındaki yoğunluk, bu bölgenin kullanımının kolay ve erişilebilir olmasından kaynaklandığını göstermektedir. Ancak kadınlar için alanın batı bölgesindeki başlangıç noktasında yoğunluğun belirgin biçimde azalması buradaki balık barınaklarının ağırlıklı olarak erkekler tarafından kullanılması ile ilişkilendirilebilir.

Şekil 68. Kadınlar için yoğunluk haritası (doğu bölgesi)

3.2.2. Davranış Haritası

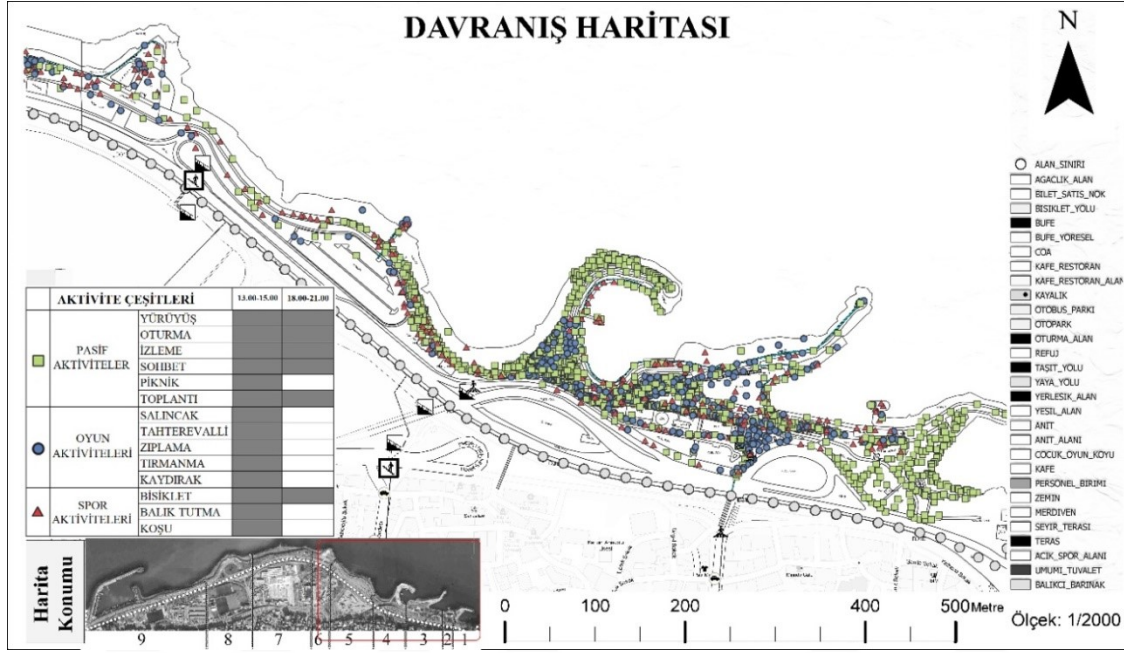
Çalışma alanında 9 noktada (Şekil 9, 10) yapılan gözlemler sonucunda elde edilen veriler kullanılarak oluşturulan davranış haritalarında, kadınların ve erkeklerin alanın farklı bölgelerinde ve çeşitli saat aralıklarında ne tür aktiviteler yaptıkları tespit edilmiştir. Öncelikle kadınlar park alanında, genellikle çocukları, eşleri, akraba ve arkadaşları ile birlikte çeşitli aktiviteler yapmaktayken, erkekler ise alanda genellikle arkadaşları, eşleriyle ya da yalnız başlarına aktiviteler yaptıkları gözlemlenmiştir. Yalnız başlarına parka gelebilme durumu, kadın ve erkekler için önemli ve belirgin bir şekilde ayrışma sağlayan bir olgudur.

Davranış haritası, yoğunluk haritasında kullanılan noktasal verilerin detaylandırılmasıyla oluşturulmuştur. Noktasal veriler; cinsiyet, aktivite ve alana ziyaretin bireysel yada grupça yapılma durumu da eklenerek oluşturulmuştur.

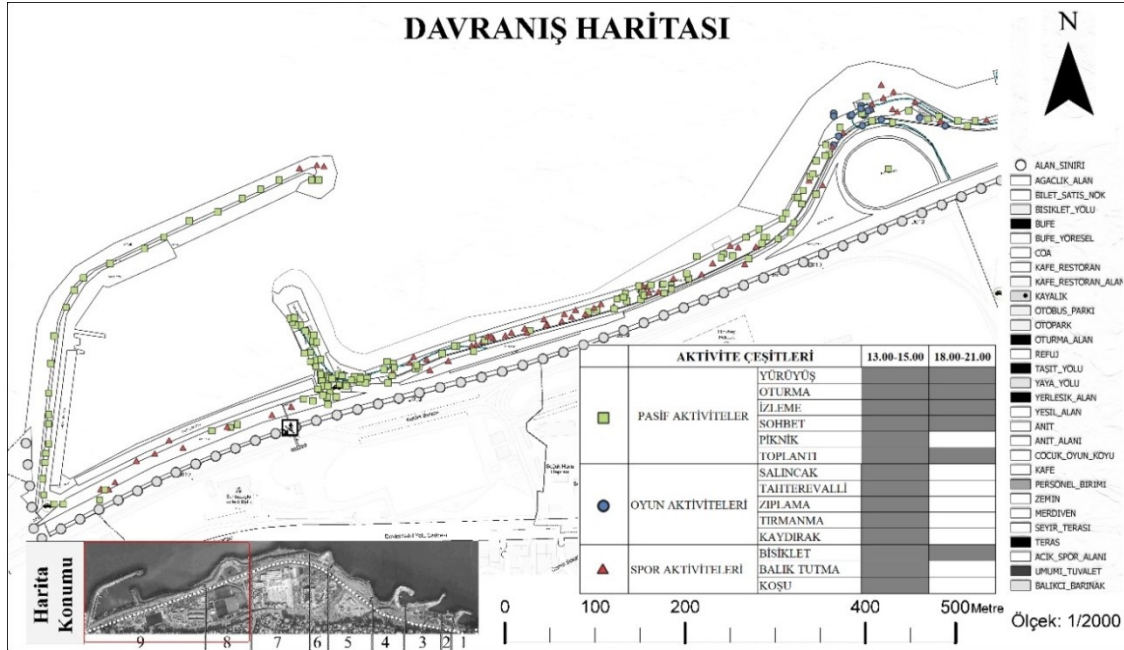
Kadınların, hangi alanlarda ne tür aktiviteleri yaptıkları, zaman dilimlerine göre incelendiğinde; öncelikle 13.00-15.00 saatleri arasında, genellikle oyun aktiviteleri (çocuklarıyla), pasif aktiviteler (yürüyüş, oturma, sohbet) yaptıkları ve bu aktiviteleri 1-5. bölgeler arasında kalan alanlarda gerçekleştirdikleri görülmektedir. 18.00-21.00 saatleri arasında yapılan aktiviteler incelendiğinde, kadınların sabah saatlerine göre hareket alanlarının kısıtlandığı tespit edilmiştir. 1., 2 ve 5. bölgelere kıyasla 3 ve 4. bölgelerde genellikle daha kalabalık ve aydınlık mekanlarda (oturma, sohbet ve toplantı gibi) pasif aktiviteler yapılmakta, bu aktiviteleri gerçekleştiren kullanımlar da genellikle kafe ve restoranlar olmaktadır. Kullanım yoğunluğunun ve görünürlüğün artması, kadınların mekan tercihlerini olumlu etkilediğini söylemek yanlış olmaz.

Erkeklerin aktivite-mekan-zaman ilişkisi incelendiğinde ise; kadınlara kıyasla alanın tümünü saat farketmeksizin rahatça kullandıkları, batıda kalan bölgelere (6-7-8-9.bölgeler) arkadaş ve akrabalarıyla kullandıkları tespit edilmiştir. Bu alanlarda genellikle spor aktiviteleri ile yürüyüş, oturma, izleme, sohbet, bazen de piknik yaptıkları görülmektedir. Doğu bölgelerinde (1-2-3-4 ve 5. bölgelerde) ise onların yaptıkları aktiviteler ise balık tutma ve koşu gibi spor aktiviteleri ile yürüyüş, oturma, izleme, sohbet ve toplantı gibi pasif aktiviteler şeklinde yoğunlaşmaktadır. 18.00-21.00 saatleri arasında ise genellikle kadınlara kıyasla daha tenha, karanlık bölgelerde bulundukları gözlemlenmiş, bu alanlarda yalnız başlarına balık tutma, arkadaşlarıyla piknik yapma, sohbet etme, kafeler ve restoranlarda toplantı yapma gibi aktivitelerde bulundukları gözlemlenmiştir.

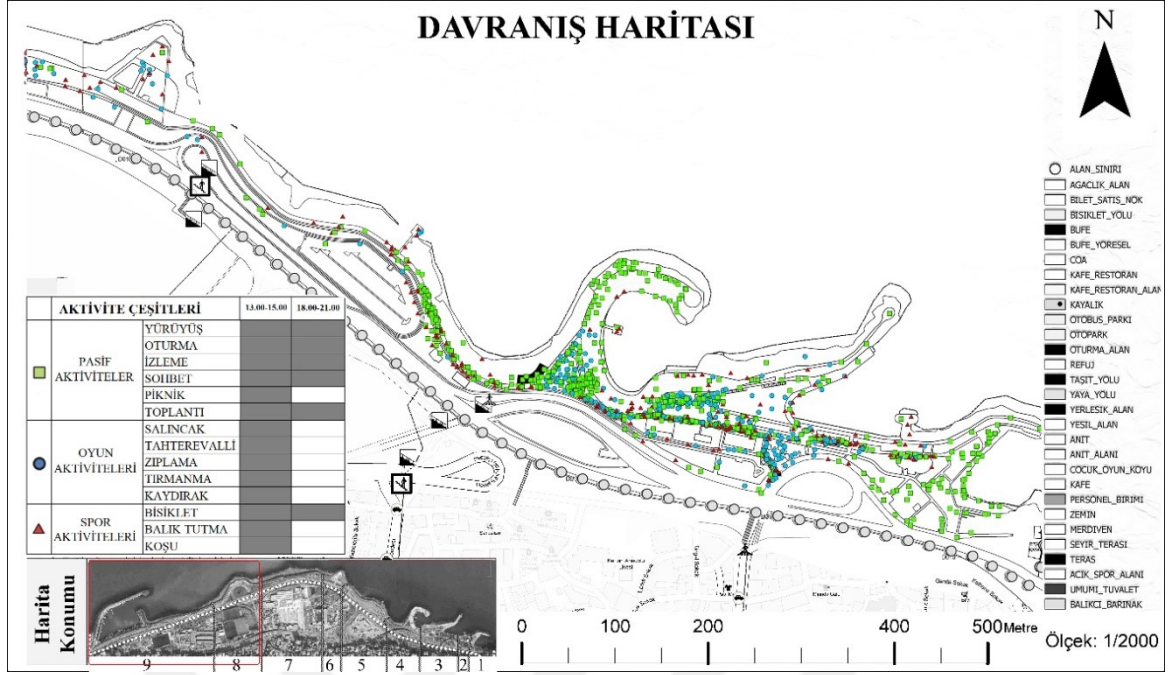
Alan içerisi ve yakın çevresindeki dolaşım konusunda ise alanın batı bölgelerine erkekler yaya olarak; kadınlar eşleriyle özel araç kullanarak gelmektedir. Alanın doğu bölgelerine ise kadınların yaya olarak alana gelme oranı batıya göre oldukça fazladır. (Şekil 72, 73).

Şekil 72. Davranış haritası (doğu bölgesi)

Şekil 73. Davranış haritası (batı bölgesi)

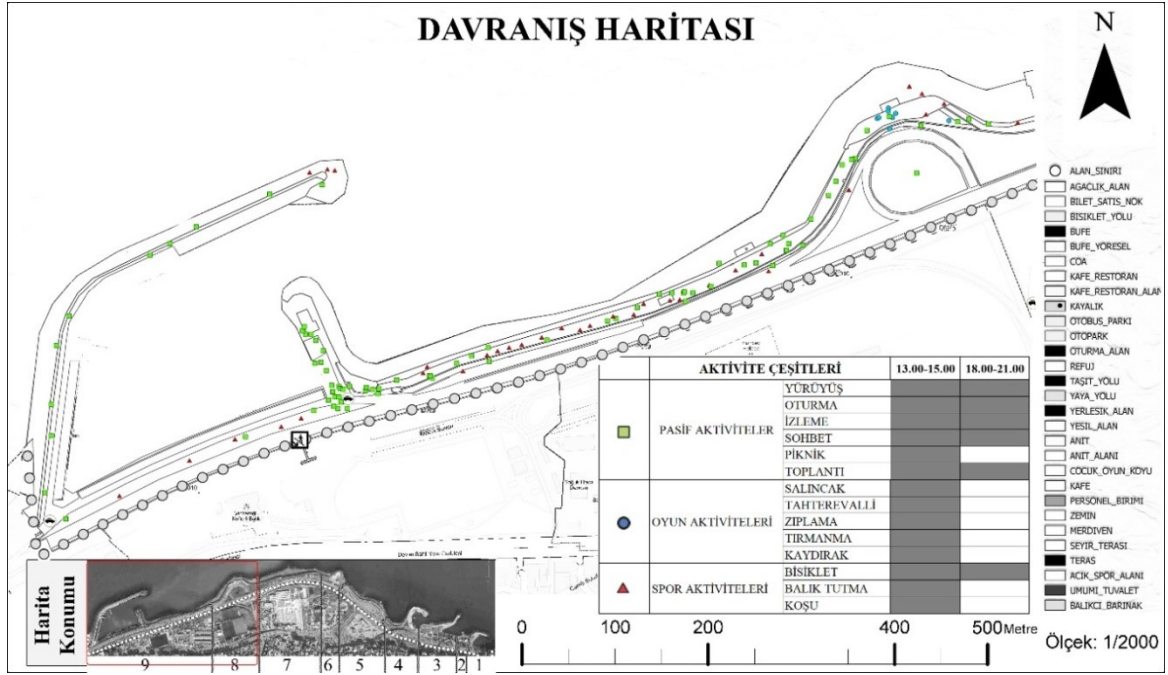

Şekil 74. Kadınlar için davranış haritası (doğu bölgesi)

Davranış haritaları cinsiyet kırılımlı olarak da oluşturulmuştur. Faroz-Ganita Sahil Parkı'nın doğu bölgesine ait kadınların davranış haritası incelendiğinde, onların parkın bu kısmında çeşitli aktiviteleri gerçekleştirdiklerini göstermektedir. Pasif aktiviteler, oyun aktiviteleri ve spor aktiviteleri olarak kategorize edilen bu etkinlikler, kadınların parkı kullanım biçimi hakkında detaylı bilgiler sunmaktadır. Pasif aktiviteler arasında yürüyüş, oturma, sohbet ve piknik gibi faaliyetler öne çıkmakta olup, özellikle yeşil alanlar ve parkın merkezi bölgelerinde yoğunlaşmaktadır. Oyun aktiviteleri kapsamında salıncak ve tahterevalli gibi oyun alanları, çocuklu kadın kullanıcılar tarafından sıkça tercih edilmektedir. Bu aktiviteler genellikle parkın oyun alanlarında toplanmıştır. Spor aktiviteleri ise yüzme, bisiklet ve koşu gibi etkinliklerle parkın doğu kesiminde belirli alanlarda yoğunlaşmaktadır. Bu spor aktiviteleri, parkın spor alanları ve yürüyüş yolları çevresinde gerçekleştirilmektedir (Şekil 74).

Batı bölgesine ait kadınların davranış haritasında ise onların gerçekleştirdiği aktivitelerin diğer bölgeye oranla daha azaldığı ve belirli alanlarda toplandığı tespit edilmiştir. Pasif aktiviteler arasında yürüyüş ve oturma gibi faaliyetler, parkın batı kesiminde yoğun olarak gerçekleştirilmektedir. Bu aktiviteler, genellikle parkın yürüyüş yolları ve oturma alanları çevresinde toplanmış olup, kadınların parkın bu kısmında daha çok dinlenme ve sosyal etkileşim odaklı vakit geçirdiğini göstermektedir. Oyun ve spor

aktiviteleri, doğu bölgesine kıyasla daha az tercih edilen eylemlerdir. Bisiklet ve koşu gibi spor aktiviteleri, parkın batı kesimindeki yürüyüş yollarında gerçekleştirilmektedir (Şekil 75). Buradan hareketle işlevsel çeşitliliğin, erişebilirlik düzeyinin ve görünürlüğün azalmasının, kadınların bu bölgeleri tercih etmemesine neden olduğunu söylemek yanlış olmaz.

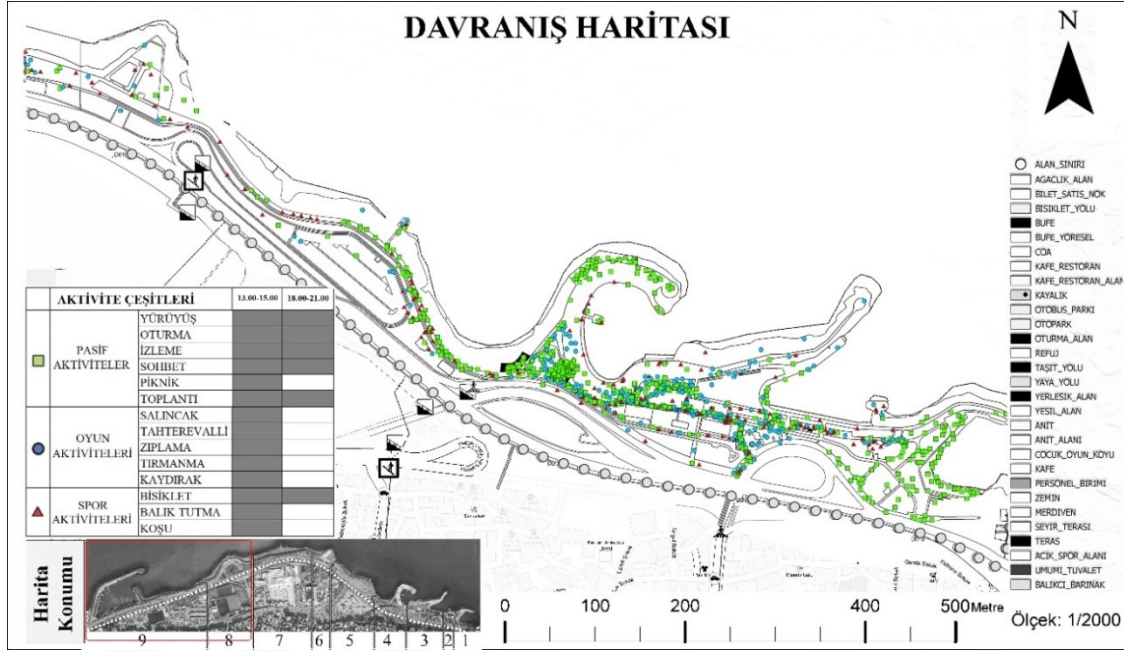

Şekil 75. Kadınlar için davranış haritası (batı bölgesi)

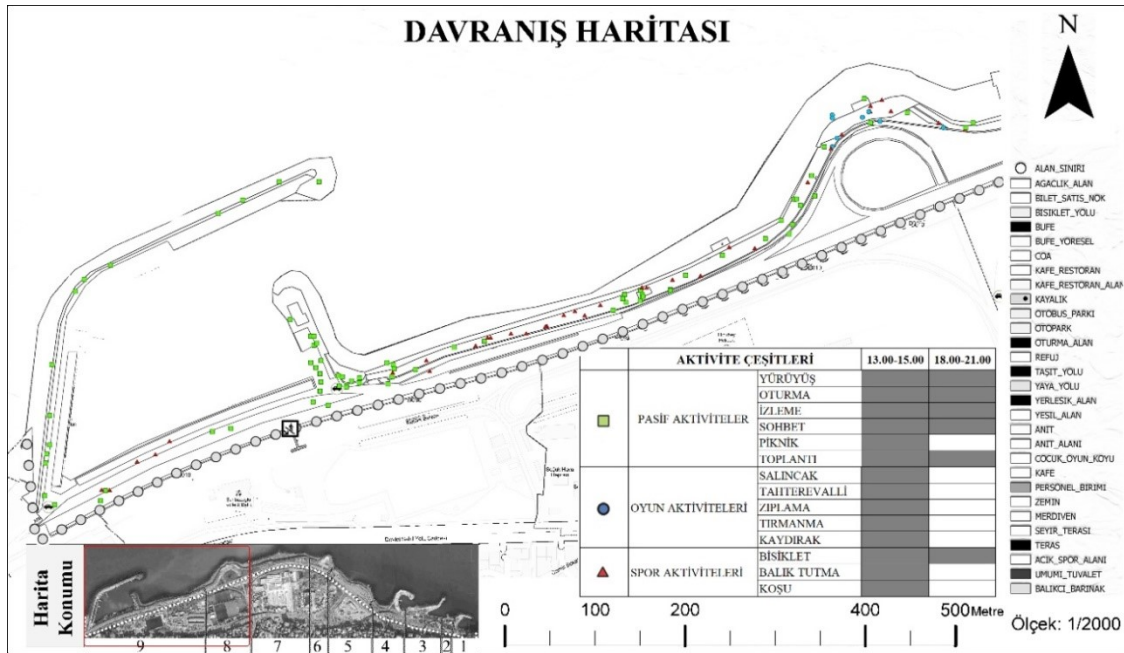
Erkeklerin doğu bölgesine ait davranış haritasında, pasif aktivitelerden yürüyüş, oturma, sohbet ve piknik gibi faaliyetler öne çıkarken, bu aktiviteler özellikle yeşil alanlar ve parkın merkezi bölgelerinde yoğunlaşmaktadır. Oyun aktiviteleri kapsamında salıncak, tahterevall ve zipline gibi oyun alanları, erkek kullanıcılar tarafından sıkça tercih edilmektedir. Bu oyun aktiviteleri genellikle parkın oyun alanlarında toplanmıştır. Spor aktiviteleri ise bisiklet, balık tutma ve koşu gibi etkinliklerle parkın doğu kesiminde belirli alanlarda yoğunlaşmaktadır. Bu spor aktiviteleri, parkın spor alanları ve yürüyüş yolları çevresinde gerçekleştirilmektedir (Şekil 76).

Erkeklerin batı bölgesine ait davranış haritasında ise kullanıcıların gerçekleştirdiği aktiviteler, doğu bölgesine kıyasla daha azaldığı ve belirli alanlarda toplandığı gözlemlenmiştir. Pasif aktiviteler arasında yürüyüş ve oturma gibi faaliyetler, parkın batı kesiminde yoğun olarak gerçekleştirilmektedir. Bu aktiviteler genellikle parkın yürüyüş

yolları ve oturma alanları çevresinde toplanmış olup, erkeklerin parkın bu kısmında daha çok dinlenme ve sosyal etkileşim odaklı vakit geçirdiğini göstermektedir. Oyun ve spor aktiviteleri ise doğu bölgesine kıyasla daha az yapılmaktadır. Bisiklet ve koşu gibi spor aktiviteleri, parkın batı kesimindeki yürüyüş yollarında gerçekleştirilmektedir (Şekil 77).

Şekil 76. Erkekler için davranış haritası (doğu bölgesi)

Şekil 77. Erkekler için davranış haritası (batı bölgesi)

3.3. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Bulguları

Yarı yapılandırılmış görüşmeler 42 kadın 22 erkek olmak üzere toplam 64 kişi ile yapılmıştır. Erkek katılımcılardan ikisi ortopedik engelli bireydir. Görüşmelerin en azı 18 dk, en çoğu 50 dk ve ortalama olarak 34 dk'lık sürede tamamlanmıştır. Bu görüşmeler, nitel araştırmalarda kullanılan MAXQDA (24) yazılımı ile çözümlenmiştir. Ayrıca SPSS 27 ile de görüşmelerin nicel verileri oluşturulmuştur.

Tablo 6. Demografik özellikler

Değişkenler		Kadın		Erkek		Toplam	
“Demografik Yapı		Toplam	%	Toplam	%	Toplam	%
Yaş	0-17	0	0.00	3	13.64	3	4.68
	18-24	5	11.90	3	13.64	8	12.50
	25-34	19	45.24	3	13.64	22	34.37
	35-44	7	16.67	4	18.18	11	17.18
	45-54	4	9.52	4	18.18	8	12.50
	55-64	4	9.52	3	13.64	7	10.93
	65+	3	7.15	2	9.08	5	7.81
Medeni Durum	Evli	22	52.38	8	36.36	30	46.87
	Bekar	18	42.86	12	54.55	30	46.87
	Dul	2	4.76	2	9.09	4	6.25
Engellilik Durumu	Engelliliği Var	0	0.00	2	9.09	2	3.12
	Engelliliği yok	42	100.00	20	90.91	62	96.87
Eğitim Düzeyi	İlkokul	3	7.14	0	0.00	3	4.68
	Orta okul	2	4.76	1	4.55	3	4.68
	Lise	8	19.05	11	50.00	19	29.68
	Üniversite	29	69.05	10	45.45	39	60.93
Ekonomik Durum	0-10000	5	11.90	1	4.55	6	9.37
	10001-17000	14	11.90	5	22.73	8	12.50
	17001-30000	12	61.90	11	50.00	40	62.50
	30001+	11	26.19	5	22.73	16	25.00
Ev Sahipliği	Kiracı	15	35.70	9	40.91	24	37.50
	Ev sahibi	23	54.80	11	50.00	34	53.12
	Lojman	4	9.50	2	9.09	6	9.37

Tablo 6’da katılımcıların demografik yapıları konusunda medeni, engellilik, ekonomik ve ev sahipliği durumları ile eğitim düzeyleri incelenmiştir. Katılımcıların yaş dağılımına bakıldığında, 18-24 yaş grubunda, kadınların 5’i (%11.90), erkeklerin ise 3’ü (%13.64) yer almaktadır. 25-34 yaş grubunda kadınların 19’u (%45.24), erkeklerin ise 3’ü (%13.64) bulunmakta olup, bu yaş grubu kadın katılımcılar arasında en yüksek oranı oluşturmaktadır. 35-44 yaş grubunda, kadınların 7’si (%16.67), erkeklerin 4’ü (%18.18), 45-54 yaş grubunda kadınların 4’ü (%9.52), erkeklerin 4’ü (%18.18), 55-64 yaş grubunda kadınların 4’ü (%9.52), erkeklerin 3’ü (%13.64) ve 65+ yaş grubunda kadınların 3’ü (%7.15), erkeklerin 5’i (%22.73) yer almaktadır. Bu dağılım, yaş grupları itibarıyla kadın ve erkek katılımcılar arasında belirgin farklılıklar olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların medeni durumları incelendiğinde, kadın katılımcıların 22’si (%52.38) evli, 18’i (%42.86) bekar ve 2’si (%4.76) dul iken; erkek katılımcıların 8’i (%36.36) evli, 12’si (%54.55) bekar ve 2’si (%9.09) duldur. Engellilik durumu değerlendirildiğinde, kadın katılımcılar arasında engellilik durumu olan birey bulunmamaktadır. Buna karşılık, erkek katılımcıların 2’si (%9.09) engellidir. Eğitim düzeyi bakımından, kadın katılımcıların 3’ü (%7.14) ilköğretim, 2’si (%4.76) ortaokul, 8’i (%19.05) lise ve 29’u (%69.05) üniversite mezunudur. Erkek katılımcıların ise 1’i (%4.55) ilköğretim, 1’i (%4.55) ortaokul, 10’u (%45.45) lise ve 10’u (%45.45) üniversite mezunudur. Bu veriler, kadınların üniversite mezunu ve erkeklerin ise lise mezunu olma oranının yüksek olduğunu göstermektedir.

Ekonomik durumlarına göre katılımcılar değerlendirildiğinde, kadın katılımcıların %11.9’u 0-10000 TL, %11.9’u 10001-17000 TL, %61.9’u 17001-30000 TL ve %26.1’i 30001+ TL gelir grubunda yer alırken; erkek katılımcıların %4.5’i 0-10000 TL, %22.7’si 10001-17000 TL, %50’si 17001-30000 TL ve %22.7’si 30001+ TL gelir grubunda bulunmaktadır. Son olarak, ekonomik düzeyin bir göstergesi olarak değerlendirilen ev sahipliği durumu incelendiğinde, kadın katılımcıların 15’i (%35.70) kiracı, 23’ü (%54.80) ev sahibi ve 10’u (%9.50) lojmanda ikamet etmektedir. Erkek katılımcıların ise 9’u (%40.91) kiracı, 11’i (%50.00) ev sahibi ve 2’si (%9.09) lojmanda ikamet etmektedir. Bu bulgular, kadınların ev sahibi olma oranlarının yüksek olduğunu, erkeklerin ise kiracı olma oranlarının daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Ekonomik gelir açısından kadın katılımcılar daha yüksek gelir gruplarında yoğunlaşmaktadır.

Tablo 7. Boş zaman kullanımına ilişkin faktörler

Değişkenler		Kadin		Erkek		Toplam		Örnek Görüşler
Boş Zaman Kullanımına İlişkin Faktörler	Ana Ölçüt	Toplam	%	TOPLAM	%	Toplam	%	
Haftanın hangi günlerinde boş zamanınız oluyor?	Hafta içi bir gün	2	4.76	2	9.09	4	6.25	“Hafta içi bir gün boş zamanım var, genellikle Çarşamba günü. K12”
	Hafta içi birkaç gün	10	23.81	2	9.09	12	18.75	“Hafta içi bir gün boş zamanım oluyor, bu zamanı spor salonunda geçiriyorum. E5”
	Hafta sonu	19	45.24	11	50	30	46.88	“Hafta içi birkaç gün boş zamanım oluyor, bu günlerde alışveriş ve kişisel işlerimi hallediyorum. K7”
	Haftanın her günü	11	26.19	7	31.82	18	28.13	“Hafta içi birkaç gün boş zamanım var, iş çıkışında arkadaşlarla buluşuyorum. E11”
Ailece boş zaman kullanımını kararınızda en çok kim etkilidir?	Anne	3	7.14	3	13.64	6	9.38	“Annemle birlikte plan yaparız, onun istekleri doğrultusunda karar veririm. K15”
	Baba	2	4.76	1	4.55	3	4.69	“Babamın önerileri genellikle belirleyici olur, o nereye gitmek isterse oraya gideriz. K22”
	Çocuklar	8	19.05	2	9.09	10	15.63	“Çocukların istekleri bizim için önemli, onların keyif alacağı aktiviteleri tercih ederiz. K6”
	Eş	6	14.29	2	9.09	8	12.5	“Eşimle birlikte karar veririm, onun fikirleri genellikle öncelikli olur. E7”
	Kendisi	15	35.71	11	50	26	40.63	“Kararları ben alırım, ailem de genellikle benimle aynı fikirde olur. E14”
	Birlikte	8	19.05	3	13.64	11	17.19	“Ailece birlikte karar veririm, herkesin fikri önemli. E1”
Güneşli günlerde yaptığınız etkinlikler nelerdir?	Hiçbir şey yapmamak	3	7.14	3	13.64	6	9.38	
	Kafe restorana gitmek	7	16.67	2	9.09	9	14.07	“Güneşli günlerde arkadaşlarla kafede buluşurum. E2”
	Sosyalleşme	10	23.81	9	40.91	19	29.69	“Güneşli günlerde sosyal etkinliklere katılırım, arkadaşlarla piknik yaparız. K18”
	Fotoğrafçılık	3	7.14	2	9.09	5	7.81	“Güneşli günlerde fotoğraf çekmeyi seviyorum, özellikle doğa fotoğrafları. K8”
	Müzik dinlemek	3	7.14	0	0	3	4.69	“Güneşli günlerde parklarda müzik dinlemekten hoşlanıyorum. K20”
	Çocuklarla ilgilenmek	7	16.67	2	9.09	9	14.06	“Güneşli günlerde çocuklarımla dışarıda oyun oynarım. K13”
	Kent merkezini gezmek	2	4.76	1	4.55	3	4.69	“Güneşli günlerde şehirde yürüyüş yapmayı severim. E20”
	Spor yapmak	7	16.67	3	13.64	10	15.63	“Güneşli günlerde açık havada spor yaparım, bisiklete binirim. E4”

Tablo 7'nin devamı

Yağmurlu günlerde yaptığınız etkinlikler nelerdir?	Yağmurlu günlerde gitmiyor	19	45.24	15	68.18	34	53.13	“Yağmurlu günlerde evde dinlenmeyi tercih ederim. E13”
	Kafe restorana gitmek	9	21.43	1	4.55	10	15.63	“Yağmurlu günlerde arkadaşlarla kafede vakit geçiririm. K21”
	Sosyalleşme	1	2.38	0	0	1	1.56	“Yağmurlu günlerde arkadaşlarla evde toplanırız. E14”
	Fotoğrafçılık	1	2.38	0	0	1	1.56	“Yağmurlu günlerde iç mekanlarda fotoğraf çekmeyi seviyorum. K2”
	Müzik dinlemek	1	2.38	1	4.55	2	3.13	“Yağmurlu günlerde evde müzik dinlemek hoşuma gider. E17”
	Çocuklarla ilgilenmek	4	9.52	1	4.55	5	7.81	“Yağmurlu günlerde evde çocuklarımla oyun oynarım. K19”
	Kitap okuma	1	2.38	1	4.55	2	3.13	“Yağmurlu günlerde kitap okumayı tercih ederim. K16”
	Kent merkezini gezmek	1	2.38	0	0	1	1.56	“Yağmurlu günlerde alışveriş merkezinde dolaşırım. E9”
	Spor yapmak	2	4.76	1	4.55	3	4.69	“Yağmurlu günlerde evde spor yaparım. K7”
	Hiçbir şey yapmamak	3	7.14	2	9.09	5	7.81	“Yağmurlu günlerde evde dinlenmeyi tercih ederim. E13”

Kadın ve erkek katılımcıların boş zaman aktivitelerine ilişkin tercihleri, boş zaman kullanımına etki eden faktörler, güneşli günlerde ve yağmurlu günlerde gerçekleştirilen aktiviteler hakkındaki soruya verdikleri cevaplar kategorize edilmiştir ve örnek cümlelerle Tablo 7’de aktarılmıştır. Katılımcıların boş zamanlarını bu alanda değerlendirme sıklığına bakıldığında, hafta içi birkaç gün boş zaman geçiren kadınların 10’u (%23.81), erkeklerin ise 2’sidir (%9.09). Hafta sonu boş zaman burada değerlendiren kadınların 19’u (%45.24), erkeklerin ise 11’idir (%50.00). Haftanın her günü boş zaman geçiren kadınların 11’i (%26.19), erkeklerin ise 7’sidir (%31.82). Bu dağılım, hafta sonu ve haftanın her günü boş zaman geçirme oranlarının yüksek olduğunu göstermektedir. Kadınların boş zamanları hafta içine yayılırken, erkekler hafta sonunu daha yoğun değerlendirmektedir. Haftanın her günü boş zamanı olanların oranı kadınlarda %26.19 iken, erkeklerde %31.82’dir. BU durum görüşmeye katılan erkeklerin genellikle parttime çalışması ve emekli olma durumları ile açıklanabilir. Kadınlar iş çıkışlarında arkadaşlarıyla buluşmayı tercih ederken, erkekler haftanın her günü daha düzenli boş zaman bulabilmektedir.

Ailenin boş zaman kullanımında etkili olan kişilere bakıldığında, kadın katılımcılar arasında anneler 3 kişi (%7.14), babalar 2 kişi (%4.76), çocuklar 8 kişi (%19.05), eşler 6 kişi (%14.29), kendisi 15 kişi (%35.71) ve birlikte karar verenler 8 kişi (%19.05) olarak

dağılım göstermektedir. Erkek katılımcılar arasında ise anneler 3 kişi (%13.64), babalar 1 kişi (%4.55), çocuklar 2 kişi (%9.09), eşler 2 kişi (%9.09), kendisi 11 kişi (%50.00) ve birlikte karar verenler 3 kişi (%13.64) olarak görülmektedir. Bu veriler, boş zaman kullanımında kadınların kendilerini ve çocuklarını daha fazla etkili gördüğünü, erkeklerin ise daha çok kendilerini etkili gördüğünü ortaya koymaktadır.

Güneşli günlerde gerçekleştirilen aktiviteler incelendiğinde, kadın katılımcıların 3'ü (%7.14) hiçbir şey yapmamakta, 7'si (%16.67) kafe veya restorana gitmekte, 10'u (%23.81) sosyalleşmekte, 3'ü (%7.14) fotoğrafçılık yapmakta, 3'ü (%7.14) müzik dinlemekte, 7'si (%16.67) çocuklarıyla ilgilenmekte, 2'si (%4.76) kent merkezini gezmekte ve 7'si (%16.67) spor yapmaktadır. Erkek katılımcılar arasında ise 2'si (%9.09) hiçbir şey yapmamakta, 2'si (%9.09) kafe veya restorana gitmekte, 9'u (%40.91) sosyalleşmekte, 1'i (%4.55) fotoğrafçılık yapmakta, 1'i (%4.55) müzik dinlemekte, 2'si (%9.09) çocuklarıyla ilgilenmekte, 1'i (%4.55) kent merkezini gezmekte ve 4'ü (%18.18) spor yapmaktadır. Bu bulgular, kadınların güneşli günlerde daha çeşitli aktivitelerle meşgul olduğunu, erkeklerin ise daha çok sosyalleşmeyi tercih ettiğini göstermektedir.

Yağmurlu günlerde gerçekleştirilen aktiviteler incelendiğinde, kadın katılımcıların 19'u (%45.24) dışarı çıkmamakta, 9'u (%21.43) kafe veya restorana gitmekte, 1'i (%2.38) sosyalleşmekte, 1'i (%2.38) fotoğrafçılık yapmakta, 1'i (%2.38) müzik dinlemekte, 4'ü (%9.52) çocuklarıyla ilgilenmekte, 3'ü (%7.14) kitap okumakta, 1'i (%2.38) kent merkezini gezmekte ve 3'ü (%7.14) spor yapmaktadır. Erkek katılımcılar arasında ise 15'i (%68.18) dışarı çıkmamakta, 1'i (%4.55) kafe veya restorana gitmekte, sosyalleşen, fotoğrafçılık yapan veya kent merkezini gezen kimse bulunmamaktadır, 1'i (%4.55) müzik dinlemekte, 1'i (%4.55) çocuklarıyla ilgilenmekte, 2'si (%9.09) kitap okumakta ve 1'i (%4.55) spor yapmaktadır. Bu bulgular, yağmurlu günlerde kadınların daha çeşitli aktivitelerle uğraştığını, erkeklerin ise büyük ölçüde evde kalmayı tercih ettiğini ortaya koymaktadır.

Kadınlar, hafta içi ve hafta sonu boş zamanlarını çeşitli aktivitelerle değerlendirmektedir. Hafta içi birkaç gün boş zamana sahip olan kadınlar, genellikle alışveriş ve kişisel işler gibi faaliyetlerle meşgul olmaktadır. Hafta sonları ise aileleriyle vakit geçirerek, özellikle çocuklarıyla parklarda zaman geçirmeyi tercih etmektedirler. Boş zaman kullanımında karar verme sürecinde annelerinin ve çocuklarının etkili olduğunu belirten kadınlar, eşleriyle birlikte de ortak kararlar almaktadır. Güneşli günlerde kafelere gitmek, sosyalleşmek, fotoğraf çekmek, müzik dinlemek, çocuklarıyla ilgilenmek, kent

merkezinde gezmek ve spor yapmak gibi aktivitelerle dışarıda vakit geçiren kadınlar, yağmurlu günlerde ise genellikle kapalı alanlarda zaman geçirmekte, kafelerde buluşmak, evde sosyalleşmek, müzik dinlemek, çocuklarıyla ilgilenmek, kitap okumak, kent merkezinde gezmek, evde spor yapmak ve dinlenmek gibi faaliyetlerle meşgul olmaktadır. Kadınların bu tercihleri, aile içi bağları kuvvetlendirme, sosyal etkileşimleri artırma ve kişisel ilgi alanlarına zaman ayırma eğilimlerini yansıtmaktadır (Tablo 7).

Erkekler, hafta içi ve hafta sonları boş zamanlarını sosyal ve fiziksel aktivitelerle geçirmektedir. Hafta içi bir gün boş zamana sahip olan erkekler, spor salonunda zaman geçirmeyi tercih etmekte, hafta içi birkaç gün boş zamanları olduğunda ise arkadaşlarıyla buluşmakta ve sosyal etkinliklere katılmaktadırlar. Hafta sonları ise aileleriyle vakit geçiren erkekler, genellikle ortak karar alma süreçlerinde yer almakta ve çocuklarının isteklerine göre planlar yapmaktadır. Güneşli günlerde kafelerde buluşmak, sosyalleşmek, fotoğraf çekmek, müzik dinlemek, çocuklarıyla ilgilenmek, kent merkezinde gezmek ve spor yapmak gibi dış mekan aktivitelerini tercih eden erkekler, yağmurlu günlerde ise kapalı alanlarda zaman geçirmekte, kafelerde buluşmak, evde sosyalleşmek, müzik dinlemek, çocuklarıyla ilgilenmek, kitap okumak, alışveriş merkezlerinde dolaşmak ve spor salonunda spor yapmak gibi faaliyetlerle meşgul olmaktadır. Erkeklerin bu tercihlerinde sosyal bağları güçlendirme, fiziksel sağlığa önem verme ve aile içi rollerini yerine getirme eğilimleri öne çıkmaktadır (Tablo 7).

Tablo 8. Parka geliş amacına ilişkin faktörler

Değişkenler		Kadın		Erkek		Toplam		
Parka Geliş Amacına İlişkin Faktörler	Ana Ölçüt	Toplam	%	Toplam	%	Toplam	%	Örnek Görüşler
Parka kiminle geldiniz?	Bireysel	2	4.76	4	18.18	6	9.37	“Tek başıma geldiğimde daha çok yürüyüş yapabiliyorum ve kafamı dinleyebiliyorum. E12”
	Grup	40	95.24	18	81.82	58	90.62	“Parkta arkadaşlarımla vakit geçirmeyi seviyorum, çünkü doğa içinde sosyalleşmek daha keyifli. K24”
Parkı ziyaret amacınız nedir?	Yürüme	14	33.33	5	22.73	19	29.69	“Yürüyüş yapmak için parkı tercih ediyorum, 112urada yürümek hem sağlık için iyi hem de manzara çok güzel. K14”
	Yemek	4	9.52	0	0	4	6.25	“Parkta bazen öğle yemeğimi yiyorum, doğada yemek yemek daha keyifli oluyor. K6”
	Sosyalleşme	2	4.76	5	22.73	7	10.93	“Parkta arkadaşlarımla buluşup sohbet etmek çok eğlenceli. K9”
	Doğaya yakınlık	2	4.76	1	4.55	3	4.68	“Doğayla iç içe olmak ve rahatlamak için parkı ziyaret ediyorum. E2”
	Çocukları yürüyüşe çıkarmak	8	19.05	2	9.09	10	15.62	“Hafta sonları çocuklarımla parkta yürüyüş yapmayı seviyorum, bu sayede hem temiz hava alıyor hem de ailece vakit geçirebiliyoruz. K18”
	Balık tutma	0	0	1	4.55	1	1.56	“Parkta balık tutmak beni rahatlatıyor ve doğayla baş başa kalmamı sağlıyor. E7”
	Gezmek	11	26.19	6	27.27	17	26.56	“Parkta gezinmek ve etrafı keşfetmek çok keyifli. E11”
	Piknik yapmak	0	0	1	4.55	1	1.56	“Parkta arkadaşlarımla piknik yapmayı ve doğanın tadını çıkarmayı seviyorum. E19”
	Diğer	1	2.38	1	4.55	2	3.12	“Parkta fotoğraf çekmek ve doğanın güzelliklerini yakalamak hoşuma gidiyor. E14”

Tablo 8'in devamı

Parkı tercih etme nedeniniz nedir?	Dinlenme	8	19.05	3	13.64	11	17.19	"Parkta dinlenmek ve huzur bulmak bana çok iyi geliyor. K15"
	Yürüyüş	3	7.14	2	9.09	5	7.81	"Parkta yürüyüş yapmak hem sağlığım için iyi hem de stresten uzaklaştırıyor. E17"
	Yeme İçme	2	4.76	1	4.55	3	4.69	"Parkta piknik yapmayı ve birlikte yemek yemeyi seviyorum. K16"
	Spor	3	7.14	0	0.00	3	4.69	"Parkta spor yapmak beni zinde tutuyor ve temiz hava almak beni canlandırıyor. E15"
	Sosyalleşme	2	4.76	1	4.55	3	4.69	"Parkta arkadaşlarımla sosyalleşmek ve vakit geçirmek çok eğlenceli. K4"
	Doğal güzellik	16	38.10	12	54.55	28	43.75	"Parkın doğal güzellikleri beni büyülüyor, burada dinlenmek ve huzur bulmak harika. K32"
	Diğer	8	19.05	3	13.64	11	17.19	"Parkta yoga yapmak beni rahatlatıyor ve doğayla bütünleşmemi sağlıyor. K25"
Parka erişim için hangi ulaşım türünü kullanıyorsunuz?	Toplu Taşıma	3	7.14	1	4.55	4	6.25	"Toplu taşıma ile parka ulaşmak kolay ve pratik oluyor. E5"
	Dolmuş	8	19.05	2	9.09	10	15.62	"Dolmuşla parka gitmek daha rahat ve ekonomik oluyor. K13"
	Özel araç	19	45.24	12	54.55	31	48.43	"Arabayla parka gelmek daha rahat ve hızlı oluyor. E2"
	Yaya	11	26.19	6	27.27	17	26.56	"Park yakın olduğu için genellikle yürüyerek gidiyorum, bu sayede daha fazla hareket etmiş oluyorum. K11"
	Bisiklet	1	2.38	1	4.55	2	3.12	"Bisikletle parka gitmek bana hem spor yapma hem de keyifli vakit geçirme fırsatı sunuyor. E20"
Otopark kullanıyor musunuz?	Evet	19	45.24	11	50	30	46.87	"Otopark kullanıyorum çünkü arabayla gelmek benim için daha kolay ve rahat. K27"
	Hayır	23	54.76	10	45.45	33	51.56	"Parkta otopark kullanmak yerine yürümeyi tercih ediyorum, böylece daha fazla egzersiz yapabiliyorum. E5"
	Bazen	0	0	1	4.55	1	1.56	"Otopark kullanmak yerine bazen yürüyerek gelmeyi tercih ediyorum. E4"

Kadınların ve erkeklerin parka geliş amaçları, parka giderken eşlik eden kişiler, parkı ziyaret amaçları, parkı tercih etme nedenleri, parka erişim için kullanılan ulaşım türlerini belirlemeye yönelik sorulan sorulara alınan cevaplar kategorize edilmiş ve Tablo 8'de örnek cümleleri ile aktarılmıştır. Tablada parka giderken eşlik eden kişilere bakıldığında, bireysel olarak parka giden kadınların 2'si (%4.76), erkeklerin ise 4'üdür (%18.18). Grup halinde parka giden kadınların 40'ı (%95.24), erkeklerin ise 18'idir (%81.82). Bu dağılım, kadınların çoğunlukla grup halinde parka gittiklerini göstermektedir.

Parkı ziyaret amaçları açısından incelendiğinde, yürümek için parka gelen kadınların 14'ü (%33.33), erkeklerin ise 5'idir (%22.73). Yemek yemek amacıyla gelen kadınların 4'ü (%9.52), erkeklerin ise 1'idir (%4.55). Sosyalleşmek amacıyla gelen kadınların 2'si (%4.76), erkeklerin ise 5'idir (%22.73). Doğaya yakın olmak amacıyla gelen kadınların 2'si iken (%4.76), bu amaçla parka gelen erkek bulunmamaktadır. Çocukları yürüyüşe çıkarmak amacıyla gelen kadınların 8'i (%19.05), erkeklerin ise 2'sidir (%9.09). Balık tutma amacıyla gelen kadın bulunmamasına rağmen, erkeklerin 1'i (%1.45) bu amaçla alana gelmektedir. Gezmek amacıyla gelen kadınların 11'i (%26.19), erkeklerin ise 6'sıdır (%27.27). Piknik yapmak amacıyla gelen kadınların 1'i (%2.38), erkeklerin ise 1'idir (%4.55). Diğer (doğa gözlemi ve fotoğraf çekmek) amaçlarla gelen kadınların 1'i (%2.38), erkeklerin ise 2'si (%9.09) yer almaktadır. Bu veriler, kadınların parka daha çok yürümek ve gezmek, erkeklerin ise sosyalleşmek amacıyla geldiklerini göstermektedir.

Parkı tercih etme nedenleri açısından bakıldığında, dinlenme amacıyla gelen kadınların 8'i (%19.05), erkeklerin ise 3'üdür (%13.64). Yürüyüş yapmak amacıyla gelen kadınların 3'ü (%7.14), erkeklerin ise 4'üdür (%18.18). Yemek yeme amacıyla gelen kadınların 2'si (%4.76), erkeklerin ise 1'idir (%4.55). Spor yapmak amacıyla gelen kadınların 3'ü (%7.14), erkeklerin ise 1'idir (%4.55). Sosyalleşmek amacıyla gelen kadınların 2'si (%4.76), erkeklerin ise 1'idir (%4.55). Doğal güzelliklerden dolayı parka gelen kadınların 16'sı (%38.10), erkeklerin ise 12'sidir (%54.55). Diğer (yoga yapmak, meditasyon yapmak, resim yapmak, kitap okumak, müzik dinlemek) nedenlerle gelen kadınların 8'idir (%19.05). Bu bulgular, kadınların dinlenme ve doğal güzellikler, erkeklerin ise doğal güzellikler için parka geldiklerini ortaya koymaktadır.

Parka erişim için kullanılan ulaşım türlerine bakıldığında, toplu taşıma ile gelen kadınların 3'ü (%7.14), erkeklerin ise 2'sidir (%9.09). Dolmuş ile gelen kadın katılımcı bulunmazken, erkeklerin 2'si (%9.09) bunu kullanmaktadır. Özel araç ile gelen kadınların 19'u (%45.24), erkeklerin ise 9'udur (%40.91). Yaya olarak gelen kadınların 11'i

(%26.19), erkeklerin ise 8'idir (%36.36). Bisiklet kullanarak gelen kadınların 1'i (%2.38), erkeklerin ise 1'idir (%4.55). Bu bulgular, kadınların ve erkeklerin parka erişim için en çok özel araç ve yaya ulaşımını tercih ettiklerini göstermektedir. Mekansal bulgular bölümünde yaya erişimine ilişkin bir çok olumsuz özellik tespit edilmesine rağmen kullanıcıların bunu tercih etmesi başka alternatifin olmamasından kaynaklanmaktadır. Park alanı yönünde hiçbir toplu taşıma durağının bulunmaması da bunda etkilidir.

Kadınların büyük bir çoğunluğu (%95.24) parka grup olarak gelmeyi tercih etmektedir. Bu durum, kadınların parka gelme motivasyonlarının sosyal etkileşim ve doğayla iç içe olma isteği ile ilgili olduğunu göstermektedir. Kadınlar, parkı ziyaret etme amaçları arasında çocukları yürüyüşe çıkarmak (%19.05), gezmek (%26.19) ve dinlenmek (%19.05) gibi aktiviteleri öne çıkarmaktadır. Ayrıca, parkın doğal güzellikleri (%38.10) ve sosyalleşme imkanları (%4.76) kadınlar için park tercihinde önemli faktörlerdir. Kadınlar, park erişiminde genellikle özel araç kullanmayı (%45.24) tercih etmekte, bunun yanı sıra yürüyerek (%26.19) ve toplu taşıma ile (%7.14) parka ulaşım sağlamaktadır. Otopark kullanımı konusunda ise kadınların %54.76'sı bu hizmetten yararlanırken, %45.24'ü otopark kullanmamaktadır. Bu veriler, kadınların park kullanımı ve erişim alışkanlıklarının sosyal bağlar, aile aktiviteleri ve doğayla etkileşim gibi faktörlerle şekillendiğini ortaya koymaktadır (Tablo 8).

Erkeklerin önemli bir kısmı (%81.82) parka grup olarak gelmeyi tercih ederken, %18.18'i bireysel olarak gelmektedir. Erkekler, parka gelme motivasyonları arasında yürüyüş yapmak (%22.73) ve yemek yemek (%9.09) gibi aktiviteleri belirtmektedir. Parkı ziyaret etme amaçları arasında dinlenmek (%13.64) ve gezmek (%27.27) öne çıkmaktadır. Ayrıca, balık tutmak gibi aktiviteler de erkekler arasında popülerdir (%4.55). Erkekler, parkı tercih etme nedenleri arasında doğal güzellikler (%38.10) ve spor yapma imkanlarını (%13.64) önemli bulmaktadır. Parka erişim için erkekler genellikle özel araç (%54.55) ve yürüyerek (%27.27) ulaşımı tercih etmektedir. Bisiklet kullanımı (%4.55) da erkekler arasında yaygındır. Otopark kullanımı konusunda ise erkeklerin %54.55'i bu hizmetten yararlanırken, %45.45'i otopark kullanmamaktadır. Bu veriler, erkeklerin park kullanımı ve erişim alışkanlıklarının bireysel aktiviteler, doğayla etkileşim ve fiziksel aktivite gibi faktörlerle şekillendiğini ortaya koymaktadır (Tablo 8).

Tablo 9. Park kullanımına ilişkin faktörler

Değişkenler		Kadın		Erkek		Toplam		
Parkın Kullanımına İlişkin Faktörler	Ana Ölçüt	Toplam	%	Toplam	%	Toplam	%	Örnek Görüşler
Parkı hangi sıklıkla kullanıyorsunuz?	Ara sıra	24	57.14	10	45.45	34	53.13	“İşten fırsat buldukça ara sıra parka geliyorum ve rahatlıyorum. E1”
	Nadiren	12	28.57	6	27.27	18	28.13	“Nadiren parka geliyorum, genellikle hafta sonları vakit bulabiliyorum. E9”
	Her gün	1	2.38	0	0	1	1.56	“Her gün parkta yürüyüş yaparak güne başlıyorum, bu beni enerjik tutuyor. K8”
	Haftada birkaç kez	5	11.9	6	27.27	11	17.19	“Haftada birkaç kez parkta koşu yapıyorum, bu beni zinde tutuyor. E3”
Parkta ortalama ne kadar zaman geçiriyorsunuz?	1-30 dk	5	11.9	1	4.55	6	9.38	“Parkta genellikle kısa süreli yürüyüşler yapıyorum, 30 dakikayı geçmiyorum. K5”
	Thirty-one dk-1 saat	16	38.1	11	50	27	42.19	“Parkta yaklaşık bir saat yürüyüş yapıyorum ve dinleniyorum. E11”
	1-4 saat	18	42.86	8	36.36	26	40.63	“Parkta bir ile dört saat arasında vakit geçiriyorum, genellikle piknik yapıyorum veya kitap okuyorum. K7”
	4 saat +	3	7.14	2	9.09	5	7.81	“Parkta tüm günü geçirerek dinleniyorum ve doğanın tadını çıkarıyorum. E18”
Parkta hangi etkinlikleri yapıyorsunuz?	Dinlenme	12	28.57	10	45.45	22	34.38	“Parkta dinlenmek ve huzur bulmak en sevdiğim etkinliklerden biri. E8”
	Kitap okumak	10	23.81	2	9.09	12	18.75	“Doğanın içinde kitap okumak çok daha keyifli ve sakinleştirici. E9”
	Spor yapmak	4	9.52	2	9.09	6	9.38	“Parkta spor yapmak beni zinde tutuyor ve sağlığımı koruyor. K41”
	Sosyalleşme	11	26.19	4	18.18	15	23.44	“Parkta arkadaşlarımla buluşup sohbet etmek çok keyifli. E20”
	Piknik	1	2.38	2	9.09	3	4.69	“Parkta piknik yapmak en sevdiğim aktivitelerden biri. K25”
	Doğaya yakınlık	2	4.76	1	4.55	3	4.69	“Doğayla iç içe olmak ve rahatlamak için parkı ziyaret ediyorum. E10”
	Kafe restoran	2	4.77	1	4.55	3	4.69	“Parktaki kafe ve restoranlarda arkadaşlarımla buluşup keyifli zaman geçiriyorum. E14”

Tablo 9'un devamı

Parkta güvenlik endişeniz var mı?	Evet	5	11.9	0	0	5	7.81	“Parkta güvenlik endişem var, özellikle akşam saatlerinde dikkatli oluyorum. K16”
	Hayır	12	28.57	17	77.27	29	45.31	“Parkta güvenlik konusunda endişem yok, kendimi burada güvende hissediyorum. K29”
	Bazen	25	59.53	5	22.73	30	46.88	“Parkta bazen güvenlik endişem oluyor, özellikle kalabalık olmayan bölgelerde.36”
Parkta herhangi bir olayla karşılaştınız mı?	Olayla karşılaşmadım	35	83.33	15	68.18	50	78.13	“Parkta şimdiye kadar herhangi bir olumsuz olayla karşılaşmadım.32”
	Hırsızlık	2	4.76	1	4.55	3	4.69	“Parkta bir kez hırsızlık olayıyla karşılaştım, bu yüzden daha dikkatli oluyorum. K25”
	Darp	0	0	1	4.55	1	1.56	
	Sözlü ve Fiziksel Taciz	4	9.52	4	18.18	8	12.50	“Parkta sözlü tacize maruz kaldım, bu yüzden güvenlik konusunda daha temkinli oluyorum. K21”
	Kaybolma	1	2.39	1	4.55	2	3.13	“Parkta bir kez arkadaşlarımın yanından ayrılp tualete gittim ve kayboldum, bu yüzden daha dikkatli olmaya çalışıyorum. K22”
Parkta en çok hangi alanı kullanıyorsunuz?	Kafe restoran	25	59.52	8	36.36	33	51.56	“Parktaki kafe ve restoranlarda vakit geçirmeyi seviyorum, burada arkadaşlarımla buluşuyorum. K5”
	Kayalık	1	2.38	2	9.09	3	4.69	“Parktaki kayalık alanlarda dinlenmek ve manzarayı izlemek hoşuma gidiyor. E20”
	Oturma alanları bulunan dalgakıran	11	26.19	10	45.46	21	32.81	“Dalgakıranın yanında oturup denizi izlemek ve huzur bulmak hoşuma gidiyor. E9”
	Kumsal	5	11.91	2	9.09	7	10.94	“Kumsalda yürüyüş yapmayı ve güneşlenmeyi seviyorum. K26”

Kadınların ve erkeklerin park kullanımına ilişkin faktörleri belirlemek amacıyla, parka hangi sıklıkla gelindiği ve ne kadar süre geçirildiği, burada hangi aktivitelerin nerede yapıldığı ile güvenlik konularındaki hassasiyetlerini belirlemeye yönelik sorulara alınan cevaplar kategorize edilmiş ve Tablo 9'da örnek cümleleri ile aktarılmıştır. Tablo 9'da park kullanma sıklığı açısından, katılımcıların çoğunluğunun (%53.13, 34 kişi) ara sıra parkları kullandığı, kadınlarda bu oranın %57.14 (24 kişi) ve erkeklerde %45.45 (10 kişi) olduğu görülmektedir. Nadiren park kullananların oranı toplamda %28.13 (18 kişi) olup,

kadınlarda %28.57 (12 kişi) ve erkeklerde %27.27 (6 kişi) olarak kaydedilmiştir. Her gün park kullananlar %9.38 (6 kişi) olup, kadınlarda %2.38 (1 kişi) ve erkeklerde %22.73 (5 kişi) oranındadır. Haftada birkaç kez park kullananlar ise %9.38 (6 kişi) olup, kadınlarda %11.9 (5 kişi) ve erkeklerde %4.55 (1 kişi) oranındadır.

Parkta ortalama geçirilen süre bakımından, katılımcıların %42.19'u (27 kişi) 30 dakika ile 1 saat arasında parkta vakit geçirmektedir. Kadınlarda bu oran %38.1 (16 kişi) ve erkeklerde %50 (11 kişi) olarak belirlenmiştir. 1-4 saat arasında parkta vakit geçirenlerin oranı toplamda %38.54 (24 kişi) olup, kadınlarda %42.86 (18 kişi) ve erkeklerde %36.36 (8 kişi) olarak tespit edilmiştir. 1-30 dakika parkta kalanların oranı %11.46 (7 kişi) iken, kadınlarda %11.9 (5 kişi) ve erkeklerde %9.09 (2 kişi) oranındadır. 4 saat ve üzeri parkta vakit geçirenler toplamda %7.81 (5 kişi) olup, kadınlarda %7.14 (3 kişi) ve erkeklerde %4.55 (1 kişi) olarak belirlenmiştir.

Parkta yapılan etkinlikler arasında en yaygın olanı dinlenme olup, toplam katılımcıların %34.38'i (22 kişi) tarafından tercih edilmektedir. Kadınlarda bu oran %28.57 (12 kişi) ve erkeklerde %40.91 (9 kişi) olarak görülmektedir. Sosyalleşme, toplamda %23.44 (15 kişi) ile ikinci sırada yer almakta olup, kadınlarda %26.19 (11 kişi) ve erkeklerde %18.18 (4 kişi) oranındadır. Kitap okumak, toplamda %18.75 (12 kişi) oranında tercih edilmekte olup, kadınlarda %23.81 (10 kişi) ve erkeklerde %9.09 (2 kişi) olarak belirlenmiştir. Spor yapmak, toplamda %9.38 (6 kişi) olup, kadınlarda %9.52 (4 kişi) ve erkeklerde %9.09 (2 kişi) oranındadır. Piknik ve doğaya yakınlık etkinlikleri, her biri toplamda %4.69 (3 kişi) tarafından tercih edilmektedir. Kadınlarda piknik %2.38 (1 kişi) ve doğaya yakınlık %4.76 (2 kişi) oranında tercih edilirken, erkeklerde piknik %9.09 (2 kişi) ve doğaya yakınlık %4.55 (1 kişi) oranındadır. Kafe restoran kullanımı ise toplamda %4.69 (3 kişi) olup, kadınlarda %4.76 (2 kişi) ve erkeklerde %4.55 (1 kişi) olarak kaydedilmiştir.

Güvenlik endişeleri konusunda, katılımcıların %59.38'i (38 kişi) zaman zaman güvenlik endişesi yaşadıklarını belirtmiştir. Kadınlarda bu oran %59.52 (25 kişi) ve erkeklerde %59.09 (13 kişi) olarak görülmektedir. Güvenlik endişesi yaşayanların %9.38'i (6 kişi) evet derken, kadınlarda %9.52 (4 kişi) ve erkeklerde %9.09 (2 kişi) bu durumu belirtmiştir. Hayır diyenlerin oranı toplamda %31.25 (20 kişi) olup, kadınlarda %30.95 (13 kişi) ve erkeklerde %31.82 (7 kişi) oranındadır.

Olaylarla karşılaşma durumuna bakıldığında, katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%78.13, 50 kişi) parkta herhangi bir olayla karşılaşmadıklarını belirtmiştir. Kadınlarda bu

oran %83.33 (35 kişi) ve erkeklerde %68.18 (15 kişi) olarak belirlenmiştir. Alanda yaşanan toplamda 3 hırsızlık olayından ikisi kadın (%4.76) birisi erkek (%4.55) kullanıcılara yönelik gerçekleştirilmiştir. Sözlü ve fiziksel taciz olaylarına maruz kalan 4 kadın (% 9.52)ve 4 erkek (%18.18)kullanıcı bulunmaktadır. 1 erkek (% 4.55) kullanıcı darp olayıyla karşılaşmıştır. Parkta çocuk kaybolması olayları ile karşılaşılma sıklıkların bakıldığında, 1 kadın (% 2.39) ve 1 erkek (% 4.55) kendi çocuklarını kaybetmiştir.

Park içerisinde en çok kullanılan alanlar arasında kafe restoranlar, toplamda %56.25 (36 kişi) ile en popüler alanlar olarak öne çıkmaktadır. Kadınlarda bu oran %59.52 (25 kişi) ve erkeklerde %54.55 (12 kişi) olarak belirlenmiştir. Kayalık alanlar toplamda %18.75 (12 kişi) oranında kullanılmakta olup, kadınlarda %19.05 (8 kişi) ve erkeklerde %18.18 (4 kişi) oranındadır. Oturma alanları bulunan dalgakıranlar toplamda %17.19 (11 kişi) oranında tercih edilmekte olup, kadınlarda %16.67 (7 kişi) ve erkeklerde %18.18 (4 kişi) oranındadır. Kumsal alanlar ise toplamda %7.81 (5 kişi) oranında kullanılmakta olup, kadınlarda %4.76 (2 kişi) ve erkeklerde %9.09 (2 kişi) oranındadır.

Kadınların büyük bir çoğunluğu (%57.14) parka ara sıra gelmektedir, bu durum iş ve diğer günlük sorumlulukların kadınların park ziyaret sıklığını etkilediğini göstermektedir. Kadınların %28.57'si ise parka nadiren gitmektedir, bu da kadınların zaman yönetimi zorlukları yaşadığını veya farklı aktiviteleri tercih ettiğini düşündürmektedir. Parkta geçirilen zaman açısından, kadınların %42.86'sı 1-4 saat arasında vakit geçirmektedir, bu da parkın sosyal etkinlikler ve arkadaş buluşmaları için ideal bir yer olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, kadınların %38.1'i 31 dakika ile 1 saat arasında zaman geçirmekte, bu da kadınların park ziyaretlerini kısa süreli ve dinlendirici olarak değerlendirdiğini göstermektedir (Tablo 9).

Kadınlar parkta kitap okumayı (%23.81) ve dinlenmeyi (%28.57) tercih etmektedir. Bu, parkın huzurlu ve sessiz ortamının kadınlar için önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Sosyalleşme (%26.19) de kadınlar arasında popüler bir etkinliktir, bu da parkın sosyal bağları güçlendirmek için uygun bir yer olduğunu göstermektedir. Kadınların %59.53'ü parkta güvende hissetmektedir, bu da parkın güvenlik önlemlerinin yeterli olduğunu ve kadınların bu konuda rahat olduğunu göstermektedir. Parkta herhangi bir olaya rastlamayan kadınların oranı %83.33'tür, bu da parkın genel olarak güvenli bir yer olduğunu göstermektedir (Tablo 9).

Kadınlar parkta en çok kafe ve restoranları (%59.52) kullanmaktadır. Bu, kadınların sosyal aktiviteler için parkı tercih ettiğini göstermektedir. Ayrıca, kadınların %26.19'u oturma alanları bulunan dalgakıranları tercih etmektedir, bu da doğayla iç içe olma ve huzur bulma isteğini yansıtmaktadır.

Erkeklerin önemli bir kısmı (%45.45) parka ara sıra gelmektedir, bu da erkeklerin parka daha düzensiz aralıklarla ziyaret ettiğini göstermektedir. Erkeklerin %27.27'si ise parka nadiren gelmektedir, bu da erkeklerin farklı aktiviteleri veya sporları tercih ettiğini düşündürmektedir. Parkta geçirilen zaman açısından, erkeklerin %36.36'sı 1-4 saat arasında vakit geçirmektedir, bu da erkeklerin parkı daha uzun süreli aktiviteler için kullandığını göstermektedir. Ayrıca, erkeklerin %38.11'i 31 dakika ile 1 saat arasında zaman geçirmekte, bu da kısa süreli ziyaretleri tercih ettiklerini göstermektedir (Tablo 9).

Erkekler parkta dinlenmeyi (%45.45) ve spor yapmayı (%9.09) tercih etmektedir. Bu, erkeklerin parkı fiziksel aktiviteler ve dinlenme için kullandığını göstermektedir. Sosyalleşme (%18.18) de erkekler arasında popüler bir etkinliktir, bu da parkın sosyal etkileşimler için uygun bir yer olduğunu göstermektedir. Erkeklerin %77.27'si parkta güvenlik endişesi yaşamamaktadır, bu da parkın güvenli bir yer olarak algılandığını ve erkeklerin rahat hissettiğini göstermektedir. Parkta herhangi bir olaya rastlamayan erkeklerin oranı %59.09'dur, bu da parkın genel olarak güvenli bir yer olduğunu göstermektedir. Erkekler parkta en çok kafe ve restoranları (%36.36) kullanmaktadır. Bu, erkeklerin sosyal aktiviteler için parkı tercih ettiğini göstermektedir. Ayrıca, erkeklerin %19.05'i kayalık alanları tercih etmektedir, bu da doğayla iç içe olma ve isteğini yansıtmaktadır (Tablo 9).

Tablo 10. Parka ilişkin genel değerlendirme

Değişkenler		Kadin		Erkek		Toplam		Örnek Görüşler
Genel Değerlendirmelere İlişkin Faktörler	Ana Ölçüt	Toplam	%	Toplam	%	Toplam	%	
Parkta en beğendiğiniz yönler nelerdir?	Manzara	4	9.52	6	27.27	10	15.63	“Parkın sunduğu manzara, özellikle dinlenme anlarında oldukça rahatlatıcı ve keyifli. K12”
	Deniz	9	21.43	4	18.18	13	20.31	“Deniz kenarındaki yürüyüş yolu ve oturma alanları harika. E17”
	Doğa	4	9.52	4	18.18	8	12.50	“Doğal bitki örtüsü ve yeşillikler parkı daha çekici hale getiriyor. K8”
	Sosyal alanlar	4	9.52	2	9.09	6	9.38	“Sosyal alanlarda arkadaşlarla buluşmak ve zaman geçirmek çok keyifli. K4”
	Yeşil alanlar	2	4.76	1	4.55	3	4.69	“Yeşil alanlar çocuklarla oyun oynamak için çok uygun. E5”
	Kafe restoran	1	2.38	1	4.55	2	3.13	Kafeler ve restoranlar, park gezileri sırasında dinlenmek için ideal. K19”
	Erişim imkanları	3	7.14	0	0.00	3	4.69	“Parkın her yerine kolayca erişilebilmesi çok iyi düşünülmüş. K22”
	Rekreasyon	9	21.43	2	9.09	11	17.19	“Spor ve diğer rekreasyonel faaliyetler için çok fazla alan var. K3”
	Güvenlik	2	4.76	1	4.55	3	4.69	“Parkın güvenlik önlemleri yeterli, bu da kendimi rahat hissetmemi sağlıyor. E9”
	Çocuklar için imkanlar	4	9.52	1	4.55	5	7.81	“Çocuk oyun alanları çok çeşitli ve güvenli. K11”
Parkta şikayetçi olduğunuz yönler nelerdir?	Erişim ve engelliler	8	19.05	4	18.18	12	18.75	“Engelli erişimine uygun olmayan alanlar var, bu konuda daha fazla düzenleme yapılmalı. K7”
	Güvenlik ve aydınlatma	1	2.38	1	4.55	2	3.13	“Aydınlatma yetersiz, özellikle akşam saatlerinde güvensiz hissediyorum. E18”
	Sosyalleşme ve etkinlikler	1	2.38	1	4.55	2	3.13	“Daha fazla sosyal etkinlik ve organizasyon düzenlenmeli. K15”
	Tasarım ve peyzaj	5	11.90	0	0.00	5	7.81	“Bazı peyzaj düzenlemeleri eksik kalmış, daha estetik olabilir. K4”
	Temizlik ve hijyen	5	11.90	2	9.09	7	10.94	“Çöp kutularının sayısı yetersiz, bazı alanlar kirli. K21”

Tablo 10'un devamı

	Tuvalet ve bakım alanları	2	4.76	0	0.00	2	3.13	"Tuvaletlerin temizliği ve bakım durumu yeterli değil. K14"
	Otopark ve ulaşım	6	14.29	3	13.64	9	14.06	"Otoparka ulaşım zor. K10"
	Diğer	14	33.33	11	50.00	25	39.06	
Parkta hangi hizmetlerden memnunsunuz?	Dinlenme	36	85.71	18	81.82	54	84.38	"Dinlenme alanları çok rahatlatıcı ve iyi düzenlenmiş. E16"
	Çocuklar için mekanlar	19	45.24	9	40.91	28	43.75	"Çocuk oyun alanları çok çeşitli ve güvenli. K20"
	Spor ve faaliyetler	11	26.19	6	27.27	17	26.56	"Spor yapabileceğimiz alanlar çok fazla ve kullanışlı. E2"
	Piknik ve doğaya yakınlık	27	64.29	13	59.09	40	62.50	"Piknik alanları doğayla iç içe, ailemizle vakit geçirmeyi seviyoruz. K13"
	Yeme ve içme mekanları	31	73.81	14	63.64	45	70.31	"Kafeler ve restoranlar, parkta zaman geçirmeyi daha keyifli hale getiriyor. E6"
	İklimden korunma ve mekanlar	13	30.95	5	22.73	18	28.13	"Gölgelikler ve rüzgar koruma alanları çok iyi düzenlenmiş. K22"
	Bitkilendirme ve temizlik	28	66.67	6	27.27	34	53.13	"Parkın bitkilendirme çalışmaları ve genel temizliği oldukça iyi. E3"
	Otopark ve kaldırımlar	15	35.71	8	36.36	23	35.94	"Otopark alanları yeterli ve kaldırımlar geniş ve kullanışlı. K9"
	Tuvaletler	11	26.19	3	13.64	14	21.88	"İbadet yerleri ve tuvaletler temiz ve bakımlı. E11"
Parkta hangi hizmetlerden şikayetçisiniz?	Erişim ve engelliler	8	19.05	4	18.18	12	18.75	"Engelli erişimine uygun olmayan alanlar var, bu konuda daha fazla düzenleme yapılmalı. K5"
	Güvenlik ve aydınlatma	1	2.38	1	4.55	2	3.13	"Aydınlatma yetersiz, özellikle akşam saatlerinde güvensiz hissediyorum. E8"
	Sosyalleşme ve etkinlikler	1	2.38	1	4.55	2	3.13	"Daha fazla sosyal etkinlik ve organizasyon düzenlenmeli. K5"
	Tasarım ve peyzaj	5	11.90	0	0.00	5	7.81	"Bazı bölgelerde peyzaj düzenlemeleri yetersiz kalmış. K15"
	Temizlik ve hijyen	5	11.90	2	9.09	7	10.94	"Çöp kutularının sayısı artırılmalı ve temizlik daha sık yapılmalı. E10"
	Tuvalet ve bakım alanları	2	4.76	0	0.00	2	3.13	"Tuvaletlerin bakım ve temizliği daha iyi olmalı. K2"
	Otopark ve ulaşım	6	14.29	3	13.64	9	14.06	"Otoparka ulaşım zor. K17"
	Diğer	14	33.33	11	50.00	25	39.06	

Kadın ve erkek kullanıcılara parkta beğenilen ve şikayet edilen konular ile parktaki hizmetlere yönelik beğeni durumunu belirlemek amacıyla yöneltilen sorulara alınan cevaplar kategorize edilerek Tablo 10'da aktarılmıştır. Tablo 10'da yer alan verilere göre, parklara ilişkin genel değerlendirmeler ve ilgili faktörler kadın ve erkek katılımcılar arasında farklılıklar göstermektedir. Kadın katılımcılar arasında denizi beğenenlerin sayısı 9 olup, bu grup toplamın %21.43'ünü oluşturmaktadır. Manzarayı ve doğayı beğenen kadın katılımcıların sayısı ise 4'tür ve her iki grup da %9.52 oranında yer tutmaktadır. Çocuklar için imkanları beğenen kadın katılımcılar da yine %9.52 (4 kişi) oranındadır. Erkek katılımcılar arasında ise denizi beğenenler 6 kişi (%18.18), manzarayı beğenenler 7 kişi (%21.21) ve çocuklar için imkanları beğenenler 9 kişi (%27.27) olarak öne çıkmaktadır. Toplamda, deniz (%20.31), manzara (%15.63) ve doğa (%12.50) en çok beğenilen yönler arasında yer almaktadır.

Park alanında beğenilmeyen yönler bakımından, kadın katılımcılar arasında erişim ve engelliler ile ilgili memnuniyetsizlik belirtenlerin sayısı 8 olup, bu grup toplamın %19.05'ini oluşturmaktadır. Temizlik ve hijyen konusunda şikayetçi olan kadın katılımcıların sayısı ise 5'tir (%11.90) ve tuvalet ile bakım alanlarından memnuniyetsizlik belirtenler de yine 5 kişidir (%11.90). Erkek katılımcılar arasında güvenlik ve aydınlatma konusunda şikayetçi olanların sayısı 6 (%18.18), otopark ve ulaşım konusunda memnuniyetsizlik belirtenler ise 4 kişidir (%13.64). Genel olarak, erişim ve engelliler (%18.75), güvenlik ve aydınlatma (%15.63) ve otopark ve ulaşım (%14.06) en çok şikayet edilen yönler arasında yer almaktadır. Memnun olunan hizmetlere bakıldığında, kadın katılımcılar arasında dinlenme hizmetinden memnun olanların sayısı 36 olup, bu grup toplamın %85.71'ini oluşturmaktadır. Piknik ve doğaya yakınlık konusunda memnuniyet belirten kadın katılımcıların sayısı 27 (%64.29) ve yeme ve içme mekanlarından memnun olanların sayısı ise 31 kişidir (%73.81). Erkek katılımcılar arasında dinlenme hizmetinden memnun olanların sayısı 18 (%81.82), piknik ve doğaya yakınlık konusunda memnuniyet belirtenler 13 kişi (%59.09) ve yeme ve içme mekanlarından memnun olanlar ise 14 kişidir (%63.64). Toplamda, dinlenme (%84.38), yeme ve içme mekanları (%70.31) ve piknik ve doğaya yakınlık (%62.50) en çok memnun olunan hizmetler olarak öne çıkmaktadır. Şikayet edilen hizmetlerde ise kadın katılımcılar arasında bitkilendirme ve temizlik konusunda eleştirenlerin olanların sayısı 21 olup, bu grup toplamın %50'sini oluşturmaktadır. Otopark ve kaldırımlar konusunda şikayet belirten kadın katılımcıların sayısı 15 (%35.71) ve tuvaletlerden şikayetçi

olanların sayısı ise 11 kişidir (%26.19). Erkek katılımcılar arasında otopark ve kaldırımlar konusunda şikayetçi olanların sayısı 8 (%36.36), tuvaletlerden memnuniyetsizlik belirtenler 7 kişi (%31.82), spor ve faaliyetlerden şikayetçi olanlar ise 6 kişidir (%27.27).

Kadın kullanıcılar, parkın sunduğu manzaranın dinlenme anlarında oldukça rahatlatıcı ve keyifli olduğunu ifade etmektedirler (K12). Özellikle deniz kenarında oturmanın ve dalga seslerini dinlemenin huzur verici olduğu belirtilmiştir (K6). Parkın doğal bitki örtüsü ve yeşil alanları, kadın kullanıcıların en çok beğendiği özellikler arasında yer almaktadır (K8). Sosyal alanlarda arkadaşlarıyla vakit geçirmekten büyük keyif aldıklarını ifade eden kadın kullanıcılar (K4), yeşil alanların dinlenmek ve doğayla iç içe olmak için fırsatlar sunduğunu belirtmişlerdir (K11). Ayrıca park gezileri sırasında kafeler ve restoranlarda dinlenmeyi oldukça keyifli bulmaktadırlar (K19). Spor ve diğer rekreasyonel faaliyetler için geniş alanlardan memnuniyet duyan kadın kullanıcılar, fitness alanlarını da kullanışlı bulmaktadırlar (K13).

Güvenlik görevlilerinin varlığı, kadın kullanıcılar için güven verici bir unsur olarak görülmektedir (K2). Çocuk oyun alanlarının çeşitliliği ve güvenliği, kadın kullanıcılar için önemli bir avantaj olarak belirtilmektedir (K20). Kadın kullanıcılar, parkın bazı alanlarının engelli erişimine uygun olmadığını ve bu konuda daha fazla düzenleme yapılması gerektiğini belirtmişlerdir (K7). Gece yürüyüşleri için daha iyi aydınlatma gerektiğini ifade eden kadın kullanıcılar (K4), daha fazla sosyal etkinlik ve organizasyon düzenlenmesini istemektedirler (K15). Peyzaj düzenlemelerinin yetersiz olduğunu ve daha güzel yapılabileceğini dile getirmişlerdir (K8). Çöp kutularının sayısının yetersiz olması ve bazı alanların kirli olması kadın kullanıcıları rahatsız etmektedir (K21). Tuvaletlerin daha sık temizlenmesi gerektiğini ifade eden kadın kullanıcılar (K3), otopark alanlarının yetersiz olduğunu ve ulaşımın zor olduğunu belirtmişlerdir (K10).

Piknik alanlarının doğayla iç içe olduğunu ve aileleriyle vakit geçirmekten hoşlandıklarını belirtmişlerdir (K13). Yeşillikler ve çiçeklerin bakımlı olduğunu ifade eden kadın kullanıcılar, sahipsiz sokak hayvanlarının etrafı pisletmesinden rahatsızlıklarını dile getirmişlerdir (K8). Sosyal etkinlikler ve buluşma alanlarının yeterli olduğunu belirten kadın kullanıcılar (K7), temizlik konusunda park yönetiminin titiz olduğunu ifade etmektedirler (K1). Kadın kullanıcılar, bazı bölgelerde peyzaj düzenlemelerinin yetersiz olduğunu ve daha güzel yapılabileceğini belirtmişlerdir (K8). Tuvaletlerin daha sık temizlenmesi gerektiğini ifade eden kadınlar, bazı alanlarda temizliğin yeterli olmadığını ve daha iyi olması gerektiğini dile getirmişlerdir (K3).

Erkek kullanıcılar, parkın manzarasını harika bulduklarını ve özellikle sabah yürüyüşleri için ideal olduğunu belirtmişlerdir (E4). Deniz kenarındaki yürüyüş yollarını ve oturma alanlarını keyifli bulan erkekler, ağaçların gölgesinde dinlenmekten de hoşlandıklarını ifade etmişlerdir (E12). Sosyal alanların arkadaş buluşmaları için ideal olduğunu belirten erkek kullanıcılar (E19), yeşil alanların çocuklarıyla oyun oynamak için uygun olduğunu vurgulamışlardır (E5). Yemek yemek ve kahve içmek için parkta güzel mekanlar bulunmasından memnun olduklarını ifade eden erkek kullanıcılar (E10), parkın her yerine kolayca erişilebilmesinin olumlu bir özellik olduğunu belirtmişlerdir (E22). Rekreasyon alanlarının çeşitliliği erkek kullanıcılar tarafından takdir edilmektedir (E8). Ancak etkinliklerin tüm yılı kapsayacak şekilde düzenlenmesini istemektedirler (E6). Güvenlik önlemlerinin yeterli olduğunu ve bu sayede kendilerini rahat hissettiklerini ifade eden erkek kullanıcılar (E9), parkın çocuklar için sunduğu imkanları çok iyi düşünülmüş bulduklarını belirtmişlerdir (E7).

Erkek kullanıcılar, engelliler için daha fazla erişim imkanı sağlanması gerektiğini ifade etmişlerdir (E13). Özellikle mendireğin olduğu 4. bölgede aydınlatmanın yetersiz olduğunu ve bu yüzden akşam saatlerinde burada kendilerini güvensiz hissettiklerini belirtmişlerdir (E18). Çöp kutularının sayısının artırılması ve temizliğin daha sık yapılması gerektiğini belirten erkek kullanıcılar (E10), park yakınlarında otopark bulmanın zor olduğunu ifade etmişlerdir (E15). Erkek kullanıcılar, dinlenme alanlarının rahatlatıcı ve iyi düzenlenmiş olduğunu belirtmektedirler (E16). Çocuklar için sunulan imkanların çok iyi düşünülmüş olduğunu ifade eden erkek kullanıcılar (E7), spor yapabilecekleri alanların çok fazla ve kullanışlı olduğunu belirtmişlerdir (E2). Piknik yapmak için uygun alanların bulunduğunu ifade eden erkek kullanıcılar (E12), kafeler ve restoranların parkta zaman geçirmeyi daha keyifli hale getirdiğini belirtmişlerdir (E6). parkın bitkilendirme çalışmaları ve genel temizliğinden memnun olduklarını belirtmişlerdir (E3). Erkek kullanıcılar, genel olarak temizlik ve hijyenin iyi seviyede olduğunu ifade etmektedirler (E19). Tuvaletlerin temizliği ve kullanışlılığına dair memnuniyetlerini dile getirmişlerdir (E16) (Tablo 10).

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Kamusal mekanın sahip olduğu niteliklerin toplumsal cinsiyet bağlamında kadınların ve erkeklerin kullanım düzeyini nasıl etkilediğinin belirlenmesi amaçlandığı çalışmada cinsiyetler arasında mekan kullanım düzeylerinin farklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kamusal mekan niteliklerinden erişilebilirlik, emniyet ve güvenlik, çeşitlilik ve kapsayıcılık, konfor ve rahatlık, esneklik ve uyarlanabilirlik, bakım kadınların erkeklere oranla daha fazla etkilemesi mekan kullanım düzeylerini olumsuz etkilemektedir. Hipotez 1. Kamusal mekanların nitelikleri, kadınların ve erkeklerin mekan kullanım düzeyini farklılaştırır Hipotez 2. Kamusal mekandaki eksikliklerden ve sorunlardan kadınlar erkeklere oranla daha çok etkilenir hipotezlerinin doğrulandığı sonucuna ulaşılmıştır. Toplumsal cinsiyet bağlamında kamusal mekan organizasyonun kadınların ve erkeklerin mekan kullanım düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada, kamusal mekan niteliklerinin standartların altında olması, yeterli düzeyde bulunmaması ve eksiklikleri erkeklere kıyasla kadınlar tarafından daha fazla eleştirilmektedir.

Erişilebilirlik niteliği sonuçları değerlendirildiğinde; Faroz-Ganita Sahil Parkı'nın doğu kesimi, yüksek entegrasyon ve görünürlüğüyle kullanıcılara daha kolay erişim ve güvenlik hissi sağlıyor. Batı kesimi ise daha düşük entegrasyon ve görünürlük değerlerine sahip, bu da kullanımın seyrek olmasının nedenidir. Dar kaldırımlar, erkekler için de fiziksel zorluklar yaratabiliyor. Ancak, bu zorluklar genellikle kadınlar ve diğer dezavantajlı gruplar kadar büyük bir etki yapmıyor. Doğu bölgesindeki yeterli aydınlatma ve oturma elemanları erkekler için de konforlu bir kullanım sağlıyor. Batı bölgesinde ise bu olanakların yetersizliği, erkek kullanıcılar için de konforu azaltıyor. Yaya yollarının sürekli olmayışı ve taşıt yolları ile kesişmesi, kullanıcıların parkı kesintisiz olarak dolaşmasını engelliyor. Park içindeki yolların genişliği ve eğimi, özellikle yaşlılar, engelliler ve çocuklu aileler için erişimi zorlaştırıyor. Üst geçitlerin merdivenli olması ve konforsuz yapısı, dezavantajlı kişilerin parkın farklı bölgeleri arasında rahat geçişi engelliyor. Doğu kesiminde yeterli aydınlatma ve oturma elemanları bulunurken, batı kesiminde bu elemanlar yetersiz kalıyor, bu da özellikle akşam saatlerinde parkın kullanımını azaltıyor. Parkta bitkilendirme genel olarak düşük seviyededir. Bu durum, görüş mesafesini kapatmadığı için güvenliği artırıyor, ancak aynı zamanda gölge alanlarının yetersiz kalmasına neden oluyor. Kapalı ve yarı açık mekanların eksikliği, hava koşullarına bağlı

olarak parkın kullanımını kısıtlıyor. Yaya yollarının taşıt yolları ile sürekli kesişmesi, kadınlar için güvenlik endişeleri yaratıyor. Özellikle batı bölgesindeki düşük görünürlük, kadınların parkı kullanım düzeyini azaltıyor. Doğu bölgesindeki yüksek görünürlük ve yoğun insan varlığı, kadınların kendilerini daha güvende hissetmelerini sağlıyor. Dar kaldırımlar, hamileler ve çocuklu kadınlar için büyük bir engel oluşturuyor. Özellikle bebek arabası kullanan kadınlar için bu durum büyük bir zorluk teşkil ediyor. Doğu bölgesindeki daha fazla sosyal etkinlik ve toplanma alanının bulunması, buna bağlı olarak yoğun kullanımı, kadınlar için sosyal etkileşim ve güvenlik açısından daha elverişli bir ortam sağlıyor. Toplu taşıma duraklarının uzaklığı ve yetersizliği, erkeklerin de parka erişimini zorlaştırıyor, ancak erkek kullanıcılar genellikle bu engelleri daha kolay aşabiliyor. Batı bölgesine erkekler genellikle yaya olarak gelmekte olup, doğu bölgesinde ise yaya araç karşılaşma noktaları önemlidir. Erişilebilirlik analizi genel olarak değerlendirildiğinde, kadınlar yetersiz toplu taşıma ve engelsiz erişim eksikliği nedeniyle kamusal mekanları kullanmakta zorlanmaktadır. Erkekler de erişim sorunlarından etkilenebilir, ancak kadınlar kadar belirleyici değildir.

Emniyet ve güvenlik niteliği sonuçları değerlendirildiğinde; doğuya gidildikçe işlevsel çeşitlilik ve kullanım yoğunluğu artmakta, bu da güvenliğini artırmaktadır. Ancak aşırı kalabalık ortamlarda hırsızlık ve taciz olayları artmaktadır. Alanın büyük kısmı kamusal, ancak balıkçı barınakları özel ve yarı kamusal niteliktedir. Parkın doğu kısmında ticari faaliyetlerin bulunduğu yarı-kamusal alanlar, parkın güvenliğini artırmaktadır. Yaya yolları doğu-batı yönünde doğrusal olarak düzenlenmiş ve taşıt yollarıyla kesişmektedir. Karadeniz Sahil Yolu, yayaların alana erişimini zorlaştırmakta ve güvenlik sorunlarına yol açmaktadır. Batı bölgesinde erkekler daha تنها ve karanlık bölgelerde bulunarak güvenlik kaygısı yaşamamaktadır. Alanda çıkmaz sokak bulunmamakta olup, genel olarak görüş açısı yüksektir. Kameralar her 60 m bir yerleştirilmiştir, ancak mendirek bölgelerinde eksiklikler bulunmaktadır. Acil yardım butonları bulunmamakta, bu da güvenlik algısını olumsuz etkilemektedir. Denize kıyısı olan kayalık alanlarda yaya ve bisiklet yolu boyunca aydınlatma elemanlarının yetersizliği güvenlik sorunları yaratmaktadır. Ergonomik tasarım eksiklikleri, özellikle dezavantajlı gruplar için güvenlik sorunlarına neden olmaktadır. Oturma elemanlarının yetersizliği, konforsuzluk ve düşme, kayma gibi riskleri artırmaktadır. Trafik yoğunluğu yaya güvenliğini olumsuz etkilemektedir. Bisiklet yolları ve yaya yollarının bitişik düzenlenmesi, çarpışma risklerini artırmaktadır. Balıkçı barınaklarının olduğu alanın en batı bölümünde vandalizmin izleri bulunmaktadır. Hava

karardıktan sonra kayalık ve yeşil alanlarda düzensiz ve alkol alan kişiler, güvenlik algısını olumsuz etkilemektedir. İşlevsel çeşitlilik, kadınların kendilerini güvende hissetmelerini sağlamakta, ancak aşırı kalabalık ortamlarda taciz olaylarının artmasına neden olmaktadır. Ticari faaliyetlerin bulunduğu yarı-kamusal alanlar, kadınların gece saatlerinde de parkı kullanmalarını olumlu yönde etkilemektedir. Yaya yollarının taşıt yollarıyla kesişmesi, kadınlar için güvenlik endişeleri yaratmaktadır. Erişim zorlukları, özellikle hamile ve çocuklu kadınlar için sorun oluşturmaktadır. Acil yardım butonlarının bulunmaması, kadınların güvenlik algısını olumsuz etkilemektedir. Kameraların eksik olduğu bölgeler, kadınların parkı kullanma düzeyini azaltmaktadır. Yetersiz aydınlatma, kadınların gece saatlerinde parkı kullanmalarını engellemektedir. Ergonomik tasarım eksiklikleri, özellikle hamile ve yaşlı kadınlar için güvenlik riskleri yaratmaktadır. Erkek kullanıcılar, parkın doğu bölgesinde sosyal etkileşim alanlarını yoğun olarak kullanmaktadır. Emniyet ve güvenlik analizi genel olarak değerlendirildiğinde, kadınlar kötü aydınlatılmış ve izole alanlar nedeniyle kamusal mekanları kullanmaktan kaçınmaktadır. Erkekler, güvenlik önlemlerinin eksikliğinden etkilenebilir, ancak bu durum kadınlar kadar belirleyici değildir. Kadınlar, parkın güvenlik ve aydınlatma eksikliklerini erkeklere göre daha fazla eleştirmiştir.

Çeşitlilik ve kapsayıcılık niteliği sonuçları değerlendirildiğinde; parkta doğal alanlar, açık yeşil alanlar, oturma alanları, çocuk oyun alanları, açık spor alanları, bisiklet yolları, kafe ve restoranlar, otopark ve balıkçı barınakları gibi çeşitli işlevler bulunmaktadır. Bu çeşitlilik, geniş bir kullanıcı kitlesinin parkı tercih etmesini ve aktif kullanımını desteklemektedir. Parkın doğusunda, işlevsel çeşitlilik yoğunlaşmıştır. Parka erişimde ve alan içerisinde dolaşımda engelli gruplarının tümü kapsayıcı düzenlemelerin yetersizliği kullanımı olumsuz etkilemektedir. Parkta engellilere yönelik tuvaletlerin varlığı ve Braille alfabesiyle yazılan bilgilendirme elemanları, kapsayıcılık açısından olumlu yönlerdir. Ancak, rampaların standartlara uygun olmaması, tüm engelli gruplarına yönelik aktivitelerin bulunmaması ve çocuk oyun alanlarında engelli kullanıcılara yönelik düzenlemelerin olmaması kapsayıcılık açısından eksikliklerdir. Parkta ağaçlık alanın ve doğal zeminin az olması, sert zeminlerin fazla olması olumsuz bir durumdur. Kadınların çeşitli aktiviteler için farklı alanlara erişebilmesi, parkın çekiciliğini artırmaktadır. Ancak, olumsuz hava koşullarında kullanabilecekleri kapalı ve yarı açık mekanların eksikliği önemli bir sorundur. Özellikle doğu alanda işlevsel çeşitlilik, kadınların aktif kullanımını desteklemektedir. Rampa ve asansör düzenlemeleri, bebek arabalı kadınlar ve hareket

kabiliyeti kısıtlı kadınlar için erişimi kolaylaştırmaktadır. Rampaların standartlara uygun olmaması ve engelli kadınlara yönelik aktivitelerin bulunmaması bir eksikliktir. Doğal alanların varlığı, kadınların doğayla bütünleşme ve günlük streslerinden uzaklaşma isteğini karşılamaktadır. Ancak, parkta doğal ve ağaçlık alanların az olması, kadınların bu tür ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalmaktadır. Erkekler, doğu bölgesinde balık tutma, koşu ve oyun aktiviteleri gibi çeşitli aktiviteler yapmaktadır. Batı bölgesinde aktiviteler daha sınırlı olup, genellikle yürüyüş ve oturma gibi pasif aktivitelerle sınırlıdır. Çeşitlilik ve kapsayıcılık analizi genel olarak değerlendirildiğinde, kadınlar spor ve sosyal alanların eksikliği nedeniyle kamusal mekanları daha az tercih etmektedir. Erkekler, spor ve aktivite alanlarının çeşitliliğine daha fazla önem verir ve eksiklikleri hisseder. Kadınlar için güvenlik ve hijyen, erkekler içinse spor ve aktivite alanlarının çeşitliliği daha belirleyicidir.

Konfor ve rahatlık niteliği sonuçları değerlendirildiğinde; parktaki olanaklar genel olarak kullanım amacına uygundur ve ergonomiktir. Parkın yoğun kullanıldığı zamanlarda gürültü, güvenlik ve mahremiyet sorunları yaşanmaktadır. Kent mobilyaları sağlıklı bireyler için ergonomik olsa da çocuklar ve engelli kullanıcılar için yeterli değildir. Vandalizm ve çevresel olumsuzluklar nedeniyle hasar görmüş kent mobilyaları, hijyen ve güvenlik açısından risk teşkil etmektedir. Parkın estetik özellikleri, deniz, kayalıklar ve yeşil alanların korunup kullanıma açılmasıyla olumlu katkı sağlamaktadır. Panoramik deniz manzarası parkın çekiciliğini artırmaktadır. Parkın batı bölgesi, daha az kalabalık ve sakin olduğu için mahremiyete önem veren kullanıcılar için uygundur. Ancak, kullanıcı yoğunluğunun düşük olduğu zamanlarda güvenlik sorunları yaşanabilir. Kent mobilyalarının çocuklar ve engelli kullanıcılar için yeterli olmaması, kadın kullanıcıların konforunu olumsuz etkilemektedir. Oturma elemanları, olumsuz iklim koşullarından koruma elemanları, çocuk oyun alanlarındaki ekipmanlar, aydınlatma, çöp kutuları ve bilgilendirme elemanları gibi unsurlar genel olarak kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Ancak, bazı bölgelerde yetersiz aydınlatma ve oturma elemanlarının üstünün açık olması gibi eksiklikler bulunmaktadır. Çöp kutularının sayısı genel olarak yeterli olsa da bazı bölgelerde yetersizdir. Bilgilendirme elemanlarının dağılımında dengesizlik vardır ve işitme engelliler için bilgilendirme elemanları bulunmamaktadır. Kafe ve restoranlardaki tuvaletler kamusal kullanıma açık değildir, bu da erişim ve kullanım konusunda kısıtlılıklar yaratmaktadır. Batı bölgesi, daha az kalabalık ve sakin olduğu için mahremiyete önem veren kadınlar için uygundur. Ancak, düşük kullanıcı yoğunluğunda güvenlik sorunları yaşanabilir. Kadın, erkek ve engelli tuvaletlerinin

bulunması olumlu bir durumdur. Ancak, çocuk ve aile tuvaleti ile bebek bakım mekanlarının olmaması kadın kullanıcılar için olumsuz bir durumdur. Parkın düzenli temizliği ve bakımı, kadın kullanıcıların konforunu artırıcı bir niteliktedir. Konfor ve rahatlık analizi genel olarak değerlendirildiğinde, kadınlar oturma alanları ve gölgeliklerin yetersizliği nedeniyle kamusal mekanlarda daha az zaman geçirmektedir. Erkekler de konforsuz alanlardan etkilenir, ancak kadınlar kadar belirleyici değildir. Kadınlar, parkın konfor ve rahatlık niteliklerini erkeklere göre daha fazla eleştirmiştir.

Esneklik ve uyarlanabilirlik niteliği sonuçları değerlendirildiğinde; parkta çocuk oyun alanları, açık spor alanları, kafeler ve restoranlar, oturma alanları, turistik gezi güzergahları, plaj alanları ve yeşil alanlar gibi çok çeşitli mekânsal düzenlemeler bulunmaktadır. Bu çeşitlilik, parkın farklı kullanıcı gruplarına hitap etmesini ve sosyal etkileşim ile dinlenme amaçlı kullanımını desteklemektedir. Parkın çeşitli mekânsal düzenlemeleri, kadın kullanıcıların farklı alanlarda rahatça vakit geçirebilmesini sağlamaktadır. Çocuk oyun alanları ve oturma alanlarının çeşitliliği, özellikle anneler için avantajlıdır. Parkta modüler altyapı düzenlemelerinin bulunmaması, kadın kullanıcıların ihtiyaçlarına hızlı ve etkin çözümler sunulmasını engellemektedir. Esneklik ve uyarlanabilirlik analizi genel olarak değerlendirildiğinde, kadınlar çeşitli aktiviteler ve değişen ihtiyaçlara uyum sağlayabilen esnek mekanları tercih etmektedir. Erkekler de esnek mekanları kullanmaktan fayda sağlar, ancak kadınlar kadar belirleyici değildir. Kadınlar, esneklik ve uyarlanabilirlik açısından daha fazla beklentiye sahiptir.

Bakım niteliği sonuçları değerlendirildiğinde; doğu bölgede temizlik iyi durumdadır. Bu bölgelerde yeşil alanlar düzenli olarak temizlenmekte ve çöpler toplanmaktadır. Batı bölgede yaya yollarında aşınmalar ve deniz kıyısında çöpler bulunmaktadır. Batı bölgede yollar ve yeşil alanlar kirli, çöp kutuları eksik veya düzenli olarak boşaltılmamaktadır. Ayrıca, bu bölgede grafiti ve vandalizm belirtileri yoğun olarak görülmektedir. Parkta bulunan tuvaletler temizdir. Doğu bölgede oyun alanları iyi durumdadır. Batı bölgede oyun donatılarında vandalizm izleri vardır. Çocuklu aileleri/kişileri çocuk tuvaletleri ve bebek bakım mekanlarının eksikliği, olumsuz etkiler. Temiz ve bakımlı bölgeler, kadın kullanıcılar için güvenli ve hijyenik bir ortam sunar. Temiz ve bakımlı alanlar, erkek kullanıcılar için de önemli bir konfor unsurudur. Özellikle spor ve dinlenme amaçlı kullanılan bölgelerde temizlik büyük önem taşır. Bakım analizi genel olarak değerlendirildiğinde, kadınlar hijyenik olmayan tuvaletler ve genel temizlik eksiklikleri nedeniyle kamusal mekanlardan kaçınmaktadır. Erkekler, temizlik eksikliklerinden

etkilenir, ancak kadınlar kadar belirleyici değildir. Kadınlar, parkın temizlik ve hijyen niteliklerini erkeklere göre daha fazla eleştirmiştir.

Araştırma soruları ve bulgular değerlendirildiğinde, kamusal mekanın nitelikleri kadınların ve erkeklerin mekan kullanımını nasıl etkiler? sorusunda, çalışmada elde edilen veriler, kadınların ve erkeklerin kamusal alanları farklı şekillerde kullandığını göstermektedir. Kadınlar, parkın bazı bölgelerinin güvenlik ve aydınlatma eksiklikleri nedeniyle daha az kullandıkları ve bu bölgelerden özellikle hava karardıktan sonra kendilerini geri çektikleri ve kaçındıkları belirlenmiştir. Erkekler ise bu alanları daha fazla kullanmaktadır. Özellikle gece saatlerinde kadınların parkı kullanma oranı oldukça düşüktür. Bu bulgular, kamusal mekanların niteliklerinin kadınlar ve erkekler arasında farklı kullanım düzeylerine yol açtığını göstermektedir (Tablo 11).

Kadınların kamusal mekan kullanımında tasarım ilkelerinin önem ve öncelik sıralaması nasıldır? sorusunda, kadın katılımcılar, parkın güvenlik, aydınlatma ve erişilebilirlik gibi niteliklerine daha fazla önem vermektedir. Kadınlar için en önemli kamusal mekan nitelikleri şunlardır: Güvenlik ilkesinde, ışıklandırmanın yetersiz olduğu bölgeler ve güvenlik personelinin azlığı kadınlar için büyük bir endişe kaynağıdır. Erişilebilirlik ilkesinde engelli bireyler için uygun erişim yollarının bulunmaması ve genel ulaşım olanaklarının yetersizliği, Konfor ve rahatlık ilkesinde iklim koşullarından koruyucu gölgeliklerin ve dinlenme alanlarının eksikliği önceliklendirilmiştir. Bu öncelikler, kadınların kamusal mekanlarda kendilerini güvende ve rahat hissetmelerini sağlamak için kritik öneme sahiptir.

Erkeklerin kamusal mekan kullanımında tasarım ilkelerinin önem ve öncelik sıralaması nasıldır? sorusunda ise, erkek katılımcılar, genellikle kadınlara göre kamusal mekanların nitelikleri konusunda daha az eleştirel olmakla birlikte, bazı alanlarda benzer endişeleri paylaşmaktadırlar. Erkekler için önemli tasarım ilkeleri şunlardır: Çeşitlilik ve kapsayıcılık ilkesinde, parkın farklı aktiviteler ve kullanım seçenekleri sunması, Esneklik ve uyarlanabilirlik ilkesinde, parkın farklı saatlerde ve farklı amaçlarla kullanılabilir olması, Bakım ilkesinde, parkın genel olarak bakımlı olması ve hijyen koşullarının sağlanması, Erkekler, parkın çeşitli etkinlikler sunmasını ve iyi bakımlı olmasını öncelikli olarak değerlendirmektedirler. Özetle, kadınların, gün içerisinde erkekler gibi parkta daha rahat hareket ettiği, aktiviteler yaptığı görülmekteyken, akşam saatlerinde hareket alanları kısıtlanıp kapalı alanları kullandıkları gözlemlenmiştir.

Hipotezlerin sonuçları ve araştırma soruları değerlendirildiğinde her iki hipotezde doğrulanmış olup, araştırma sorularına cevap verilmiştir. Bu doğrultuda kamusal mekan nitelikleri için politikalar üretilmiştir.

Kadınlar ve erkekler için eşit düzeyde erişimi sağlayacak politikalar:

- Kamusal mekanlarda kadın ve erkeklerin eşit şekilde yararlanabilmesi için farklı kullanıcı gruplarının ihtiyaçlarını karşılayan çok amaçlı karma arazi kullanımı teşvik edilmelidir (A1).
- Kadınların ve erkeklerin erişim düzeyini arttırmak için ulaşım altyapısında toplu taşıma, yaya ve alternatif çevre dostu ulaşım türleri birbiriyle entegre edilmelidir (A2).
- Engelli bireyler, çocuklu anneler ve yaşlılar da dahil olmak üzere herkesin erişimini ve dolaşımını sağlayacak evrensel tasarım ilkelerini de dikkate alan yaya yolları düzenlenmelidir (A3).

Kadınlar ve erkekler için eşit düzeyde emniyet ve güvenliği sağlayacak politikalar:

- Kamusal alanlarda güvenliği artırmak için ticaret, konut ve rekreasyon alanlarının bir arada bulunduğu karma kullanımlar teşvik edilmelidir (B1).
- Kamusal ve özel alanların net bir şekilde ayrılması, güvenlik ve mahremiyetin sağlanmasına yardımcı olmalıdır (B2).
- Zemin katlarda işlevler günün her saatinde kullanıma olanak sağlayacak şekilde belirlenmelidir (dükkanlar, kafeler, vb.) (B3).
- Güvenli yaya hareketliliği sağlamak için yolların dokusu ve düzeni iyi planlanmalı, kesişim noktaları aydınlatılmalı ve izlenmelidir (B4).
- Kamusal alanlarda güvenliği artırmak amacıyla güvenlik kameraları ve düzenli devriye sistemleri kurulmalıdır (B5).
- Gece güvenliğini sağlamak için kamusal alanlar iyi aydınlatılmalı ve karanlık köşeler ortadan kaldırılmalıdır (B6).
- Görüş alanını kapatmayacak şekilde bitkilendirme düzenlenmelidir (B8).
- Yaya güvenliği için yoğun trafik alanlarında hız sınırları düşürülmeli ve yaya geçitleri düzenlenmelidir (B9).
- Kamusal alanların güvenliği için düzenli polis, güvenlik elemanları, vb. personelin devriyeleri uygulanmalıdır (B10).

- Sahipsiz sokak hayvanları denetim altında tutulmalı, kontrolleri sağlanmalıdır (B11).
- Suç oranlarını azaltmak için toplum temelli suç önleme programları ve kamu eğitimi sağlanmalıdır (B12).
- Vandalizmi önlemek için kamu alanlarının düzenli olarak bakımı yapılmalı ve caydırıcı önlemler alınmalıdır (B13).

Kadınlar ve erkekler için eşit düzeyde çeşitlilik ve kapsayıcılığı sağlayacak politikalar:

- Kamusal alanların toplumun her kesimine yönelik çeşitli etkinlikler ve kullanım alanları oluşturulmalıdır (C1).
- Dezavantajlı kişilerin (engelliler, çocuklar, yaşlılar, vb.) durumlarına ve önceliklerini dikkate alan farklı kullanıcı gruplarının ihtiyaçlarına uygun çeşitli etkinlikler düzenlenmeli ve bunlar için gerekli mekanlar oluşturulmalıdır. (C2).
- Her ölçekteki mekan planlama ve tasarım süreçlerinde evrensel tasarım yaklaşımı benimsenmeli ve uygulaması yapılmalıdır (C3).
- Kamusal alanların kimlik ve karakter kazandırılarak daha çekici hale getirilmesi için özgün tasarım öğeleri kullanılmalıdır (C4).

Kadınlar ve erkekler için eşit düzeyde konfor ve rahatlığı sağlayacak politikalar:

- Kamusal mekanlarda dezavantajlı bireyler de dahil tüm kullanıcı gruplarının ergonomik özelliklerini dikkate alan kent mobilyaları düzenlenmelidir (D1).
- Kamusal alanların çekiciliğini artırmak için estetik ve çevreye uyumlu tasarım öğeleri kullanılmalıdır (D2).
- Kullanıcıların mahremiyetini koruyacak şekilde oturma ve dinlenme alanları tasarlanmalıdır (D3).
- Kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılayacak yeterli sayıda tuvalet, bebek bakım odası gibi mekanlar oluşturulmalıdır (D5).

Kadınlar ve erkekler için eşit düzeyde esneklik ve uyarlanabilirliği sağlayacak politikalar:

- Değişen ihtiyaçlara kolayca uyum sağlayabilecek esnek ve modüler tasarım çözümleri benimsenmelidir (E2).
- Kamusal alanlarda çeşitli etkinlikler için modüler altyapılar sağlanmalıdır (E3).

Kadınlar ve erkekler için eşit düzeyde bakımı sağlayacak politikalar:

- Kamusal mekanlarda tüm alt mekânların ve birimlerin, düzenli olarak temizlik ve bakımı yapılmalıdır. Özellikle çocuk ve aile tuvaletleri ile kadın tuvaletlerinin erkek tuvaletlerine kıyasla daha sık temizlenmesi gerektiği bu hizmetin sunumunda dikkat alınmalı. Kamusal alanların düzenli temizliği ve bakımı ile kullanıcıların memnuniyeti artırılmalıdır (F1).
- Etkili atık yönetim sistemleri ile kamusal alanların temizliği ve çevre sağlığı korunmalıdır (F2).
- Kent mobilyalarının düzenli bakımı ve yenilenmesi sağlanarak kullanıcı memnuniyeti artırılmalıdır (F4).
- Kamusal alanların zeminleri düzenli olarak kontrol edilmeli ve bakım yapılmalıdır (F5).
- Çocuklar için güvenli ve temiz oyun alanlarının düzenli bakımı yapılmalıdır (F6).
- Kamusal alanlardaki grafiti ve vandalizm olaylarının önlenmesi ve hızlı bir şekilde giderilmesi için etkili yönetim stratejileri geliştirilmelidir (F7).
- Yaya ve araç trafiğinin güvenliğini sağlamak için uygun trafik kontrol sistemleri ve sinyalizasyon düzenlemeleri yapılmalıdır (F8).

Toplumsal cinsiyet bağlamında eşit düzeyde kullanılacak kamusal mekânların oluşturulması için kent planlama ve kentsel tasarım süreçlerinde bu politikaların hayata geçirilmesi sağlanmalıdır. Planlama ve tasarım süreçlerinde halkın tüm kesimlerinin eşit düzeyde temsilinin sağlandığı katılımcı bir süreç işletilmesi de kritik önem sahiptir. Bu politikaların hayata geçirilmesi, Trabzon Faroz-Ganita Sahil Parkı'nın cinsiyet eşitlikçi bir alan haline gelmesine katkı sağlayacaktır. Parkın toplumsal cinsiyet eşitliği açısından daha kullanışlı hale getirilmesi, toplumun tüm kesimlerinin farklı ihtiyaçlarını ve deneyimlerini ele almanın önemini vurgulamaktadır.

5. KAYNAKLAR

- Akkar Ercan, M. (2016), Daha Yaşanabilir Kentler İçin Mikro Ölçek Bir Yürünebilirlik Modeli, *Metujfa*, 34(1), 231-265.
- Alexander, C., Ishikawa, S., Silverstein, M., Jacobson, M., Fiksdahl-King., & I. And Angel, S. (1977). A Pattern Language: Towns, Buildings, Construction. Oxford University Press, 1171, New York.
- Alkan, A. (2005). Yerel Yönetimler ve Cinsiyet Kadınların Kentte Görünmez Varlığı, Dipnot Yayınevi, 1. Baskı, Ankara.
- Alkan, A. (2002). 20. Yüzyıl Kenti, İmge Kitabevi, 306.
- Altındağ, Ü. (1994). Darüssaade, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, 9. Cilt. 1-3.
- Arnheim, R. (1977). The Dynamics of Architectural Form, University of California Press, London.
- Aslan, N. (2005). Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Değerlendirme Eğilimi Öğretmen Yetiştiren Kurumlarda Karşılaştırmalı Bir Araştırma, 2. Baskı, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir.
- Aydemir, S. (1990). Kentsel Donatılar-Rekreasyon, Kentsel Alanların Planlanması ve Tasarımı, Akademi Kitabevi, Trabzon, 285-338.
- Aytaç, S., Derdiman, R. C., Baştürk, Ş. & Öngen, B. (2015). Kent Güvenliği Olarak Suç Korkusu: Bursa Örneği, *Suleyman Demirel University Journal of Engineering Sciences and Design*, 3(3), 259-267.
- Aytaç, Ö. (2007). “Kent Mekânlarının Sosyo-Kültürel Coğrafyası”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), 1199-226
- Bakan, K., & Konuk, G. (1987). Türkiye’de Kentsel Dış Mekânların Düzenlenmesi, Tübitak Yayınları, Ankara.
- Baycan-Levent, T., & Nijkamp, P. (Eds.) (2008) Classics in Planning: Urban Planning, Classics in Planning Series, *Edward Elgar Publishing*, 13-21.
- Baykan, D.A (2015). Kadın Dostu Kent Planlaması ve Tasarım İlkeleri Rehberi, Uzerler Kitabevi, Ankara.
- Baykan, G. (2007). Gestalt Theory and City Planning Education, *Metujfa*, 24(1), 93-113.
- Bayraktar, N. (2005). Farklılığın Mekanı Olarak Kent ve Kadın, Şehircilik Çalışmaları, Ed.: Çal Güler, T., Nobel Yayınları, Ankara.

- Bell, S. (2001). *Design For Outdoor Recreation*, Spon Press, İkinci Baskı, London.
- BM (2004). *Accessibility For The Disabled. A Design Manual For A Barrier Free Environment*, Department of Economic and Social Affairs, Division For Social Policy and Development, 59, Belgium.
- Brown, James H. (2017). "The Impact of Walkability on Physical Activity and Social Interaction." *Health Promotion Research*, 25(4), 421-43.
- Carmona, M, et al. (2010). "Public Places, Urban Spaces: The Dimensions of Urban Design." Routledge.
- Cavanagh, S.(1998). *Women and the Urban Environment, Introducing Urban Design Interventions And Responses*, C. H. Greed And M. Roberts, Ed., Longman, England, 168- 177.
- Chappells, H (2010), Comfort, Well-Being and the Socio-Technical Dynamics of Everyday Life, *Intelligent Buildings International*, 2(4), 286-298.
- Cheek, N. H., & Burch W. R. (1976). *The Social Organization of Leisure in Human Society*.
- Corbusier, L. (1993). *Unite D'Habitation*.
- Çardak, B. (2012). Kadınların Suç Korkuları Üzerine Nitel Bir Çalışma, *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 1, 23-45.
- Çeliktay. H., & Karayılmazlar. A. (2018). Kentlerde Kamusal Alanların Tasarımı ve Önemi, *DergiPark*, 9(17), 83-90.
- Çoban, E. (2021). *Ortopedik Engelli Bireylerin Kentsel Hizmetlere Erişiminin Değerlendirilmesi: Trabzon/Ortahisar Örneği*, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Trabzon.
- Çolpan Erkan, N., & Sevin, B. (2018). Suç Korkusu Konusunda Bir İnceleme: Kadıköy Örneği, *Planlama Dergisi*, 28(3), 315-327.
- Çolpan Erkan, N., & Koca, T. (2019). Yaşam Kalitesinin Arttırılmasında Bir Etmen: Mekânsal Güvenlik Ölçütleri, *Megaron*, 14(1), 167-176.
- Dandekar, H. C. (1996). Kadın ve İskan: Geçmişteki Düşünceler, Gelecekteki Yönelimler, Diğerlerinin Konut Sorunları, Der. E. M. Konut, TMMOB Mimarlar Odası, Ankara, 33-51.
- Day, K. (2000). The Ethic of Care end Women's Experiences of Public Space, *Journal of Environmental Psychology*, 20, 103-124.

- Demir, C. (2006). Bireylerin Boş Zaman Faaliyetlerine Katılmalarını Etkileyen Faktörler ile Cinsiyet Arasındaki İlişki: Lisans Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama, *DergiPark*, 6 (1), 36-48.
- Doğramacı, E. (1997). Türkiye’de Kadının Dünyası ve Bugünü, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.
- Efe, M. (2020). Kadın Dostu Kent Yaklaşımı Kapsamında Kentsel Açık Yeşil Alanların Değerlendirilmesi: Bornova Örneği, *DergiPark*, 36(1), 38-65.
- Erel, U. (2007). Interseksionalität Oder Simultaneität Zur Verschränkung und Gleichzeitigkeit Mehrfacher Machtverhältnisse Eine Einführung, 239-250.
- Erkan, N. E. (2006). Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden “Kentsel Eşitsizlik”, Basılmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Francis, M., & Lorenzo, R. (2007). “The Importance of Community-Based Processes in Creating Child-Friendly Public Spaces”, *Journal of Planning Literature*, 21(2), 180-199.
- Gedikli, R. (1998). *Kentlerde, Kişi Başına Düşmesi Gereken Açık Yeşil Alan Büyüklüğünün Değerlendirilmesinde Kullanılabilecek Matematiksel Bir Model Önerisi: Trabzon Örneği*, Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Gehl, J. (1987). *Life Between Buildings*, Translated by Jo Koch Van Nostrand Reinhold, New York.
- Giddens, A. (2013). *Sosyoloji*, H. Özel ve C. Güzel, Ed., Ayraç Yayınevi, Ankara.
- Giritlioğlu, C. (1991). Şehirsiz Mekan Öğeleri ve Tasarımı, İTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, 1. Baskı, İstanbul.
- Golicnik, B., Thompson, C. W. (2010). Emerging Relationships Between Design and Use of Urban Park Spaces, *Landscape and Urban Planning*, 94(1), 38-53.
- Gök, B., & Özdemir, Ş. (2022). Çocuk Bahçelerinde Kapsayıcılık: Menekşe Parkı Örneği, *DergiPark*, 12(26), 1-11.
- Greed, C., Davies, L., Brown, C., & Dühr, S. (2002). Report on Gender Auditing and Mainstreaming Incorporating Case Studies and Pilots, www.rtpi.org.uk. (E.T. 25 Kasım 2023).
- Greed, C. (1994). *Women and Planning*. London: Routledge.
- Greed, C. (2000). *Introducing Planning*, 1. Baskı, London: Athlone Press.

- Greed, C. (2003). Planning for Man and Women Too, Livenable Environment and Architecture International Congress Nature-Cities-Architecture Sustainable Development, 9-36,
- Greed, C., & Roberts, M. (1998). Introducing Urban Design, Longman Singapore Publisher, First Edition, Singapore.
- Hamzaoglu, N., & Türk, B. (2020), Suç Mağduru Olma Korkusu Üzerine Bir Değerlendirme, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 108, 120-135.
- Hasol, D. (1998). Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü, Yem Yayınevi, 21. Baskı, Ankara.
- Heywood, A. (2007). Siyasi İdeolojiler Bir Giriş, Adres Yayınları, No: 18, Ankara.
- Hillier, B., & Hanson J. (1984). The Social Logic of Space, Cambridge University Press, Cambridge.
- İslamoğlu, Ö., & Usta, G. (2018). Mimari Tasarımda Esneklik Yaklaşımlarına Kuramsal Bir Bakış, *DergiPark*, 8(4), 673-683.
- Jacobs, J. (1961). The Death and Life of Great American Cities, 458, New York.
- Kaypak, Ş. (2014). Toplumsal Cinsiyet Bakış Açısından Kente Bakmak, *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 7(1), 344-357.
- Kern, L. (2020). Feminist City: Claiming Space in a Man-Made World, Sel Yayıncılık, İstanbul.
- Korkmaz, E., & Türkoğlu, D. (2003). Kentsel Açık Alanlar: Beşiktaş İskele Meydanı ve Çevresi, *Yapı Mimarlık Kültür Sanat Dergisi*, 264, 65-67.
- Kurnaz, Ş. (1991). Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını (1839-1923), Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2. Baskı, Ankara.
- Leinbiz, G.W. (1961), Grand Larousse Encyclopedique, *Librairie Laroussa*, vol 4, 678, Paris.
- Lordoğlu, C. (2016). Kent Coğrafyasında Kadınların Güvenlik Endişeleri, Modus Operandi içinde, Heretik Yayınları, Ankara.
- Lynch, K. (1960). Kent İmgesi, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 6. Baskı, İstanbul.
- Madanipour, A. (2003). "Public and Private Spaces of the City." Routledge.
- Massey, D. (2000). How Segregation Concentrates Poverty, *Ethnic And Racial Studies*, 23 (4), 670-691.

- Mumcu, S., Yılmaz, S., & Yazıcı, T. (2016). Kentsel Açık Mekânlarda Kadınlar: Cinsiyet Rollerinin Kamusal Alanlarda Gözlemlenmesi, *Mimarlık ve Yaşam Dergisi*, 1,1, 37-52.
- Müftüler-Bac, M., (1999). Turkish Women's Predicament, *Women's Studies International Forum*, 22, 3, 303-315.
- Nişancıoğlu, Ş. (1996). Housing Planning Considering Women, TMMOB Mimarlar Odası Yayınevi, Ankara.
- Oktay, D. (1999). "Kentsel Ortak Mekanların Niteliği ve Kent Yaşantısındaki Rolü", *Yapı Dergisi*, 207, 54-61, İstanbul.
- Olgun, R. (2013). *Kentsel Yeşil Alanlarda Vandalizm ve Olası Tasarım Çözümlerinin Antalya Örneğinde İncelenmesi*, Akdeniz Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Antalya.
- Ömeroğlu, Ö. (2012). Suç Korkusu, Cezanın Caydırıcılığı ve Küçük Suçlar, *DergiPark*, 16(4) , 329-370.
- Önder, H. (2020). Kadın Duyarlı Ulaşım Önceliklerinin Belirlenmesi ve Politika Üretimi: Ankara Örneği, *DergiPark*, 15(23), 1993 – 2010.
- Özbay, F. (1995). Kadınların Ev İçi ve Ev Dışı Uğraşlarındaki Değişime, 1980'ler Türkiye'sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar, İletişim Yayınları, 3. Baskı, 129-158, İstanbul.
- Patmore, J.A. (1972). Land And Leisure, Pelican Books, England.
- Praliya, S., & Garg, P. (2019). Public Space Quality Evaluation: Prerequisite For Public Space Management, *The Journal of Public Space*, 4(1), 93-126.
- Serin, C. (2010). *Kentsel Park Alanlarında Optimum Aydınlatma Tekniği: Taksim Gezi Parkı Örneği*, Bahçeşehir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Sewell, J. (2003). Gender, Imagination, and Experience in the Early-Twentieth-Century American Downtown, C. Wilson, & P. Groth, *Everyday America: Cultural Landscape Studies After J. B. Jackson*, University of California Press, 237-254.
- Tezcan, M. (1977). Boş Zamanlar Sosyolojisi, Doğan Matbaası, Ankara.
- Torkindsen, G. (2002). People's Needs And Factors That Influence Participation, Leisure And Recreation Management, Taylor And Francis Group, Fourth Edition, London, 105-127.
- Trabzon Emniyet Müdürlüğü Bölge Trafik Denetleme Şubesi, 8 Ocak 2024

- Tunç, M. (2023). Kalkınmada Kadın Girişimciliği ve Kapsayıcılık, *DergiPark*, 4(1), 96-110.
- Turner, A. (2001). Angular Analysis. In Proceedings of the 3rd International Symposium of Space Syntax, 8, 1-13.
- Türk. (2023). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 15 Kasım 2023.
- UN-Habitat. (2021). Gender Issue Guide: Urban Planning and Design, *UNON Publishing Services*, Nairobi.
- URL-1. (5 Aralık 2023). <https://tr.euronews.com/son-haberler>, adresinden alınmıştır.
- URL-2. (15 Ocak 2024). <https://www.unesco.org.tr/>, adresinden alınmıştır.
- URL-3. (18 Ekim 2023). <https://www.pps.org/>, adresinden alınmıştır.
- URL- 4. (29 Kasım 2023). <https://www.archdaily.com/>, adresinden alınmıştır.
- URL-5. (30 Kasım 2023). <https://www.jrf.org.uk/the-social-value-of-public-spaces>, adresinden alınmıştır.
- Weisman, L. K. (2000). Women's Environmental Rights A Manifesto Gender Space Architecture: An Interdisciplinary Introduction, . J. Rendell, B. Penner, & I. Borden, 1-5, Routledge, London.
- Wesely, J., & Gaarder, E. (2004). The Gendered "Nature" of the Urban Outdoors: Women Negotiating Fear of Violence, *Gender & Society*, 18 (5), 645-663.
- Whyte, W. H.(1980). The Social Life of Small Urban Spaces, Project for Public Spaces, New York.
- Wilson, E. (1980). Görünmez Flâneur, A. Bora ve F. Çulha (Çev.), *Birikim*, 43, 54-65.
- Wilson, E. (2000). Gender Space Architecture: An Interdisciplinary Introduction, 146-153, Routledge, London.
- Yetim, A. (2006). Sosyoloji ve Spor, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.
- Yılmaz Bayram, Z. (2011). *Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kentsel Açık Yeşil Alan Kullanım Talebini Etkileyen Etmenler*, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Trabzon.
- Yılmaz Bayram, Z. (2020a). Belediyeler İçin Kadın Hizmetleri Rehberi, Kent Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz Bayram, Z. (2020b). Kadınlar İçin Güvenli Kentsel Mekânlar Oluşturmaya Yönelik Planlama ve Tasarım İlkeleri, Polis Akademisi Yayınları, Ankara.

- Yılmaz, Z. (2006). Kamusal Mekanların Gender Sistematik Yaklaşım Açısından Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Yılmaz, Z. (2010). Eğlence-Dinlence Alanları Düzenlemesinde Toplumsal Cinsiyet Açısından Dikkat Edilmesi Gerekli Konular, Birleşmiş Milletler Kadın ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Ortak Programı Kadın Dostu Kentler, Damla Matbaacılık, Ankara, 48-53.
- Yoloğlu, C. (2008). Kuramda ve Uygulamada Kentsel Planlama: Gözden Geçirme ve Yeni Bir Değerlendirme, *Planlama Dergisi*, 13-31.
- Yücel, F. (2007). Kent Parkları ile İlgili Kalite Kriterlerinin Oluşturulması. *İTÜ Dergisi*, 5(2); 222-232.

6. EKLER

Ek 1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soru Formu

Bu görüşme Karadeniz Teknik Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü’nde yürütülen “Kamusal Mekan Organizasyonunun Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Analitik Değerlendirilmesi: Trabzon Faroz-Ganita Sahil Parkı Örneği” başlıklı yüksek lisans tez çalışması için yapılmaktadır. Görüşmenin amacı Trabzon’daki Faroz-Ganita Sahil Parkı’nı bir vaka çalışması olarak ele alarak, kadınların ve erkeklerin mekansal ihtiyaçlarını ve kentsel tasarım ilkeleri çerçevesinde bunların nasıl karşılandığını değerlendirmektir. Çalışma, kamusal açık alanların ve parkların cinsiyet dinamikleri ile olan etkileşimini ve mekan organizasyonunun bu dinamikler tarafından nasıl şekillendirildiğini incelemektedir.

Görüşme sürecinde kente yönelik sorulara verdiğiniz yanıtlar, yalnızca tez çalışması için kullanılacak olup, “6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’n uyarınca başka bir yerde kullanılmayacak ve kimse ile paylaşılmayacaktır.

Görüşme süresince sizin verdiğiniz yanıtlar not edilecektir. Görüşme sonuçlarının çözümlenmesi (yazılı metinlere dönüştürülmesi) sürecinde araştırmacılara kolaylık sağlaması adına izniniz olursa görüşmeyi kaydetmek istiyoruz. Katıldığınız için teşekkür ederim.

Nimet HEKİMOĞLU
Karadeniz Teknik Üniversitesi
Şehir ve Bölge Planlama Bölümü
Yüksek Lisans Öğrencisi

Ek 2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları

S.1. Demografik özelliklere ilişkin sorular

- Yaşınız
- Medeni durumunuz nedir?
- Eğitim durumunuz nedir?
- Ailenizin ortalama aylık geliri ne kadardır?
- Nerde ikamet ediyorsunuz?

S.2. Boş zaman faaliyetlerine ilişkin sorular

- Genellikle, haftanın hangi günleri ve günün saatlerinde boş zamanınız oluyor ve bunda neler yapıyorsunuz?
- Ailenizin boş zaman kullanımını kararınızda etkili olan etmenler nelerdir?
- Güneşli ve yağmurlu günlerde yaptığınız ve yapmak istediğiniz etkinlikleri nelerdir?

S.3. Faroz Ganita Sahil Parkı'na geliş amacına ilişkin sorular

- Buraya kimlerle geldiniz?
- Buraya hangi amaçla geldiniz ve burayı tercih nedeniniz nedir?
- Buraya nasıl geldiniz, otopark kullanıyor musunuz?

S.4. Faroz Ganita Sahil Parkı'nın kullanımına ilişkin sorular

- Buraya hangi sıklıkla geliyorsunuz ve ortalama ne kadar zaman geçiriyorsunuz?
- Burada yaptığınız etkinlikler nelerdir?
- Burada kendinizi güvende hissediyor musunuz?
- Burada herhangi bir olayla karşılaştınız mı?
- Burada en çok hangi alanı kullanıyorsunuz?

S.5. Faroz Ganita Sahil Parkına ilişkin genel değerlendirmeler

- Buranın beğendiğiniz ve beğenmediğiniz yönleri nelerdir?
- Burada sunulan hizmetlerin hangisinden memnunsunuz?
- Burada sunulan hizmetlerin hangisinden şikayetçisiniz?

Ek 3. Faroz-Ganita Sahil Parkı Gözlemi

GÜN	AY	YIL	SAAT	SICAKLIK	HİSSEDİLEN	RÜZGAR	NEM %	HAVA DURUMU	KİŞİ	KADIN	ERKEK
6 SALI	ŞUBAT	2024	12.00-15.00	13	13	22	67	PARÇALI BULUTLU	32	17	15
8 PERŞEMBE	ŞUBAT	2024	12.00-15.00	20	20	7	35	AÇIK	64	34	30
8 PERŞEMBE	ŞUBAT	2024	18.00-21.00	10	9	7	76	PARÇALI BULUTLU	67	35	32
11 PAZAR	ŞUBAT	2024	12.00-15.00	18	18	0	41	GÜNEŞLİ	882	462	420
11 PAZAR	ŞUBAT	2024	18.00-21.00	15	15	2	39	AÇIK	480	251	229
13 SALI	ŞUBAT	2024	12.00-15.00	20	20	0	28	GÜNEŞLİ	472	247	225
13 SALI	ŞUBAT	2024	18.00-21.00	17	17	3	46	PARÇALI BULUTLU	275	144	131
15 PERŞEMBE	ŞUBAT	2024	12.00-15.00	12	10	11	90	ÇOK BULUTLU	154	81	73
15 PERŞEMBE	ŞUBAT	2024	18.00-21.00	11	11	8	89	PARÇALI BULUTLU	0	0	0
18 PAZAR	ŞUBAT	2024	12.00-15.00	10	7	24	83	ÇOK BULUTLU	100	52	48
18 PAZAR	ŞUBAT	2024	18.00-21.00	9	8	8	75	YAĞMURLU	0	0	0
20 SALI	ŞUBAT	2024	12.00-15.00	9	7	11	85	ÇOK BULUTLU	187	98	89
20 SALI	ŞUBAT	2024	18.00-21.00	8	8	2	88	SAĞANAK YAĞIŞLI	14	7	7
22 PERŞEMBE	ŞUBAT	2024	12.00-15.00	11	11	5	77	ÇOK BULUTLU	176	92	84
22 PERŞEMBE	ŞUBAT	2024	18.00-21.00	8	6	18	87	SAĞANAK YAĞIŞLI	2	1	1
25 PAZAR	ŞUBAT	2024	12.00-15.00	13	12	8	67	GÜNEŞLİ	2231	1169	1062
25 PAZAR	ŞUBAT	2024	18.00-21.00	12	11	14	58	AZ BULUTLU	200	105	95
27 SALI	ŞUBAT	2024	12.00-15.00	14	14	5	42	GÜNEŞLİ	345	181	164
27 SALI	ŞUBAT	2024	18.00-21.00	9	8	10	50	PARÇALI BULUTLU	131	69	62
29 PERŞEMBE	ŞUBAT	2024	12.00-15.00	12	11	8	50	GÜNEŞLİ	200	105	95
29 PERŞEMBE	ŞUBAT	2024	18.00-21.00	8	7	12	64	PARÇALI BULUTLU	92	48	44
3 PAZAR	MART	2024	12.00-15.00	11	9	9	78	ÇOK BULUTLU	102	53	49
3PAZAR	MART	2024	18.00-21.00	8	7	15	88	PARÇALI BULUTLU	40	21	19
5 SALI	MART	2024	12.00-15.00	18	18	7	20	GÜNEŞLİ	203	106	97
5 SALI	MART	2024	18.00-21.00	12	12	2	39	PARÇALI BULUTLU	50	26	24
7 PERŞEMBE	MART	2024	12.00-15.00	9	9	6	78	ÇOK BULUTLU	180	94	86
7 PERŞEMBE	MART	2024	18.00-21.00	9	7	11	89	YAĞMURLU	45	24	21
10 PAZAR	MART	2024	12.00-15.00	9	8	7	65	ÇOK BULUTLU	200	105	95
10 PAZAR	MART	2024	18.00-21.00	4	3	2	78	AZ BULUTLU	9	5	4
12 SALI	MART	2024	12.00-15.00	22	22	15	51	GÜNEŞLİ	90	47	43
12 SALI	MART	2024	18.00-21.00	11	11	11	50	AÇIK	12	6	6
14 PERŞEMBE	MART	2024	12.00-15.00	12	12	9	60	ÇOK BULUTLU	62	32	30
14 PERŞEMBE	MART	2024	18.00-21.00	10	9	2	26	YAĞMURLU	16	8	8
17 PAZAR	MART	2024	12.00-15.00	11	9	10	85	ÇOK BULUTLU	50	26	24
17 PAZAR	MART	2024	18.00-21.00	9	8	8	90	AZ BULUTLU	8	4	4
19 SALI	MART	2024	12.00-15.00	11	11	11	77	ÇOK BULUTLU	48	25	23
19 SALI	MART	2024	18.00-21.00	7	7	2	81	AZ BULUTLU	14	7	7
21 PERŞEMBE	MART	2024	12.00-15.00	7	3	30	87	YAĞMURLU	23	12	11
21 PERŞEMBE	MART	2024	18.00-21.00	6	3	13	93	YAĞMURLU	6	3	3
24 PAZAR	MART	2024	12.00-15.00	14	14	11	48	AZ BULUTLU	63	33	30
24 PAZAR	MART	2024	18.00-21.00	8	7	7	82	AÇIK	20	10	10
26 SALI	MART	2024	12.00-15.00	15	15	22	36	GÜNEŞLİ	82	43	39
26 SALI	MART	2024	18.00-21.00	7	7	4	81	AÇIK	31	16	15
28 PERŞEMBE	MART	2024	12.00-15.00	25	24	6	34	GÜNEŞLİ	100	52	48
28 PERŞEMBE	MART	2024	18.00-21.00	12	12	7	82	AÇIK	46	24	22
31 PAZAR	MART	2024	12.00-15.00	18	18	17	73	GÜNEŞLİ	40	21	19
31 PAZAR	MART	2024	18.00-21.00	12	12	4	94	AÇIK	22	12	10
2 SALI	NİSAN	2024	12.00-15.00	28	27	11	35	GÜNEŞLİ	180	94	86
2 SALI	NİSAN	2024	18.00-21.00	16	16	6	77	AÇIK	60	31	29
4 PERŞEMBE	NİSAN	2024	12.00-15.00	19	19	13	43	GÜNEŞLİ	110	58	52
4 PERŞEMBE	NİSAN	2024	18.00-21.00	11	11	6	82	AZ BULUTLU	38	20	18
7 PAZAR	NİSAN	2024	12.00-15.00	14	14	19	72	AZ BULUTLU	68	36	32
7 PAZAR	NİSAN	2024	18.00-21.00	10	10	6	88	PARÇALI BULUTLU	16	8	8

Ek 3'ün devamı

9 SALI	NİSAN	2024	12.00-15.00	14	14	11	77	AZ BULUTLU	130	68	62
9 SALI	NİSAN	2024	18.00-21.00	12	12	7	88	PARÇALI BULUTLU	63	33	30
11 PERŞEMBE	NİSAN	2024	12.00-15.00	12	12	7	94	PARÇALI BULUTLU	140	73	67
11 PERŞEMBE	NİSAN	2024	18.00-21.00	12	12	4	100	PARÇALI BULUTLU	71	37	34
14PAZAR	NİSAN	2024	12.00-15.00	17	17	10	72	PARÇALI BULUTLU	166	87	79
14 PAZAR	NİSAN	2024	18.00-21.00	13	12	12	83	PARÇALI BULUTLU	72	38	34
16 SALI	NİSAN	2024	12.00-15.00	28	27	17	23	AÇIK	453	237	216
16 SALI	NİSAN	2024	18.00-21.00	16	16	6	59	AÇIK	230	120	110
18 PERŞEMBE	NİSAN	2024	12.00-15.00	32	30	30	17	AZ BULUTLU	1985	1040	945
18 PERŞEMBE	NİSAN	2024	18.00-21.00	18	18	9	68	PARÇALI BULUTLU	300	157	143
21 PAZAR	NİSAN	2024	12.00-15.00	20	19	14	69	AZ BULUTLU	2412	1263	1149
21 PAZAR	NİSAN	2024	18.00-21.00	14	13	15	86	PARÇALI BULUTLU	560	293	267
23 SALI	NİSAN	2024	12.00-15.00	22	21	13	47	AÇIK	3569	1869	1700
23 SALI	NİSAN	2024	18.00-21.00	15	15	7	88	AÇIK	1200	629	571
25 PERŞEMBE	NİSAN	2024	12.00-15.00	30	30	6	46	AÇIK	3895	2040	1855
25 PERŞEMBE	NİSAN	2024	18.00-21.00	19	19	9	73	AÇIK	1589	832	757
28 PAZAR	NİSAN	2024	12.00-15.00	18	18	20	78	PARÇALI BULUTLU	1856	972	884
28 PAZAR	NİSAN	2024	18.00-21.00	15	15	9	94	GÖK GÜRÜLTÜSÜ	457	239	218
30 SALI	NİSAN	2024	12.00-15.00	18	18	11	86	PARÇALI BULUTLU	1000	524	476
30 SALI	NİSAN	2024	18.00-21.00	15	14	8	94	GÖK GÜRÜLTÜSÜ	520	272	248

Ek 4. Etik Kurul

HİZMETE ÖZEL

T.C.

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Hukuk Müşavirliği

31.05.2024 17:12
E-82554930-050.01.04-517101
04681925

Sayı : E-82554930-050.01.04-517101
Konu : Dr. Öğr. Üyesi Zeynep YILMAZ
BAYRAM'ın Etik Kurul Kararı

31.05.2024

Sn. Dr. Öğr. Üyesi Zeynep YILMAZ BAYRAM

İlgi : 31.05.2024 tarihli ve E-26014373-050.01.04-516875 sayılı yazı.

KTÜ-Mimarlık Fakültesi öğretim üyelerinden Dr. Öğr. Üyesi Zeynep YILMAZ BAYRAM'ın "Kamusal Mekan Organizasyonunun Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Analitik Değerlendirilmesi: Trabzon Faroz-Ganita Sahil Parkı Örneği" adlı araştırma kapsamında anket çalışması için gerekli olan Etik Kurul Kararı incelemesi yapılmış ve başvuruza onay verilmiştir. Bilgilerinize ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Akif CİNEL
Rektör Yardımcısı

Bu belge güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır.
Doğrulama Kod: 1939CF8D-3036-4A9D-A84C-68AF35BA1387 Doğrulama Adres: <https://www.turkiye.gov.tr/karadeniz-teknik-universitesi-ebys>

61080 – Trabzon /
TÜRKİYE
Tel: 04623772107

Faks: 04623774399

www.ktu.edu.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin İrtibat
Belgin ŞEN
hukukmusavirligi@ktu.edu.tr

Sayfa
1 / 1

ÖZGEÇMİŞ

2012 yılında Yavuz Sultan Selim Anadolu Lisesi'nde başladığı lise eğitimini 2016 yılında tamamladı. Aynı yıl Erzurum Atatürk Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nde üniversite hayatına başladı. 2017 yılında sınıf derecesi yaparak yatay geçişle Trabzon Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde eğitimine devam etti. 2021 yılı haziran ayında Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde lisans eğitimini tamamladı. 2021 yılı güz döneminde aynı üniversitede Şehir ve Bölge Planlama Yüksek Lisans Programı'nda eğitimine başladı. İyi derece İngilizce bilmektedir.

